

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

*Organ Komitetu Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk
Instytutu Ekonomiki Rolnej i Sekcji Ekonomiki Rolnictwa PTE*

(Dodatek do numeru 5/1965)

KOSZTY PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW ROLNYCH W POLSCE

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO ROLNICZE I LEŚNE

*Komitet redakcyjny: A. Brzoza, S. Królikowski, S. Mandecki
Skr. red. Z. Grochowski*

*Adres redakcji: Warszawa 10, ul. Koszykowa 6, bl. C, tel. 216—271
Warunki prenumeraty: rocznie zł 90,—, półrocznie zł 45,—, cena egzemplarza zł 18,—*

PWRiL. 1965. Nakład 1700+80 egz. Ark. druk. 13. Wyd. 22,4. Papier druk. sat. III kl. 80 g, 70×100

Grudziądzkie Zakłady Graficzne — Grudziądz, Plac Wolności 5 — Zam. 1789 — E-84

I. METODA OBLICZANIA KOSZTÓW, OPLACALNOŚCI I DOCHODOWOŚCI PRODUKCJI W GOSPODARCE CHŁOPIEJSZEJ

1. Ogólne założenia metodyczne

Publikowane w niniejszym numerze „Zagadnień” dane dotyczące kosztów jednostkowych, opłacalności i dochodowości produkcji w indywidualnej gospodarce chłopskiej opracowane zostały w oparciu o zmienioną bazę materiałów wyjściowych oraz zmodyfikowaną metodę samego rachunku.

W dotychczasowym rachunku kosztów podstawową bazą materiałową były wybrane gospodarstwa prowadzące rachunkowość rolną dla IER. Gospodarstwa te były tylko podstawą, gdyż wyliczane koszty jednostkowe produktów roślinnych nie dotyczyły konkretnych, badanych gospodarstw. Oprócz bowiem podstawowych danych z gospodarstw prowadzących rachunkowość, przyjmowano pewne parametry ze statystyki masowej, a mianowicie wysokość plonów i nawożenia organicznego (wyliczanego na podstawie przeciętnego pogłowia zwierząt w województwie). Koszty jednostkowe w produkcji zwierzęcej dotyczyły konkretnej reprezentacji badanych gospodarstw z tym jednak, że koszty jednostkowe mleka wyliczano tylko dla gospodarstw, w których mleczność nie odbiegała zbyt od przeciętnej mleczności według GUS w danym województwie. Tak więc, poza kosztami produkcji żywca wieprzowego i jaj, koszty jednostkowe pozostałych produktów były zbliżone do przeciętnych kosztów w województwie lub rejonie (grupie województw).

Przyjęcie przy wyliczaniu kosztów jednostkowych niektórych parametrów ze statystyki masowej podyktowane było tym, że gospodarstwa prowadzące rachunkowość są z reguły bardziej intensywne od przeciętnych, wobec tego koszty jednostkowe z tych gospodarstw nie byłyby reprezentatywne dla ogółu gospodarstw indywidualnych. Oczywiście, połączenie parametrów gospodarstw prowadzących rachunkowość z parametrami statystyki masowej nie zapewniało jeszcze pełnej reprezentatywności wyliczanych kosztów jednostkowych, bowiem wyższej produkcji z 1 ha w gospodarstwach prowadzących rachunkowość towarzyszyły również wyższe nakłady na 1 ha, które korygowane były tylko w przypadku nawożenia organicznego. Zróznicowanie niektórych pozycji nakładów pieniężnych na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących rachunkowość i w całym rolnictwie indywidualnym (według danych GUS) przedstawia tabela I. 1.

Wyższe nakłady na pasze kupne w gospodarstwach prowadzących rachunkowość wynikają ze znacznie wyższej produkcji zwierzęcej, wyższe nakłady na nasiona nie mają dużego wpływu na wzrost nakładów na 1 ha, gdyż zastępują nasiona własne, pozostałe natomiast nakłady, a mianowicie nawozy mineralne, opłata za usługi maszynowe,

Tabela I. 1

Niektóre nakłady pieniężne w zł na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących rachunkowość w roku 1962/63 i w całym rolnictwie indywidualnym w roku 1962

Wyszczególnienie	Gospodarstwa		Różnica
	rachunkowiczów	przeciętne	
Nawozy mineralne	250	216	+34
Usługi maszynowe ^a	87	54	+33
Koszty utrzymania maszyn i narzędzi ^a	343	245	+103
Zakup nasion	188	98	+90
Zakup pasz	457	152	+305

^a W obu przypadkach przyjęto tę samą stopę amortyzacji (traktory, silniki i środki transportowe 10%, inne maszyny i narzędzia 8%), a koszty remontów wyliczono na podstawie danych rachunkowości, przyjmując wskaźnik w wysokości 3,16% od wartości odtworzenia.

koszt utrzymania maszyn i narzędzi, zwiększają nakłady na 1 ha produkcji roślinnej. Te trzy ostatnie pozycje nakładów na produkcję roślinną wynoszą w całym rolnictwie indywidualnym w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych 515 zł, natomiast w gospodarstwach prowadzących rachunkowość 685 zł, są więc o 170 zł wyższe. Oczywiście, przyjęcie plonów ze statystyki masowej i odniesienie ich do wyższych nakładów w gospodarstwach prowadzących rachunkowość powoduje zwiększenie kosztów jednostkowych produktów roślinnych, a częściowo również i zwierzęcych, bowiem niektóre pasze (nietargowe) liczone były w obrocie wewnętrznym według przeciętnych kosztów własnych.

W celu usunięcia rozbieżności pomiędzy plonami, przyjmowanymi ze statystyki masowej a nakładami, przyjmowanymi z gospodarstw prowadzących rachunkowość, należałoby również — podobnie, jak to było praktykowane w przypadku obornika — przeprowadzić korektę pozostałych nakładów pieniężnych. Nie można jednak tego uczynić w odniesieniu do każdego konkretnego gospodarstwa, lecz w odniesieniu do przeciętnych danych z gospodarstw prowadzących rachunkowość w województwie. Tak właśnie postępowano dotychczas z korektą wysokości plonów i ilością wyprodukowanego obornika.

Przyjęcie jednak części parametrów z jednego źródła, części zaś z innego, nie może zapewnić wewnętrznej zgodności ani bilansu produkcji, ani bilansu nakładów. Zagadnienie zgodności tych bilansów jest nieodzownym warunkiem poprawności rachunku kosztów i opłacalności produkcji. Wobec tego, logiczną konsekwencją dotychczasowego sposobu zastępowania niektórych danych z rachunkowości rolnej przez dane statystyki masowej jest przyjęcie wszystkich, możliwych do uzyskania parametrów ze statystyki masowej — zarówno odnośnie produkcji, jak i nakładów¹. Oznacza to oczywiście odejście od dotychczasowej bazy materiałowej rachunku kosztów, jaką były dane gospodarstw prowadzących rachunkowość i przyjęcie za podstawę tego rachunku danych

dla przeciętnego, statystycznego gospodarstwa indywidualnego, o parametrach odpowiadających danym statystyki masowej w poszczególnych województwach.

Pomimo zasadniczej zmiany bazy materiałowej dla rachunku kosztów w gospodarce chłopskiej, nie można oczywiście całkowicie pominąć danych rachunkowości rolnej. Wiele z tych danych będzie nadal wykorzystywanych jako niezbędne uzupełnienie materiałów statystyki masowej. Z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną wykorzystane będą w rachunku kosztów następujące parametry:

- 1) nakłady pracy żywej i siły pociągowej (odpowiednio skorygowane i dostosowane do innej wielkości gospodarstw, innej struktury i wielkości produkcji);
- 2) normy zużycia pasz (korygowane przez bilans pasz sporządzany na podstawie danych statystycznych);
- 3) proporcje w nawożeniu mineralnym poszczególnych roślin;
- 4) wskaźniki kosztów remontu maszyn i budynków;
- 5) klucze podziałowe niektórych nakładów pieniężnych na poszczególne grupy zwierząt (ubezpieczenie, opał, wydatki weterynaryjne, zakup zwierząt hodowlanych).

Wszystkie inne parametry niezbędne do przeprowadzenia rachunku kosztów i opłacalności produkcji w statystycznym gospodarstwie indywidualnym przyjmowane są ze statystyki masowej GUS, a mianowicie:

- 1) wielkość obszaru użytków rolnych gospodarstwa;
- 2) struktura użytkowania gruntów i struktura zasiewów;
- 3) obsada inwentarzem żywym;
- 4) plony i wydajności jednostkowe zwierząt;
- 5) bilans produkcji roślinnej i zwierzęcej;
- 6) wysokość nakładów pieniężnych;
- 7) wartość środków produkcji.

Wraz ze zmianą bazy materiałowej rachunku kosztów w gospodarce indywidualnej zmienione również zostały niektóre elementy samej metody liczenia kosztów jednostkowych. Zmiany te przedstawiają się następująco:

1. Obrót wewnętrzny w gospodarstwie liczony był dotychczas według cen wolnorynkowych (zboże i ziemniaki) lub według cen zaliczeniowych, opartych bądź na kosztach własnych roku ubiegłego (siano), bądź na relacjach cen lub kosztów własnych w stosunku do innych produktów, np. buraki pastewne liczono w wysokości 50% ceny wolnorynkowej ziemniaków, zielonki w wysokości 20% kosztów własnych siana łąkowego. Obecnie cały obrót wewnętrzny liczony jest według kosztów własnych badanego roku. Niezależnie od tego, dla produktów zwierzęcych liczone są również koszty alternatywne, w których zboże i ziemniaki (własnej produkcji) liczone są według cen wolnorynkowych.

2. W dotychczasowym rachunku liczone były koszty tylko podstawowych produktów, obecnie liczone są koszty wszystkich produktów występujących w gospodarstwie z tym jednak, iż niektóre produkty, występujące w małych ilościach, są agregowane, np. oleiste, strączkowe

¹ Obecnie jest to możliwe dzięki szczegółowym bilansom produkcji i nakładów (pieniężnych) w gospodarce chłopskiej, sporządzanym przez GUS dla kraju i poszczególnych województw.

pastewne, zielonki oraz niektóre rośliny przemysłowe. Objęcie rachunkiem wszystkich produktów daje większą gwarancję poprawności wyliczeń, bowiem suma nakładów jednostkowych (liczonych w dwóch miernikach — nakładach pieniężnych i nakładach pracy) wszystkich produktów finalnych musi być zgodna z sumą nakładów całego gospodarstwa. Pozwala to również obliczać opłacalność i dochodowość nie tylko poszczególnych produktów, lecz również poszczególnych gałęzi i działów produkcji oraz gospodarstwa jako całości, tym samym więc określać opłacalność i dochodowość poszczególnych produktów na tle opłacalności i dochodowości produkcji całego gospodarstwa.

3. Oprócz „kosztów własnych produkcji” obliczane są obecnie również „koszty własne gospodarstwa”, które są sumą kosztów własnych produkcji oraz świadczeń i obciążeń gospodarstwa. Koszty te pozwalają obliczać dochodowość i opłacalność netto poszczególnych produktów, gałęzi, działów produkcji i całego gospodarstwa, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia polityki gospodarczej.

* *

*

Znaczenie rachunku kosztów jednostkowych polega nie tylko na dostarczaniu informacji dotyczącej aktualnej sytuacji w badanym roku w przekroju terytorialnym, lecz również na dostarczaniu informacji o zmianach w nakładach, kosztach jednostkowych, opłacalności i dochodowości produkcji, zachodzących w czasie. Ponieważ publikowane w niniejszym opracowaniu dane, odnoszące się do roku 1963, nie są w pełni porównywalne z danymi poprzednich publikacji, było rzeczą konieczną przeprowadzenie takiego samego rachunku dla jednego z lat ubiegłych. Rachunek ten służyłby za podstawę odniesienia dla roku 1963 i lat następnych. Za podstawę taką przyjęliśmy rok 1960.

Obecnie omówimy kolejno sposób wykorzystania danych statystyki masowej i rachunkowości rolnej do konstrukcji wszystkich, niezbędnych dla rachunku kosztów, parametrów gospodarstwa statystycznego oraz główne elementy metody rachunku kosztów jednostkowych, opłacalności i dochodowości produkcji.

2. Wielkość obszaru gospodarstwa statystycznego

Przy posługiwaniu się gospodarstwem statystycznym jako podstawą rachunku kosztów i opłacalności produkcji w gospodarce indywidualnej, powstaje problem określenia przeciętnej wielkości obszaru tego gospodarstwa. Wiadomo bowiem, że poziom nakładów, w szczególności nakładów pracy, na jednostkę produkcji, a tym samym poziom kosztów jednostkowych i opłacalności produkcji wykazuje dużą zależność od wielkości obszaru gospodarstwa. Ilustracją tego są przytoczone w tabeli I. 2 dane dotyczące nakładów pracy na jednostkę wartości produkcji finalnej w zależności od wielkości obszaru w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną.

Jak wynika z danych tabeli I. 2, nakłady pracy na jednostkę wartości produkcji finalnej w gospodarstwach do 3 ha są o 80% wyższe w porównaniu z gospodarstwami powyżej 15 ha. W zależności więc od tego,

Tabela I. 2

Nakłady pracy na 100 zł wartości produkcji finalnej w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną

(Dane z roku 1962/63)

Grupy obszarowe gospodarstw w ha powierzchni ogólnej	Nakłady pracy dni/ha ^a	Wartość produkcji finalnej		Nakłady pracy na 100 zł wartości produkcji finalnej (dni)
		zł/ha ^a	dni/ha ^a <i>zł / produkcja</i>	
do 3	160	13 834	86	1,17
3— 7	102	10 380	102	0,98
7—10	75	8 948	120	0,83
10—15	58	7 919	135	0,74
pow. 15	45	6 044	153	0,65

^a Na 1 ha użytków rolnych.

jaką przyjmiemy przeciętną wielkość obszaru gospodarstwa statystycznego, otrzymamy niższe lub wyższe koszty jednostkowe. Oczywiście, najbardziej pożądane byłoby oparcie rachunku kosztów o gospodarstwa statystyczne różnej wielkości. Ale nawet takie rozwiązanie (które zamierzamy realizować w przyszłym roku) nie usuwa konieczności wyliczania przeciętnych kosztów jednostkowych, a tym samym przyjęcia jednej, średniej wielkości obszaru gospodarstwa statystycznego dla województw i kraju.

W statystyce GUS do gospodarstw rolnych zaliczane są już gospodarstwa o powierzchni ogólnej od 0,1 do 0,5 ha. Jeśli weźmie się pod uwagę wszystkie gospodarstwa, łącznie z gospodarstwami od 0,1 do 0,5 ha, to średni obszar gospodarstwa rolnego w kraju wyniesie 4,90 ha użytków rolnych. Gospodarstwa poniżej 0,5 ha trudno jest jednak uznać za gospodarstwo rolne, jest to właściwie działka pracownicza, stanowiąca tylko uboczne źródło dochodu rodziny. Gospodarstwa te zajmują w skali kraju zaledwie 0,3% powierzchni ogólnej. Wielkość produkcji w tych gospodarstwach nie ma więc praktycznie żadnego znaczenia dla kształtowania się przeciętnej wielkości produkcji w całej gospodarce indywidualnej, toteż przy ustalaniu przeciętnej wielkości obszaru gospodarstwa statystycznego można ich zupełnie nie brać pod uwagę.

Powstaje jednak pytanie, czy jest rzeczą słuszną przy ustalaniu średniej wielkości gospodarstwa dla naszych celów, to jest obliczania przeciętnych kosztów produkcji w gospodarce indywidualnej, włączyć również gospodarstwa od 0,5 do 2 ha. Gospodarstwa do 2 ha obejmują wprawdzie tylko 6,3% powierzchni (łącznie z gospodarstwami od 0,1 do 0,5 ha), lecz ze względu na ich dużą liczbę (prawie 26% ogółu gospodarstw powyżej 0,5 ha) wpływają w poważnym stopniu na obniżenie średniej wielkości obszaru gospodarstwa. Średni obszar gospodarstw powyżej 2 ha wynosi 6,77 ha użytków rolnych. Jeśli włączyć gospodarstwa od 0,5 do 2 ha, obszar ten obniży się do 5,36, czyli o 1,41 ha. Obniżenie to ma poważny wpływ na wielkość nakładów pracy na 1 ha i na jednostkę produkcji, a mianowicie, z danych rachunkowości rolnej

wynika, że w gospodarstwach o powierzchni 6,77 ha nakłady pracy na 1 ha wynoszą 81 dni, podczas gdy w gospodarstwach o powierzchni 5,36 ha — 97 dni. Na 100 zł wartości produkcji finalnej nakłady pracy w gospodarstwach o powierzchni 6,77 ha wynoszą 0,9 dnia, podczas gdy w gospodarstwach o powierzchni 5,36 ha — 1,0 dzień.

Przy obliczaniu kosztów i opłacalności produkcji rolnej interesują nas głównie gospodarstwa dające podstawową masę produkcji towarowej. Choć gospodarstwa do 2 ha mają wyższą produkcję towarową z 1 ha niż gospodarstwa powyżej 2 ha, to jednak udział ich w ogólnej produkcji towarowej rolnictwa indywidualnego jest niewielki, wynosi bowiem około 8,5%. Jest więc rzeczą jasną, że z punktu widzenia kosztów produkcji towarowej podstawowe znaczenie mają koszty wytworzenia nie 8, lecz 92% tej produkcji. Przyjęcie natomiast 100% zbiorowości gospodarstw spowodowałoby, w wyniku przyjęcia mniejszego obszaru gospodarstwa, nieuzasadniony — ze społecznego punktu widzenia — wzrost kosztów jednostkowych. Według rachunku przeprowadzonego na gospodarstwie statystycznym o powierzchni 6,77 ha, przeciętny koszt w przeliczeniu na 100 zł wartości produkcji finalnej wynosi około 80 zł (bez świadczeń), natomiast w gospodarstwie o powierzchni 5,36 ha wyniosłby około 89 zł, byłby więc o przeszło 11% wyższy.

Najbardziej pożądane byłoby oczywiście całkowite wydzielenie obszaru, nakładów i produkcji gospodarstw do 2 ha i skoncentrowanie się wyłącznie na danych z pozostałych gospodarstw. Wdzielenie nakładów pracy, ogólnej wartości nakładów pieniężnych oraz wartości produkcji finalnej nie nastręcza specjalnych trudności. Rachunek taki można przeprowadzić posługując się danymi statystycznymi (struktura użytków, zasiewów, plony, obsada inwentarzem) oraz wskaźnikami różnicowania odpowiednich parametrów w grupach gospodarstw z danych rachunkowości rolnej¹. Trudność polega tu na sporządzeniu bilansów produkcji (globalnej, finalnej i obrotu wewnętrznego), zwłaszcza iż gospodarstwa te nie są na ogół samowystarczalne pod względem produkcji pasz i znaczną część pasz dokupują zarówno na rynku uspołecznionym, jak i prywatnie. Bilanse produkcji GUS, sporządzane dla całej gospodarki chłopskiej, nie obejmują oczywiście obrotu produktami rolnymi pomiędzy gospodarstwami. Przy pełnym wydzieleniu z rachunku kosztów gospodarstw do 2 ha, konieczne byłoby wprowadzenie obrotów produktami rolnymi pomiędzy gospodarstwami, w celu określenia ilości pasz, które gospodarstwa te zakupują w gospodarstwach większych. Rachunek taki, chociaż bardzo skomplikowany i pracochłonny, byłby oczywiście możliwy do przeprowadzenia. Jeśli jednak, nie zmieniając ilości produkcji, wyłączymy tylko te nakłady gospodarstw do 2 ha, które są znacznie wyższe niż w pozostałych grupach gospodarstw i które wpływają na wzrost przeciętnych kosztów jednostkowych (nakłady pracy, koszty utrzymania budynków mieszkalnych); to uzyskamy tak minimalne różnice w kosztach i opłacalności produkcji — jak to za chwilę pokażemy — że całkowite wyłączenie tych gospodarstw z rachunku,

¹ Wskaźniki dla gospodarstw do 2 ha trzeba obliczać metodą ekstrapolacji, gdyż najmniejszy, przeciętny obszar użytków rolnych gospodarstw prowadzących rachunkowość, w grupie gospodarstw do 3 ha, wynosi 2,23, podczas gdy przeciętny obszar użytków rolnych w gospodarstwach do 2 ha — około 1,2 ha.

zważywszy jego pracochłonność, a w pewnym stopniu i subiektywność, nie jest konieczne dla poprawności uzyskiwanych wyników.

Gospodarstwa do 2 ha uzyskują z jednostki powierzchni znacznie wyższą produkcję finalną niż pozostałe grupy gospodarstw, dlatego też nie wyłączając ich z rachunku, musimy się liczyć z tym, że wpływają one na przeciętny poziom produkcji z 1 ha w całej gospodarce indywidualnej.

Na podstawie wskaźników uzyskanych z gospodarstw prowadzących rachunkowość obliczono, że wartość produkcji finalnej w gospodarstwach statystycznych do 2 ha wynosi około 9600 zł z 1 ha. Przeciętna wartość produkcji finalnej z 1 ha w całej gospodarce indywidualnej równa się 7000 zł. Jeśli uwzględnimy wyższą wartość produkcji w gospodarstwach do 2 ha, to przeciętna wartość produkcji w gospodarstwach powyżej 2 ha obniży się do 6825 zł¹. Tak więc przyjęcie przeciętnych danych na 1 ha z całej gospodarki indywidualnej i przeniesienie ich bez korekty na gospodarstwa powyżej 2 ha powoduje wzrost produkcji o 175 zł z 1 ha, czyli o 2,6%.

Gospodarstwa do 2 ha charakteryzują się nie tylko wyższą produkcją z 1 ha, lecz także większą wartością środków produkcji, a tym samym wyższymi kosztami ich utrzymania, co oczywiście ma także wpływ na przeciętne koszty utrzymania środków produkcji w całej gospodarce indywidualnej. Wartość środków produkcji na 1 ha w gospodarstwach do 2 ha określono na podstawie danych GUS i obliczonych na podstawie rachunkowości rolnej wskaźników zróżnicowania tej wartości w różnych grupach gospodarstw.

Z danych tabeli I. 3 wynika, że koszty utrzymania środków produkcji (bez budynków mieszkalnych) w gospodarstwach powyżej 2 ha są w przeliczeniu na 1 ha o 63 zł niższe w porównaniu z przeciętnymi kosztami dla całej gospodarki indywidualnej. Natomiast koszty utrzymania budynków mieszkalnych są niższe o 80 zł.

Podobny rachunek przeprowadzony dla pozostałych nakładów pieniężnych (bez nakładów na utrzymanie trwałych środków produkcji) wykazał, że nakłady te w gospodarstwach powyżej 2 ha są o 32 zł niższe w porównaniu z przeciętnymi nakładami w całej gospodarce indywidualnej (w gospodarstwach powyżej 2 ha 1117, przeciętnie 1149 zł/ha). Obecnie, w tabeli I. 4, przedstawimy wartość produkcji, nakłady i dochody na 1 ha w gospodarstwach o powierzchni powyżej 2 ha, liczone w dwóch wariantach. W wariantcie pierwszym całkowicie wyłączone są nakłady i produkcja gospodarstw poniżej 2 ha. W wariantcie drugim włączono produkcję z gospodarstw poniżej 2 ha, przez co uzyskano poziom produkcji z 1 ha równy przeciętnemu w całej gospodarce indywidualnej, nie włączono natomiast zwiększonych kosztów utrzymania budynków mieszkalnych oraz zwiększonych nakładów pracy z gospodarstw poniżej 2 ha, lecz utrzymano te nakłady na poziomie gospodarstw powyżej 2 ha z tym jednak, że nakłady pracy zostały tu nieco powiększone.

¹ Rachunek ten przedstawia się następująco:

$$\frac{7000 \cdot 100 - 9600 \cdot 6,3}{93,7} = 6825$$

szone, ale tylko w takim stopniu, jaki wynika ze wzrostu produkcji, a mianowicie o 1,7 dnia na 1 ha.

Jak wynika z tabeli I. 4, w rezultacie przyjęcia przeciętnego dla całej gospodarki indywidualnej poziomu produkcji i nakładów pie-

Tabela 1. 3

**Wartość środków produkcji i koszty ich utrzymania w gospodarstwach
o powierzchni ogólnej poniżej i powyżej 2 ha**

Wyszczególnienie	Gospodarstwa			Różnica (4—3)
	do 2 ha	powyżej 2 ha	ogółem	
1	2	3	4	5

Wartość odtworzenia w tys. zł na 1 ha

Budynki gospodarcze	31,7	9,5	11,2	+1,7
Maszyny i narzędzia	0,5	2,1	2,0	—0,1
Inne środki produkcji (bez inwentarza żywego)	5,9	1,7	2,1	+0,4
Razem środki produkcji	38,1	13,3	15,3	+2,0
Budynki mieszkalne	52,5	10,8	19,7	+8,9

Koszty utrzymania środków w zł na 1 ha^a

Budynki gospodarcze	1128	339	401	+62
Maszyny i narzędzia	59	245	233	—12
Inne środki produkcji	195	57	70	+13
Razem środki produkcji	1382	641	704	+63
Budynki mieszkalne ^b	472	97	177	+80

^a Amortyzacja, remonty, ubezpieczenie.

^b Produkcję rolną obciążamy tylko 25% kosztów utrzymania budynków mieszkalnych.

Tabela I. 4

**Wyniki finansowe gospodarstw o powierzchni powyżej 2 ha z wyłączeniem (I)
i włączeniem (II) wyników gospodarstw o powierzchni poniżej 2 ha**

Wyszczególnienie	I	II	I — II
Produkcja finalna zł/ha	6825	7000	+175
Nakłady pieniężne zł/ha	1897	1990	+93
Nakłady pracy dni/ha	67,3	69,0	+1,7
Opłata pracy zł/ha	3500	3588	+88
Razem nakłady zł/ha	5397	5578	+181
Dochód globalny zł/ha	4928	5010	+82
Dochód globalny zł/dzień	73,2	72,6	+0,6
Wskaźnik kosztów w %	79,1	79,6	+0,5
Wskaźnik opłacalności w %	126,4	125,5	+0,9

nieżnych (bez kosztów utrzymania budynków mieszkalnych w gospodarstwach poniżej 2 ha) i odniesienia ich do gospodarstw powyżej 2 ha, wartość produkcji finalnej podwyższona została o 175 zł, zaś nakłady pieniężne o 93 zł. Ponieważ równocześnie nakłady pracy przyjęte zostały również w dostosowaniu do podwyższonej produkcji (wyższe o 1,7 dnia), to zmiany powyższe wpływają tylko w bardzo nieznacznym stopniu na kształtowanie się kosztów jednostkowych i opłacalności produkcji w gospodarstwach o powierzchni powyżej 2 ha. Dlatego też, w celu uproszczenia całego rachunku, przyjmiemy dla gospodarstw powyżej 2 ha poziom produkcji i nakładów pieniężnych (z wyjątkiem kosztów utrzymania budynków mieszkalnych) przeciętny dla całej gospodarki indywidualnej. Rozwiązanie takie ma tę dobrą stronę, że pozwala bezpośrednio porównywać pomiędzy sobą poziom produkcji i nakładów, jak również i wszelkie inne mierniki ekonomiczne gospodarki indywidualnej poszczególnych województw.

3. Bilans produkcji globalnej i finalnej

Bilanse produkcji rolniczej dla poszczególnych województw sporządzane są przez GUS łącznie dla całej gospodarki chłopskiej, tzn. gospodarki indywidualnej, spółdzielni produkcyjnych, działek przyzagrodowych i kółek rolniczych. Są również sporządzane oddzielne bilanse produkcji kółek rolniczych. Produkcję tych ostatnich odejmujemy od produkcji całej gospodarki chłopskiej, uzyskując w ten sposób łączną produkcję globalną dla gospodarki indywidualnej i spółdzielni produkcyjnych. W bilansie produkcji kółek rolniczych najpoważniejszą pozycję stanowi produkcja realizowana na wolnym rynku (sprzedaż członkom). Produkcję tę włączamy następnie do bilansu produkcji gospodarki chłopskiej, jako oddzielną pozycję „zakup produktów rolnych z kółek rolniczych”. W bilansie tym jednak nie uwzględniamy, ze zrozumiałych względów, obrotów produktami pomiędzy samymi gospodarstwami chłopskimi. Obrót ten nie ma oczywiście wpływu na wyniki finansowe gospodarstw, gdyż w jednakowym stopniu zwiększa zarówno nakłady, jak i wartość produkcji finalnej. Ma on jednak wpływ na wysokość produkcji finalnej gospodarstwa, która w ten sposób jest jak gdyby sztucznie podwyższona i nie w pełni odpowiada wartości produkcji finalnej ze społecznego punktu widzenia¹.

Skorygowany o produkcję kółek rolniczych bilans produkcji dla gospodarki chłopskiej w poszczególnych województwach przeliczamy następnie na jedno gospodarstwo statystyczne². W ten sposób sporządzony

¹ Na marginesie warto zauważyć, że taki właśnie charakter nosi produkcja finalna gospodarstw prowadzących rachunkowość, stąd też nie jest ona w pełni porównywalna z produkcją finalną obliczaną w skali statystycznej (jest wyższa o obrót produktami rolnymi pomiędzy gospodarstwami chłopskimi).

² Praktycznie wygląda to w ten sposób, że łączny obszar użytków rolnych gospodarki indywidualnej i spółdzielczej w województwie dzielimy przez ustaloną poprzednio wielkość gospodarstwa, uzyskując w ten sposób liczbę jak gdyby gospodarstw przeliczeniowych. Odwrotność tej liczby daje mnożnik, za pomocą którego dane dla województwa lub kraju przelicza się bezpośrednio na gospodarstwo. W celu uniknięcia zbyt małych liczb (szczególnie przy obszarach zasiewów), a tym samym błędów wynikających z zaokrągleń, cały rachunek kosztów przeprowadzamy dla gospodarstwa o obszarze dziesięciokrotnie powiększonym.

bilans produkcji gospodarstwa obarczony jest pewną niedokładnością, wynikającą z włączenia do bilansu rolniczych spółdzielni produkcyjnych. W większości województw włączenie spółdzielni produkcyjnych, na skutek ich minimalnego udziału w użytkach rolnych gospodarki chłopskiej, nie ma praktycznie żadnego znaczenia dla bilansu produkcji gospodarstwa indywidualnej. Pewne różnice, na ogół bardzo niewielkie, zachodzą głównie w wysokości plonów. Różnice te wyrównujemy w ten sposób, że na podstawie danych GUS odnośnie zasiewów i plonów, wyliczamy wielkość zbiorów w gospodarstwach statystycznych, korygując w ten sposób odpowiednie dane bilansu GUS, sporządzanego dla całej gospodarki chłopskiej. Oczywiście, korygując produkcję globalną, musimy również w odpowiednim stopniu skorygować poszczególne części składowe tej produkcji.

Produkcja globalna w bilansie GUS dzieli się na następujące części:

1. Produkcja towarowa:
 - a) skup państwowy,
 - b) wolny rynek (bez obrotów pomiędzy gospodarstwami).
2. Samozaopatrzenie.
3. Różnice zapasów i różnice stanów inwentarza.
4. Zużycie produkcyjne.

Pierwsze trzy części stanowią produkcję finalną brutto. Przy obliczaniu wartości tej produkcji wprowadzamy dla samozaopatrzenia i różnicy zapasów pewne korekty w stosunku do danych GUS. Produkcję towarową liczymy według cen realizacji (według danych GUS) z tym, że w przypadku obowiązkowych dostaw doliczamy różnicę pomiędzy ceną skupu państwowego i ceną realizacji dostaw. Produkty przeznaczone na samozaopatrzenie liczymy według cen stosowanych w rachunkowości rolnej IER. Produkty stanowiące różnicę zapasów wyceniamy według cen skupu państwowego (dla produktów targowych) lub według cen zbliżonych do kosztów własnych (np. siano, słoma).

Przy wycenie wartości produkcji przeznaczonej na samozaopatrzenie powstaje dodatkowy problem uwzględnienia wartości otrąb uzyskiwanych z przemiału zbóż na mąkę. Otręby te przeznaczone są na spasanie, musimy więc obciążyć ich wartością koszty produkcji zwierzęcej. Obciążając jednak ich wartością nakłady gospodarstwa, bez zmiany wartości produkcji, zmniejszylibyśmy niesłusznie dochód (produkcję czystą) gospodarstwa. Podobnie zresztą przedstawia się sprawa z wartością mleka chudego i wysłodków buraków cukrowych.

Za odstawione do mleczarni mleko rolnik otrzymuje cenę mleka pełnego, za pobrane zaś z powrotem mleko chude musi oddzielnie płać. Praktycznie transakcja ta przedstawia się tak, że rolnik za odstawione mleko pełne otrzymuje część zapłaty nie w gotówce, lecz w mleku chudym. W ten sposób wartość pobranego z mleczarni mleka chudego, zaliczana następnie do nakładów na produkcję zwierzęcą, nie zmienia wielkości uzyskanego dochodu, bowiem o taką samą wartość powiększone są zarówno nakłady, jak i produkcję finalną. Podobnie przedstawia się sprawa z mlekiem chudym przy własnym przerobieniu mleka pełnego na śmietanę i masło. Do wartości produkcji finalnej liczy się wartość mleka pełnego, można więc mlekiem chudym obciążać nakłady nie zmieniając wyniku finansowego gospodarstwa.

Postępując analogicznie w przypadku buraków cukrowych, musimy przyjąć, że cena 1 q buraków równa się cenie uzyskanej gotówką (tj. 60 zł) plus cena otrzymywanych bezpłatnie wysłodków. Teoretycznie rolnik ma prawo otrzymać 50 kg wysłodków świeżych za każdy kwintal buraków. Przyjmujemy, że praktycznie otrzymuje 40 kg. Ponieważ cena wysłodków świeżych wynosi 15 zł/q, to cenę 1 q buraków cukrowych musimy podnieść do 66 zł. Zwiększając w ten sposób wartość produkcji gotowej buraków cukrowych, możemy wartością wysłodków obciążać koszty produkcji zwierzęcej bez obawy obniżenia dochodu gospodarstwa.

W przypadku zbóż przeznaczonych na samozaopatrzenie do wartości produkcji finalnej zaliczona została — abstrahując od słuszności przyjętych cen — pełna ich wartość. Czy możemy wobec tego zwiększyć wartość tego zboża o wartość otrąb uzyskanych z przemiału zboża na mąkę? Jest rzeczą oczywistą, że nie możemy w nakładach na produkcję zwierzęcą nie liczyć w ogóle wartości tych otrąb. Jeśli więc zaliczamy ich wartość do nakładów, to nie ma innej możliwości, jak tylko doliczyć ją również do wartości zboża przeznaczonego na samozaopatrzenie, w przeciwnym bowiem wypadku obniżylibyśmy niesłusznie wynik finansowy gospodarstwa. Niezależnie jednak od samej potrzeby poprawnego zbilansowania wartości produkcji i nakładów, zwiększenie wartości zboża przeznaczonego na konsumpcję rodziny rolnika nie wydaje się pozbawione podstaw logicznych, bowiem wartość uzyskanej z tego zboża mąki — według cen detalicznych, po których nabywa ją cała ludność — jest wyższa niż wartość zboża jako surowca. Wartość 1 q pszenicy przeznaczonego na samozaopatrzenie liczona była w 1963 r. po 335 zł, natomiast wartość uzyskanej z tej pszenicy mąki (65 kg po 6,70 zł za 1 kg), wynosi 435 zł. Wartość otrąb z 1 q pszenicy wynosi — według cen przyjmowanych w rachunkowości IER — 48 zł (30 kg po 160 zł/q). Doliczając wartość otrąb do wartości ziarna uzyskujemy przeciętną cenę 1 q pszenicy w wysokości 383 zł, żyta zaś 262 zł. Takie właśnie ceny przyjęliśmy do obliczenia wartości pszenicy i żyta w produkcji finalnej przeznaczonej na samozaopatrzenie.

Trzy wymienione wyżej produkty uboczne, otrzymywane przy przetworze surowców rolniczych na produkty konsumpcyjne, potraktowane są więc nie jako produkty obrotu wewnętrznego, lecz jako produkty zakupywane z zewnątrz. Wartość ich w przeliczeniu na gospodarstwo statystyczne w kraju wynosi:

mleko chude (własne)	438 zł
wysłodki	215 zł
otręby z przemiału	386 zł
razem	1039 zł
na 1 ha użytków rolnych	153 zł

Przykład bilansu produkcji przeciętnego gospodarstwa statystycznego w kraju podany jest w tabeli I. 5. Ze względu na brak miejsca bilans ten jest skrócony, nie zawiera szczegółowego podziału produkcji towarowej (skup państwowy, obowiązkowe dostawy i wolny rynek), zakupu nasion i produktów rolnych z kółek rolniczych, a wycena wartościowa podana jest tylko dla produkcji finalnej.

Po wydzieleniu w bilansie pozycji „zużycie produkcyjne”, obliczamy zużycie nasion z własnej produkcji. Zapotrzebowanie nasion obliczane jest bądź na podstawie norm rachunkowości rolnej (zboża, ziemniaki),

Tabela I. 5

**Bilans produkcji globalnej i finalnej w gospodarstwie statystycznym w kraju
(6,77 ha użytków rolnych) w 1963 r.**

Produkt	Obszar ha	Plon q/ha	Pro- duk- cja glo- balna kg	Pro- duk- cja towa- rowa kg	Samo- za- opa- trze- nie kg	Róż- nica sta- nów kg	Produkcja finalna		Zuży- cie prod. kg
							kg	zł	
Pszenica	0,497	20,0	994	186	392	+52	630	2 112	364
otręby pszenne			118					188	118
Żyto	1,580	16,4	2 584	293	565	+83	941	2 164	1 643
otręby żytnie			141					198	141
Jęczmień	0,229	19,9	456	146	35	+21	202	599	254
Owies	0,595	16,8	1 003	47		+38	85	192	918
Mieszanka zbożowa	0,105	17,4	183						183
Inne zboża	0,032	9,7	31	5	19		24	144	7
Słoma			8 328	67		+70	137	65	8 191
Ziemniaki	1,024	158	16 180	2410	1430	+960	4800	4 482	11 380
Buraki cukrowe	0,121	296	3 577	3577			3577	2 174	
wysłodki			1 430					215	1 430
Okopowe pastewne	0,086	267	2 296						2 296
Liście buraczane			3 780						3 780
Oleiste	0,054	12,6	68	53	5		58	494	10
Len	0,043	32,1	138	110			110	380	28
Warzywa	0,078		1 178	681	497		1178	2 743	
Owoce	0,083		242	212	30		242	1 356	
Strączkowe jadalne	0,018	11,3	20	10	8		18	180	2
Strączkowe pastewne	0,102	11,2	114	19			19	95	95
Konicz. siano ^a	0,264	52,2	1 358						1 358
Konicz. nasiona		0,5	14	9			9	450	5
Ściernianka	(0,255)	40,0	900						900
Seradela siano ^b	0,152	22,7	340						340
„ nasiona		2,3	35	21			21	190	14
Zielonki	0,080	152	1 232						1 232
Poplony	(0,325)	85	2 763						2 763
Łąka	0,814	24,4	2 800	35		+29	64	55	2 736
Pastwisko	0,575	116	6 670						6 670
Inne (przemysłowe) ^c	0,051							1 003	
Produkcja roślinna	6,770							19 479	

^a Koniczyna, lucerna i esparceta.

^b Seradela i inne pastewne.

^c Tytoń, chmiel, cykoria, ziola i inne.

Tabela I. 5 (c.d)

Produkt	Obszar ha	Plon q/ha	Pro- duk- cja glo- balna kg	Pro- duk- cja towa- rowa kg	Samo- za- opa- trze- nie kg	Róż- nica sta- nów kg	Produkcja finalna		Zuży- cie prod. kg
			kg	zł					
Bydło: żywiec			318	277	20	+21	318	4 171	506
mleko			4 274	1851	1916		3768	8 931	
Trzoda: żywiec			457	337	154	-34	457	9 276	
Owce: żywiec			13	7	9	-3	13	140	58
wetna			2,4	2,2	0,2		2,4	380	
mleko			3	3			3	11	
Drób: żywiec			43	32	10	+1	43	1 109	
jaja (szt.)			2 122	1277	787		2064	3 499	
pierze			0,7	0,3	0,4		0,7	100	
Konie: żywiec								132	
włosie								15	
Pszczoly								108	
Premia hodowlana								66	
Produkcja zwierzęca								27 944	
Ogółem produkcja								47 423	

brać na podstawie ogólnie przyjmowanych norm wysiewu. Po uwzględnieniu nasion zakupionych z GS (według danych CRS) i kółek rolniczych, dochodzimy do ilości zużytych pasz.

W bilansie tym brak jest takich pozycji ujmowanych w bilansie GUS, jak kozy, króliki, zwierzęta futerkowe i ryby. Dwie pierwsze pozycje dotyczą głównie gospodarstw małych, produkcja zwierząt futerkowych i ryb skoncentrowana jest w nielicznych gospodarstwach wyspecjalizowanych, stąd też pomijamy je w bilansie produkcji gospodarstwa statystycznego.

4. Bilans pasz i ich rozdysponowanie

Zbilansowanie ilości pasz i wyszacowanie ich zużycia przez różne grupy zwierząt w gospodarstwach indywidualnych, nawet w gospodarstwach prowadzących rachunkowość, zawsze nastrocza poważne trudności. Z powodu braku dokładnej ewidencji, obliczana ilość wyprodukowanych w gospodarstwie pasz nie jest nigdy ścisła, jest tylko mniej lub bardziej zbliżona do rzeczywistości. Jeszcze mniej ścisłe są obliczenia ilości pasz zużytych przez poszczególne gatunki zwierząt. Ilości tych nie jest w stanie ustalić dokładnie nawet sam gospodarz¹. Nic też

¹ Mgr Jadwiga Reinstein z IER, badając w 29 gospodarstwach indywidualnych (prowadzących rachunkowość) efektywność żywienia zwierząt, na podstawie specjalnie prowadzonych przez gospodarstwo dzienników paszowych, mimo 3 lub 4-krotnych odwiedzin gospodarstwa w ciągu roku, miała duże trudności w zbilansowaniu wyprodukowanych i zużytych pasz i to nawet pasz treściwych, których ewidencja jest znacznie łatwiejsza niż pasz objętościowych.

dziwnego, że zachodzą poważne różnice w normach zużywanych pasz, obliczanych na podstawie danych rachunkowości i przyjmowanych przez GUS na podstawie danych korespondentów rolnych.

Przy obliczaniu kosztów jednostkowych produkcji zwierzęcej i stosowaniu wyceny pasz wyprodukowanych w gospodarstwie według kosztów własnych, często większe znaczenie ma ustalenie właściwych proporcji w zużyciu pasz przez poszczególne gatunki zwierząt, niż ścisłe ustalenie ilości wyprodukowanych pasz. Odnosi się to szczególnie do pasz absolutnych, które są w całości skarmiane we własnym gospodarstwie (siano, zielonki, okopowe pastewne). W stosunku do tych pasz większe znaczenie mają nie tyle koszty jednostkowe, ile łączne koszty produkcji danej paszy. Produkcję zwierzęcą obciążamy bowiem całym kosztem produkcji danej paszy, zaś koszt jednostkowy jest tu wielkością wtórną, służącą do podziału łącznego kosztu produkcji paszy pomiędzy różne gatunki zwierząt. Ponieważ łączne koszty danej paszy objętościowej są przede wszystkim funkcją obszaru, bowiem głównym kryterium podziału kosztów bezpośrednich w produkcji roślinnej jest jednostka powierzchni, to ważniejszą sprawą jest właściwe ustalenie wielkości powierzchni uprawy niż wielkości zbioru. Nie ulega wątpliwości, że w danych statystyki masowej (jak zresztą i monograficznych z poszczególnych gospodarstw) bardziej ścisłe są informacje odnośnie wielkości powierzchni niż wielkości zbioru. W rachunku kosztów jednostkowych produkcji zwierzęcej istotnego znaczenia nabiera norma spasanina, gdyż spełnia ona funkcję klucza podziałowego łącznych kosztów produkcji danej paszy pomiędzy poszczególne gatunki zwierząt.

Całkiem odmiennie przedstawia się sprawa szacunku ilości takich produktów zużywanych na pasze, jak zboże i ziemniaki. W przeciwieństwie do pasz objętościowych, które prawie w całości są skarmiane, produkty te tylko w części są przeznaczane na pasze, część z nich stanowią nasiona, część zaś produkt finalny. W przypadku tych produktów istotne znaczenie ma właściwy, realny szacunek zbioru. Przeszacowanie lub niedoszacowanie wielkości zbioru powoduje nie tylko zmniejszenie lub zwiększenie kosztów jednostkowych tych produktów, lecz również obciążenie produkcji zwierzęcej mniejszą lub większą ilością skarmianej paszy, co oczywiście może mieć wpływ na koszty jednostkowe produktów zwierzęcych. Jak wielki wpływ na zmianę w kosztach jednostkowych może mieć różna wycena plonów zbóż i ziemniaków pokażemy na konkretnym przykładzie. W tabeli I. 6 przedstawiony jest rachunek kosztów 1 q zbóż, przy przeciętnym dla gospodarstw indywidualnych plonie 17,3 q i przy założeniu, że faktyczne plony zbóż mogą być wyższe lub niższe o 0,5 q. Pokazany tu jest także wpływ tych różnic w szacunku plonów na koszty własne 1 litra mleka i 1 kg żywca wieprzowego.

Przyjmujemy przy tym, że cała różnica zbioru zbóż wynikająca z odmiennego szacunku plonu obciąża produkcję zwierzęcą, inne bowiem pozycje rozchodów, tj. produkcja finalna i nasiona, nie ulegają zmianie.

Jak wynika z danych tabeli I. 6, odchylenia w szacunku plonów zbóż o $\pm 0,5$ q z 1 ha, tj. o około 3% powodują znacznie większą zmianę w ilości zużytego ziarna przez inwentarz, bo o około $\pm 5,3\%$. Ponieważ jednak wzrostowi ilości pasz towarzyszy obniżka ich kosztów (i na od-

Tabela 1. 6

**Koszty jednostkowe 1 q zbóż, 1 litra mleka i 1 kg żywca wieprzowego
przy założeniu odchyłań szacunku plonów zbóż o $\pm 0,5$ q z 1 ha**

Wyszczególnienie	Plon zbóż w q/ha		
	17,3—0,5	17,3 ^a	17,3 + 0,5

Nakłady na 1 ha i 1 q zbóż

Zbiór (bez nasion własnych) q/ha	15,2	15,7	16,2
Zbiór słomy q/ha	30,4	31,3	32,2
Nakład na 1 ha (bez nasion własnych) zł	3888	3888	3888
Wartość słomy zł/ha	760	783	805
Nakład netto zł/ha	3128	3105	3083
Koszt ziarna zł/q	205,8	197,8	189,8

Zużycie zbóż (na pasze) i słomy w gospodarstwie

Ziarno zbóż q	27,1	28,6	30,1
%	94,7	100,0	105,3
Słoma q	91,2	93,9	96,6
%	97,1	100,0	102,9

Nakłady na 1 krowę i 1 litr mleka

Ziarno zbóż q	1,94	2,05	2,16
zł	399	405	410
Słoma q	27,4	28,2	29,0
zł	685	705	725
Nakład całkowity netto zł	6462	6488	6513
Koszt 1 litra mleka zł	2,36	2,37	2,38

Nakłady na 100 kg żywca wieprzowego

Ziarno zbóż q	1,62	1,71	1,80
zł	333	338	342
Słoma q	2,55	2,63	2,71
zł	64	66	68
Nakład całkowity netto zł	1818	1825	1831

^a Dane rzeczywiste z roku 1963.

wrót), to zmiany w szacunku zbiorów mają bardzo nieznaczny wpływ na zmianę kosztów jednostkowych produktów zwierzęcych. Przy zmianie szacunku plonów o $\pm 0,5$ q z 1 ha, koszt własny 1 q ziarna zmienia się o około ± 8 zł, tj. o około 3%, natomiast koszt własny 1 litra mleka o $\pm 0,01$ zł (około 0,3%), a koszt 1 kg żywca wieprzowego o około $\pm 0,06$ — $0,07$ zł (również około 0,3%).

Podobnie przedstawia się sprawa z ziemniakami. Przy przeciętnym dla gospodarki indywidualnej plonie 158 q/ha, koszt 1 q wynosi 51,6 zł, przy odchyleniach szacunku plonów o ± 5 q/ha, koszt 1 q zmienia się

o $\pm 1,9$ zł, tj. o około 3,8%. Odchylenia te powodują zmianę w ilości ziemniaków przeznaczonych na skarmianie o około $\pm 5,5\%$, natomiast w kosztach 1 kg żywca wieprzowego o około $\pm 0,07$ — $0,09$ zł, tj. o około 0,4%.

Jak więc z powyższych danych wynika, przy liczeniu obrotu wewnętrznego według kosztów własnych, poprawność szacunku ilości wyprodukowanych i zużytych w gospodarstwie pasz albo w ogóle nie ma wpływu na koszty jednostkowe produktów zwierzęcych (pasze objętościowe), albo tylko bardzo nieznaczny (zboże, ziemniaki). Szacunek ten natomiast ma dosyć istotny wpływ na koszty jednostkowe i opłacalność finalnej produkcji zbóż i ziemniaków.

Odchylenia w szacunku plonów mają nieco większy wpływ na koszty jednostkowe produktów zwierzęcych, jeśli pasze własne liczymy nie według kosztów własnych, lecz według określonych cen. I tak, jeśli pasze o charakterze towarowym, tj. zboże i ziemniaki, liczyć będziemy według cen wolnorynkowych, to — przyjmując omówione wyżej odchylenia w szacunku plonów — koszt 1 litra mleka zmieni się o około $\pm 0,02$ zł, zaś koszt 1 kg żywca wieprzowego o około $\pm 0,30$ zł w przypadku zbóż i około $\pm 0,50$ zł w przypadku ziemniaków.

W tabeli I.7 podajemy przykład obliczenia zapotrzebowania pasz treściwych według norm rachunkowości rolnej oraz przykład podziału ogólnej ilości pasz treściwych, obliczonych na podstawie bilansów GUS, pomiędzy różne gatunki zwierząt w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju w 1963 r. Należy tu zaznaczyć, że zarówno pasze treściwe, jak i wszystkie inne pasze, nie zawsze rozdzielane były proporcjonalnie do zapotrzebowania ustalonego na podstawie norm rachunkowości, jak już bowiem wspominaliśmy, obliczenia dotyczące podziału pasz pomiędzy różne gatunki zwierząt są często zbyt subiektywne, o czym świadczyć mogą rażąco nieraz dysproporcje pomiędzy odpowiednimi danymi dla różnych województw (rejonów), jak również dla tych samych województw w różnych latach¹. Przeprowadzony przez nas podział pasz również nie jest pozbawiony subiektywizmu, staraliśmy się jednak — w ramach danego bilansu paszowego — wyeliminować nieuzasadnione odchylenia i zachować odpowiednie proporcje w zużyciu pasz przez poszczególne gatunki zwierząt w poszczególnych województwach, pomiędzy województwami, jak i pomiędzy różnymi latami.

Jak wynika z danych tabeli I.7, ilość zużytych pasz treściwych w gospodarstwie statystycznym stanowi 111,2% w stosunku do zapotrzebowania wynikającego z norm spasanania w gospodarstwach prowadzących rachunkowość. Normy rachunkowości rolnej obliczone są dla roku gospodarczego 1962/63, a więc wynikają z bilansu zbożowego ze zbioru 1962 r., podczas gdy zużycie w gospodarstwach statystycznych obejmuje także okres 5 miesięcy po zbiorach 1963 r. Z danych rachunkowości rolnej wynika, że normy spasanania pasz treściwych zmieniają się z roku na rok, między innymi w zależności od wysokości plonów. Ponieważ plony zbóż w 1963 r. były o 1,4 q/ha wyższe niż w 1962, należy przypuszczać, że normy spasanania w roku kalendarzowym 1963 są również

¹ Por. tabele dotyczące ilości skarmionych pasz, publikowane w numerach dodatkowych Zagadnień Ekonomiki Rolnej w latach 1961—1964.

Tabela I. 7

**Podział pasz treściwych w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju
w 1963 r. (w q)**

Zwierzęta	Ilość sztuk	Normy zużycia wg rachunkowości	Zapotrzebowanie wg norm rachunkowości	Podział ogólnej ilości pasz obliczonej wg danych statystycznych	
				ogółem	na 1 szt.
Konie	0,96	9,25	8,88	10,23	10,65
Krowy	2,14	2,36	5,05	5,82	2,72
Trzoda (q żywca)	4,57	1,97	9,00	10,37	2,27
Owce	1,03	0,13	0,13	0,13	0,13
Drób	31,10	2,54 ^a	7,90	7,90	2,54 ^a
Razem			30,96	34,44	
Wskaźnik			100,00	111,20	

^a Na 10 sztuk.

wyższe niż w roku gospodarczym 1962/63. Odpowiedni rachunek przeprowadzony dla gospodarstwa statystycznego w 1962 r. w stosunku do średnich norm rachunkowości za lata 1961/62 i 1962/63 daje wskaźnik zużycia pasz treściwych na poziomie 109,4%. Niezależnie jednak od mniejszych lub większych różnic w poszczególnych latach, ilość spasaných pasz treściwych jest według danych statystycznych na ogół wyższa niż według danych rachunkowości. Jedną z przyczyn tych różnic jest sposób liczenia ubytków naturalnych.

W rachunkowości rolnej ubytki naturalne (w wysokości około 3% globalnej produkcji zbóż) stanowią oddzielną pozycję w bilansie i nie obciążają bilansu paszowego. Przy sporządzaniu bilansu paszowego przez GUS ubytki naturalne w zbożach są oczywiście uwzględniane w rachunku (3% produkcji globalnej), natomiast w bilansie produkcji globalnej ubytki te mieszczą się w pozycji „zużycie produkcyjne”. Przy liczeniu obrotu wewnętrznego według kosztów własnych wydzielanie ubytków naturalnych nie ma oczywiście żadnego znaczenia dla rachunku kosztów jednostkowych produktów zwierzęcych, zmniejszając bowiem ilość pasz, musielibyśmy odpowiednio zwiększyć ich koszty jednostkowe; całkowity koszt zużytej paszy nie uległby oczywiście żadnej zmianie. Wydzielenie ubytków naturalnych będzie natomiast niezbędne przy liczeniu pasz własnych według cen wolnorynkowych. Wielkość ubytków naturalnych w zbożu wynosi w rozpatrywanym gospodarstwie 1,65 q (produkcja globalna 55,1 q). Wobec tego ilość zużytych pasz treściwych zmniejszy się do 32,79 q, a wskaźnik zużycia pasz w stosunku do zapotrzebowania według norm rachunkowości wyniesie 105,5%.

Wskaźniki zużycia pozostałych pasz w gospodarstwie statystycznym w stosunku do zapotrzebowania według norm rachunkowości lub według norm szacowanych przez IER dla produktów, które nie są w rachunkowości bilansowane (pasze zielone) przedstawiają się następująco:

okopowe (ziemniaki i okopowe pastewne) —	105,8
siano	91,3
pasze zielone	98,5
pastwisko	220,0
słoma (pasze i ścióły)	98,5
mleko chude	104,1
mleko pełne	61,2

Zużycie mleka chudego zostało obliczone na podstawie danych o sprzedaży mleka chudego przez mleczarnie (wg Centralnego Zarządu Związku Spółdzielni Mleczarskich) oraz na podstawie danych rachunkowości, a mianowicie procentowego stosunku spasanego mleka chudego z własnego przerobu do ilości mleka przeznaczonego na samozaopatrzenie i wolny rynek.

Poważniejsze różnice we wskaźnikach zużycia pasz zachodzą w pastwisku i mleku pełnym. Różnice w szacunku pastwiska wynikają z dwóch przyczyn: 1) w gospodarstwach prowadzących rachunkowość jest mniejszy obszar pastwisk (0,45 ha — w statystycznych 0,58 ha) i znacznie większa ilość inwentarza (patrz tabela I. 14) — stąd mniejszy obszar pastwisk na 1 sztukę (w gospodarstwach prowadzących rachunkowość na 1 krowę przypada 0,17 ha pastwisk, w statystycznych — 0,27 ha); 2) w dotychczasowych obliczeniach IER zbyt nisko szacowano plon pastwisk (poniżej 100 q/ha) — w bilansach GUS plon z pastwisk (w przeliczeniu na siano) szacuje się w wysokości około $\frac{2}{3}$ plonu z łąk; w 1963 r. przeciętny plon z pastwisk wyniósł 116 q/ha zielonej masy.

Według danych rachunkowości rolnej zużycie mleka pełnego przez bydło w przeliczeniu na 1 krowę wynosi 233 litry, a na 1 q żywca wieprzowego około 22 litrów. W bilansach sporządzanych przez GUS przyjmowane są znacznie niższe normy zużycia, stąd też wskaźnik zużycia mleka pełnego wynosi zaledwie 61% w stosunku do zapotrzebowania obliczonego na podstawie norm rachunkowości. Większe zużycie mleka w gospodarstwach prowadzących rachunkowość wynika z większej ilości odchowywanych cieląt. Świadczy o tym ilość sztuk jałowizny przypadająca na 1 krowę: w gospodarstwach rachunkowiczów przeciętnie 0,71 sztuki, w gospodarstwach statystycznych 0,54, tj. 76% w stosunku do gospodarstw rachunkowiczów. Przeliczanie ilości zużytego mleka nie na jedną krowę, lecz na 1 sztukę jałowizny nie byłoby zbyt uzasadnione, gdyż mlekiem pełnym karmione są cielęta tylko do 6—8 tygodni życia. Zakładając, że zużycie mleka na 1 cielę, odchowywane do tego samego wieku, jest jednakowe w gospodarstwach rachunkowiczów i w gospodarstwach statystycznych, należałoby — w przeliczeniu na 1 sztukę jałowizny — przyjąć nieco wyższe zużycie mleka w gospodarstwach statystycznych, bowiem w ogólnym ich pogłowie będzie większy udział cieląt (karmionych mlekiem). Ponieważ ilość jałowizny w przeliczeniu na 1 krowę stanowi w gospodarstwach statystycznych 76% poziomu gospodarstw rachunkowiczów, uzasadnione będzie przyjęcie normy zużycia mleka na 1 krowę w wysokości 80% normy rachunkowości rolnej. Takie same obniżenie normy zastosowaliśmy również dla trzody. Przyjęte przez nas normy są więc pośrednie

między normami GUS i normami rachunkowości (rachunkowość 100, GUS — 61, w naszym rachunku — 80).

Zwiększając normę zużycia mleka pełnego w stosunku do norm przyjętych w bilansach GUS musieliśmy oczywiście wprowadzić korektę do produkcji finalnej, tzn. zmniejszyć produkcję finalną mleka o ilość odpowiadającą zwiększonemu zużyciu produkcyjnemu.

Przykład rozdysponowania pasz pomiędzy poszczególne gatunki zwierząt w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju podany jest w tabeli I. 8. W tabeli tej nie ujęte są pasze w postaci kiszonek; wynika to z braku dokładnych danych co do ilości poszczególnych pasz przerabianych na kiszonki. Dla rachunku kosztów jednostkowych nie ma to jednak znaczenia, gdyż dodatkowe nakłady pracy związane z kiseniem pasz mieszczą się w nakładach pracy na produkcję zwierzęcą (podobnie jak i nakłady pracy związane z dowozem zielonek z pola do obory).

Tabela I. 8

**Rozdysponowanie pasz w przeciętnym gospodarstwie statystycznym
w kraju w 1963 r.**

Pasze	Ogólna ilość pasz q	Bydło (2,14 krów, 1,17 jałow.)	Konie (0,96 szt.)	Trzoda (4,57 q)	Owce (1,03 szt.)	Droń (31,1 szt.)	Zużycie jedno- stkowe na:		
							1 krowę	100 kg żywca wieprz.	10 szt. drobin
Treściwe	34,44	5,82	10,23	10,37	0,13	7,90	2,72	2,27	2,54
własne ^a	28,49	4,38	10,23	7,81	0,13	5,95			
otręby z przemiału	3,36	0,81		1,45		1,10			
kupne	2,59	0,63		1,11		0,85			
Ziemniaki ^a	93,61	39,11	3,12	41,48	1,09	8,81	18,3	9,12	2,83
Okop. pastewne	22,96	31,27	1,69				9,9		
Siano	46,11	33,36	10,84		1,37	0,54	15,6		0,17
koniczyny	13,58	9,71	3,33			0,54			
seradeli	3,40	3,40							
łąkowe	29,13	20,25	7,51		1,37				
Pasze zielone	68,75	70,95	6,67	4,50	2,06	2,60	33,2	1,00	0,84
Pastwisko	68,20	55,70	8,40		4,10		26,0		
Wysłodki	14,30	9,80		3,70	0,80		4,6	0,80	
Słoma ^b	93,1	60,30	17,00	11,80	2,80	1,20	28,2	2,60	0,40
Mleko pełne l.	506	401		80		25	187	17,5	8,1
Mleko chude l.	905	67		682		156	31	149	50
Jajac szt.	58					58			18,6

^a W podanych ilościach pasz treściwych własnych i ziemniaków mieszczą się również ubytki naturalne. Natomiast w zestawieniu ilości zużytych pasz przez jedną sztukę inwentarza, w tabeli II. 17, ubytki te zostały odjęte.

^b Na paszę i ściółkę.

^c W tym również jaja wylęgowe.

5. Wartość trwałych środków produkcji i koszty ich utrzymania

Podstawą wyceny wartości trwałych środków produkcji przez GUS jest spis powszechny z 1960 r. Wartość środków w następnych latach obliczana jest przez dodanie wartości nowych środków i odjęcie wartości środków, które uległy kasacji.

Wartość trwałych środków produkcji w przeliczeniu na gospodarstwo statystyczne o powierzchni powyżej 2 ha i 1 ha użytków rolnych obliczona została inaczej dla budynków mieszkalnych niż dla pozostałych środków produkcji. Ogólną wartość budynków mieszkalnych w kraju i województwach dzielono przez liczbę gospodarstw powyżej 0,1 ha, otrzymując w ten sposób wartość budynku mieszkalnego na jedno gospodarstwo. Natomiast wartość pozostałych środków produkcji na 1 gospodarstwo ustalono z ich przeciętnej wartości obliczonej na 1 ha dla całej gospodarki indywidualnej.

Przeliczając wartość budynków mieszkalnych na 1 gospodarstwo na podstawie ogólnej wartości budynków i liczby gospodarstw, unikamy obciążania gospodarstw powyżej 2 ha kosztami utrzymania tych budynków w gospodarstwach do 2 ha. Jak wynika z przytoczonej poprzednio tabeli I. 3, wartość budynków mieszkalnych w gospodarstwach powyżej 2 ha wynosi średnio w kraju 10 800 zł na 1 ha, jeśli by natomiast przyjęto dane przeciętne dla całej gospodarki indywidualnej, to wartość tych budynków wyniosłaby 19 700 zł. Przyjmując wartość pozostałych środków produkcji w gospodarstwach powyżej 2 ha na poziomie przeciętnym dla całej gospodarki indywidualnej, powiększamy ich wartość o 2 tys. zł na 1 ha, co odpowiada wzrostowi wartości kosztów ich utrzymania o 63 zł. Jak już poprzednio pisaliśmy, uzasadnione jest to również tym, że nie obniżamy produkcji w gospodarstwach powyżej 2 ha z tytułu wyższego poziomu produkcji w gospodarstwach do 2 ha. Poza tym zwiększona wartość środków produkcji w gospodarstwach powyżej 2 ha równoważona jest w pewnym stopniu zmniejszeniem wartości budynków mieszkalnych, bowiem wartość budynku mieszkalnego wykazuje tendencję wzrostu wraz ze wzrostem obszaru gospodarstwa (według danych rachunkowości przeciętna wartość budynku mieszkalnego wynosi 65,3 tys. zł, zaś w gospodarstwach do 3 ha — 57,2 tys. zł), natomiast w naszym rachunku wartości tej nie różnicowaliśmy.

Dotychczas przy obliczaniu przez IER kosztów jednostkowych w gospodarce indywidualnej obciążano produkcję rolną pełnymi kosztami utrzymania budynków mieszkalnych. Sprawa ta jest nadal dyskusyjna, jedni bowiem uważają, że koszty utrzymania budynków mieszkalnych nie powinny, inni zaś, że powinny obciążać produkcję rolną, jeszcze inni, że powinny obciążać produkcję rolną tylko w takiej części, w jakiej budynek mieszkalny rzeczywiście spełnia funkcję produkcyjną. Ten ostatni pogląd wydaje się być najbardziej uzasadniony. W gospodarce indywidualnej funkcja produkcyjna budynku mieszkalnego polega na przygotowywaniu w kuchni paszy dla trzody, drobiu i cieląt na przechowywaniu zboża w jednej z izb lub na strychu i ziemniaków pastewnych w piwnicy pod domem, na wykorzystaniu kuchni przy reperacji uprząży i różnych drobnych sprzętów gospodarskich. W gospodarstwach mniejszych budynek mieszkalny jest bardziej wykorzystywany do celów

produkcyjnych niż w gospodarstwach większych, w których te same czynności wykonywane są w oddzielnych pomieszczeniach (spichlerze, parniki, oddzielne piwnice). Biorąc powyższe pod uwagę, przyjęliśmy, że przeciętnie produkcja rolna powinna być obciążana 25% kosztów utrzymania budynków mieszkalnych. Procent ten jednak różnicujemy w zależności od rejonu kraju — od 20 do 30. Dla województw zachodnich i północnych przyjmujemy 20, dla wschodnich i południowo-wschodnich 30, dla centralnych 25%.

Na koszty utrzymania trwałych środków produkcji składają się trzy pozycje: amortyzacja, remonty i ubezpieczenie. Dla poszczególnych grup trwałych środków produkcji przyjęto następującą stopę amortyzacji:

budynki mieszkalne	— 2,0%
pozostałe budynki i urządzenia	— 2,5%
traktory, silniki i środki transportowe	— 10,0%
pozostałe maszyny i narzędzia	— 8,0%

Ponieważ wartość środków produkcji obliczana jest przez GUS w cenach 1961 r., to zamiast przeliczać ją według cen bieżących badanego roku, zmieniamy odpowiednio stopę amortyzacji. Wskaźnik cen w 1963 r. w stosunku do 1961 r. wynosi dla maszyn 102, dla budynków — 110,3. Wobec tego zwiększyliśmy odpowiednio stopę amortyzacji, a mianowicie, w kolejności wymienionych wyżej grup środków produkcji: 2,21, 2,76, 10,2 i 8,16%.

Tabela I. 9
Wskaźnik procentowy kosztów remontu budynków i maszyn
w stosunku do ich wartości odtworzeniowej

Województwo	Budynki i urządzenia	Maszyny i narzędzia rolnicze
Białystok	0,60	4,28
Bydgoszcz	0,99	3,57
Gdańsk	0,74	3,26
Katowice	0,60	3,37
Kielce	0,73	3,37
Koszalin	0,74	3,36
Kraków	0,70	3,26
Lublin	0,70	3,06
Łódź	0,60	3,16
Olsztyn	0,66	3,00
Opole	0,75	3,67
Poznań	0,95	3,57
Rzeszów	0,78	3,26
Szczecin	0,63	3,16
Warszawa	0,60	3,00
Wrocław	0,83	3,77
Zielona Góra	0,60	3,00
Polska	0,70	3,16

Koszty remontów budynków i maszyn obliczamy na podstawie danych rachunkowości rolnej. Przedstawiany w tabeli I. 9 procentowy wskaźnik kosztu remontu w stosunku do wartości środków produkcji nie obejmuje kosztów własnej pracy rolnika, lecz tylko koszt remontu w warsztatach obcych i koszt materiałów remontowych. Nakłady pracy własnej przy remontach są oczywiście wliczane do nakładów na produkcję rolną.

Przykład obliczenia kosztów utrzymania trwałych środków produkcji w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju, w 1963 r. przedstawia tabela I. 10.

Tabela I. 10

**Wartość środków produkcji i koszty ich utrzymania^a
w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju w 1963 r.**

Wyszczególnienie	Wartość środków produk- cji zł ^b	Amorty- zacja zł	Remonty zł	Ubezpie- czenie ^c	Razem koszt utrzyma- nia zł
Budynki mieszkalne ^d	68 648	379	120	23	522
Budynki inwentarskie	38 053	1050	267	50	1367
Stodoły	28 707	792	201	38	1031
Inne budynki	10 710	241	61	11	313
Traktory i silniki	1 204	123	38		161
Środki transportowe	4 377	447	138		585
Maszyny i narzędzia	8 426	688	266		954
Inne środki produkcji	14 389	397	101		498
Razem	174 514	4117	1192	122	5431
Na 1 ha użytków rolnych	25 777	608	176	18	802

^a Bez kosztów utrzymania koni.

^b W cenach 1961 roku (amortyzacja, remonty, ubezpieczenie — w cenach bieżących).

^c Ubezpieczeniem — oprócz budynków — objęte są również „inne środki produkcji”, ze względu jednak na brak szczegółowego rozbicia pozycji „ubezpieczenie mienia ruchomego” zostało ono zaliczone do kosztów ogólnogospodarczych.

^d Produkcję rolną obciąża się 25% kosztów utrzymania budynku mieszkalnego.

Koszty utrzymania trwałych środków produkcji zostały rozdzielone bezpośrednio na poszczególne produkty lub zaliczone do kosztów ogólnogospodarczych w następujący sposób:

1) Do kosztów ogólnogospodarczych zaliczono koszty utrzymania:

a) budynków mieszkalnych,

b) 20% kosztów utrzymania stodoły (80% kosztów zaliczono na rachunek zbóż i siana),

c) innych budynków,

d) traktorów i silników (udział traktorów w tej pozycji jest niewielki),

e) część kosztów „innych środków produkcji”; częścią tych kosztów obciążono warzywa, owoce oraz pszczoły (ca 7% w stosunku do wartości produkcji).

2) Koszty utrzymania budynków inwentarskich rozdzielono na poszczególne grupy zwierząt na podstawie normatywnego kosztu jednego stanowiska według nastę-

- pujących współczynników: trzoda 1, krowy i konie 6, jałowizna 3, owce 1,2 i drób 0,08.
- 3) Koszty utrzymania środków transportowych rozdzielono według ogólnej ilości koniiodni z tym, że w produkcji roślinnej dla 1 koniiodnia przyjęto wskaźnik 0,5, zaś w produkcji zwierzęcej 1,0.
- 4) Koszt utrzymania maszyn i narzędzi rozdzielono na 13 grup, proporcjonalnie do wartości sprzętu w danej grupie (tab. I. 11).

Tabela I. 11

Podział kosztów utrzymania maszyn i narzędzi

L. p.	Grupa maszyn i narzędzi	Wartość w zł	Koszt utrzymania zł
1.	Uprawa	985	112
2.	Siew	478	54
3.	Nawożenie	110	12
4.	Pielęgnacja	92	10
5.	Ochrona roślin	26	3
6.	Sprzęt zbóż	754	85
7.	Sprzęt siana i zielonek	674	76
8.	Kopaczki	376	43
9.	Wyorywacze	8	1
10.	Omloty i czyszczenie	2477	281
11.	Hodowlane	1523	172
12.	Kieraty	756	86
13.	Pozostałe	170	19
Razem		8426	954

Przedstawiony w tabeli I. 11 szczegółowy podział kosztów utrzymania maszyn i narzędzi na 13 grup nie sprawia już większych trudności w obciążaniu nimi kont bezpośrednich poszczególnych produktów.

Ponieważ w tabelach wynikowych podana jest tylko ogólna suma nakładów pieniężnych na 1 ha użytków rolnych w poszczególnych województwach, przytoczymy tu dane dotyczące wartości amortyzacji i kosztów remontów trwałych środków produkcji (tab. I. 12).

6. Nakłady pieniężne

Nakłady pieniężne w gospodarstwach chłopskich obejmują wydatki pieniężne na zakup środków produkcji, wydatki na usługi świadczone gospodarstwu, remonty, amortyzację, ubezpieczenia, a także wartość produktów ubocznych z przerobu surowców rolniczych. Z formalnego punktu widzenia wydatki na ubezpieczenia nie stanowią nakładu produkcyjnego (są elementem nowo wytworzonej wartości), zgodnie jednak z wieloletnią już praktyką IER nadal będziemy je traktować jako część składową kosztów produkcji. Wartość produktów ubocznych (otręby własne z przemiału, mleko chude własne i wysłodki) nie stanowi wydatku pieniężnego gospodarstwa, podobnie, jak wartość obrotu wewnętrznego. W odróżnieniu jednak od produktów obrotu wewnętrznego, które są wytwarzane i zużywane produkcyjnie w gospodarstwie, wy-

Tabela I. 12

Wartość amortyzacji i koszty remontów trwałych środków produkcji w zł na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach statystycznych w 1963 r.

Województwo	Amortyzacja				Remonty
	budynki i urządzenia	maszyny i narzędzia	konie	razem	
Białystok	232	152	36	420	120
Bydgoszcz	349	205	36	590	203
Gdańsk	425	185	33	643	183
Katowice	727	243	30	1000	256
Kielce	349	169	42	560	159
Koszalin	360	162	34	556	158
Kraków	552	181	38	771	215
Lublin	290	182	46	518	138
Łódź	401	192	37	630	157
Olsztyn	391	140	36	567	144
Opole	1032	323	41	1396	422
Poznań	554	137	36	727	253
Rzeszów	378	143	45	566	164
Szczecin	452	140	34	626	156
Warszawa	278	193	37	508	126
Wrocław	904	225	39	1168	394
Zielona Góra	658	188	37	883	209
Polska	422	186	36	644	176

mienione produkty nie są wytwarzane bezpośrednio w gospodarstwie, lecz powstają jako produkt uboczny przy dalszym przerobieniu (uszlachetnianiu) produktów rolnych i wtórnie wracają do gospodarstwa. Samo zaś miejsce przerobu mleka — w mleczarni czy we własnym gospodarstwie — nie zmienia oczywiście charakteru tego procesu.

Dla przykładu podajemy w tabeli I.13 poszczególne pozycje nakładów i ich wielkość w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju w 1963 r. Niektóre z nakładów podane są tu jako pozycje zbiorcze, składające się z szeregu pozycji szczegółowych, np. nasiona (dane ilościowe i wartościowe wg CRS), produkty rolne zakupione z kółek rolniczych oraz omówione już poprzednio dane dotyczące kosztów utrzymania trwałych środków produkcji (remonty, amortyzacja, ubezpieczenie budynków). Dostatecznie duża szczegółowość danych statystycznych o nakładach pieniężnych nie nastęrcza przy podziale ich pomiędzy poszczególne produkty większych trudności niż przy rozdzielaniu tych samych nakładów w konkretnym gospodarstwie. Oczywiście przy podziale szeregu nakładów konieczne było stosowanie kluczy opracowanych na podstawie badań nakładów w konkretnych gospodarstwach. Klucze takie, oparte o dotychczasowy rachunek kosztów w gospodarstwach prowadzących rachunkowość, zastosowaliśmy do takich nakładów, jak: nawozy mineralne, środki ochrony roślin, opał, zakup zwierząt hodowlanych, wydatki weterynaryjne, ubezpieczenie zwierząt.

Tabela I. 13

**Nakłady pieniężne w przeciętnym gospodarstwie statystycznym
w kraju w 1963 r.**

Wyszczególnienie	Suma zł	Wyszczególnienie	Suma zł
Nawozy mineralne	1465	Usługi POM	48
Nasiona	715	Omloty (przeds. prywat.)	45
Środki ochrony roślin	137	Przemiał	213
Pasze przemysłowe:		Zakup prod. roln. z KR	166
treściwe	897	Otręby własne z przemiału	386
mleko chude	82	Wysłodki	215
inne pasze	188	Mleko chude (własne)	438
Paliwo, smary, nafta	161	Remonty:	
Opał	462	bud. i urządzeń	749
Sznurek do snopowiązałek	26	maszyn i narzędzi	443
Zwierzęta hodowlane	170	Ubezpieczenia:	
Zakup kurcząt	50	budynków	122
Weterynaria	234	mienia ruchomego	166
Kucie koni	151	upraw	132
Drobny sprzęt	291	zwierząt	389
Energia elektryczna	128	Amortyzacja:	
Usługi Kółek Rolniczych:		bud. i urządzeń	2861
prace polowe	230	maszyn i narzędzi	1260
transport rolniczy	80	koni	247
omłoty	103	Razem	13481
inne prace	26	Na 1 ha uż. rolnych	1990

Przy stosowaniu metody liczenia kosztów jednostkowych w gospodarstwach rolnych na podstawie danych statystycznych konieczne są oczywiście badania reprezentacyjne nakładów w konkretnych gospodarstwach rolnych, w celu aktualizowania kluczy podziałowych niektórych nakładów pieniężnych, nakładów pracy i siły pociągowej oraz z roku na rok wzrastających prac usługowych kółek rolniczych.

7. Nakłady i koszty pracy żywej i siły pociągowej

Wyższej produkcji gotowej z 1 ha w gospodarstwach prowadzących rachunkowość odpowiadają również wyższe nakłady pracy, nie można więc bezpośrednio zastosować ich do gospodarstw statystycznych. Niemniej jednak nie ma innej możliwości obliczenia nakładów pracy w gospodarstwach statystycznych, jak tylko w oparciu o nakłady w gospodarstwach prowadzących rachunkowość.

Ponieważ gospodarstwa prowadzące rachunkowość różnią się od gospodarstw statystycznych wielkością obszaru, trzeba było najpierw ustalić jakie są nakłady pracy na 1 ha przy tej samej wielkości obszaru. W tym celu dla każdego województwa wykreślono krzywą obrazującą kształtowanie się nakładów pracy w gospodarstwach prowadzących rachunkowość, w zależności od wielkości obszaru gospodarstwa. Na pod-

stawie tej krzywej wyznaczono liczbę dni pracy na 1 ha odpowiadającą danej wielkości gospodarstwa statystycznego. Następnie biorąc za podstawę dwie sąsiednie pod względem obszaru grupy gospodarstw, obliczono dla gospodarstwa prowadzącego rachunkowość, odpowiadającego wielkością obszaru gospodarstwu statystycznemu, te wszystkie wskaźniki produkcyjne, które są potrzebne do obliczenia nakładów pracy. Wychodząc z ogólnej, znanej liczby dni pracy w gospodarstwie prowadzącym rachunkowość, rozdzielono je na poszczególne rośliny i grupy zwierząt według dotychczas przyjmowanych norm. Następnie normy te skorygowano tak, aby zbilansować nakłady pracy w całym gospodarstwie. Nie wydzielano przy tym ogólnogospodarczych nakładów pracy, lecz całą ilość dni pracy rozdzielono na poszczególne produkty. W ten sposób skorygowane i powiększone o nakłady ogólnogospodarcze normy pracy przeniesiono na gospodarstwo statystyczne.

W produkcji roślinnej zastosowano bez zmian normy obliczone dla gospodarstw prowadzących rachunkowość. Gospodarstwa prowadzące rachunkowość są wprawdzie leniej wyposażone w siłę pociągową i maszyny, co mogłoby przemawiać za niższymi nakładami pracy na 1 ha poszczególnych roślin, z drugiej jednak strony mają wyższe plony, co pociąga za sobą zwiększone nakłady pracy przy sprzęcie, zwózce i przechowywaniu produktów. W sumie te dwa czynniki nawzajem się eliminują i w związku z tym nie byłoby uzasadnione zróżnicowanie nakładów pracy w produkcji roślinnej pomiędzy gospodarstwami prowadzącymi rachunkowość i gospodarstwami statystycznymi.

Inaczej przedstawia się sprawa z nakładami na produkcję zwierzęcą. Jak wiadomo, nakłady na 1 sztukę maleją w miarę zwiększania się ilości sztuk w gospodarstwie. Ponieważ gospodarstwa statystyczne mają z reguły mniej inwentarza, dlatego też nakłady pracy na 1 sztukę będą wyższe niż w gospodarstwach rachunkowiczów. W zależności od wielkości różnicy w liczbie sztuk inwentarza nakłady na 1 sztukę w gospodarstwach statystycznych przyjęto od 10 do 20% wyższe niż w gospodarstwach prowadzących rachunkowość¹.

Dla pewnych produktów, jak np. warzyw, owoców i niektórych roślin przemysłowych, nie obliczano nakładów pracy na jednostkę powierzchni (np. warzywa uprawiane są zarówno w polu, w inspektach, jak i w sadzie), lecz na jednostkę wartości produkcji. Przy ustalaniu tego wskaźnika kierowano się zarówno danymi monograficznymi dotyczącymi nakładów pracy na 1 ha niektórych z tych roślin, jak i przeciętną wydajnością w produkcji roślinnej w danym województwie.

Przykładowe zestawienie nakładów pracy w przeciętnym dla kraju gospodarstwie prowadzącym rachunkowość i w gospodarstwie statystycznym podano w tabeli I. 14. Jak wynika z tej tabeli, nakłady pracy w gospodarstwie statystycznym są o 14,8% niższe w stosunku do takiego samego gospodarstwa prowadzącego rachunkowość, przy czym o obniżce tych nakładów decyduje przede wszystkim produkcja zwierzęca. Nakłady pracy w produkcji roślinnej są bowiem niższe o 8,7% (20 dni na

¹ Zróżnicowanie nakładów na 1 sztukę inwentarza w zależności od ilości sztuk w gospodarstwie oparto na danych H. Marczewskiej i J. Reinstein: *Pracochłonność robót w indywidualnych gospodarstwach chłopskich*. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, dodatek do numeru 2, 1961.

Tabela I. 14

Nakłady pracy w dniach 8-godzinnych w gospodarstwie prowadzącym rachunkowość i gospodarstwie statystycznym o powierzchni 6,77 ha użytków rolnych

Wyszczególnienie	Gospodarstwo prowadzące rachunkowość			Gospodarstwo statystyczne		
	ilość ha ^a	nakłady jedno- stkowe	razem nakłady	ilość ha ^a	nakłady jedno- stkowe	razem nakłady
Pszenica	0,57	24,0	13,7	0,50	24,0	12,0
Żyto	1,53	21,0	32,1	1,58	21,0	33,2
Jęczmień	0,25	22,0	5,5	0,23	22,0	5,1
Owies	0,55	20,0	11,0	0,60	20,0	12,0
Mieszanka zbożowa	0,07	20,0	1,4	0,11	20,0	2,2
Inne zboża	0,03	30,0	0,9	0,03	30,0	0,9
Ziemniaki	1,10	62,0	68,2	1,02	62,0	63,3
Buraki cukrowe	0,23	85,0	19,7	0,12	85,0	10,2
Okopowe pastewne	0,10	70,0	7,0	0,09	70,0	6,3
Oleiste	0,09	28,0	2,5	0,05	28,0	1,4
Len	0,04	42,0	1,7	0,04	42,0	1,7
Strączkowe jadalne	0,02	35,0	0,7	0,02	35,0	0,7
„ pastewne	0,13	29,0	3,8	0,10	29,0	2,9
Koniczyna i lucerna ^b	0,34	19,0	6,5	0,27	19,0	5,2
Seradela i inne pastewne ^c	0,11	20,0	2,2	0,15	20,0	3,0
Zielonki	0,10	12,0	1,2	0,08	12,0	1,0
Poplony	0,51	8,0	4,1	0,32	8,0	2,6
Łąka	0,80	14,0	11,2	0,81	14,0	11,3
Pastwisko	0,45	3,0	1,4	0,58	3,0	1,7
Inne przemysłowe (w zł)	1709	0,65	11,1	1067	0,65	6,9
Warzywa i owoce (w zł)	3750	0,65	24,3	4090	0,65	26,7
Razem produkcja roślinna			230,3			210,3
Krowy (szt.) ^d	2,70	57,7	155,8	2,14	63,3	135,6
Konie (szt.)	1,32	36,5	48,2	0,96	40,5	38,7
Trzoda (w q)	7,60	9,8	74,5	4,60	11,2	51,4
Owce (szt.)	1,27	4,6	5,8	1,03	5,0	5,2
Drób (szt.)	38,2	0,7	26,6	31,1	0,8	25,0
Inne (w zł)	907	0,8	7,3	113	0,9	1,0
Razem produkcja zwierzęca			318,2			256,9
Ogółem gospodarstwo			548,5			467,2
Na 1 ha użytków rolnych			81,0			69,0

^a Ilości podane w innych jednostkach zaznaczono przy poszczególnych produkcjach i grupach inwentarza.

^b W tym 22% powierzchni drugiego pokosu zebrano na nasiona (stąd zwiększone nakłady na 1 ha).

^c W tym 45% powierzchni zbierano na nasiona.

^d W gospodarstwach prowadzących rachunkowość na 1 krowę przypada 0,71 sztuki jałowizny i 2345 l mleka, w gospodarstwach statystycznych — 0,54 sztuki i 1997 l mleka.

gospodarstwo), podczas gdy w produkcji zwierzęcej o 19,2% (61 dni). W sumie nakłady pracy na 1 ha są o 12 dni niższe¹.

Różnice w nakładach pracy na 1 ha pomiędzy gospodarstwami prowadzącymi rachunkowość i gospodarstwami statystycznymi są bardzo różne w różnych województwach — od 2,8 dnia w olsztyńskim do prawie 26 dni w krakowskim i rzeszowskim (tabela I. 15).

Jak wynika z tabeli I. 15, różnice w nakładach pracy na 1 ha wyraźnie zmniejszają się w miarę przechodzenia do województw o coraz większym, przeciętnym obszarze gospodarstwa. W pierwszych siedmiu województwach, o przeciętnym obszarze gospodarstw do 6 ha, nakłady na 1 ha są w gospodarstwach statystycznych mniejsze w stosunku do nakładów w gospodarstwach prowadzących rachunkowość o 19%, w następnych sześciu województwach, o obszarze gospodarstw od 6 do 10 ha, mniejsze o 13%, w ostatnich trzech województwach², o obszarze gospodarstw powyżej 10 ha, mniejsze o 8%.

Dane tabeli I. 15 wskazują także, że o zróżnicowaniu nakładów pracy w gospodarstwach statystycznych pomiędzy różnymi województwami decyduje przede wszystkim produkcja zwierzęca. Nakłady pracy na 1 ha w produkcji roślinnej wahają się w granicach od 24 do 36 dni, z wyjątkiem woj. olsztyńskiego, w którym najniższe nakłady pracy na 1 ha (21 dni) wynikają z dużej ilości użytków zielonych (21,4% użytków rolnych), jak i dość znacznej powierzchni ziemi nie obsianej (7,4%

¹ Niższe nakłady pracy w gospodarstwach statystycznych są oczywiście wynikiem nieco bardziej ekstensywnej struktury produkcji roślinnej, przede wszystkim zaś niższej obsady zwierząt, ta ostatnia zaś „jest funkcją bilansu sił roboczych” (Fl. Bogusławski: Bilans siły roboczej a obsada inwentarzem żywym w gospodarce drobnotowarowej. Nowe Rolnictwo nr 17, 1964). Według przeliczeń dokonanych przez nas na podstawie danych opublikowanych w artykule J. Frenkla i Z. Żekońskiego (Zagadnienia Ekonomiki Rolnej nr 5, 1964, s. 64) liczba osób zawodowo-czynnych w gospodarstwie statystycznym o powierzchni powyżej 2 ha wynosiła 2,41. W gospodarstwach prowadzących rachunkowość liczba osób w wieku powyżej 14 lat wynosiła w przeliczeniu na gospodarstwo o tej samej powierzchni (6,77 ha) 3,20. Nie są to dane w pełni porównywalne, bowiem nie wszystkie osoby powyżej 14 lat można zaliczyć do „zawodowo-czynnych” (młodzież ucząca się i starcy). Jeśli przyjąć, że wśród osób powyżej 14 lat 10% stanowią osoby, które nie są czynne zawodowo, to liczba osób zawodowo-czynnych wyniosłaby w gospodarstwach prowadzących rachunkowość 2,88. Na jedną osobę zawodowo-czynną w gospodarstwach prowadzących rachunkowość przypadałoby przeciętnie około 190 dni, zaś w gospodarstwach statystycznych około 189 dni. Jak więc widzimy, obniżka nakładów pracy na 1 ha w gospodarstwach statystycznych w stosunku do gospodarstw prowadzących rachunkowość znajduje swoje uzasadnienie również w bilansie siły roboczej.

² W tabeli I. 15 nie podajemy danych o nakładach pracy w gospodarstwach prowadzących rachunkowość w woj. gdańskim. Wynika to z następujących przyczyn: Dane rachunkowości rolnej opracowywane są w układzie nie wg województw, lecz wg rejonów (ze względu na zbyt małą reprezentację). Dane te można przeliczać na poszczególne województwa za pomocą specjalnego klucza (np. dla woj. warszawskiego przyjmuje się średnie ważone dane w $\frac{2}{3}$ z rejonu V i w $\frac{1}{3}$ z rejonu VI). Woj. gdańskie zaliczone jest w całości do rejonu I, łącznie z woj. koszalińskim i szczecińskim. Ze względu na znacznie wyższą intensywność produkcji w woj. gdańskim w porównaniu z dwoma pozostałymi (wartość produkcji finalnej z 1 ha wynosiła w 1963 r. w woj. gdańskim 7532, w szczecińskim 6499, w koszalińskim 5814 zł), przeciętne wskaźniki dla rejonu I nie odpowiadają wskaźnikom dla samego woj. gdańskiego. Wysokość nakładów pracy w gospodarstwie statystycznym w woj. gdańskim wyliczona została na podstawie norm zbliżonych do norm dla woj. bydgoskiego.

użytków rolnych). Różnice w nakładach pracy w produkcji roślinnej wynikają w pewnym stopniu z innej struktury zasiewów, przede wszystkim zaś ze znacznych różnic w nakładach jednostkowych na 1 ha tej samej rośliny. Na przykład, nakłady pracy na 1 ha zbóż wahają się od około 16—18 dni w gospodarstwach największych do 26—23 dni w najmniejszych, nakłady na 1 ha ziemniaków odpowiednio od 50 do 75 dni, na 1 ha buraków cukrowych od 70 do 110 dni.

Tabela I. 15

Nakłady pracy w dniach 8-godzinnych na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących rachunkowość i w gospodarstwach statystycznych

Województwo	Obszar gospodarstwa w ha użytków rolnych	Nakłady pracy dni/ha				Różnica pomiędzy gospodarstwami statystycznymi i gospodarstwami rachunkowiczów dni/ha	Dni pracy na 1 gospodarstwo statystyczne
		gospodarstwo rachunkowiczów	gospodarstwo statystyczne				
			ogółem	w tym produkcja			
				roślinna	zwierzęca		
Kraków	4,28	118	93,5	34,6	58,9	—24,5	400
Kielce	4,86	105	85,0	36,2	48,8	—20,0	413
Katowice	4,87	104	83,0	35,9	47,1	—21,0	404
Rzeszów	5,17	108	82,3	31,4	50,9	—25,7	425
Łódź	5,43	90	77,3	32,6	44,7	—12,7	420
Opole	5,57	101	83,1	35,8	47,3	—17,9	463
Lublin	5,62	96	81,4	34,7	46,6	—14,6	457
Warszawa	6,55	79	68,1	31,1	37,0	—10,9	446
Wrocław	7,33	85	71,6	32,1	39,5	—13,4	525
Poznań	8,55	71	60,0	27,2	32,8	—11,0	514
Zielona Góra	8,63	66	60,2	26,9	33,3	—5,8	519
Bydgoszcz	9,13	69	59,6	30,0	29,6	—9,4	544
Białystok	9,25	58	52,3	23,3	29,0	—5,7	484
Gdańsk	10,23	—	56,0	26,4	29,6	—	573
Koszalin	10,85	55	50,8	24,9	25,9	—4,2	551
Szczecin	11,26	54	49,1	24,2	25,0	—4,9	553
Olsztyn	12,19	49	46,2	21,1	25,1	—2,8	563
Polska	6,77	81	69,0	30,8	38,2	—12,0	467

Nakłady pracy na produkcję zwierzęcą (łącznie z obsługą koni) wahają się od 25 dni na 1 ha w gospodarstwach największych do 50 dni w gospodarstwach najmniejszych (z wyjątkiem woj. krakowskiego, w którym nakłady te wynoszą prawie 59 dni). Zróżnicowanie nakładów pracy na produkcję zwierzęcą wynika zarówno z liczby sztuk inwentarza w gospodarstwie, struktury tego inwentarza, jak i jednostkowych nakładów na sztukę. Przy czym nakłady jednostkowe na sztukę zależą również od liczby sztuk w gospodarstwie lub ilości produkcji, np. nakłady na 100 kg żywca

wieprzowego wahają się od 8,1 dnia w woj. poznańskim (produkcja 9 q na gospodarstwo) do 15 dni w woj. krakowskim (produkcja zaledwie 2,25 q na gospodarstwo). Również struktura inwentarza żywego ma poważny wpływ na wielkość nakładów pracy w całym gospodarstwie. Wyjątkowo jaskrawym tego przykładem jest woj. krakowskie, w którym wysokie nakłady pracy na 1 ha są, między innymi, wynikiem najwyższej w przeliczeniu na jednostkę powierzchni obsady krów (54,1 sztuk na 100 ha użytków rolnych) i niskiej obsady trzody chlewnej. Nakłady pracy na 1 krowę wynoszą 75 dni, na 100 kg żywca wieprzowego 15 dni. Łącznie nakłady na bydło w gospodarstwie wynoszą 166 dni (2,2 sztuk krów), na trzodę zaś tylko 34 dni. Wartość produkcji finalnej w przeliczeniu na 1 dzień pracy wynosi w produkcji bydłowej około 70 zł, podczas gdy w produkcji trzody około 130 zł. Te ostatnie liczby wyjaśniają, dlaczego wysoki udział bydła w łącznej wartości produkcji trzody i bydła (w woj. krakowskim 75%, przeciętnie w kraju 58%) spowodował tak wysoki — w stosunku do innych województw — wzrost nakładów pracy na produkcję zwierzęcą.

Pieniężna wycena nakładów pracy. Istnieją dwie koncepcje pieniężnej wyceny nakładów pracy w gospodarce chłopskiej: 1) według poziomu opłaty pracy w państwowych gospodarstwach rolnych i 2) według „opłaty pracy rolniczej rozumianej jako wartość pieniężna środków konsumpcji i usług spożytych przez ludność rolniczą i sfinansowanych z dochodu rolniczego”¹. W. Herer dowodzi, na podstawie danych z 1958 r., że „średnia opłata dnia pracy w gospodarce chłopskiej jest w zasadzie równa opłacie pracy w PGR”².

Jeśli przyjmiemy, że opłata pracy jest w zasadzie równa lub zbliżona do siebie w obu sektorach rolnictwa, to wtedy sprawa przyjęcia jednej lub drugiej koncepcji pieniężnej wyceny nakładów pracy w gospodarce chłopskiej sprowadza się tylko do względów czysto praktycznych, a mianowicie możliwości łatwiejszego obliczania tej opłaty. Nie ulega wątpliwości, że łatwiej jest ustalić wysokość średniej płacy robotniczej w PGR niż obliczyć dochód rolniczy przeznaczony na konsumpcję w gospodarce chłopskiej. Poza tym, jak już była o tym mowa, dochód rolniczy na 1 dzień pracy zależy od wielkości gospodarstwa, a więc średni dochód rolniczy w kraju zależy od tego, czy weźmiemy pod uwagę tylko gospodarstwa powyżej 2 ha (jak to robimy w naszym rachunku kosztów jednostkowych), czy wszystkie gospodarstwa w kraju o powierzchni powyżej 0,1 ha.

W 1963 r. przeciętny dochód globalny netto w gospodarce indywidualnej wyniósł 4176 zł, co w przeliczeniu na 1 dzień pracy (nakłady pracy wynoszą 69 dni na 1 ha) stanowi 60,5 zł. Jeśli natomiast weźmiemy pod uwagę wszystkie gospodarstwa w kraju powyżej 0,1 ha, dochód na dzień pracy wyniesie około 55,5 zł (około 76 dni na 1 ha)³.

¹ W. Herer. Koszty produkcji a polityka cen rolnych w państwie socjalistycznym. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej nr 4, 1964, s. 25.

² Tamże, s. 30.

³ Dochód globalny netto nie jest oczywiście równoznaczny z dochodem przeznaczonym na konsumpcję, jest jednak do niego zbliżony. W celu obliczenia tego ostatniego należy do dochodu globalnego netto dodać wartość odpisów amortyzacyjnych, saldo kredytów (różnicę pomiędzy kredytami otrzymanymi i spłaconymi) i odszkodowania PZU oraz odjąć wartość nakładów inwestycyjnych, nakładów na kapitalne

Dochód globalny na dzień pracy zmienia się nie tylko w zależności od wielkości obszaru gospodarstwa (pomijając już zróżnicowanie terytorialne), lecz również w czasie. Na przykład, dochód globalny netto na dzień pracy w 1960 r. wynosił w gospodarstwach powyżej 2 ha 53,8 zł, zaś w 1963 r. 60,5 zł (w cenach bieżących). Przyjmowanie różnej opłaty pracy w każdym roku utrudniałoby porównywanie kosztów jednostkowych i opłacalności produkcji. Dlatego też należałoby przyjmować jednakowy poziom umownej opłaty pracy w dłuższym okresie czasu, na przykład w okresie jednej pięciolatki.

Rokiem odniesienia dla rachunku kosztów, który obecnie przeprowadzamy dla roku 1963 i który będziemy przeprowadzać dla lat następnych (1964 i 1965), jest rok 1960. Pierwszy rok obecnej pięciolatki (1961) celowo pominięto jako podstawę odniesienia ze względu na jego nietypowość (wysokie plony). Jeśli przyjmiemy poziom opłaty w PGR z lat 1961—1962 w wysokości 6,5 zł za godzinę¹, tj. 52 zł za 8-godzinny dzień pracy, to poziom ten będzie w przybliżeniu odpowiadać wysokości faktycznej opłaty pracy w gospodarstwach chłopskich (powyżej 2 ha) w roku 1960, tj. w roku przyjętym przez nas za podstawę do porównań kosztów i opłacalności produkcji w obecnej pięciolatce. Odpowiada on również mniej więcej obecnemu, przeciętnemu, poziomowi opłaty pracy w całym rolnictwie indywidualnym, tzn. włącznie z gospodarstwami do 2 ha².

Przyjmując jednakową, nominalną opłatę pracy dla całego okresu obecnej pięciolatki, trzeba oczywiście mieć na uwadze, że realna wartość tej opłaty jest w roku 1963 niższa niż w roku 1960. Dlatego też różnice w kosztach, opłacalności i dochodowości produkcji pomiędzy obu latami nie mają charakteru absolutnego, lecz tylko względny, porównawczy.

remonty i akumulację wewnętrzną (przyrost stada i zapasów oraz przyrost nakładów na plantacje wieloletnie). Spośród wymienionych sum brak jest bliższych danych dotyczących wartości nakładów na kapitalne remonty. Szacuje się, że wartość ich przekracza 2 mld zł, tj. 120 zł na 1 ha użytków rolnych.

Obliczenie wartości dochodu przeznaczonego na konsumpcję przedstawia się następująco (w zł na 1 ha użytków rolnych w cenach bieżących):

dochód globalny netto	4176
amortyzacja	+645
saldo kredytów	+124
odszkodowania PZU	+87
inwestycje	-430
akumulacja wewnętrzna	-171
kapitalne remonty	-120
razem	4311

Na 1 dzień pracy dochód przeznaczony na konsumpcję wynosi 62,4 zł, jest więc wyższy od dochodu globalnego netto o 1,9 zł, czyli o 3,1%. W przeliczeniu na 1 ha dochód ten jest jeszcze wyższy niż to wynika z przedstawionego obliczenia, gdyż w wartości inwestycji i kapitalnych remontów mieści się również wartość nakładów pracy samych rolników.

¹ Koszty podstawowych produktów rolnych w Polsce. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, dodatek do numeru 3, 1963 i 1964.

² W całym rolnictwie indywidualnym dochód globalny netto jest niższy niż w gospodarstwach powyżej 2 ha, gdyż nie są wliczone koszty utrzymania budynków mieszkalnych w gospodarstwach do 2 ha. Dochód ten wynosi 4096 zł na 1 ha (4176-80; por. dane tabeli I. 3), a w przeliczeniu na 1 dzień pracy 53,5 zł.

Nakłady żywej siły pociągowej. Ponieważ „Wyniki rachunkowości rolnej” nie zawierają danych odnośnie nakładów siły pociągowej, nie możemy — jak w przypadku nakładów pracy żywej — skorygować nakładów jednostkowych siły pociągowej z ogólnym bilansem tych nakładów. Dlatego też przy ustalaniu nakładów siły pociągowej na poszczególne produkty kierujemy się dotychczas przyjmowanymi normami. Sprawa ogólnego bilansu nakładów pracy koni w gospodarstwie nie ma dla rachunku kosztów jednostkowych tak dużego znaczenia, jak sprawa bilansu siły roboczej, gdyż liczba dni pracy konia w ciągu roku nie wpływa na ogólny koszt utrzymania konia. Dla rachunku kosztów jednostkowych produktów rolnych nie ma znaczenia absolutna ilość dni pracy końskiej, przyjmując bowiem mniejszą lub większą liczbę dni pracy konia, zwiększamy lub zmniejszamy koszt jednego dnia pracy, nie zmniejszamy natomiast — przy zachowaniu właściwych proporcji podziału nakładów pomiędzy poszczególne produkty — ogólnego kosztu żywej siły pociągowej na jednostkę produktu.

8. Rachunek nakładów jednostkowych w dwóch miernikach

Nakłady na poszczególne produkty rolne występują w formie:

- a) nakładów pieniężnych,
- b) nakładów w naturze (nasiona, pasze, obornik),
- c) nakładów pracy.

Nakłady w naturze w postaci własnych produktów gospodarstwa liczone są w obrocie wewnętrznym według kosztów własnych. Z wyjątkiem obornika, dla którego przyjmujemy normatywny koszt własny (20 zł/q), nie znamy kosztów własnych nasion i pasz dla koni, zanim nie skończymy rachunku kosztów produkcji roślinnej. Nakłady występujące w tej samej postaci co i produkt, którego koszty obliczamy, np. ziarno siewne zbóż i sadzeniaki, możemy po prostu odjąć od zbiorów. Wiele nakładów występuje jednak w innej postaci niż zbiór, jak np. nasiona roślin pastewnych czy pasze dla koni. Produkty te możemy sprowadzić do wspólnego mianownika z produktem, którego koszty obliczamy, za pomocą odpowiednich współczynników. Współczynniki te obliczamy w następujący sposób: sumę nakładów pieniężnych i umownej opłaty pracy dzielimy przez produkcję globalną danego artykułu, pomniejszoną o zasiew, otrzymując w ten sposób prowizoryczny koszt 1 q. W przypadku roślin pastewnych, np. zielonek, dla ustalenia współczynników obliczamy nakład na nasiona własne według prowizorycznych kosztów odpowiednich roślin nasiennych. W ten sposób prowizoryczne koszty własne nie zawierają w sobie tylko kosztów pasz dla koni. Porównując prowizoryczne koszty własne dwóch produktów, znajdujemy współczynnik przeliczeniowy. Na podstawie tych współczynników przeliczamy pasze dla koni, np. na żyto lub owies. Następnie każdy z produktów roślinnych obciążamy odpowiednią ilością kwintali żyta lub owsa, proporcjonalnie do liczby koniiodni. Z kolei za pomocą tych samych współczynników przeliczamy pasze dla koni na produkt, którego koszty chcemy wyliczyć i — podobnie jak nasiona — odejmujemy od produkcji globalnej.

Koszt własny 1 q otrzymujemy dzieląc sumę nakładów na dany produkt przez zmniejszoną w ten sposób o nasiona i pasze dla koni

ilość produkcji globalnej¹. Przy obliczaniu następnie struktury nakładów na 1 ha wracamy znowu do produkcji globalnej licząc nasiona i pasze dla koni według ustalonych poprzednio kosztów własnych.

W rachunku kosztów i dochodowości produkcji w gospodarce chłopskiej istotnym elementem tego rachunku jest wyliczenie produkcji czystej (dochodu globalnego) z 1 ha i na 1 dzień pracy. Dlatego też technika liczenia musi być dostosowana do obliczania nakładów w dwóch miernikach: dniach pracy i nakładach pieniężnych na jednostkę produktu. Ażeby suma jednostkowych nakładów pracy i nakładów pieniężnych na produkcję finalną dała sumę nakładów całego gospodarstwa, produkty obrotu wewnętrznego muszą być także liczone w dwóch miernikach. Liczenie ich w jednym mierniku pieniężnym (według kosztów własnych) uniemożliwiłoby obliczenie w końcowym rachunku pełnego dochodu globalnego z produkcji finalnej. Na dochód globalny z produkcji zwierzęcej składa się bowiem nie tylko dochód wytworzony bezpośrednio z samej produkcji zwierzęcej, lecz także dochód wytworzony przy produkcji pasz.

Przy obliczaniu natomiast struktury nakładów na 1 ha w produkcji roślinnej lub 1 sztukę inwentarza nie byłoby celowe podawanie np. nakładu na nasiona lub pasze w dwóch miernikach. Dlatego też w tabelach nakładów na poszczególne produkty (tabele II. 1—II. 15) nasiona i pasze liczone są w jednym mierniku — pieniężnym. Niezależnie jednak od kosztu jednostkowego poszczególnych produktów, podajemy w tabelach nakłady jednostkowe w dwóch miernikach, przy czym jednostkowe nakłady pracy na 1 q w produkcji roślinnej obejmują nakłady bezpośrednie i pośrednie, jak również nakłady pracy na nasiona i pasze dla koni. Przykład rachunku kosztów produkcji trzody według nakładów jednostkowych na pasze (i koniiodni) w dniach i złotych oraz według kosztów własnych pasz i koniiodni podajemy w tabeli I. 16.

Oprócz kosztu produkcji 1 kg żywca, wyrażonego w jednym mierniku pieniężnym (18,25 zł), w tabeli I. 16 przedstawione są nakłady na 1 kg w dwóch miernikach, przy tym w dwóch różnych wersjach tych mierników.

W wersji pierwszej (w ostatnim wierszu tabeli I. 16) nakład na 1 kg wyrażony jest w dniach i w złotych (0,205 dnia i 7,61 zł), przy czym liczba dni pracy na 1 kg jest sumą nakładów pracy na produkcję pasz (w tym również pasz dla koni przy obsłudze trzody) i nakładów pracy bezpośredniej i pośredniej na hodowlę.

W wersji drugiej (ostatnia kolumna tabeli I. 16) nakład na 1 kg wyrażony jest także w dwóch miernikach (0,116 dnia i 12,20 zł), lecz nakłady pracy obejmują tu tylko nakłady bezpośrednie i pośrednie na hodowlę, natomiast nakłady pracy na produkcję pasz wyrażone są w mierniku pieniężnym i mieszczą się w nakładach materiałowo-pieniężnych.

Pierwsza wersja rachunku nakładów jednostkowych służy do obliczania dochodowości produkcji na dzień pracy i na 1 ha (w produkcji

¹ Z braku miejsca nie podajemy tu przykładu ilustrującego technikę liczenia. Technika ta (obecnie znacznie ulepszona) pokazana jest w pracy Z. Grochowskiego „Obliczenie kosztów i opłacalności produkcji w spółdzielniach produkcyjnych”, PWRiL, Warszawa 1958.

Tabela I. 16

Przykład rachunku kosztów produkcji trzody chlewnej
(Przeciętne gospodarstwo statystyczne w kraju w 1963 r.)

Rodzaj nakładu	Ilość nakładu q	Nakład na 1 konio- dzień lub 1 q paszy			Ogółem nakłady na trzodę			Nakład na 100 kg żywca zł
		dni	zł	razem zł	dni	zł	razem zł	
Nakłady pieniężne ^a						2128	2128	466
Siła pociągowa	4,60 ^b	0,202 ^c	14,31	24,83	0,9	66	114	24
Pasze treściwe własne	7,81	1,664	111,25	197,78	13,0	869	1544	338
Ziemniaki	41,48	0,572	21,86	51,60	23,7	907	2140	468
Zielonki	1,50	0,118	9,53	15,67	0,2	16	23	5
Liście buraczane	3,00		10,00	10,00		30	30	7
Słoma	13,64		25,00	25,00		341	341	75
Mleko pełne	79,60	0,037	0,46	2,38	2,9	36	189	42
Nakłady materiałowo- pieniężne brutto					40,7	4393	6509	1400
Obornik						914	914	200
Nakłady materiałowo- pieniężne netto					40,7	3479	5593	1220
Nakłady pracy					52,8			11,63
Opłata pracy							2746	605
Ogółem nakłady netto					93,5	3479	8341	1825
Nakład na 1 q					0,205	7,61	18,25	—

^a Dokładne wyszczególnienie poszczególnych pozycji nakładów pieniężnych znajduje się w tabeli II. 16.

^b Ilość koniodni.

^c W nakładach na 1 koniodzień mieszczą się tylko nakłady pracy na produkcję pasz, natomiast nakłady pracy przy obsłudze (w powyższym przykładzie 0,31 dnia na 1 dzień efektywnej pracy konia) doliczone są bezpośrednio do nakładów pracy na dany produkt.

zwierzęcej na 1 ha powierzchni paszowej), druga wersja do przedstawienia struktury nakładów na 1 ha lub 1 sztukę inwentarza (w produkcji trzody na 100 kg żywej wagi).

Przy liczeniu nakładów jednostkowych w dwóch miernikach (według wersji pierwszej) suma nakładów jednostkowych wszystkich produktów finalnych równa się sumie nakładów całego gospodarstwa. Rachunek taki przedstawiony jest w tabeli I. 17. Poprzednio, w tabeli I. 13 i I. 14, przedstawione były nakłady pieniężne i nakłady pracy w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w kraju w 1963 r. Nakłady pracy w gospodarstwie wynosiły 467,2 dni, zaś nakłady pieniężne 13 481 zł. Jak wynika z danych tabeli I. 17, nakłady jednostkowe na poszczególne produkty, pomnożone przez ilość produkcji finalnej, dają w sumie nakłady równe nakładom wyjściowym. W celu zmniejszenia do minimum różnic pomiędzy danymi wyjściowymi i wynikowymi, powsta-

Tabela I. 17

Zbilansowanie nakładów jednostkowych w gospodarstwie statystycznym

Produkt	Ilość produkcji finalnej q ^a	Nakłady jednostkowe		Razem nakłady	
		dni	zł	dni	zł
Pszenica	6,30	1,720	123,24	10,84	776,2
Żyto	9,41	1,790	110,33	16,84	1037,9
Jęczmień	2,02	1,483	105,59	2 99	213,3
Owies	0,85	1,615	112,91	1,38	96,3
Słoma	1,37		25,00		34,3
Inne zboża	0,25	3,012	243,73	0,74	59,7
Ziemniaki	47,98	0,572	21,86	27,44	1048,8
Buraki cukrowe	35,77	0,363	7,70	12,98	275,4
Warzywa (w tys. zł)	2,34	7,200	333,83	19,73	914,7
Owoce (w tys. zł)	1,36	7,279	260,07	9,90	353,7
Oleiste	0,58	2,960	256,40	1,68	148,7
Len	1,10	1,780	97,22	1,96	106,9
Strączkowe jadalne	0,18	4,559	343,14	0,81	60,7
Strączkowe pastewne	0,20	3,628	157,06	0,71	30,8
Nasiona koniczyny	0,09	17,890	491,11	1,61	39,7
Nasiona seradeli	0,21	10,665	373,98	2,21	77,4
Siano łąkowe	0,64	0,553	29,23	0,36	18,7
Inne przemysłowe (w tys. zł)	1,07	9,300	326,73	9,95	348,7
Razem produkcja roślinna				122,1	5642
Żywiec wołowy	3,18	18,75	220,00	59,6	699,6
Mleko (w setkach litrów)	37,67	3,76	14,00	141,3	1657,5
Żywiec wieprzowy	4,57	20,47	461,00	94,2	3478,5
Żywiec barani	0,13	14,54	317,00	1,9	41,8
Wełna (w kg)	2,42	2,16	46,79	5,3	113,7
Mleko owcze ^b					11,5
Żywiec drobiowy	0,43	23,03	901,00	9,9	387,4
Jaja (w setkach sztuk)	20,64	1,51	58,00	31,2	1197,1
Pierze ^b					99,7
Żywiec koński ^b					131,8
Włosie ^b					15,3
Pozostałe (w tys. zł)	0,11	1,05	22,04	1,2	24,9
Razem produkcja zwierzęca				314,6	7859
Razem produkcja				466,7	13501
Wyrównanie				+0,5	-20
Ogółem gospodarstwo				467,2	13481

^a Ilości podane w innych jednostkach zaznaczono przy poszczególnych produktach.

^b Produkty uboczne.

jącymi z zaokrągleń, cały rachunek przeprowadzony jest nie dla pojedynczego gospodarstwa, lecz dla gospodarstwa o powierzchni 10-krotnie większej (w przytoczonych tabelach dane te zredukowane są już do jednego gospodarstwa).

9. Rozliczenie powierzchni użytków rolnych gospodarstwa pomiędzy produkcję finalną

Jednym z mierników dochodowości produkcji w gospodarstwie chłopskim jest dochód globalny z 1 ha uprawy lub 1 ha powierzchni paszowej (głównej). Problem odpowiedniego rozliczenia powierzchni użytków rolnych gospodarstwa pomiędzy poszczególne produkty finalne polega na tym, że nie cała powierzchnia daje bezpośrednio produkcję finalną, część jej bowiem służy celom reprodukcji wewnętrznej, a mianowicie powierzchnia przeznaczona na pasze dla koni, nasiona i nawozy zielone. W tabeli I. 18 przedstawiony jest bilans powierzchni użytków rolnych gospodarstwa statystycznego w dwóch wersjach. W kolumnie oznaczonej terminem „obszar efektywny” wielkość tego obszaru w przypadku produktów roślinnych wynika z podzielenia ilości produkcji finalnej przez plon, zaś w przypadku produktów zwierzęcych z ilości pasz własnych (w plonie głównym) podzielonych przez plon tych pasz. Przy tego rodzaju rachunku, jak wykazuje przedostatni wiersz tabeli I. 18, pozostaje powierzchnia 1,784 ha (26,4% powierzchni użytków rolnych gospodarstwa), która nie daje żadnej produkcji finalnej. Jest to powierzchnia wykorzystana na produkcję pasz dla koni (1,036 ha — 15,3% użytków rolnych gospodarstwa), produkcję nasion (0,561 ha — 8,3%), nawozy zielone (0,054 ha — 0,8%) oraz powierzchnia nieobsiana (0,137 ha — 2,2%).

Produkt finalny gospodarstwa nie jest tylko efektem bezpośredniej powierzchni zbioru lecz również efektem pozostałej powierzchni. Przy obliczaniu dochodowości z 1 ha uprawy poszczególnych roślin i 1 ha powierzchni paszowej można postępować w dwojaki sposób: albo brać za podstawę tylko obszar efektywny, zostawiając jak gdyby poza nawiasem obszar, z którego produkcja finalna równa się 0, albo dołączyć ten obszar do obszaru efektywnego, rozliczając w ten sposób cały obszar użytków rolnych gospodarstwa (obszar całkowity).

Wydaje się, że ten drugi sposób liczenia obszaru jest bardziej poprawny (przy tym bardziej chyba komunikatywny). Dotyczy to zarówno ilości produkcji z 1 ha (produkcja netto), jak i wielkości nakładów. Na przykład, pełne nakłady pracy, tzn. nakłady bezpośrednie i pośrednie oraz nakłady związane z produkcją sadzeniaków i pasz dla koni, wynoszą na 1 ha efektywnej uprawy ziemniaków 96,3 dnia, a nakłady pieniężne 3450 zł. Nakłady zaś na 1 ha powierzchni całkowitej 66,4 dnia i 2539 zł. Te ostatnie nakłady są zbliżone do nakładów wyjściowych na 1 ha, a mianowicie, wyjściowe nakłady pracy wynoszą 72 dni (62 dni stanowią nakłady bezpośrednie i pośrednie i 10 dni nakłady przy obsłudze koni), zaś nakłady pieniężne — bez nakładów w naturze — 2600 zł. Różnica pomiędzy nakładami końcowymi na 1 ha powierzchni efektywnej i wyjściowymi (23,3 dnia i 850 zł) stanowi dodatkowy nakład pracy i nakład pieniężny na zużyte przy produkcji 1 ha ziemniaków sadzeniaki własne (19,7 q) i pasze dla koni przypa-

Tabela I. 18

**Rozliczenie powierzchni użytków rolnych pomiędzy produkcję finalną
w gospodarstwie statystycznym w 1963 r.**

Produkt	Ilość produkcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Pro- dukcja brutto z 1 ha	Obszar w ha		Pro- dukcja netto z 1 ha
			efek- tywny	całko- wity	
Pszenica	6,30	20,0	0,315	0,428	14,7
Żyto	9,41	16,4	0,574	0,779	12,1
Jęczmień	2,02	19,9	0,101	0,137	14,7
Owies	0,85	16,8	0,051	0,069	12,3
Inne zboża	0,25	9,7	0,025	0,034	7,4
Ziemniaki	47,98	158,0	0,304	0,413	116,2
Buraki cukrowe	35,77	296,0	0,121	0,164	218,1
Warzywa	2,74	35,2	0,078	0,106	25,9
Owoce	1,36	16,4	0,083	0,113	12,0
Oleiste	0,58	12,6	0,046	0,062	9,3
Len	1,10	32,1	0,034	0,046	23,9
Strączkowe jadalne	0,18	11,3	0,016	0,022	8,2
Nasiona koniczyny	0,09	4,5	0,020	0,027	3,3
Nasiona seradeli	0,21	5,0	0,041	0,056	3,7
Siano łąkowe	0,64	34,4	0,019	0,024	26,6
Inne przemysłowe	1,07	21,0	0,051	0,070	15,3
Razem produkcja roślinna			1,897	2,575	
Żywiec wołowy	3,18	6,85	0,464	0,630	5,05
Mleko	37,67	28,26	1,333	1,810	20,81
Żywiec wieprzowy	4,57	6,10	0,749	1,018	4,48
Żywiec barani	0,13	3,25	0,040	0,053	2,45
Wełna	2,42	29,87	0,081	0,111	21,80
Żywiec drobiowy	0,43	4,78	0,095	0,130	3,52
Jaja	20,64	62,16	0,327	0,443	45,72
Razem produkcja zwierzęca			3,089	4,195	
Wyrównanie			1,784		
Razem gospodarstwo			6,770	6,770	

^a Ilość produkcji finalnej podana jest w tych samych jednostkach jak w tabeli I. 17.

dające na 32 dni efektywnej pracy koni przy produkcji ziemniaków. Ale tym dodatkowym nakładem pracy i nakładem pieniężnym towarzyszy jeszcze dodatkowy „nakład” powierzchni (0,358 ha), która nie daje bezpośrednio produkcji finalnej, lecz jest niezbędna do tego, aby

z omawianego tu 1 ha uzyskać 158 q finalnej produkcji ziemniaków. Faktycznie więc 158 q finalnej produkcji ziemniaków jest rezultatem uprawy nie 1 ha, lecz 1,358 ha, a więc produkcja finalna (netto) z całej powierzchni biorącej udział w produkcji ziemniaków wynosi w przeliczeniu na 1 ha nie 158, lecz 116,2 q. Podobnie przedstawia się sprawa z nakładami pracy i nakładami pieniężnymi. Na 1 ha powierzchni całkowitej nakłady te wynoszą 66,4 dnia i 2539 zł. Nakłady te nie zawierają w sobie nakładów obrotu wewnętrznego (na sadzeniaki i pasze dla koni). Ekwiwalent tych nakładów stanowi różnica pomiędzy plo-nem brutto i netto, tj. 41,8 q ziemniaków (158,0—116,2).

Fakt, że nakłady na produkcję finalną nie zawierają w sobie nakładów obrotu wewnętrznego, nie ma absolutnie żadnego wpływu na wysokość kosztów jednostkowych. Produkty obrotu wewnętrznego wchodzi oczywiście w rachunek kosztów, łącznie z nakładami pracy i nakładami pieniężnymi, lecz produkcji finalnej w końcowym wyniku zostają podporządkowane tylko nakłady pracy i nakłady pieniężne. Produkty obrotu wewnętrznego zużyte w produkcji zostają odtworzone w tej samej formie co na początku cyklu produkcyjnego, a nakłady pracy i nakłady pieniężne zużyte na ich odtworzenie wchodzi do nakładów na produkcję finalną.

Przy rozliczaniu powierzchni, która nie daje bezpośrednio produkcji finalnej, na poszczególne produkty, wyłania się problem klucza podziału tej powierzchni. Najprostsze jest oczywiście obliczenie wielkości powierzchni całkowitej proporcjonalnie do wielkości powierzchni efektywnej (tak jak to przedstawiono w tabeli I. 18). Bardziej prawidłowy byłby jednak oddzielny podział powierzchni odpowiadającej produkcji nasion na poszczególne produkty roślinne, podział powierzchni pasz dla koni proporcjonalnie do liczby koniodni, zaś powierzchni nawozów zielonych i powierzchni nieobsianej proporcjonalnie do powierzchni efektywnej. Ponieważ jednak obliczenia takie są dosyć pracochłonne, a różnice pomiędzy jednym i drugim sposobem liczenia niewielkie, to oczywiście należy dać pierwszeństwo podziałowi prostszemu, bezpośredniemu.

10. Świadczenia gospodarstw i podział ich pomiędzy poszczególne produkty

Świadczenia gospodarstw chłopskich na cele ogólnonarodowe i społeczne ponoszone są w formie różnicy cen obowiązkowych dostaw¹, podatku gruntowego, opłaty na fundusz gromadzki, spłaty rat Państwowego Funduszu Ziemi, opłat notarialnych od nabycia praw majątkowych, opłat skarbowych, odsetek od zaległych należności, odsetek od kredytów itp. Niektóre z tych pozycji nie są formą świadczeń, stanowią jednak obciążenie gospodarstwa. Wysokość poszczególnych form świadczeń z 1 ha w gospodarstwach chłopskich w poszczególnych województwach przedstawia tabela I. 19.

¹ Wysokość świadczeń w obowiązkowych dostawach wyznaczona została przez nas na podstawie różnicy cen obowiązkowych dostaw i cen skupu państwowego. Świadczenia te w całym rolnictwie chłopskim wyniosły w 1963 r. 5,9 mld zł. Wysokość tych świadczeń jest o równy miliard złotych niższa w stosunku do szacunku H. Chojnackiej, opartego na wolnorynkowych cenach produktów roślinnych (Por. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, dodatek do nr 5, 1963, i 5, 1964).

Tabela I. 19

**Świadczenia i obciążenia gospodarstw indywidualnych w zł
na 1 ha użytków rolnych w 1963 r.**

Województwo	Obowiązkowe dostawy	Podatek gruntowy	Inne świadczenia i opłaty	Odsetki od kredytów	Razem
Białystok	262	224	58	21	565
Bydgoszcz	497	529	171	36	1233
Gdańsk	327	356	179	32	894
Katowice	238	428	269	27	962
Kielce	242	274	87	37	640
Koszalin	265	163	126	22	576
Kraków	260	340	170	35	805
Lublin	337	284	80	37	738
Łódź	391	397	124	30	942
Olsztyn	268	204	117	17	606
Opole	496	415	186	32	1129
Poznań	475	498	140	27	1140
Rzeszów	259	244	136	37	676
Szczecin	293	206	148	20	667
Warszawa	305	338	118	26	787
Wrocław	399	372	194	24	989
Zielona Góra	349	225	173	22	769
Polska	339	331	135	29	834

Świadczenia gospodarstw chłopskich są instrumentem polityki państwa w dziedzinie podziału dochodu narodowego i ze społecznego punktu widzenia nie są elementem kosztów produkcji rolnej, są jednak czynnikiem kształtującym, obok kosztów produkcji, poziom cen artykułów rolnych. Dlatego też z punktu widzenia polityki gospodarczej, ważna jest znajomość nie tylko kosztów produkcji w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz również kosztów powiększonych o świadczenia gospodarstw.

Dla poszczególnego gospodarstwa rolnego ścisłe rozgraniczenie wydatków produkcyjnych i świadczeń nie ma, z punktu widzenia jego wyniku finansowego, istotnego znaczenia. Jeden i drugi rodzaj wydatku jest tylko wydatkiem, niezależnie od tego czy związany jest z procesem produkcji czy tylko z samym istnieniem gospodarstwa jako warsztatu rolnego. Dla rolnika ważny jest ostateczny wynik finansowy gospodarstwa, a ten w równym stopniu zależy od jednego i drugiego rodzaju wydatków. Tak więc, jeśli chodzi o spojrzenie na gospodarstwo jako całość ze społecznego punktu widzenia, rozgraniczenie wydatków produkcyjnych i świadczeń ma istotne znaczenie, zaś z punktu widzenia gospodarstwa — raczej drugorzędne. Odwrotnie natomiast przedstawia się sprawa, jeśli chodzi o koszty jednostkowe. Ze społecznego punktu widzenia ważna jest znajomość jednostkowych kosztów produkcji także łącznie ze świadczeniami, koszt ten bowiem może być pomocny w polityce kształtowania cen, natomiast z punktu widzenia podejmowania decyzji produkcyjnych w gospodarstwie, tj. z punktu widzenia rolnika,

istotne znaczenie ma jednostkowy koszt produkcji bez świadczeń (ściślej mówiąc jednostkowe nakłady — i to raczej bezpośrednie — wyrażone w dniach pracy i nakładach pieniężnych). Świadczenia bowiem nie odnoszą się bezpośrednio do konkretnych produktów, lecz realizowane są z produkcji czystej (dochodu globalnego) całego gospodarstwa.

Istnieją dwie możliwości obciążenia świadczeniami poszczególnych produktów: według wielkości obszaru lub według wielkości produkcji czystej. Podział świadczeń według obszaru należałoby różnicować w zależności od rodzaju użytków, klasy bonitacyjnej gleby (od tego bowiem zależy wymiar obowiązkowych dostaw i podatku gruntowego), jak również wyłączać niektóre produkty (stosowane przy wymiarze obowiązkowych dostaw). Podział świadczeń według obszaru, niezależnie od tego czy będziemy różnicować, czy jednakowo obciążać każdy hektar, ma jednak tę wadę, że w ogóle nie obciąża lub obciąża niedostatecznie niektóre produkty, np. w ogóle nie jest obciążana produkcja pszczelarstwa, w ogóle nie- lub tylko minimalnie warzywa uprawiane w szklarniach i inspektach, jak również rośliny uprawiane w sadzie. Dlatego też wydaje się, że bardziej prawidłowy będzie podział świadczeń według wielkości produkcji czystej. U podstaw wymiaru świadczeń leży bowiem nie tylko i nie tyle wielkość obszaru ile dochodowość gospodarstwa, która jest wynikiem zarówno wielkości obszaru, struktury użytków, klasy bonitacyjnej gleby, jak i strefy ekonomicznej.

Podział świadczeń na poszczególne produkty według wielkości obszaru (równomiernie na każdy hektar) i według wielkości dochodu globalnego przedstawiony jest w tabeli I. 20. Jak widzimy, pomiędzy jednym i drugim sposobem podziału świadczeń zachodzą bardzo poważne różnice. Różnice te zależą od wielkości dochodu globalnego z 1 ha. Te produkty, których dochód globalny z 1 ha kształtuje się poniżej przeciętnego w gospodarstwie, są przy proporcjonalnym do wielkości obszaru podziale świadczeń obciążane znacznie wyżej niż przy podziale według dochodu globalnego, i na odwrót. Dotyczy to w szczególności zbóż i okopowych. Dochód globalny z 1 ha wynosi w przeciętnym gospodarstwie statystycznym 5010 zł, dochód z 1 ha żyta 1700 zł (tj. zaledwie 34% dochodu przeciętnego), natomiast z 1 ha buraków cukrowych 12 882 zł (tj. 258%). W takim właśnie stopniu różnią się także obciążenia z tytułu świadczeń w przeliczeniu na jednostkę produkcji przy jednym i drugim sposobie podziału świadczeń gospodarstwa.

11. Kategorie nakładów i kosztów jednostkowych

Jak już poprzednio pisaliśmy, w gospodarce chłopskiej — w przeciwieństwie np. do PGR — oprócz jednostkowego kosztu własnego, wyrażonego w jednym, pieniężnym mierniku, istotne znaczenie mają nakłady jednostkowe wyrażone w dwóch miernikach: nakładach dni pracy i nakładach pieniężnych na jednostkę produkcji. W tabeli I. 16 przytoczony był przykład obliczania nakładów jednostkowych na żywca wieprzowy w dwóch miernikach. Przy czym nakłady jednostkowe (na 1 kg żywca) podane były w dwóch wersjach, a mianowicie:

- I 0,116 dni i 12,20 zł
- II 0,205 dni i 7,61 zł.

Tabela I. 20

Rozliczenie świadczeń na jednostkę produktu finalnego według wielkości obszaru
i według wielkości dochodu globalnego brutto

Produkt	Ilość pro- duk- cja	Ob- szar ha	Do- chód glo- balny brutto zł	Świadczenia ogółem zł		Świadczenia na jednostkę produktu w zł	
				wg ob- szaru	wg do- chodu global- nego brutto	według obszaru	wg do- chodu global- nego brutto
Pszenica	6,30	0,428	1616	357	218	56,66	43,13
Zyto	9,41	0,779	1326	650	223	69,07	23,71
Jęczmień	2,02	0,137	390	114	66	56,43	32,52
Owies	0,85	0,069	95	57	16	67,06	18,75
Słoma	1,37	—	31	—	5	—	3,65
Inne zboża	0,25	0,034	85	28	14	112,00	56,00
Ziemniaki	47,98	0,413	3433	345	577	7,19	12,03
Buraki cukrowe	35,77	0,164	2113	137	355	3,83	9,93
Warzywa	2,74	0,106	1875	88	309	32,27	112,77
Owoce	1,36	0,113	1024	94	169	69,11	124,26
Oleiste	0,58	0,062	333	52	56	89,65	96,54
Len	1,10	0,046	272	38	46	34,54	41,64
Strączkowe jadalne	0,18	0,022	120	18	20	100,00	113,55
Strączkowe pastewne	0,20	0,018	72	15	11	75,00	55,00
Nasiona koniczyny	0,09	0,027	327	22	52	244,44	577,80
Nasiona seradeli	0,21	0,056	123	47	20	223,81	95,24
Siano łąkowe	0,64	0,024	37	20	6	31,25	9,69
Inne przemysłowe	1,07	0,070	718	58	120	54,20	112,15
Zywiec wołowy	3,18	0,630	3440	526	566	165,41	182,00
Mleko	37,67	1,810	7202	1510	1208	40,08	32,00
Zywiec wieprzowy	4,57	1,018	5797	849	975	185,77	213,00
Zywiec barani	0,13	0,053	98	42	16	323,08	125,00
Wełna	2,40	0,111	266	92	45	38,33	18,40
Zywiec drobiowy	0,43	0,130	780	108	130	251,16	302,32
Jaja	20,64	0,443	2199	370	370	17,93	18,00
Inne produkty zwierzęce	0,11	—	88	—	15	—	131,00
Razem	—	6,770	33 942	5650	5650	—	—

^a Ilość produkcji podana jest w tych samych jednostkach jak w tabeli I. 17.

W I wersji nakłady bezpośrednie i pośrednie pracy wynoszą 0,116 dnia, a nakłady materiałowo-pieniężne 12,20 zł na 1 kg. Nakłady materiałowe obejmują tu wartość pasz własnych, liczonych po kosztach własnych. W II wersji nakłady pracy wzrastają do 0,205 dnia, a na miejscu nakładów materiałowo-pieniężnych pozostają tylko nakłady pieniężne, które wynoszą 7,61 zł. W wersji II zarówno nakłady pracy, jak

i nakłady pieniężne odnoszą się do całego cyklu produkcyjnego, tzn. produkcji żywca wieprzowego łącznie z produkcją pasz.

Nakłady jednostkowe w I wersji odnoszą się do rachunku, w którym wynik produkcyjny gospodarstwa ujmujemy w postaci produkcji globalnej, zaś w wersji II — w postaci produkcji finalnej. W tabeli I. 17 przedstawiony był bilans nakładów jednostkowych gospodarstwa w wersji II, tzn. na podstawie produkcji finalnej. Podobny bilans można by było sporządzić również na podstawie produkcji globalnej. Ogólna suma nakładów pracy nie uległaby oczywiście zmianie, natomiast nakłady pieniężne przybrałyby postać nakładów materiałowo-pięniężnych, różnica zaś między nakładami materiałowo-pięniężnymi i pieniężnymi równałaby się różnicy pomiędzy wartością produkcji globalnej i finalnej (oczywiście pod warunkiem, że produkty obrotu wewnętrznego byłyby liczone według tych samych cen zarówno w nakładach, jak i w wartości produkcji).

Ponieważ nakłady jednostkowe w wersji I typowe są dla rachunku produkcji globalnej, zaś w II — dla finalnej, dlatego też przez analogię do odpowiedniej kategorii produkcji, nakłady w wersji I określać będziemy terminem **nakłady globalne**, w wersji II — **nakłady finalne** (ewentualnie jednostkowe nakłady globalne lub finalne).

Oprócz dwóch kategorii nakładów jednostkowych będziemy również mieli do czynienia z różnymi (trzema) kategoriami kosztów jednostkowych.

Pierwsza kategoria kosztów jednostkowych, to suma nakładów jednostkowych wyrażona w jednym mierniku pieniężnym. Przy czym jest sprawą obojętną czy będzie to suma nakładów globalnych czy finalnych, w obu przypadkach suma ta jest jednakowa. W przytoczonym powyżej przykładzie nakładów jednostkowych na 1 kg żywca wieprzowego, suma nakładów wynosi 18,25 zł. Sumę nakładów jednostkowych w wyrażeniu pieniężnym określać będziemy terminem **koszt własny**.

Druga kategoria kosztu jednostkowego wynika z dodania do wartości jednostkowego kosztu własnego świadczeń gospodarstwa w przeliczeniu na jednostkę danego produktu. W przypadku omawianego tu przykładu żywca wieprzowego świadczenia te, jak wynika z tabeli I. 19, wynoszą 2,13 zł na 1 kg. Łączny koszt 1 kg wynosi więc 20,38 zł.

Dotychczas brak jest w literaturze terminu określającego sumę kosztu własnego i świadczeń na jednostkę produktu. Termin „koszt produkcji” nie będzie tu odpowiedni, bowiem świadczenia nie są nakładem produkcyjnym. Termin „koszt produkcji” pasowałby raczej do pierwszej kategorii kosztów, do drugiej zaś, „koszt własny”, ponieważ jednak używamy określenia „wycena obrotu wewnętrznego według kosztów własnych” rozumiejąc przez nie koszty bez narzutu świadczeń, dlatego też takie ustawienie terminów nie jest możliwe do przyjęcia. Terminy składające się z trzech słów są niezbyt zręczne w użyciu, z braku jednak lepszych będziemy się musieli takimi właśnie terminami posłużyć. W odróżnieniu od pierwszej kategorii, która wyraża **koszt własny produkcji**, druga kategoria wyraża **koszt własny gospodarstwa**. Pierwszy koszt jest pieniężnym wyrazem nakładów i wydatków produkcyjnych, drugi — wszystkich nakładów i wydatków gospodarstwa. Dla pierwszej kategorii kosztu możemy nie używać trzeciego członu powyższego ter-

minu, ograniczając się do terminu **koszt własny**. Trzeciego członu tego terminu używać będziemy tylko w celu wyraźnego przeciwstawienia jednej i drugiej kategorii kosztu — podobnie jak używając terminu „dochód globalny” rozumiemy przez niego dochód globalny brutto; trzeciego członu tego terminu, tzn. brutto, używamy tylko w celu wyraźnego odróżnienia od „dochodu globalnego netto”.

Trzecia kategoria kosztu jednostkowego jest pochodną kategorii pierwszej, tj. „kosztu własnego”, różni się jednak od niej tym, że część produktów obrotu wewnętrznego liczona jest nie według kosztów własnych, lecz według cen wolnorynkowych. Według cen wolnorynkowych liczymy tylko produkty o charakterze towarowym takie, jak zboże i ziemniaki¹. W rachunku tym zakładamy pełną alternatywność wyboru przez rolnika pomiędzy sprzedażą zboża i ziemniaków a ich przerobem na produkty zwierzęce. Dlatego też tę kategorię kosztu będziemy określać terminem **koszt alternatywny**.

Jednostkowy koszt produkcji zwierzęcej oparty na tego rodzaju wyliczenie zbóż i ziemniaków nie jest kosztem rzeczywistym, lecz tylko kalkulacyjnym. Koszt ten ma oczywiście rację bytu z punktu widzenia polityki gospodarczej, która musi się liczyć z relacjami cen produktów przetwarzanych i przetworów. Zmiany relacji cen tych produktów na korzyść jednych lub drugich mogą bowiem wpływać na decyzje producentów w kierunku zwiększenia bądź ograniczenia przerobu zbóż i ziemniaków na produkty zwierzęce.

Sposób obliczenia oraz wielkość kosztu alternatywnego, omawianego tu w formie przykładu, żywca wieprzowego przedstawia się następująco: Średnioważona cena wolnorynkowa zbóż przeznaczonych w gospodarstwie na pasze wynosiła (w 1963 r.) 347 zł, koszt własny tych pasz 198 zł, różnica +149 zł za 1 q. Cena wolnorynkowa ziemniaków wynosiła 92 zł, koszt własny 52 zł, różnica +40 zł. Na 100 kg żywca zużyto 1,71 q zboża (nie licząc kupnych pasz treściwych i otrąb własnych z przemiału) oraz 9,07 q ziemniaków. Jak poprzednio pisaliśmy, od ilości zużytych pasz nie odejmowano ubytków naturalnych, gdyż przy liczeniu obrotu wewnętrznego według kosztów własnych nie było to potrzebne. Wielkość ubytków naturalnych zbóż przyjmujemy w wysokości 3% produkcji globalnej, a ponieważ cały ubytek mieści się w paszach, ilość spasionego zboża obniżamy o 5,5%. Dla ziemniaków stosujemy obniżkę w wysokości 8% (w stosunku do ilości przeznaczonej na spasanie). W wyniku tej obniżki na 100 kg żywca przypada 1,61 q zboża oraz 8,34 q ziemniaków. Ilość ta pomnożona przez różnicę pomiędzy ceną wolnorynkową a kosztem własnym daje wzrost kosztu o 5,87 zł na 1 kg żywca. W sumie koszt alternatywny 1 kg żywca wynosi 24,11 zł (18,25 + 5,87).

Obecnie porównamy wyniki dotyczące opłacalności i dochodowości żywca wieprzowego obliczone na podstawie różnych kategorii kosztów i nakładów jednostkowych (tabela I. 21).

¹ Ceny wolnorynkowe zbóż (według Rocznika Statystycznego) obniżamy o 10%, ze względu na koszty transportu i zużywanie na pasze pewnej ilości zboża o niższym standardzie (poślady), ceny wolnorynkowe ziemniaków — o 20%, ceny te bowiem odnoszą się w większym stopniu do ziemniaków konsumpcyjnych niż pastewnych.

Tabela I. 21

Oplacalność i dochodowość produkcji żywca wieprzowego obliczona na podstawie różnych kategorii kosztów i nakładów jednostkowych

Kategoria kosztów i nakładów ^a	Nakład na 1 kg żywca		Koszt 1 kg żywca zł	Wskaźnik opłacalności w % ^b	Dochód globalny z produkcji żywca		Dochód globalny z produkcji pasz	
	dni	zł			w zł/kg	zł/dzień	w zł/kg	zł/dzień
IA	0,116	12,20	18,25	111,2	8,09	69,7	4,59	52,0
IB	0,205	7,61	18,25	111,2	12,68	61,8	—	—
II	0,205	9,74	20,38	99,5	10,55	51,5	—	—
III	0,116	18,06	24,11	84,1	2,23	19,2	10,45	117,4

^a IA: Koszt własny produkcji — nakład globalny.

IB: Koszt własny produkcji — nakład finalny

II: Koszt własny gospodarstwa — nakład finalny

III: Koszt alternatywny — nakład globalny.

^b Cena 1 kg żywca wynosi 20,29 zł. Cena ta obejmuje także cenę bekonów, prosiąt i zwierząt hodowlanych; wliczone w nią są również świadczenia w obowiązkowych dostawach i premia węglowa.

Dla I kategorii kosztu, tj. kosztu własnego produkcji przedstawiamy dochodowość w dwóch wersjach, a mianowicie obliczoną na podstawie jednostkowego nakładu globalnego i finalnego. Przy zastosowaniu nakładu globalnego pasze liczone są w jednym mierniku — pieniężnym, można więc obliczyć oddzielnie dochód globalny z produkcji żywca i produkcji pasz. Dochód globalny na 1 dzień pracy z produkcji pasz będzie oczywiście równy umownej opłacie pracy. Przy zastosowaniu nakładu finalnego dochód globalny z produkcji żywca odnosi się do całego cyklu produkcyjnego, łącznie z produkcją pasz. Jak widać z tabeli, różny sposób liczenia nakładów jednostkowych (globalnych lub finalnych) nie ma wpływu na wysokość kosztu własnego i opłacalności produkcji.

II kategoria kosztu, a mianowicie koszt własny gospodarstwa, różni się od kosztu własnego produkcji (IB) o wielkość świadczeń, tj. 2,13 zł/kg. Doliczenie świadczeń spowodowało oczywiście obniżenie wskaźnika opłacalności i dochodu globalnego (obecnie jest to dochód globalny netto).

W III kategorii kosztu (koszt alternatywny) zastosowano jednostkowy nakład globalny, gdyż główna część pasz liczona jest według cen wolnorynkowych. Jak wynika z danych tabeli I. 21, tego rodzaju rachunek wykazuje nieopłacalność produkcji żywca wieprzowego. Dochód zaś globalny (brutto) na 1 dzień pracy z produkcji żywca jest 6-krotnie niższy niż z produkcji pasz zużytych na wytworzenie tego żywca i stanowi zaledwie 37% umownej opłaty pracy, podczas gdy dochód globalny z produkcji pasz — 225% umownej opłaty pracy.

Z rachunku opartego na wolnorynkowych cenach zbóż i ziemniaków wynika, że przerób tych pasz na żywiec wieprzowy nie przedstawia dla rolnika prawie żadnej korzyści, bowiem dodatkowy dochód glo-

balny (brutto) uzyskiwany z produkcji 100 kg żywca, kosztem dodatkowych 11,6 dni pracy, wynosi zaledwie 144 zł. Jeśli rolnik nie rezygnuje z produkcji, to kalkulacja jego musi być inna. Cena wolnorynkowa może stanowić podstawę kalkulacji tylko niewielkiego marginesu produkcji, np. zmniejszenia lub zwiększenia produkcji o jednego tucznika, ewentualnie odstawy sztuki mniej utuczonej w przypadku, gdy może korzystniej sprzedać nadwyżkę paszy, lub gdy zachodzi potrzeba dokupna pasz. Oczywiście tego rodzaju kalkulacja produkcji marginalnej jest istotna z punktu widzenia polityki gospodarczej, gdyż nawet drobne, lecz jednokierunkowe zmiany produkcji w masie gospodarstw wpływają na ogólny poziom produkcji w kraju, nie ma jednak większego znaczenia dla oceny rzeczywistej dochodowości produkcji trzody w gospodarstwie chłopskim, którą określa ostateczny wynik całego cyklu produkcyjnego.

12. Kryteria oceny opłacalności i dochodowości produkcji

Opłacalność produkcji określamy za pomocą wskaźnika wyrażającego procentowy stosunek ceny do kosztu, **dochodowość** zaś — za pomocą miernika wyrażającego wielkość różnicy pomiędzy ceną (wartością) i kosztem, tj. — za pomocą **dochodu czystego**, lub różnicy pomiędzy ceną i wartością nakładów materiałowo-pieniężnych, tj. za pomocą **dochodu globalnego**.

Zarówno wskaźnik opłacalności, jak i miernik dochodowości wyrażamy w dwóch wielkościach — brutto i netto. Wielkości brutto wyliczone są w oparciu o koszty własne produkcji lub nakłady materiałowo-pieniężne, wielkości netto — w oparciu o koszty własne gospodarstwa lub nakłady materiałowo-pieniężne powiększone o świadczenia gospodarstwa.

Wskaźnik opłacalności w odniesieniu do gospodarki chłopskiej jest stosunkowo najmniej miarodajnym kryterium opłacalności produkcji, zarówno ze względu na umowność wyceny kosztów pracy, jak i ze względu na cel działalności gospodarstwa chłopskiego, którym jest nie maksymalizacja zysku, lecz maksymalizacja dochodu. Wskaźnik opłacalności nie zawiera w sobie tak istotnego dla gospodarstwa chłopskiego kryterium, jakim jest efektywność wykorzystania podstawowego środka produkcji, a mianowicie ziemi. Niemniej, wskaźnik opłacalności jest miarą pozwalającą w sposób bezpośredni porównywać cenę z łączną sumą nakładów pracy żywej i uprzedmiotowionej poniesionych na wytworzenie jednostki produktu. Wskaźnik ten znajduje zastosowanie zarówno w analizie porównawczej opłacalności produkcji w układzie przestrzennym i czasowym, jak również w analizie relacji opłacalności różnych produktów.

Dochodowość produkcji możemy wyrazić w dwóch miernikach, a mianowicie w wielkości dochodu globalnego i czystego, przy tym w przeliczeniu na różne jednostki odniesienia. Jednostką odniesienia może być jednostka produkcji (1 q, kg, litr, sztuka inwentarza), jednostka powierzchni (1 ha) lub jednostka pracy (1 dzień, 1 godzina).

Mierniki dochodowości w przeliczeniu na jednostkę **produkcji** mogą mieć zastosowanie przy analizie dochodowości tych samych produktów

w różnych gospodarstwach (rejonach) bądź w różnych latach, nie nadają się natomiast do porównywania dochodowości różnych produktów (z wyjątkiem porównywania dochodowości czterech zbóż pomiędzy sobą).

Mierniki dochodowości w przeliczeniu na 1 ha posiadają znacznie większy walor porównawczy, gdyż wskazują na dochodowość powierzchni przeznaczonej pod uprawę różnych produktów. Przy czym inną rolę odgrywa tu miernik dochodu globalnego i inną miernik dochodu czystego. Dochód globalny z 1 ha spełnia rolę kryterium dochodowości przede wszystkim w gospodarstwach mniejszych, w których czynnikiem produkcji znajdującym się w minimum jest obszar gospodarstwa, zaś dochód czysty z 1 ha spełnia tę rolę głównie w gospodarstwach większych, w których czynnikiem produkcji znajdującym się w minimum, są zasoby siły roboczej. Dochód globalny z 1 ha daje możliwość oceny dochodowości produkcji z punktu widzenia maksymalizacji dochodu z całej powierzchni będącej w posiadaniu gospodarstwa, niezależnie od ilości zużytej pracy, zaś dochód czysty z 1 ha — z punktu widzenia maksymalizacji tej części dochodu, która pozostaje jako nadwyżka po opłaceniu zużytych w produkcji nakładów pracy.

Miernik dochodowości w przeliczeniu na 1 dzień pracy stosujemy tylko w odniesieniu do dochodu globalnego, bowiem dochód czysty na dzień pracy równa się po prostu różnicy pomiędzy dochodem globalnym a umowną opłatą pracy. Dochód globalny na 1 dzień pracy — w przeciwieństwie do dochodu z 1 ha — oprócz oceny dochodowości produkcji daje również pewną orientację co do jej opłacalności. Dochód ten bowiem porównany z umowną opłatą pracy pozwala stwierdzić, czy i w jakim stopniu produkcja danego artykułu jest opłacalna. Miernik dochodu na dzień pracy odpowiada ocenie dochodowości produkcji z punktu widzenia maksymalizacji dochodu w stosunku do zastosowanych w produkcji nakładów pracy rolnika i jego rodziny, nie odpowiada natomiast ocenie maksymalizacji sumy dochodu z całego gospodarstwa. To ostatnie zadanie spełnia miernik dochodu globalnego z 1 ha. Dlatego też tylko równoczesne rozpatrywanie obu mierników może dać właściwą ocenę nie tylko względnej, lecz i absolutnej dochodowości, jak również opłacalności poszczególnych produktów.

13. Uwagi na temat techniki obliczania kosztów jednostkowych

W dotychczas omawianej problematyce poruszane już były niektóre zagadnienia dotyczące techniki obliczania kosztów jednostkowych. Obecnie przedstawimy w skrócie najważniejsze elementy tej techniki.

Nakłady pracy liczone są w dniach 8-godzinnych. Nakłady pracy na poszczególne produkty zawierają w sobie zarówno nakłady bezpośrednie, jak i pośrednie, włącznie z nakładami na obsługę koni (w stajni). Pozwala to uniknąć pieniężnej wyceny nakładów pośrednich, co przy zastosowaniu rachunku obrotu wewnętrznego w dwóch miernikach (nakładach pieniężnych i nakładach pracy) daje możliwość łącznego obliczania wszystkich nakładów pracy poniesionych na jednostkę produktu finalnego w całym cyklu produkcyjnym.

Koszt pracy. Nakłady pracy wyceniono według stawek PGR w wysokości 6,5 zł za godzinę, tj. 52 zł za dzień 8-godzinny. W odróżnieniu

od poprzedniej metody liczenia kosztów, opłaty tej nie różnicowano w produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Koszty siły pociągowej. Koszty utrzymania konia, przedstawione w tabeli II. 16, zawierają wszystkie nakłady łącznie z obsługą. W pozostałych tabelach pozycja „koszty siły pociągowej” nie zawiera nakładów pracy przy obsłudze, które — jak już wyżej wspomniano — doliczone są bezpośrednio do nakładów pracy na poszczególne produkty. Wartość sprzedanego żywca końskiego (w przeciętnym gospodarstwie statystycznym są to na ogół drobne ilości) i włosia odliczono od nakładów pieniężnych, traktując te artykuły (na równi z obornikiem) jako produkcję uboczną.

Amortyzację koni obliczono nie od pełnej wartości, lecz tylko od różnicy pomiędzy wartością konia roboczego i wartością żywca końskiego¹. Dla 1963 r. rachunek ten przedstawia się następująco:

wartość konia roboczego (wg rachunkowości IER)	6000 zł
wartość żywca (446 kg a 6,90 zł)	3075 zł
różnica	2925 zł

Przyjmując stopę amortyzacji w wysokości 10%, roczny koszt amortyzacji konia roboczego wynosi 295 zł. Ponieważ w rachunku naszym operujemy nie liczbą koni roboczych, lecz liczbą koni ogółem, roczny koszt amortyzacji odpowiednio się zmniejsza i wyniesie 257 zł (pogłowiu koni roboczych w pogłowiu koni ogółem wynosi dla Polski 88%).

Obrót wewnętrzny liczony jest według kosztów własnych badanego roku. Obrót ten liczony jest zarówno w jednym mierniku pieniężnym — co ma zastosowanie przy obliczaniu struktury nakładów na 1 ha, sztukę inwentarza lub jednostkę produkcji — jak i w dwóch miernikach — co ma zastosowanie przy obliczaniu dochodu globalnego z jednostki produkcji finalnej. Oprócz liczenia obrotu wewnętrznego według kosztów własnych przeprowadzono dla produktów zwierzęcych dodatkowy rachunek kosztów alternatywnych, w którym zboże i ziemniaki (własnej produkcji) policzono według cen wolnorynkowych.

Produkty uboczne (słoma, liście buraczane, obornik) liczone są według normatywnych kosztów własnych — słoma 25, liście buraczane 10 i obornik 20 zł za 1 q. Ilość słomy i obornika obliczono według norm GUS. Dla obliczenia ilości liści buraczanych przyjęto procentowy wskaźnik w stosunku do wagi zebranych korzeni, a mianowicie dla buraków cukrowych 80 (w 1960 r. 60), dla pastewnych — 40%. Jako produkcję uboczną przy uprawie koniczyny przyjmuje się także zbiór koniczyny ścierniskowej. Plon ściernianki przyjęto w wysokości 40 q/ha, a cenę zaliczeniową 7 zł/q, tj. o 1—2 zł wyższą w stosunku do przeciętnego kosztu 1 q zielonej masy z pastwiska.

Nawożenie organiczne. Koszt nawożenia obornikiem rozdzielany jest równomiernie na całą powierzchnię z tym, że 1 ha użytków zielonych obciążany jest w wysokości $\frac{1}{4}$ kosztu przypadającego na 1 ha gruntów ornych. Wartość nasion zużytych na uprawę nawozów zielonych zaliczona została do kosztów ogólnych na produkcję roślinną. Innych

¹ Według R. Bachańskiej: Wykorzystanie i koszty żywej i mechanicznej siły pociągowej w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych. Studia i Materiały IER, zeszyt 83, Warszawa 1965.

natomiast kosztów uprawy nawozów zielonych nie wydzielano, weszły one jednak całkowicie w skład kosztów wszystkich produktów roślinnych.

Koszt stanowiska. Koszty uprawy 1 ha roślin motylkowych i strączkowych pomniejszane są o wartość stanowiska w wysokości 500 zł. Koszt stanowiska po koniczyźnie obciąża w całości koszty uprawy pszenicy, po seradeli — w całości koszty uprawy żyta, po strączkowych — koszty uprawy pszenicy i żyta proporcjonalnie do ich powierzchni z tym, że koszt stanowiska przy uprawie pszenicy nie może przekroczyć 500 zł na 1 ha.

Nakłady ogólnogospodarcze. Całość nakładów pracy w gospodarstwie rozdzielana jest bezpośrednio na poszczególne produkty, nie wydzielano więc ogólnogospodarczych nakładów pracy. Ogólnogospodarcze nakłady pieniężne rozdzielano na produkcję roślinną i zwierzęcą proporcjonalnie do nakładów bezpośrednich, przy czym — aby uniknąć podwójnego obciążenia produkcji zwierzęcej nakładami ogólnogospodarczymi, na skutek liczenia obrotu wewnętrznego według kosztów własnych — w nakładach bezpośrednich na produkcję zwierzęcą nie brano pod uwagę pasz własnych. Ogólnogospodarcze nakłady pieniężne wewnątrz poszczególnych działów produkcji rozdzielane są proporcjonalnie do nakładów pracy.

Amortyzacja trwałych środków produkcji liczona jest od bieżącej wartości odtworzenia według następującej stopy procentowej: budynki i urządzenia gospodarcze — 2,5%, budynki mieszkalne — 2,0% (produkcja rolna obciążona jest tylko 25% kosztów utrzymania budynku mieszkalnego), traktory, silniki i środki transportowe 10%, inne maszyny i narzędzia rolnicze — 8%.

Koszty remontów trwałych środków produkcji liczone są według wskaźników ustalonych na podstawie danych rachunkowości rolnej. Wskaźniki te, określające koszt remontu w stosunku do wartości odtworzeniowej, różnicowane są w poszczególnych województwach: dla budynków od 0,60 do 0,99 — przeciętnie 0,70%, dla maszyn i narzędzi od 3,00 do 4,28 — przeciętnie 3,16% (patrz tabela I.9).

Koszty produkcji sprzężonej. Koszty żywca baraniego i wełny oraz jaj i żywca drobiowego rozliczane są proporcjonalnie do wartości produkcji. Przy podziale kosztów mleka i żywca wołowego zastosowano inny klucz podziałowy. Ze względu na zmieniające się proporcje cen mleka i żywca (zwłaszcza po podwyżce cen mleka we wrześniu 1963 r.), zastosowanie kucza podziałowego według wartości produkcji spowodowałoby nieuzasadniony względami produkcyjnymi wzrost kosztów mleka i obniżkę kosztów żywca. Wobec tego zastosowano stały klucz podziałowy, oparty na przeciętnej relacji cen mleka i żywca wołowego w dłuższym okresie czasu, a mianowicie jak 1 do 5.

14. Uwagi do tabel wynikowych

W następnej, wynikowej części niniejszego opracowania, zamieszczone są dwie grupy tabel:

a) tabele nakładów na 1 ha lub na 1 sztukę inwentarza oraz nakładów i kosztów jednostkowych podstawowych produktów rolnych (tab. II.1—II.17),

b) tabele opłacalności i dochodowości produkcji finalnej (tab. II.18—II.36).

We wszystkich tabelach podane są wyniki dla roku 1960¹ i 1963. Rok 1960 stanowi podstawę odniesienia dla roku 1963 i stanowić ją będzie dla lat następnych.

Poniżej podajemy w skrócie najważniejsze informacje, niezbędne dla właściwego odczytania i interpretacji danych zawartych w tabelach wynikowych. Informacje te są uzupełnieniem uwag na temat techniki liczenia kosztów jednostkowych podanych w poprzednim rozdziale.

W tabelach nakładów na 1 ha i na 1 sztukę inwentarza w jednostkach naturalnych podane są tylko nakłady pracy (w dniach 8-godzinnych). Ze względu na brak miejsca w tabelach nakładów, ilości pasz skarmianych przez poszczególne gatunki inwentarza żywego zestawione są oddzielnie w tabeli II.17. Nakłady pracy na poszczególne produkty zawierają w sobie nie tylko nakłady bezpośrednie, lecz również pośrednie, włącznie z nakładami pracy przy obsłudze koni. Nakłady pracy ujęte są również wartościowo w postaci umownej opłaty pracy, jednakowej dla obu badanych lat, w wysokości 52 zł za 1 dzień. Wszystkie inne nakłady podane są w omawianych tabelach tylko wartościowo. Wartość produktów ubocznych liczona jest tu według cen zaliczeniowych, koszty utrzymania budynków i maszyn według wskaźników normatywnych, nasiona i pasze własne według kosztów własnych badanego roku, wszystkie inne nakłady według faktycznie poniesionych wydatków.

W wyniku liczenia nasion i pasz według kosztów własnych występują duże wahania w wartości tych nakładów w różnych województwach, a także w różnych latach w tych samych województwach. Koszt nasion własnych na 1 ha tych samych roślin w różnych województwach i latach zmienia się nie tyle na skutek zmian w ilości wysiewanych nasion — różnice są tu bowiem niewielkie — ile na skutek zmian ich kosztów własnych. Po odliczeniu nasion kupnych, zmiany w kosztach nasion własnych na 1 ha są proporcjonalne do zmian kosztu jednostkowego danego produktu.

Wartość pasz w przeliczeniu na sztukę inwentarza zmienia się w zależności od ilości, struktury i kosztów własnych skarmianych pasz. Dodatkowym natomiast czynnikiem zmieniającym koszt siły pociągowej w przeliczeniu na 1 ha lub na 1 sztukę inwentarza jest stopień wykorzystania koni w ciągu roku. Jak już wyżej wspomniano, nakłady pracy przy obsłudze koni mieszczą się w nakładach pracy na dany produkt, stąd też koszt siły pociągowej, uwidoczniiony w tabelach nakładów na poszczególne produkty, obejmuje tylko wartość nakładów

¹ Dla roku 1960 brak jest w omawianych tabelach danych z woj. koszalińskiego. Wynika to z poważnego zmniejszenia (o około 17%) obszaru użytków rolnych w gospodarce chłopskiej w latach 1961—1962. Zmniejszenie to nastąpiło na skutek przekazania państwowym gospodarstwom leśnym gruntów najsłabszych, niezagospodarowanych lub słabo zagospodarowanych, a także na skutek uściślenia ewidencji gruntów. Wobec tak poważnych zmian dane z badanych lat są nieporównywalne. W tabeli opłacalności i dochodowości produkcji dla woj. koszalińskiego podajemy tylko dane dla całego gospodarstwa w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych. Dane te, obliczone na podstawie ogólnego bilansu produkcji i nakładów z 1960 r., zostały przeliczone w stosunku do obszaru użytków rolnych w 1963 roku.

materiałowo-pieniężnych netto (tzn. po odjęciu wartości produkcji ubocznej), a nie pełny koszt utrzymania siły pociągowej, jak to przedstawiono w tabeli II.16.

Zmiany w pozostałych nakładach pieniężnych na 1 ha lub sztukę, jakie obserwujemy pomiędzy rokiem 1960 i 1963, wynikają bezpośrednio ze zmian w ilości lub wartości tych nakładów. Poważne zmiany ilościowe występują w przypadku nawozów mineralnych i usług maszynowych (głównie opłata pracy kółek rolniczych).

Zmiany wartościowe, przy niewielkich stosunkowo zmianach ilościowych, mają miejsce głównie w kosztach utrzymania budynków. W badanym okresie przeciętny w kraju wzrost wartości budynków w cenach niezmiennych wyniósł około 4%, zaś w cenach bieżących około 14% (o tyle też wzrosły koszty utrzymania budynków). Mimo ogólnego wzrostu kosztów utrzymania budynków, w wielu wypadkach obserwujemy spadek tych kosztów na 1 ha lub 1 sztukę inwentarza. Jest to wynikiem nierównomiernych zmian w plonach poszczególnych roślin lub w ilości różnych gatunków inwentarza. W produkcji roślinnej koszty utrzymania budynków (stodoły) obciążają tylko zboża i siano. Koszty te dzielone są proporcjonalnie do zbiorów słomy i siana. W produkcji zwierzęcej koszt utrzymania wszystkich budynków inwentarskich dzielony jest w każdym roku w stosunku do aktualnego stanu inwentarza według klucza opartego na normatywnych kosztach jednego stanowiska.

Oddzielnego wyjaśnienia wymagają zmiany w nakładach pracy na 1 ha lub 1 sztukę. Szczegółowe bilanse nakładów pracy w gospodarstwach statystycznych (w oparciu o wyniki rachunkowości rolnej) oraz normy nakładów na poszczególne produkty opracowane były dla roku 1963. Normy te, z pewnymi korektami, zastosowano również dla roku 1960. Korekty dotyczyły przede wszystkim zbóż. W badanym okresie nastąpił wzrost wydatków na usługi maszynowe (przeciętnie w kraju wydatki na ten cel wzrosły z 28 zł w 1960 do 79 na 1 ha użytków rolnych w 1963 r.). Wydatki te największy wpływ miały na zmniejszenie nakładów pracy na 1 ha zbóż, głównie przy sprzęcie i młocce. W zależności więc od wzrostu wydatków na usługi maszynowe w poszczególnych województwach nakłady pracy na 1 ha zbóż zwiększano w 1960 r. w stosunku do 1963 r. od 0,5 do 1,5 dnia. Dla roślin okopowych przyjęto te same normy nakładów pracy w obu latach, mimo bowiem wzrostu wydatków na usługi maszynowe (mniejszego niż w przypadku zbóż), poważnie również wzrosły plony, co wymagało nieco większych nakładów pracy przy sprzęcie. Dla pozostałych produktów roślinnych i zwierzęcych przyjęto w zasadzie te same w obu latach normy nakładów na 1 ha i na 1 sztukę inwentarza. W nielicznych przypadkach poważniejszych zmian w ilości inwentarza, zmieniano nieco normy nakładów na jedną sztukę.

W omawianych tabelach obserwujemy pewne zmiany w nakładach pracy nie tylko w przypadku zbóż, lecz również i innych produktów. Są one spowodowane m. in. zmianami w nakładach pracy na obsługę koni (nakłady te są dodawane do bezpośrednich nakładów na dany produkt). Zmiany wynikają tu zarówno ze zmian ilości koni w gospodarstwie, jak i ilości nakładów dni pracy końskiej na 1 ha.

Zmiany w nakładach pracy na 1 ha w całym gospodarstwie, przedstawione w tabelach II.18 — II.36, są głównie wynikiem zmian w strukturze produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz zmian w liczebności pogłowia. Przeciętnie w kraju nastąpił minimalny wzrost nakładów pracy (o 0,6 dni/ha), w poszczególnych zaś województwach występuje zarówno wzrost, jak i spadek.

Problem nakładów pracy na 1 ha różnych roślin i na 1 sztukę inwentarza stanowił i nadal stanowi, obok problemu norm zużycia pasz przez poszczególne gatunki zwierząt, stosunkowo najsłabsze ogniwo w rachunku kosztów w gospodarce indywidualnej. Problem ten wymaga permanentnych badań i ciągłej weryfikacji przyjmowanych norm. Badania te są szczególnie potrzebne w chwili obecnej, gdy szybki postęp techniczny na wsi zmienia, bardzo nieraz poważnie, ilości i proporcje nakładów na poszczególne produkty.

W odróżnieniu od dotychczasowych publikacji IER, dotyczących kosztów produkcji w gospodarce chłopskiej, w których posługiwano się jedną kategorią kosztu produkcji, w obecnej publikacji operujemy dwoma kategoriami nakładów jednostkowych oraz dwoma lub trzema (dla produkcji zwierzęcej) kategoriami kosztów jednostkowych. Mnogość tych kategorii nie utrudnia, lecz przeciwnie, ułatwia analizę wyników, pozwala głębiej wnikać w ekonomikę produkcji w gospodarce chłopskiej. Kategorie te były już omawiane w rozdziale 11, dlatego też w tym miejscu podamy tylko bardzo krótką ich charakterystykę.

Nakłady jednostkowe na poszczególne produkty wyrażane są w dwóch miernikach: dniach pracy i nakładach pieniężnych netto. Różniamy dwa rodzaje nakładów jednostkowych: nakład globalny i nakład finalny.

Nakład globalny obejmuje bezpośrednie i pośrednie nakłady pracy oraz nakłady materiałowo-pieniężne (netto) na jednostkę produktu. W nakładach materiałowo-pieniężnych produkty obrotu wewnętrznego wyceniane są w jednym mierniku pieniężnym (według kosztów własnych).

Nakład finalny nie zawiera w sobie nakładów materiałowych (nakładów w postaci pasz i nasion), lecz tylko nakłady pracy i nakłady pieniężne. Nasiona i pasze, zużyte przy wytworzeniu danego produktu, liczone są tu nie w jednym mierniku pieniężnym, jak przy nakładach globalnych, lecz w dwóch miernikach. Nakłady pracy i nakłady pieniężne poniesione na wytworzenie produktów obrotu wewnętrznego są tu dodane do nakładów pracy i nakładów pieniężnych poniesionych na wytworzenie produktu finalnego. Nakład finalny jest więc sumą nakładów pracy i nakładów pieniężnych poniesionych nie tylko bezpośrednio na dany produkt, lecz i na produkty obrotu wewnętrznego.

Jednostkowy nakład globalny, podany w omawianych tabelach, wynika z podzielenia nakładów pracy i nakładów materiałowo-pieniężnych netto na 1 ha lub 1 sztukę przez plon lub ilość produkcji od sztuki. Jednostkowy nakład finalny nie wynika tu z liczb zawartych w tabelach, lecz z rachunku wyjściowego, w którym nasiona i pasze liczone były w dwóch miernikach (przykład takiego rachunku przedstawiony jest w tabeli I. 16). Jednostkowy nakład finalny różni się od globalnego większymi nakładami pracy i mniejszymi nakładami pieniężnymi. Suma tych nakładów wyrażona w jednym mierniku pie-

nieżnym jest oczywiście w obu wypadkach identyczna, równa jednostkowemu kosztowi własnemu. Znajomość jednostkowego nakładu finalnego jest niezbędna do obliczenia dochodowości produkcji, przedstawionej w tabelach II. 18—II. 36.

Koszty jednostkowe. W tabelach wynikowych przedstawione są trzy kategorie kosztów jednostkowych: koszt własny produkcji, koszt własny gospodarstwa i koszt alternatywny.

Koszt własny produkcji obejmuje wartość nakładów produkcyjnych poniesionych na wytworzenie jednostki produkcji (produkty obrotu wewnętrznego liczone są według kosztów własnych).

Koszt własny gospodarstwa powiększony jest w stosunku do kosztu własnego produkcji o świadczenia i obciążenia gospodarstwa (obowiązkowe dostawy, podatek, inne świadczenia oraz oprocentowanie kredytów). Świadczenia te obciążają poszczególne produkty proporcjonalnie do ich dochodowości, tj. wielkości dochodu globalnego (produkcji czystej). Zmiany w wysokości świadczeń na jednostkę produktu pomiędzy rokiem 1960 i 1963 wynikają zarówno z ogólnego wzrostu świadczeń (przeciętnie w kraju z 687 do 834 zł na 1 ha użytków rolnych), jak i zmian dochodowości danego produktu. Koszt własny gospodarstwa obliczany jest tylko dla produktów o charakterze towarowym, nie obciążamy bowiem świadczeniami produktów obrotu wewnętrznego.

Koszt alternatywny jest pochodną kosztu własnego produkcji (nie zawiera w sobie świadczeń), w którym pasze własne o charakterze towarowym, tj. zboże i ziemniaki, liczone są nie według kosztów własnych, lecz według cen wolnorynkowych, loco gospodarstwo (tzn. obniżonych o 10% dla zbóż i 20% dla ziemniaków w stosunku do cen podawanych przez GUS). Koszt alternatywny obliczamy tylko dla produktów zwierzęcych¹, bowiem w produkcji roślinnej — w przeciwieństwie do zwierzęcej — nie ma alternatywy wyboru pomiędzy wysiewem a sprzedażą nasion.

W tabelach opłacalności i dochodowości produkcji finalnej zastosowano kryteria dochodowości w postaci dochodu globalnego i czystego z 1 ha oraz dochodu globalnego na 1 dzień pracy. Kryterium opłacalności jest wskaźnik wyrażający procentowy stosunek wartości produkcji do wartości nakładów. Zarówno wskaźnik opłacalności, jak i mierniki dochodowości występują w wersji brutto i netto. **Dochód globalny brutto** stanowi różnicę pomiędzy wartością produkcji a nakładami pieniężnymi, **dochód czysty brutto** — między wartością produkcji a kosztami własnymi produkcji. Mierniki te w wersji netto pomniejszone są o świadczenia gospodarstwa. **Wskaźnik opłacalności brutto** jest procentowym stosunkiem wartości produkcji do kosztów własnych produkcji, a **netto** — do kosztów własnych gospodarstwa. Zarówno wartość produkcji jak i nakłady wyrażone tu są w cenach bieżących badanego roku. Jedynie umowny koszt 1 dnia roboczego nie uległ zmianie i w 1963 r. zbliżony jest do przeciętnej, społecznej opłaty pracy w roku 1960. Dochód globalny netto, który jest bliski dochodowi osobistemu, przeznaczonemu na konsumpcję, wynosił bowiem przeciętnie w kraju w 1960 r. 53,8 zł na 1 dzień pracy, podczas gdy w 1963 r. 60,5 zł.

¹ Kosztu alternatywnego nie obliczamy dla wełny i żywca baraniego, gdyż zboża i ziemniaki spasane są przez owce w minimalnych ilościach.

W omawianych tabelach przedstawiona jest opłacalność i dochodowość podstawowych produktów, gałęzi i działów produkcji oraz całego gospodarstwa. W produkcji zwierzęcej pominęliśmy dane dla owiec ze względu na to, że przy niewielkiej produkcji w przeliczeniu na gospodarstwo (500—600 zł), wielkość powierzchni paszowej, która jest podstawą odniesienia nakładów, wartości produkcji i dochodów, ma często charakter przypadkowy, zależny od subiektywnie przyjętych proporcji zużytych pasz z powierzchni głównej i ubocznej¹.

W tabelach opłacalności i dochodowości produkcji odrębnego wyjaśnienia wymaga sprawa wielkości obszaru przypadającego na poszczególne produkty finalne. Zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej, obszar uwidoczniiony w tabelach obejmuje nie tylko obszar efektywny, wynikający z podzielenia ilości produktu finalnego przez plon (w produkcji zwierzęcej ilości zużytych pasz przez ich plony), lecz również obszar reprodukcji wewnętrznej gospodarstw, tzn. obszar przeznaczony pod produkcję nasion, pasz dla koni i nawozy zielone. Obszar ten obciąża również produkty finalne i został rozdzielony proporcjonalnie do obszaru efektywnego. Omówione poprzednio jednostkowe nakłady finalne w dwóch miernikach umożliwiły bezpośrednio dodanie nakładów pracy i nakładów pieniężnych, poniesionych na obszar reprodukcji wewnętrznej, do nakładów pracy i nakładów pieniężnych poniesionych na obszar efektywny. W rezultacie tak przeprowadzonego rachunku uzyskaliśmy całkowitą zgodność bilansu nakładów gospodarstwa. Nakłady pracy i nakłady pieniężne na 1 ha poszczególnych produktów, pomnożone przez liczbę hektarów odpowiadających ilości produktu finalnego, dają sumę nakładów całego gospodarstwa. Suma ta obejmuje oczywiście tylko nakłady pracy i nakłady pieniężne, nie obejmuje natomiast nakładów materiałowych w postaci produktów obrotu wewnętrznego. Produkty te bowiem, chociaż biorą udział w procesie produkcji, są jednak w końcu odtworzone w takiej samej formie, a nakłady pracy i nakłady pieniężne poniesione na ich odtworzenie dodawane są do nakładów obciążających produkty finalne.

15. Analiza kosztów i opłacalności produkcji

Analizę materiału zawartego w tabelach wynikowych ograniczymy do trzech tylko zagadnień, a mianowicie:

- a) zmian podstawowych wskaźników ekonomicznych gospodarki chłopskiej w 1963 r. w stosunku do 1960, ogółem w kraju i w grupach województw;

¹ Na marginesie warto zauważyć, że — z wyjątkiem gospodarstw górskich, o kierunku owczarskim — w przeciętnym gospodarstwie rolnym, w którym przypada jedna owca na dwie krowy, trudno jest uznać produkcję owczarską za osobną gałąź. Owce te stale przebywają z krowami w (oborze i na pastwisku) i żywią się tym samym co i krowy. Obliczanie w takiej sytuacji ilości zużytych pasz, nakładów pieniężnych i pracy jest rzeczą wybitnie subiektywną. Wydaje się, że nakłady na owce należałoby traktować jako sprzężone z nakładami na bydło i rozdzielać je według jakiegoś klucza, a może nawet wydzielać w formie produkcji ubocznej. Z tych też względów publikowane przez nas dane dotyczące kosztów produkcji wełny i żywca baraniego (tab. II. 15) nie są również pozbawione subiektywizmu i należy traktować je tylko jako dane orientacyjne.

- b) przeciętnych dla kraju zmian w nakładach, kosztach jednostkowych i dochodowości podstawowych produktów rolnych w badanych latach;
- c) przeciętnego dla kraju zróżnicowania opłacalności i dochodowości podstawowych produktów, działów i gałęzi produkcji w 1963 r.

W rozpatrywanym okresie nakłady pieniężne (łącznie z amortyzacją) na 1 ha użytków rolnych wzrosły z 1655 do 1990 zł, tj. o 335 zł, zaś produkcja finalna z 6021 do 7000 zł, tj. o 979 zł (zarówno nakłady, jak i wartość produkcji wyrażona jest w cenach bieżących). Ponieważ w okresie tym nakłady pracy prawie nie uległy zmianie (wzrost o 0,6 dnia/ha), oznacza to wzrost opłacalności i dochodowości produkcji oraz obniżkę kosztów jednostkowych. Wskaźnik opłacalności (brutto) wzrósł ze 115,6 do 125,5%, dochód globalny z 1 ha o 644 zł, a na 1 dzień pracy o 8,8 zł. Wskaźnik kosztów (tj. koszt uzyskania 100 zł wartości produkcji finalnej) obniżył się z 86,5 do 79,6.

Wzrost nakładów i wartości produkcji finalnej, a co za tym idzie i dochodowości produkcji, nie był równomierny na terenie całego kraju. Najwyższy wzrost nakładów (powyżej 500 zł/ha) miał miejsce w woj. wrocławskim, opolskim i katowickim, najniższy w łódzkim i warszawskim (poniżej 200 zł/ha), najwyższy wzrost produkcji w woj. rzeszowskim, olsztyńskim i lubelskim (powyżej 1400 zł/ha), najniższy w woj. katowickim i wrocławskim, zaś w woj. łódzkim nastąpił spadek produkcji (o 61 zł/ha).

Rozpatrując zmiany w nakładach pieniężnych i wartości produkcji finalnej w poszczególnych województwach (tab. II. 19—II. 34) stwierdzamy pogłębiającą się dysproporcję w nakładach i zmniejszającą się dysproporcję w wartości produkcji. Zmiany te wyraźnie zaznaczają się, jeśli podzielimy województwa na grupy w zależności od poziomu intensywności w 1960 r. Za miernik poziomu intensywności przyjęliśmy poziom nakładów pieniężnych na 1 ha. Nakłady pieniężne wykazują bowiem bardziej ścisły związek z wartością produkcji ($r = 0,92$) niż nakłady pracy ($r = 0,58$)² i nakłady ogółem ($r = 0,83$).

W zależności od wysokości nakładów pieniężnych na 1 ha zostały wyodrębnione trzy grupy województw:

I — nakłady do 1500 zł:

białostockie	}	wartość produkcji finalnej 3700—5900 zł/ha
olsztyńskie		
lubelskie		
koszalińskie		
rzeszowskie		
warszawskie		

¹ Na wzrost ten składają się następujące pozycje: amortyzacja 68 zł, opłata pracy KR 54, nawozy mineralne 43, opał 38 (wzrost cen), nasiona 33, zakup produktów rolnych z KR 25, weterynaria 13, ubezpieczenia 10 zł. W pozostałych 15 pozycjach (patrz tabela I. 13) wzrost nakładów nie przekracza 10 zł na 1 ha.

² Słaby związek pomiędzy nakładami pracy a wartością produkcji wynika z tego, że wysokość nakładów pracy na 1 ha jest w poważnym stopniu funkcją wielkości obszaru gospodarstwa ($r = -0,975$). Na wysoki związek nakładów pracy z obszarem wpływa tu także związek, chociaż znacznie słabszy, pomiędzy obszarem a wysokością produkcji ($r = -0,53$).

II — nakłady od 1500 do 2000 zł:

krakowskie	}	wartość produkcji finalnej 5500—7000 zł/ha
szczecińskie		
gdańskie		
zielonogórskie		
łódzkie		
bydgoskie		
kieleckie		

III — nakłady powyżej 2000 zł:

poznańskie	}	wartość produkcji finalnej powyżej 7300 zł/ha
katowickie		
opolskie		
wrocławskie		

Wskaźniki ekonomiczne wymienionych trzech grup województw w roku 1960 i 1963 przedstawia tabela I. 22. Oczywiście, rozpatrywane wskaźniki w konkretnych województwach znacznie nieraz odbiegają od średnich z grup województw, niemniej średnie te dają obraz ogólnych tendencji zmian. Zmiany te przedstawiają się następująco:

a) wysoki wzrost nakładów pieniężnych na 1 ha w województwach intensywnych i stosunkowo niewielki w ekstensywnych¹;

b) wysoki wzrost produkcji w województwach ekstensywnych i niewielki (zwłaszcza w stosunku do wzrostu nakładów) w woj. intensywnych;

c) wzrost wskaźników opłacalności i dochodu netto na 1 dzień pracy w województwach ekstensywnych powyżej poziomu gospodarstw intensywnych;

d) malejąca efektywność dodatkowych nakładów pieniężnych i wzrastająca kapitałochłonność produkcji w województwach intensywnych.

Na podstawie porównania tylko dwóch lat nie można jeszcze stwierdzić, czy wymienione zmiany mają charakter trwały, czy tylko przypadkowy, wynikający ze zróżnicowania warunków wegetacyjnych w poszczególnych województwach.

Konsekwencją powyższych zmian jest znaczne zmniejszenie rozpiętości kosztów jednostkowych pomiędzy województwami zaliczonymi do intensywnych i ekstensywnych. Przykładem tego może być woj. poznańskie i białostockie. Jak wynika z danych tabeli I. 23, przeciętny poziom kosztów jednostkowych w 1960 r. był w woj. białostockim o 39% wyższy niż w poznańskim, w 1963 r. natomiast rozpiętość ta zmniejszyła się do 17%. Podobne zmniejszenie rozpiętości w kosztach nastąpiło pomiędzy pozostałymi województwami zaliczonymi do II i III grupy intensywności.

Przeciętne w kraju zmiany w kosztach jednostkowych w badanych latach rozpatrzmy oddzielnie (ze względu na inny układ wskaźników) dla trzech grup produktów: roślinnych towarowych (tab. I. 24), pastewnych. (tab. I. 25) i zwierzęcych (tab. I. 26).

¹ W 1963 r. na skutek nierównomiernego wzrostu nakładów i produkcji nastąpiło pewne przetasowanie poziomów intensywności poszczególnych województw.

Tabela I. 22

**Wskaźniki ekonomiczne gospodarki indywidualnej w roku 1960 i 1963
w województwach zgrupowanych według stopnia intensywności w 1960 r.**

Wyszczególnienie		Grupy województw według wysokości nakła- dów pieniężnych na 1 ha użytków rolnych w 1960 r.			Polska ogółem
		do 1500	1500— —2000	pow. 2000	
Nakłady pieniężne zł/ha	1960	1305	1772	2488	1655
	1963	1590	2104	2998	1990
	różnica	+285	+332	+510	+335
Nakłady pracy dni/ha	1960	62,5	68,8	74,1	68,4
	1963	63,4	68,8	74,5	69,0
	różnica	+0,9	0,0	+0,4	+0,6
Wartość produkcji finalnej zł/ha	1960	4900	6277	7798	6021
	1963	6176	7176	8441	7000
	różnica	+1276	+899	+643	+979
Dochód globalny brutto zł/ha	1960	3595	4505	5310	4366
	1963	4586	5072	5443	5010
	różnica	+991	+567	+133	+644
Świadczenia zł/ha	1960	536	723	869	687
	1963	655	885	1055	834
	różnica	+119	+162	+186	+147
Dochód globalny netto zł/ha	1960	3059	3782	4441	3679
	1963	3931	4187	4388	4176
	różnica	+872	+405	—53	+497
Wskaźnik opłacalności brutto w %	1960	107,6	117,3	123,0	115,6
	1963	126,3	126,3	122,8	125,5
	różnica	+18,7	+9,0	—0,2	+9,9
Wskaźnik opłacalności netto w %	1960	96,2	103,4	108,2	102,1
	1963	111,5	109,2	106,4	109,2
	różnica	+15,3	+5,8	—1,8	+7,1
Dochód globalny brutto zł/dzień	1960	57,5	65,5	71,6	63,8
	1963	72,3	73,7	73,0	72,6
	różnica	+14,8	+8,2	+1,4	+8,8
Dochód globalny netto zł/dzień	1960	48,2	55,0	60,0	53,8
	1963	62,0	60,8	58,9	60,5
	różnica	+13,8	+5,8	—1,1	+6,7
Kapitałochłonność produkcji (w zł na 100 zł wartości produkcji finalnej)	1960	26,6	28,2	31,9	27,5
	1963	25,7	29,3	35,5	28,4
	różnica	—0,9	+1,1	+3,6	+0,9
Efektywność dodatkowych nakładów pieniężnych w %		447	271	126	292
Kapitałochłonność przyrostu produkcji finalnej w %		22,3	36,8	79,3	36,2

Tabela I. 23

**Koszty jednostkowe niektórych produktów rolnych w woj. poznańskim
i białostockim**

Produkt	Poznań			Białystok			Wskaźnik: Białystok Poznań	
	1960	1963	róż- nica	1960	1963	róż- nica	1960	1963
Pszenica (zł/q)	176	167	—9	366	246	—120	208	147
Zyto „	166	159	—7	276	203	—73	166	127
Jęczmień „	146	150	+4	259	192	—67	177	128
Owies „	147	143	—4	230	233	+3	156	163
Ziemniaki „	50	48	—2	56	44	—12	112	91
Buraki cukr. „	24	21	—3	27	24	—3	113	114
Oleiste „	426	501	+75	739	385	—354	173	71
Mleko (zł/100 l)	195	224	+29	257	217	—40	132	97
Zywiec								
wieprzowy (zł/kg)	15,2	16,2	+1,0	17,9	19,5	+1,6	117	120
Wskaźnik kosztów								
całej produkcji w %	70,2	69,6	—0,6	97,3	81,5	—15,8	139	117

Spośród 8 produktów roślinnych, przedstawionych w tab. I. 24, w 6 przypadkach nastąpiła obniżka kosztów jednostkowych, w jednym przypadku (owies) koszt nie uległ zmianie, w jednym zaś (len) nastąpił wzrost kosztów. Z wyjątkiem ziemniaków, we wszystkich innych przypadkach nastąpił wzrost nakładów materiałowo-pieniężnych brutto na 1 ha¹. Ogółem nakłady brutto wzrosły w mniejszym stopniu niż nakłady materiałowo-pieniężne — na skutek pewnej obniżki nakładów pracy. Nakłady ogółem netto wykazują najmniejszy wzrost, a niekiedy nawet spadek, w wyniku wzrostu ilości produktów ubocznych². Obniżka kosztów jednostkowych przy wzroście nakładów brutto na 1 ha jest przede wszystkim wynikiem wzrostu plonów.

Znacznie większy przyrost dochodu globalnego na 1 dzień pracy niż na 1 ha wynika ze zmniejszenia nie tyle bezpośrednich nakładów pracy (w zbożach 0,5—1,5 dnia, w pozostałych roślinach prawie bez zmian), ile jednostkowych nakładów pracy na produkty obrotu wewnętrznego, tzn. na nasiona i pasze dla koni³.

Spośród trzech głównych roślin pastewnych (tab. I. 25) koszty jednostkowe okopowych wykazały spadek, natomiast siana koniczyny i siana łąkowego — wzrost (w wyniku spadku plonów). Wzrost kosztów

¹ Spadek nakładów na ziemniaki wynika z obniżki kosztów sadzeniaków własnych. Stosunkowo duży wzrost nakładów na jęczmień jest między innymi wynikiem zwiększenia udziału nasion kupnych, których cena znacznie przewyższa koszt nasion własnych.

² Poważna obniżka nakładów netto na buraki cukrowe wynika z przyjęcia wyższego procentu wagi liści: w 1960 r. 60%, w 1963 r. 80%.

³ Nakłady na produkty obrotu wewnętrznego liczone są w dwóch miernikach: w dniach pracy i nakładach pieniężnych na 1 q.

Tabela I. 24

Zmiany w nakładach na 1 ha, kosztach jednostkowych i dochodowości produkcji roślin towarowych

Rok	Na- kłady mater pie- nięż. brutto zł/ha	Ogółem nakłady zł/ha		Plon q/ha	Koszt własny zł/q		Dochód globalny		
		brutto	netto		pro- dukcji	gospo- dar- stwa	brutto		netto
							zł/ha	zł/dzień	zł/dzień
Pszenica									
1960	3505	5028	4267	16,9	234	267	2617	94	79
1963	3658	5130	4232	20,0	212	254	3562	141	117
różnica	+153	+102	-35	+3,1	-22	-13	+945	+47	+38
Żyto									
1960	2823	4092	3322	15,4	216	237	1557	66	56
1963	2911	4147	3329	16,4	203	227	1698	79	65
różnica	+88	+55	+7	+1,0	-13	-10	+141	+13	+9
Jęczmień									
1960	2849	4195	3507	18,2	193	221	2366	100	84
1963	3066	4376	3634	19,9	183	215	2813	129	107
różnica	+217	+181	+124	+1,7	-10	-6	+447	+29	+23
Owies									
1960	2704	3950	3505	16,9	196	213	1406	61	51
1963	2777	3942	3516	16,8	197	216	1381	69	57
różnica	+73	-8	+9	-0,1	+1	+3	-25	+8	+6
Ziemniaki									
1960	4449	8233	—	132	62	73	6547	90	76
1963	4404	8153	—	158	52	64	8312	125	104
różnica	-45	-80	—	+26	-10	-9	+1765	+35	+28
Buraki cukrowe									
1960	4929	10093	8523	262	33	42	11353	124	105
1963	5110	10227	7858	296	27	37	12882	162	135
różnica	+181	+129	-665	+34	-6	-5	+1529	+38	+30
Oleiste									
1960	2860	4508	—	10,7	419	520	5150	194	163
1963	3180	4808	—	11,8	407	507	5564	205	171
różnica	+320	+300	—	+1,1	-12	-13	+414	+11	+8
Len									
1960	3572	5835	—	33,0	177	209	5262	126	106
1963	3796	6094	—	32,1	190	230	5943	140	116
różnica	+224	+259	—	+0,9	+13	+21	+681	+14	+10

Tabela I. 25

Zmiany w nakładach na 1 ha i kosztach jednostkowych roślin pastewnych

Rok	Nakłady materiało- wo-pie- niężne brutto zł/ha	Ogółem nakłady zł/ha		Plon q/ha	Koszt własny zł/q
		brutto	netto		
Okopowe pastewne					
1960	3681	7951	6967	246	28,3
1963	3931	8174	7106	267	26,6
różnica	+250	+217	+139	+21	—1,7
Siano koniczyny					
1960	2651	3503	2760	61,5	44,3
1963	2645	3477	2739	57,8	47,4
różnica	—6	—26	—21	—3,7	+2,6
Siano łąkowe					
1960	1075	1928		35,7	54,0
1963	1086	1934		34,4	56,2
różnica	+11	+6		—1,3	+2,2

siana jest, między innymi, przyczyną wzrostu kosztów pasz w przeliczeniu na 1 krowę (tab. I. 26). We wszystkich grupach inwentarza zaznaczyła się lekka tendencja wzrostu zużycia pasz (tab. II. 17a). Mimo to, koszty pasz w przeliczeniu na 100 kg żywca wieprzowego i na 10 sztuk drobiu uległy nawet pewnej obniżce — w wyniku spadku kosztów jednostkowych zbóż i ziemniaków. W przypadku bydła wzrost kosztów paszy w przeliczeniu na 1 krowę wynika zarówno ze wzrostu ilości zużytych pasz (m. in. w wyniku wzrostu ilości jałowizny na 1 krowę z 0,50 do 0,54 szt.), jak i wzrostu kosztów jednostkowych siana.

W badanym okresie koszty własne produkcji mleka wzrosły o 4%, żywca wieprzowego i jaj o 2%. Znacznie więcej natomiast wzrosły koszty alternatywne: mleka o 6,5%, żywca wieprzowego i jaj o około 13%. Wzrost kosztów alternatywnych jest wynikiem wzrostu wolnorynkowych cen zbóż i pogłębienia różnicy pomiędzy ceną wolnorynkową i kosztem własnym ziemniaków (cena nie uległa większej zmianie, koszty zaś obniżyły się o 10 zł/q). Podobnie, jak w produkcji roślinnej, wzrosła również dochodowość produkcji zwierzęcej. W przeliczeniu na 1 sztukę wzrosła dochodowość bydła (o 5%) i drobiu (o 15%), nie uległa natomiast zmianie dochodowość trzody. Koszt własny 1 kg żywca trzody wzrósł wprawdzie tylko o 0,24 zł, nastąpiła jednak zmiana struktury tego kosztu, a mianowicie nakłady pracy zmalały o 0,12 dni/kg, a nakłady pieniężne wzrosły o 1,40 zł. Przeciętna cena żywca wzrosła w tym czasie również o 1,40 zł. Stąd też dochód glo-

Tabela I. 26

Zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych i dochodowości produkcji zwierzęcej

Rok	Pasze zł	Ogółem nakłady brutto zł	Koszt własny zł ^a		Koszt alter- natyw- ny zł ^a	Dochód globalny		
			pro- duk- cji	gospo- dar- stwa		brutto		netto zł/dzień
						zł/szt ^b	zł/dzień	
Bydło w (przeliczeniu na 1 krowę)								
1960	3432	8239	2,29	2,60	2,47	4773	53	45
1963	3741	8926	2,38	2,70	2,63	5010	53	45
różnica	+309	+687	+0,09	+0,10	+0,16	+237	0	0
Trzoda (na 100 kg żywca)								
1960	1099	2001	18,0	20,0	21,3	1270	56	47
1963	1077	2025	18,3	20,4	24,1	1268	62	52
różnica	—22	+24	+0,3	+0,4	+2,8	—2	+6	+5
Drób (w przeliczeniu na 10 sztuk dorosłych)								
1960	784	1325	1,34	1,50	1,58	843	63	53
1963	750	1302	1,36	1,54	1,78	974	74	62
różnica	—23	—23	+0,02	+0,04	+0,20	+131	+9	+9

^a Bydło — w zł/litr, trzoda — zł/kg, drób — zł/szt. jaj^b Trzoda na 100 kg żywca, drób na 10 szt.

balny na 100 kg żywca nie uległ zmianie, wzrósł natomiast w przeliczeniu na 1 dzień pracy.

Przeciętne w kraju zróżnicowanie opłacalności i dochodowości podstawowych produktów rolnych w 1963 r. przedstawione jest w tabeli I. 27. Wprawdzie w poszczególnych województwach dochodowość podstawowych produktów rolnych jest bardzo zróżnicowana, niemniej ogólne proporcje dochodowości, poza nielicznymi wyjątkami, nie odbiegają zbyt od przeciętnych proporcji dla całego kraju.

Spośród rozpatrywanych 8 produktów roślinnych najwyższy wskaźnik opłacalności wykazują buraki cukrowe, następnie oleiste, len i ziemniaki, najniższy zaś — owies i żyto. Te ostatnie są również najmniej dochodowe zarówno pod względem wysokości dochodu czystego z 1 ha, jak i dochodu globalnego z 1 ha i na 1 dzień pracy. O znacznie niższej ich opłacalności i dochodowości w porównaniu z jęczmieniem i pszenicą decyduje przede wszystkim niższa cena, bowiem koszty jednostkowe poszczególnych zbóż nie wykazują większych różnic.

Pod względem wysokości dochodu czystego i globalnego z 1 ha wyraźną przewagę nad pozostałymi roślinami mają buraki cukrowe. Dochód globalny z 1 ha buraków cukrowych jest 9-krotnie wyższy niż żyta i 3,6-krotnie wyższy niż pszenicy. W porównaniu ze zbożami bardzo korzystnie przedstawia się również dochodowość ziemniaków, oleistych i włókniстых.

Tabela I. 27

**Oplacalność i dochodowość podstawowych produktów rolnych
w gospodarce indywidualnej w 1963 r.**

Wyszczególnienie	Wskaźnik opłacal- ności w %	Dochód czysty brutto zł/ha	Dochód globalny brutto	
			zł/ha	zł/dzień
Pszenica	172	1177	3562	141
Żyto	123	325	1698	79
Jęczmień	162	1134	2813	129
Owies	114	200	1381	69
Ziemniaki	181	2784	8312	125
Buraki cukrowe	251	6605	12882	163
Oleiste	209	3767	5564	205
Len	182	3099	5943	139
Produkcja roślinna	162	1580	5430	111
Bydło	102	91	4174	53
Trzoda	111	410	5695	62
Drób	121	826	5189	71
Produkcja zwierzęca	108	279	4748	58
Ogółem produkcja	125	812	5010	73

Pod względem wysokości dochodu globalnego na 1 dzień pracy kolejność poszczególnych roślin ulega pewnej zmianie. Na pierwsze miejsce wysuwają się rośliny oleiste, następnie buraki cukrowe i pszenica. Dochodowość ziemniaków natomiast spada nawet nieco poniżej dochodowości jęczmienia.

Biorąc pod uwagę wszystkie wymienione w tabeli kryteria, najwyżej spośród produktów roślinnych należy ocenić opłacalność buraków cukrowych, wpływają one bowiem korzystnie na maksymalizację dochodu gospodarstwa rolnego nie tylko z jednostki powierzchni, lecz również na 1 dzień pracy. W gospodarstwach większych, o małej ilości rąk roboczych, drugie miejsce pod względem opłacalności będą zajmować rośliny oleiste (maksymalizacja dochodu na 1 dzień pracy), zaś w gospodarstwach mniejszych — ziemniaki (maksymalizacja dochodu z jednostki powierzchni)¹. Najniżej pod względem opłacalności należy ocenić rośliny zbożowe, a przede wszystkim owies i żyto. Oplacalność pszenicy i jęczmienia jest stosunkowo korzystna dla gospodarstw o małej ilości rąk do pracy, natomiast dla gospodarstw o dostatecznych zasobach siły roboczej produkcja (towarowa) pszenicy i jęczmienia nie jest zbyt atrakcyjna, mimo bowiem dość wysokiego dochodu na 1 dzień pracy, nie wpływa ona korzystnie na wielkość dochodu globalnego z jednostki powierzchni całego gospodarstwa.

W stosunku do produkcji roślinnej opłacalność i dochodowość produkcji zwierzęcej przedstawia się niekorzystnie, dochód globalny z 1 ha

¹ W analizie nie są uwzględnione takie wysokodochodowe produkty, jak warzywa, owoce, groch.

kształtuje się bowiem na poziomie 87% dochodu z produkcji roślinnej, wskaźnik opłacalności — 67%, a dochód globalny na 1 dzień pracy — zaledwie 52%. Należy przy tym podkreślić, że wskaźniki te obliczone są w oparciu o wycenę obrotu wewnętrznego według kosztów własnych, a dochód globalny odnosi się do całego cyklu produkcyjnego, tzn. łącznie z dochodem wytworzonym przy produkcji pasz. Jak więc na podstawie rachunku kosztów i opłacalności produkcji wyjaśnić, dlaczego mimo niższych wskaźników opłacalności i dochodowości produkcja zwierzęca nie wykazuje tendencji spadku?

Tabela I. 28

Części składowe dochodu globalnego z produkcji zwierzęcej (według źródeł powstania) w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w 1963 r.

Wyszczególnienie	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem produkcja zwierzęca
Powierzchnia paszowa w ha ^a				
Ogółem	2,48	1,02	0,57	4,20
Zboże	0,34	0,60	0,46	1,42
Ziemniaki	0,34	0,36	0,06	0,77
Inne pasze	1,80	0,06	0,05	2,01
Nakłady pracy na produkcję pasz i hodowlę w dniach				
Ogółem	201	94	41	341
Zboże i ziemniaki	30	36	15	81
Inne pasze	29	3	1	34
Hodowla	142	55	25	226
Dochód globalny brutto z produkcji pasz i hodowli w zł				
Ogółem	10717	5809	2958	19947
Zboże i ziemniaki	3040	3600	1760	8430
Inne pasze i hodowla	7677	2209	1198	11517
Dochód globalny brutto w zł na 1 dzień pracy				
Ogółem	53	62	71	58
Zboże i ziemniaki	101	100	116	104
Inne pasze i hodowla	45	38	46	44

^a Powierzchnia całkowita, tzn. powierzchnia efektywna + powierzchnia nasion, pasz dla koni i nawozów zielonych.

Pomijając sprawę organicznego związku produkcji zwierzęcej, w szczególności bydła, z produkcją całego gospodarstwa (obornik, wykorzystanie pasz absolutnych) opłacalność jej, mimo względnie niższych wskaźników, polega przede wszystkim na pomnażaniu dochodu globalnego wytworzonego w produkcji roślinnej. Mimo niższego dochodu na 1 dzień pracy, produkcja zwierzęca bardzo poważnie zwiększa dochód z jednostki powierzchni całego gospodarstwa. W jaki sposób

poszczególne gałęzie hodowli zwiększają dochód globalny gospodarstwa, przedstawia rachunek zawarty w tabeli I. 28. W tabeli tej dochód globalny uzyskiwany z produkcji zwierzęcej w całym cyklu produkcyjnym, tzn. łącznie z produkcją pasz, został podzielony na dwie części: na dochód (alternatywny), jaki można by uzyskać z bezpośredniej realizacji pasz towarowych, tzn. zbóż i ziemniaków, oraz dochód wytworzony w samej hodowli (łącznie z produkcją pasz absolutnych). Podobnie podzielone zostały również nakłady pracy.

Z danych tabeli I. 28 wynika, że dochód globalny, jaki można by uzyskać z realizacji pasz towarowych, został dzięki hodowli powiększony o 140%, z tego w produkcji bydła o 250%, trzody o 60% i drobiu o 70%. O wpływie dochodu wytworzonego w hodowli na dochód całego gospodarstwa świadczą dane przytoczone w tab. I. 29.

Tabela I. 29

**Dochód globalny i nakłady pracy w produkcji roślinnej i zwierzęcej
w przeciętnym gospodarstwie statystycznym w 1963 r.**

Wyszczególnienie	Obszar ha	Dochód globalny				Nakłady pracy	
		ogółem		zł/ha	zł/dzień	ogółem dni	%
		zł	%				
Finalna produkcja							
roślinna	2,57	13 970	41,2	5430	111	126	27,0
Pasze towarowe	2,19	8 430	24,8	3849	104	81	17,3
Pasze absolutne							
i hodowla	2,01	11 517	34,0	5730	44	260	55,7
Razem produkcja							
zwierzęca	4,20	19 947	58,8	4749	58	341	73,0
Ogółem gospodarstwo	6,77	33 917	100,0	5010	73	467	100,0

Produkcja pasz absolutnych i hodowla daje wprowadzić niższy dochód na 1 dzień pracy, powoduje jednak pełniejsze wykorzystanie zasobów siły roboczej (56% nakładów pracy całego gospodarstwa). i zwiększa dochód globalny całego gospodarstwa o 34% (o 11,5 tys. zł). Jeśli uwzględnić przy tym obciążenie hodowli kosztami stałymi (ca 2700 zł) oraz świadczenia gospodarstwa (5650 zł), które obciążałyby dochód z produkcji roślinnej, to dodatkowy dochód z produkcji zwierzęcej nabiera jeszcze większego znaczenia. Należy także podkreślić, że w powierzchni pasz absolutnych (2,01 ha) 78% stanowią użytki zielone, mimo to jednak dochód z tej powierzchni jest wyższy niż z finalnej produkcji roślinnej i znacznie wyższy od dochodu, jaki można by uzyskać z powierzchni pasz towarowych. Biorąc pod uwagę wszystkie wymienione względy, należy stwierdzić, iż mimo względnie niższych wskaźników opłacalności i dochodowości na 1 dzień pracy, opłacalność produkcji zwierzęcej w gospodarce chłopskiej sprowadza się przede wszystkim do korzystnego jej wpływu na wielkość dochodu z jednostki powierzchni całego gospodarstwa. Wielkość tego dochodu stanowi dla większości gospodarstw chłopskich główne kryterium oceny opłacalności produkcji.

Z przedstawionej wyżej analizy wynika, że w gospodarce chłopskiej nie ma jednoznacznego kryterium opłacalności produkcji rolnej. Choć każde z kryteriów opłacalności jest wyrazem konkretnej rzeczywistości, to jednak ograniczenie oceny opłacalności do jednego tylko kryterium może często prowadzić do wniosków sprzecznych z rzeczywistością, sprzecznych z oceną tej opłacalności przez samych producentów. Jaskrawym tego przykładem może być ocena opłacalności produkcji zwierzęcej. Zboża wykazują wysoki wskaźnik opłacalności i wysoki dochód globalny na 1 dzień pracy, produkty zwierzęce raczej niski. Nie można jednak na tej podstawie twierdzić, że produkcja zbóż bardziej się opłaca niż produkcja zwierzęca. Jak już o tym pisaliśmy, zależy to od wielkości obszaru i zasobów siły roboczej gospodarstwa. Dochód globalny z jednostki powierzchni zbóż, w szczególności żyta i owsa, jest na tyle niski, że nie może stanowić podstawy egzystencji gospodarstwa. Wykorzystanie natomiast tej powierzchni dla produkcji zwierzęcej lub roślin pracochłonnych umożliwia kilkakrotne nieraz pomnożenie tego dochodu. Produkcja towarowa zbóż staje się opłacalna, i to bardziej opłacalna niż produkcja zwierzęca, dopiero w gospodarstwach o dostatecznie dużym obszarze, w których limit nakładów pracy jest wyczerpany i nie ma możliwości dalszej, pracochłonnej intensyfikacji produkcji.

**II. NAKŁADY, KOSZTY JEDNOSTKOWE, OPŁACALNOŚĆ
I DOCHODOWOŚĆ PRODUKCJI W GOSPODARCE CHŁOPSKIEJ
W ROKU 1960 I 1963**

Pod kierunkiem

Zdzisława Grochowskiego

opracowali:

*Rozalia Bachańska, Maria Kaźmierczak,
Jadwiga Reinstein, Leszek Wiśniewski*

1. TABELE NAKŁADOW
Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	285	323	131	181	262	325	328	297
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	14	14	2	7	15	17	9	22
4	Nasiona kupne	30	76	45	71	33	62	69	177
5	„ własne	473	377	714	418	326	247	314	225
6	Utrzymanie maszyn	231	247	175	183	227	238	254	262
7	„ budynków	189	204	120	136	155	188	158	224
8	Sznurek	11	9	3	2	15	11	9	24
9	Siła pociągowa	376	336	538	435	195	174	357	311
10	Usługi maszynowe	29	98	15	59	30	108	54	193
11	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
12	Stanowisko	370	337	375	500	500	500	258	328
13	Nakłady ogólnogosp.	146	168	94	117	100	112	173	182
14	Nakłady mater. pien.	3505	3658	3403	3333	2965	3200	3182	3554
15	Nakłady pracy dni	29,3	28,3	26,3	24,0	22,8	21,1	24,7	24,0
16	Oplata pracy	1523	1472	1366	1258	1185	1097	1285	1249
17	Nakłady brutto	5028	5130	4769	4591	4150	4297	4467	4803
18	Słoma	761	900	526	710	845	1062	851	1105
19	Nakłady netto	4267	4230	4243	3881	3305	3235	3616	3698
20	Plon q/ha	16,9	20,0	11,6	15,8	18,8	23,6	18,9	24,6
	Nakład globalny								
21	dni/q	1,73	1,41	2,27	1,52	1,21	0,89	1,31	0,98
22	netto zł/q	163,3	138,3	247,8	166,6	112,9	90,8	123,2	99,3
	Nakład finalny								
23	dni/q	2,16	1,72	3,31	1,97	1,45	1,03	1,65	1,14
24	netto zł/q	146,0	123,2	193,6	143,2	100,4	83,5	105,5	91,1
25	Koszt własny prod.	252,5	211,6	365,8	245,6	175,8	137,1	191,3	150,3
26	Świadczenia	32,6	40,6	30,0	37,0	50,0	59,6	36,9	43,7
27	Koszt własny gosp.	285,1	252,2	395,8	282,6	225,8	196,7	228,2	194,0

Tabela II. 1a

I KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH**1 q pszenicy w 1960 i 1963 r.**

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960 ^a	1963	1960	1963	1960	1963
1	392	480	137	182		224	211	310	144	176
2	1462	1503	1418	1354		1221	1729	1832	1352	1439
3	4	24	7	14		26	4	14	5	16
4	28	123	18	38		151	10	50	20	41
5	560	353	564	387		336	650	555	600	468
6	275	280	187	188		206	207	220	210	218
7	255	357	188	242		194	223	281	107	172
8	11	5	3	1		22	—	1	2	3
9	403	302	409	335		261	343	318	341	361
10	63	162	27	68		111	35	78	17	61
11	26	24	32	48		15	30	55	43	56
12	500	469	321	259		409	430	450	236	223
13	275	302	102	101		158	180	211	97	105
14	4254	4384	3413	3217		3334	4052	4375	3174	3339
15	31,3	30,3	34,9	32,4		22,4	32,9	32,0	30,5	29,3
16	1629	1576	1816	1685		1169	1710	1666	1584	1521
17	5883	5960	5229	4902		4503	5762	6041	4758	4860
18	737	1008	699	822		791	678	804	596	765
19	5146	4952	4530	4080		3712	5084	5237	4162	4095
20	16,4	22,4	15,6	18,3		17,6	15,1	17,9	13,3	17,0
21	1,91	1,35	2,24	1,77		1,28	2,18	1,79	2,29	1,72
22	220,1	150,9	173,8	130,9		144,3	223,3	199,5	193,8	151,5
23	2,38	1,56	2,85	2,11		1,52	2,72	2,16	2,97	2,17
24	190,0	139,9	142,1	113,3		131,9	195,3	180,3	158,5	128,1
25	313,8	221,1	290,3	223,0		210,9	336,7	292,6	312,9	240,9
26	25,5	43,8	25,9	31,4		33,8	22,5	28,7	29,6	31,8
27	339,3	264,9	310,2	254,4		244,7	359,2	321,3	342,5	272,7

^a Patrz uwaga na str. 52.

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	329	369	116	131	230	299	330	375
2	Obornik	1374	1346	1130	1364	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	12	17	6	12	23	33	10	28
4	Nasiona kupne	19	44	86	140	53	226	13	90
5	„ własne	502	355	435	328	388	274	342	311
6	Utrzymanie maszyn	241	205	157	166	412	429	261	255
7	„ budynków	213	234	159	172	351	455	182	229
8	Sznurek	1	2	18	12	26	39	7	19
9	Siła pociągowa	343	303	418	328	473	375	229	194
10	Usługi maszynowe	27	103	26	70	45	165	28	109
11	Ubezpieczenie	19	13	17	18	28	29	26	28
12	Stanowisko	394	311	500	500	165	172	347	500
13	Nakłady ogólnogosp.	134	131	145	163	327	329	163	189
14	Nakłady mater.-pien.	3608	3433	3213	3404	3976	4433	3255	3689
15	Nakłady pracy dni	30,0	28,0	22,9	22,1	31,2	28,9	22,1	20,1
16	Opłata pracy	1562	1456	1195	1148	1620	1505	1149	1043
17	Nakłady brutto	5170	4889	4408	4552	5596	5938	4404	4732
18	Słoma	768	895	683	851	1007	1175	890	1003
19	Nakłady netto	4402	3994	3725	3701	4589	4763	3514	3729
20	Plon q/ha	17,0	19,9	15,2	18,9	22,4	26,1	19,8	22,3
Nakład globalny									
21	dni/q	1,77	1,41	1,51	1,17	1,39	1,11	1,12	0,90
22	netto zł/q	167,0	127,4	166,4	135,5	132,6	124,8	119,3	120,4
Nakład finalny									
23	dni/q	2,18	1,67	2,03	1,44	1,66	1,27	1,32	1,03
24	netto zł/q	145,6	113,9	139,4	121,5	118,6	116,5	108,9	113,6
25	Koszt własny prod.	259,0	200,7	245,0	196,3	204,9	182,5	177,5	167,2
26	Świadczenia	37,9	51,2	36,5	37,8	36,5	45,9	44,5	51,3
27	Koszt własny gosp.	296,9	251,9	281,5	234,1	241,4	228,4	222,0	218,5

Tabela II. 1b

1 q pszenicy w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	151	216	255	265	215	271	224	290	237	277
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	6	16	42	29	9	14	24	40	50	27
4	19	39	41	213	18	61	23	23	34	82
5	687	510	299	239	550	351	324	340	364	387
6	154	159	154	172	263	208	298	325	211	236
7	156	231	143	162	150	176	345	395	189	249
8	1	—	50	23	—	2	46	36	19	29
9	369	317	287	340	362	332	384	423	428	450
10	37	95	46	143	18	78	41	141	37	159
11	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
12	264	248	78	106	312	368	106	138	89	140
13	148	169	165	190	101	107	258	298	222	253
14	3867	3854	2732	3115	3191	3158	3433	3936	3224	3827
15	34,2	32,2	23,3	22,3	29,3	28,1	29,6	28,2	28,5	26,5
16	1776	1673	1212	1158	1526	1461	1541	1469	1480	1380
17	5643	5527	3944	4273	4717	4619	4974	5405	4704	5207
18	632	807	865	891	637	837	1017	1070	886	891
19	5011	4720	3079	3382	4080	3782	3957	4335	3818	4316
20	14,0	17,9	19,2	19,8	14,2	18,6	22,6	23,8	19,7	19,8
21	2,44	1,80	1,21	1,12	2,07	1,51	1,31	1,19	1,44	1,34
22	231,0	170,1	97,6	112,6	179,7	124,8	107,0	120,3	118,9	148,3
23	3,13	2,18	1,49	1,35	2,68	1,85	1,60	1,48	1,79	1,69
24	195,3	150,3	83,0	100,6	147,9	107,3	92,0	109,0	100,8	130,2
25	357,9	263,7	160,4	170,8	287,3	263,3	175,2	182,2	193,8	218,0
26	20,6	26,5	33,3	35,0	37,9	42,9	33,8	44,2	33,9	39,9
27	378,5	290,2	193,7	205,8	325,2	246,2	209,0	226,4	227,7	257,9

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	130	161	98	135	147	182	156	195
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	2	2	—	1	2	2	1	3
4	Nasiona kupne	13	35	12	28	9	27	11	50
5	„ własne	429	371	581	375	272	238	462	458
6	Utrzymanie maszyn	183	190	167	174	208	209	186	192
7	„ budynków	171	194	105	145	148	163	127	135
8	Sznurek	11	9	3	2	15	10	7	14
9	Siła pociągowa	313	265	493	361	174	152	302	264
10	Usługi maszynowe	27	88	16	57	29	99	46	137
11	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
12	Stanowisko	74	96	88	130	72	122	89	178
13	Nakłady ogólnogosp.	119	130	83	79	87	97	150	160
14	Nakłady mater. pien.	2823	2911	2837	2711	2270	2519	2826	3100
15	Nakłady pracy dni	24,4	23,8	22,6	21,3	19,9	18,3	20,2	18,5
16	Opłata pracy	1269	1236	1175	1106	1039	952	1049	961
17	Nakłady brutto	4092	4147	4012	3817	3309	3471	3875	4061
18	Słoma	770	818	615	755	860	919	685	671
19	Nakłady netto	3322	3329	3397	3062	2449	2552	3190	3390
20	Plon q/ha	15,4	16,4	12,3	15,1	17,2	18,4	13,7	13,4
Nakład globalny									
21	dni/q	1,58	1,46	1,84	1,41	1,15	1,00	1,47	1,38
22	netto zł/q	133,5	127,5	180,4	129,5	82,6	86,9	156,5	181,1
Nakład finalny									
23	dni/q	2,03	1,79	2,72	1,85	1,41	1,17	1,96	1,75
24	netto zł/q	110,1	110,3	134,7	106,6	69,1	78,1	131,0	161,9
25	Koszt własny prod.	215,7	203,3	276,1	202,8	142,4	138,9	232,9	252,9
26	Świadczenia	21,1	23,7	17,9	21,7	35,2	37,2	18,2	17,3
27	Koszt własny gosp.	236,8	227,0	294,0	224,5	177,6	176,1	251,1	270,2

Tabela II. 2a

I q żyta w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	241	296	99	131	169	149	220	61	74	
2	1462	1503	1418	1354	1221	1729	1832	1352	1439	
3	1	3	1	2	3	1	2	1	2	
4	5	32	7	25	53	6	10	12	48	
5	411	392	514	425	386	549	567	466	460	
6	230	235	163	163	178	184	196	192	199	
7	298	318	195	224	173	242	276	130	169	
8	13	5	3	—	20	—	1	2	2	
9	383	253	326	288	212	277	263	321	328	
10	65	142	25	59	102	36	70	18	57	
11	26	24	32	48	15	30	55	43	56	
12	83	54	86	78	76	42	78	50	67	
13	229	252	88	88	124	151	176	90	96	
14	3447	3509	2959	2885	2732	3398	3746	2744	2997	
15	26,2	25,3	23,2	26,4	18,1	27,6	26,8	28,1	26,7	
16	1362	1314	1466	1375	940	1434	1393	1463	1388	
17	4809	4823	4425	4260	3672	4832	5139	4207	4385	
18	860	900	725	761	705	736	790	724	750	
19	3949	3923	3700	3499	2967	4096	4349	3483	3635	
20	17,2	18,0	14,5	15,2	14,1	14,7	15,8	14,5	15,0	
21	1,52	1,40	1,95	1,74	1,28	1,88	1,69	1,94	1,78	
22	150,6	145,2	153,9	139,7	143,8	180,8	187,4	139,3	149,7	
23	1,90	1,53	2,52	2,14	1,61	2,35	2,10	2,49	2,28	
24	130,8	138,4	124,3	118,9	126,7	156,4	166,1	110,7	123,7	
25	229,6	218,0	255,3	230,2	210,4	278,6	275,3	240,2	242,3	
26	18,1	23,0	14,9	30,0	18,1	13,4	14,1	19,6	16,5	
27	247,7	241,0	270,2	260,2	228,5	292,0	289,4	259,8	258,8	

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	260	291	95	117	198	258	225	237
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	1	2	1	1	3	4	3	3
4	Nasiona kupne	10	25	12	41	11	66	3	34
5	„ własne	208	381	397	356	405	411	309	288
6	Utrzymanie maszyn	212	180	143	151	334	348	221	216
7	„ budynków	225	225	127	163	342	355	174	205
8	Sznurek	1	2	18	11	25	30	7	17
9	Siła pociągowa	292	254	388	292	385	309	197	116
10	Usługi maszynowe	26	94	25	64	42	145	25	97
11	Ubezpieczenie	19	13	17	18	28	29	26	27
12	Stanowisko	93	125	98	164	46	42	66	119
13	Nakłady ogólnogosp.	114	115	122	146	265	264	154	165
14	Nakłady mater.-pien.	2835	3053	2573	2889	3539	3869	2727	2886
15	Nakłady pracy dni	26,4	24,4	20,5	19,7	25,3	23,3	18,7	17,4
16	Opłata pracy	1371	1271	1068	1024	1314	1210	971	903
17	Nakłady brutto	4206	4324	3641	3913	4853	5079	3698	3739
18	Słoma	815	860	720	805	980	916	855	905
19	Nakłady netto	3391	3464	2921	3108	3873	4163	2843	2884
20	Plon q/ha	16,3	17,2	14,4	16,1	19,6	18,3	17,1	18,1
Nakład globalny									
21	dni/q	1,62	1,42	1,43	1,22	1,29	1,27	1,09	0,96
22	netto zł/q	123,9	127,6	128,7	129,4	130,6	161,5	109,5	109,4
Nakład finalny									
23	dni/q	1,88	1,72	1,95	1,55	1,57	1,53	1,28	1,10
24	netto zł/q	110,3	112,0	101,4	112,5	116,0	147,9	99,6	102,1
25	Koszt własny prod.	208,1	201,4	202,9	193,0	197,6	227,5	166,2	159,3
26	Świadczenia	22,9	27,6	21,6	22,0	21,6	22,2	27,0	29,9
27	Koszt własny gosp.	231,0	229,0	224,5	215,0	219,2	249,7	193,2	189,2

Tabela II. 2b

I q żyta w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	120	172	146	152	152	192	155	200	154	180
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	1	2	5	4	1	2	3	5	6	3
4	11	39	27	156	6	26	11	69	11	89
5	573	685	266	225	459	348	390	365	383	388
6	127	131	142	158	234	185	246	268	186	209
7	181	186	151	162	171	175	306	362	177	226
8	2	—	52	23	—	2	41	29	18	26
9	327	296	237	277	320	275	302	342	347	368
10	39	74	44	138	18	73	36	127	33	146
11	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
12	45	49	47	69	90	118	68	114	45	78
13	132	152	137	156	89	93	212	243	177	215
14	3433	3640	2426	2753	2733	2679	3130	3611	2881	3466
15	30,4	28,8	19,3	18,3	25,8	24,3	24,4	23,0	22,7	22,5
16	1582	1497	1005	952	1342	1263	1266	1197	1179	1171
17	5015	5137	3431	3705	4075	3942	4396	4808	4060	4637
18	735	650	910	890	725	835	901	870	830	810
19	4280	4487	2521	2815	3350	3107	3495	3938	3230	3327
20	14,7	13,0	18,2	17,8	14,5	16,7	18,0	17,4	16,6	16,2
21	2,07	2,21	1,06	1,03	1,78	1,45	1,35	1,32	1,37	1,39
22	183,5	230,2	83,4	104,5	138,5	110,7	124,0	157,7	123,4	163,9
23	2,64	2,84	1,31	1,25	2,32	1,81	1,66	1,62	1,74	1,77
24	153,8	197,4	70,4	93,1	110,4	92,0	107,9	142,1	104,1	144,2
25	291,1	345,1	138,5	158,1	231,0	186,1	194,2	226,3	194,6	236,2
26	12,1	9,0	18,9	22,3	22,3	24,6	18,9	21,0	19,6	18,5
27	303,2	354,1	157,4	180,4	253,3	216,7	213,1	247,3	214,2	254,7

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	198	231	74	102	297	368	224	279
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	17	46	2	9	19	22	11	27
4	Nasiona kupne	142	270	51	78	258	371	114	536
5	„ własne	292	205	493	343	143	84	279	42
6	Utrzymanie maszyn	203	221	174	181	229	230	242	250
7	„ budynków	153	176	87	119	139	150	131	176
8	Sznurek	10	8	2	2	15	9	8	19
9	Siła pociągowa	327	291	527	427	184	203	331	299
10	Usługi maszynowe	31	97	18	60	33	106	54	186
11	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
12	Nakłady ogólnogosp.	125	151	88	79	87	97	161	162
13	Nakłady mater.-pien.	2849	3066	2707	2624	2511	2858	2844	3290
14	Nakłady pracy dni	25,9	25,2	24,4	22,3	20,1	18,3	22,9	22,0
15	Opłata pracy	1346	1310	1269	1157	1046	951	1194	1143
16	Nakłady brutto	4195	4376	3976	3781	3557	3809	4038	4433
17	Słoma	688	742	509	619	809	847	707	834
18	Nakłady netto	3507	3634	3467	3162	2748	2962	3331	3599
19	Plon q/ha	18,2	19,9	13,4	16,5	21,6	22,6	18,9	23,3
Nakład globalny									
20	dni/q	1,42	1,31	1,82	1,35	0,93	0,81	1,22	0,94
21	netto zł/q	118,8	114,5	164,1	121,4	78,8	89,0	112,8	105,5
Nakład finalny									
22	dni/q	1,72	1,48	2,59	1,83	1,07	0,90	1,51	1,06
23	netto zł/q	103,2	105,6	124,0	96,4	71,6	84,3	97,7	99,3
24	Koszt własny prod.	192,6	182,6	258,7	191,6	127,2	131,1	176,2	154,4
25	Świadczenia	27,5	32,1	24,9	29,0	52,2	48,8	30,4	33,4
26	Koszt własny gosp.	220,1	214,7	283,6	220,6	179,4	179,9	206,6	187,8

Tabela II. 3a

1 q jęczmienia w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	335	411	128	171		183	202	298	112	136
2	1462	1503	1418	1354		1221	1729	1832	1352	1439
3	12	31	9	18		31	6	17	7	20
4	52	305	42	166		233	24	83	76	191
5	417	173	476	288		242	623	499	361	294
6	250	261	174	175		199	193	205	217	224
7	225	274	149	189		154	169	215	115	153
8	11	5	2	—		17	—	1	1	2
9	439	274	334	286		248	301	286	328	345
10	66	155	26	64		110	34	73	21	64
11	26	23	32	48		15	30	54	43	56
12	245	271	88	88		141	164	192	95	100
13	3540	3686	2878	2847		2794	3475	3755	2728	3024
14	28,1	27,1	28,7	26,5		20,5	29,9	29,1	29,4	27,8
15	1460	1411	1493	1377		1064	1556	1514	1526	1447
16	5000	5097	4371	4224		3858	5031	5269	4254	4471
17	648	775	557	642		630	514	615	637	679
18	4352	4322	3814	3582		3228	4517	4654	3617	3792
19	17,2	20,7	14,8	17,1		17,1	13,6	16,4	17,1	27,8
20	1,63	1,31	1,94	1,55		1,20	2,20	1,77	1,72	1,54
21	168,3	140,6	156,9	128,9		126,4	217,7	191,7	122,1	129,4
22	2,01	1,46	2,47	1,82		1,40	2,78	2,14	2,12	1,87
23	148,6	132,8	129,4	114,9		116,0	187,5	172,4	101,3	112,3
24	253,1	208,7	257,8	209,5		188,8	332,1	283,7	211,5	209,5
25	19,9	31,3	17,0	21,1		23,8	12,8	14,8	24,6	22,9
26	273,0	240,0	274,8	230,6		212,6	344,9	298,5	236,1	232,4

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	284	317	105	117	215	280	339	395
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	14	21	8	15	29	42	32	28
4	Nasiona kupne	158	214	101	126	171	375	76	475
5	„ własne	285	214	317	240	290	176	248	48
6	Utrzymanie maszyn	233	199	153	162	392	409	263	257
7	„ budynków	199	198	132	147	278	354	166	218
8	Sznurek	1	1	16	10	21	30	6	18
9	Sila pociągowa	324	267	385	291	403	338	220	167
10	Usługi maszynowe	30	104	28	71	44	161	30	112
11	Ubezpieczenie	19	13	17	17	28	29	26	28
12	Nakłady ogólnogosp.	122	122	134	141	278	280	156	177
13	Nakłady mater.-pien.	3043	3016	2526	2702	3604	4082	2879	3285
14	Nakłady pracy dni	28,3	26,1	21,0	19,1	26,5	24,6	21,1	18,8
15	Opiata pracy	1472	1358	1092	992	1378	1279	1098	975
16	Nakłady brutto	4514	4274	3618	3694	4982	5361	3977	4260
17	Słoma	723	756	620	724	800	912	811	961
18	Nakłady netto	3792	3618	2998	2970	4182	4449	3166	3299
19	Plon q/ha	19,3	20,3	16,5	19,3	21,3	24,3	21,7	23,4
Nakład globalny									
20	dni/q	1,47	1,29	1,27	0,99	1,24	1,01	0,97	0,80
21	netto zł/q	120,1	111,2	106,2	102,5	131,8	130,6	95,5	108,31
Nakład finalny									
22	dni/q	1,73	1,47	1,70	1,21	1,46	1,15	1,13	0,86
23	netto zł/q	106,6	101,8	93,6	91,0	120,5	123,3	87,2	105,3
24	Koszt własny prod.	196,5	178,2	181,6	153,9	196,3	183,1	145,9	150,0
25	Świadczenia	32,5	38,8	27,8	31,9	27,8	32,4	47,3	42,3
26	Koszt własny gosp.	229,0	217,0	209,4	185,8	224,1	215,5	193,2	192,3

Tabela II. 3b

1 q jęczmienia w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	110	157	215	224	139	176	189	244	147	171
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	8	19	52	36	12	18	30	50	62	34
4	72	103	100	440	60	176	133	590	242	529
5	457	412	274	112	359	240	258	106	228	58
6	150	155	154	172	250	198	287	313	206	231
7	128	191	114	138	146	140	273	351	156	207
8	1	—	40	20	—	2	36	28	16	25
9	321	284	267	326	329	308	357	398	386	403
10	37	94	45	144	20	76	39	140	36	159
11	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
12	125	145	153	181	93	97	243	276	203	234
13	3374	3414	2586	3026	2601	2621	3205	3933	3026	3589
14	27,6	25,6	21,6	21,2	26,9	26,3	27,8	26,2	26,1	24,5
15	1435	1434	1123	1101	1400	1316	1448	1360	1355	1275
16	4809	4848	3709	4127	4001	3937	4653	5343	4381	4864
17	520	668	690	761	621	668	805	844	735	744
18	4289	4180	3019	3366	3380	3269	3848	4499	3646	4120
19	13,8	17,8	18,3	20,3	16,6	17,8	21,5	22,6	19,4	19,8
20	20,0	1,55	1,18	1,04	1,62	1,42	1,30	1,16	1,34	1,24
21	206,8	154,2	103,6	111,7	119,4	109,8	111,4	138,8	118,2	133,7
22	2,56	1,87	1,44	1,21	2,04	1,71	1,53	1,30	1,60	1,44
23	177,7	137,7	90,0	102,9	97,6	94,7	99,5	131,5	104,7	133,2
24	310,8	234,8	164,9	165,8	203,6	183,6	179,0	199,1	187,9	208,1
25	11,4	16,8	24,1	26,2	33,0	32,0	26,0	33,9	25,3	31,5
26	322,2	251,6	189,0	192,0	236,6	215,6	205,0	233,0	213,2	249,6

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	157	195	63	87	185	229	142	177
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1173	1264	1287
3	Środki chemiczne	17	7	2	9	18	22	11	27
4	Nasiona kupne	30	75	26	50	25	76	32	73
5	„ własne	373	346	468	438	250	219	406	352
6	Utrzymanie maszyn	184	191	157	164	212	212	202	209
7	„ budynków	141	150	89	96	123	126	103	123
8	Sznurek	9	7	3	1	13	7	6	13
9	Siła pociągowa	299	223	467	347	179	148	303	272
10	Usługi maszynowe	29	89	17	52	31	101	48	151
11	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
12	Nakłady ogólnogosp.	114	124	79	79	87	98	147	161
13	Nakłady mater. pien.	2704	2777	2562	2547	2230	2455	2689	2872
14	Nakłady pracy dni	24,0	22,4	21,9	20,3	20,6	18,8	21,2	18,8
15	Oplata pracy	1246	1165	1140	1054	1069	978	1101	977
16	Nakłady brutto	3950	3942	3702	3601	3299	3433	3790	3843
17	Słoma	635	634	518	499	717	712	557	603
18	Nakłady netto	3315	3308	3184	3102	2582	2721	3233	3241
19	Plon q/ha	16,9	16,8	13,8	13,3	19,1	19,0	14,9	16,2
Nakład globalny									
20	dni/q	1,42	1,33	1,59	1,52	1,08	0,99	1,42	1,16
21	netto zł/q	122,3	127,7	148,0	154,2	79,0	91,7	143,1	139,8
Nakład finalny									
22	dni/q	1,78	1,62	2,27	2,04	1,29	1,14	1,84	1,44
23	netto zł/q	103,5	112,7	112,7	127,1	68,1	83,9	121,2	125,2
24	Koszt własny prod.	196,1	196,9	230,7	233,2	135,2	143,2	216,9	200,1
25	Świadczenia	17,1	18,8	16,4	15,1	29,4	32,5	14,1	16,3
26	Koszt własny gosp.	213,2	215,7	247,1	248,3	164,6	175,7	231,0	216,4

Tabela II. 4a

I q owsa w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	241	296	96	127	155	128	189	8	73	
2	1462	1503	1418	1354	1221	1729	1832	1352	1439	
3	13	30	9	18	32	6	17	7	20	
4	9	57	19	58	93	15	34	35	85	
5	371	339	451	409	312	672	515	382	521	
6	245	251	163	163	193	190	202	177	184	
7	243	265	159	168	152	182	216	109	110	
8	11	4	2	—	18	—	1	2	2	
9	358	259	324	285	227	276	263	298	316	
10	70	150	27	59	108	36	74	20	52	
11	26	24	32	48	15	30	55	43	56	
12	233	258	73	87	132	151	176	86	92	
13	3282	3436	2773	2776	2658	3415	3574	2519	2950	
14	26,5	25,8	27,6	25,7	19,2	27,6	26,8	26,8	25,6	
15	1378	1342	1436	1337	998	1434	1393	1391	1329	
16	4660	4778	4209	4113	3656	4649	4967	3910	4279	
17	704	750	591	570	622	554	619	605	491	
18	3956	4028	3618	3543	3034	4295	4348	3305	3788	
19	18,7	20,0	15,8	15,2	16,6	14,8	16,5	16,2	13,1	
20	1,42	1,29	1,75	1,69	1,16	1,86	1,62	1,65	1,95	
21	137,7	134,3	138,0	145,2	122,5	193,5	179,3	118,2	187,8	
22	1,73	1,51	2,23	2,07	1,41	2,40	1,98	2,07	2,53	
23	121,5	122,9	113,0	125,5	109,5	165,4	160,5	96,4	157,6	
24	211,5	201,4	229,0	233,1	182,8	290,2	263,5	204,0	289,2	
25	13,3	19,6	19,0	12,2	16,6	11,0	8,4	18,0	10,6	
26	224,8	221,0	248,0	245,3	199,4	301,2	271,9	222,0	298,8	

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Nawozy mineralne	218	245	105	124	208	271	238	335
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	15	21	8	15	29	42	32	28
4	Nasiona kupne	19	41	30	84	69	153	9	76
5	„ własne	376	398	363	342	329	254	289	149
6	Utrzymanie maszyn	204	173	144	152	391	407	250	244
7	„ budynków	187	158	105	124	291	355	159	182
8	Sznurek	1	1	15	8	22	31	6	15
9	Siła pociągowa	289	250	342	293	385	326	216	167
10	Usługi maszynowe	28	90	26	64	45	160	29	106
11	Ubezpieczenie	19	13	17	17	28	29	26	27
12	Nakłady ogólnogosp.	111	113	132	146	266	267	154	179
13	Nakłady mater.-pien.	2841	2849	2417	2734	3518	3903	2725	2870
14	Nakłady pracy dni	25,8	24,1	20,5	19,8	25,4	23,4	20,9	18,8
15	Opiata pracy	1342	1254	1068	1029	1319	1219	1084	976
16	Nakłady brutto	4183	4103	3485	3763	4837	5122	3809	3846
17	Siłoma	678	587	574	611	836	915	777	801
18	Nakłady netto	3505	3516	2911	3152	4001	4207	3032	3045
19	Plon q/ha	18,0	16,0	15,3	16,3	22,3	24,4	20,7	21,3
Nakład globalny									
20	dni/q	1,43	1,51	1,34	1,21	1,14	0,96	1,01	0,88
21	netto zł/q	120,3	141,2	120,5	130,3	120,1	122,5	94,0	97,2
Nakład finalny									
22	dni/q	1,75	1,83	1,82	1,53	1,36	1,11	1,19	0,97
23	netto zł/q	103,7	124,5	95,6	114,0	108,7	114,7	84,6	92,6
24	Koszt własny prod.	194,7	219,7	190,2	193,4	179,4	172,4	146,5	143,0
25	Świadczenia	18,5	20,5	18,3	16,4	18,3	18,5	24,1	35,7
26	Koszt własny gosp.	213,2	240,2	208,5	209,8	197,7	190,9	170,6	178,7

Tabela II. 4b

1 q owsa w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	103	147	143	149	96	121	132	170	168	197
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	8	19	52	36	11	18	30	50	62	35
4	28	63	40	163	13	55	28	28	26	89
5	538	513	281	235	357	336	311	330	338	406
6	138	142	147	164	231	183	277	302	197	220
7	137	168	116	131	150	128	277	337	154	187
8	1	—	40	19	—	1	37	27	16	22
9	301	272	252	297	310	276	318	357	358	374
10	39	86	45	141	21	72	40	137	36	152
11	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
12	121	139	145	166	85	89	223	253	185	226
13	3289	3403	2433	2734	2467	2469	3033	3478	2884	3446
14	27,9	26,4	20,5	19,5	24,7	23,4	25,5	24,0	23,8	23,8
15	1456	1373	1064	1012	1282	1217	1326	1249	1237	1235
16	4745	4776	3497	3746	3749	3686	4359	4727	4121	4681
17	557	588	702	720	636	607	817	802	721	671
18	4188	4188	2795	3026	3113	3079	3542	3925	3400	4010
19	14,8	15,7	18,7	19,2	17,0	16,2	21,8	21,4	19,2	17,9
20	1,89	1,68	1,09	1,01	1,45	1,44	1,17	1,12	1,24	1,33
21	184,6	179,4	92,8	105,1	107,7	115,2	101,6	125,3	112,6	155,0
22	2,40	2,08	1,35	1,23	1,85	1,80	1,40	1,34	1,54	1,69
23	158,1	158,6	79,3	93,6	86,9	96,5	89,6	113,8	97,0	136,2
24	282,9	266,8	149,5	157,6	183,1	190,1	162,4	183,5	177,1	224,1
25	10,3	7,0	16,9	17,4	21,6	20,1	16,8	16,2	14,6	16,8
26	293,2	273,8	166,4	175,0	204,7	210,2	179,2	199,7	191,7	240,9

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	162	202	80	111	167	206	214	266
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	55	56	8	28	60	65	35	87
4	Sadzeniaki kupne	132	229	92	182	149	216	306	387
5	„ własne	1264	1024	1275	835	984	892	1344	915
6	Utrzymanie maszyn	210	218	188	196	177	172	165	171
7	Siła pociągowa	883	819	1401	1097	508	446	876	825
8	Usługi maszynowe	5	34	1	16	8	49	17	57
9	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
10	Nakłady ogólnogosp.	387	452	236	236	246	273	429	476
11	Nakłady mater.-pien.	4449	4404	4472	3925	3406	3537	4675	4498
12	Nakłady pracy dni	72,8	72,1	65,7	62,3	58,2	56,4	61,2	59,7
13	Opłata pracy	3784	3749	3418	3239	3028	2931	3181	3103
14	Razem nakłady	8233	8153	7890	7164	6434	6468	7856	7601
15	Plon q/ha	132	158	141	163	129	148	114	155
Nakład globalny									
16	dni/q	0,55	0,46	0,47	0,38	0,45	0,38	0,54	0,39
17	zł/q	33,8	27,7	31,5	24,1	26,5	23,9	40,8	28,7
Nakład finalny									
18	dni/q	0,73	0,57	0,68	0,50	0,58	0,47	0,74	0,49
19	zł/q	24,4	21,9	20,5	17,9	19,7	19,3	30,4	23,5
20	Koszt własny prod.	62,4	51,6	55,9	43,9	49,9	43,7	68,9	48,0
21	Świadczenia	10,4	12,0	10,3	11,5	13,5	16,6	10,9	13,3
22	Koszt własny gosp.	72,8	63,6	66,2	55,4	63,4	60,3	79,8	62,3

		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	209	204	83	103	253	330	232	247
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	47	68	26	47	93	133	102	90
4	Sadzeniaki kupne	69	155	55	129	209	387	34	253
5	„ własne	1355	1335	1103	724	1303	1334	1046	942
6	Utrzymanie maszyn	279	237	183	193	251	260	212	207
7	Siła pociągowa	849	785	1047	873	1164	978	611	501
8	Usługi maszynowe	4	28	4	21	13	78	4	38
9	Ubezpieczenie	19	13	17	17	28	29	26	27
10	Nakłady ogólnogosp.	331	355	366	452	797	858	436	528
11	Nakłady mater.-pien.	4536	4556	4014	3924	5566	5995	4020	4195
12	Nakłady pracy dni	76,9	75,6	61,7	61,1	76,5	75,5	59,1	55,9
13	Opłata pracy	3996	3932	3209	3177	3977	3926	3071	2908
14	Razem nakłady	8532	8488	7223	7101	9543	9921	7091	7103
15	Plon q/ha	131	130	133	168	148	155	143	149
Nakład globalny									
16	dni/q	0,59	0,58	0,46	0,36	0,52	0,49	0,41	0,38
17	zł/q	34,4	35,1	30,4	23,4	37,5	38,5	28,3	27,9
Nakład finalny									
18	dni/q	0,76	0,75	0,65	0,45	0,66	0,61	0,52	0,46
19	zł/q	25,6	26,3	20,5	18,7	30,2	32,3	22,6	23,8
20	Koszt własny prod.	65,1	65,3	54,3	42,3	64,5	64,0	49,6	47,7
21	Świadczenia	11,0	14,4	11,5	11,0	11,5	13,2	11,8	15,0
22	Koszt własny gosp.	76,1	79,7	55,8	53,3	76,0	77,2	61,4	62,7

Tabela II. 5

I q ziemniaków w 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin		
1	404	496	109	144		334	226	333	168	206
2	1462	1503	1418	1354		1221	1729	1832	1352	1439
3	41	96	30	57		102	18	55	21	62
4	45	225	61	220		291	59	368	79	150
5	1373	1426	1878	1078		673	2360	1065	1168	1006
6	221	226	168	168		172	166	176	181	187
7	894	728	826	870		745	882	857	908	1012
8	11	42	1	14		53	3	14	1	19
9	26	24	32	48		15	30	55	43	56
10	650	729	264	263		439	481	575	266	297
11	5127	5495	4787	4216		4045	5954	5330	4187	4434
12	73,9	73,0	87,9	83,8		62,1	87,9	87,3	83,9	82,7
13	3845	3795	4572	4357		3228	4575	4542	4363	4299
14	8972	9290	9359	8573		7273	10529	9872	8550	8733
15	130	143	109	138		190	93	171	152	170
16	0,57	0,51	0,81	0,61		0,33	0,95	0,51	0,55	0,49
17	39,3	38,4	43,7	30,4		21,1	63,8	31,2	27,7	25,9
18	0,75	0,65	1,12	0,75		0,39	1,33	0,62	0,71	0,62
19	30,0	31,3	27,6	23,1		18,0	44,0	25,5	19,4	19,2
20	69,0	64,9	85,8	62,1		38,3	113,2	57,7	56,3	51,4
21	12,8	15,9	8,0	8,5		7,6	9,6	9,9	9,2	9,6
22	81,8	80,8	93,8	70,6		45,9	122,8	67,6	65,5	61,0
Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra		
1	126	179	195	203	117	148	151	196	129	151
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1515
3	24	62	165	114	37	57	96	38	200	111
4	62	148	294	391	50	231	118	182	325	513
5	2276	975	1013	681	1158	990	1127	1227	1118	968
6	173	178	161	178	318	251	223	243	204	228
7	996	988	753	952	917	866	992	1025	1064	1178
8	3	18	15	77	2	25	13	71	10	73
9	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
10	400	479	443	536	253	276	636	769	548	660
11	5935	4881	4211	4365	4045	4034	4716	5238	4942	5420
12	92,4	90,9	62,5	62,9	73,5	72,3	72,9	72,9	70,3	69,3
13	4807	4729	3249	3273	3821	3758	3792	3790	3655	3604
14	10742	9610	7460	7638	7866	7792	8508	9028	8597	9024
15	99	192	143	212	139	153	150	158	148	160
16	0,93	0,74	0,44	0,30	0,53	0,47	0,49	0,46	0,48	0,43
17	60,1	11,5	29,3	20,4	29,0	26,5	31,2	33,2	33,1	34,1
18	1,32	0,58	0,56	0,36	0,70	0,60	0,62	0,59	0,61	0,56
19	39,9	19,8	23,1	17,3	20,2	19,7	24,5	26,4	26,4	27,4
20	108,5	50,0	52,2	36,0	56,6	50,9	56,7	57,1	58,1	56,5
21	8,9	9,0	7,9	9,9	11,2	11,7	9,9	13,4	8,4	10,7
22	117,4	59,0	60,1	45,9	67,8	62,6	66,6	70,5	66,5	67,2

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	1291	1424	667	924	1148	1422	1247	1553
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	48	50	6	24	52	61	30	76
4	Nasiona	150	150	151	151	150	150	150	150
5	Utrzymanie maszyn	245	255	270	282	213	214	229	236
6	Siła pociągowa	1314	1210	1895	1601	701	662	1266	1340
7	Usługi maszynowe	5	34	—	16	8	54	17	57
8	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
9	Nakłady ogólnogosp.	525	617	309	392	429	477	619	805
10	Nakłady mater.-pien.	4929	5110	4489	4614	3808	4258	4847	5531
11	Nakłady pracy dni	99,3	98,3	86,4	84,5	79,9	78,9	88,0	89,8
12	Opiata pracy	5164	5112	4491	4395	4156	4103	4578	4672
13	Nakłady brutto	10093	10222	8980	9009	7964	8361	9425	10203
14	Liście	1570	2364	1636	2257	1476	2135	1244	2305
15	Nakłady netto	8523	7858	7344	6752	6488	6226	8181	7898
16	Plon q/ha	262	296	272	281	246	268	207	289
Nakład globalny									
17	dni/q	0,38	0,33	0,32	0,30	0,32	0,29	0,42	0,31
18	netto zł/q	12,9	9,4	10,4	8,4	9,8	8,1	17,7	11,2
Nakład finalny									
19	dni/q	0,46	0,36	0,39	0,34	0,35	0,31	0,48	0,34
20	netto zł/q	8,8	7,9	6,7	6,3	8,2	7,1	14,5	9,6
21	Koszt własny prod.	32,6	26,6	27,0	24,0	26,4	23,2	39,5	27,3
22	Świadczenia	9,2	9,9	9,7	9,4	12,0	12,8	8,3	9,4
23	Koszt własny gosp.	41,8	36,5	36,7	33,4	38,4	36,0	47,8	36,7
		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	1273	1634	722	896	1508	1965	1264	1462
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1316	1362
3	Środki chemiczne	41	59	22	42	82	117	90	79
4	Nasiona	150	150	151	150	150	150	153	150
5	Utrzymanie maszyn	337	285	231	244	266	276	230	224
6	Siła pociągowa	1217	1126	1725	1490	1418	1436	843	854
7	Usługi maszynowe	4	28	4	21	13	78	4	38
8	Ubezpieczenie	19	13	17	17	28	29	26	28
9	Nakłady ogólnogosp.	475	508	513	648	1061	1174	606	773
10	Nakłady mater.-pien.	4890	5149	4515	4873	5981	6833	4532	4970
11	Nakłady pracy dni	110,2	108,3	86,5	87,5	101,9	103,3	82,0	81,8
12	Opiata pracy	5728	5631	4497	4550	5299	5370	4264	4253
13	Nakłady brutto	10618	10780	9012	9423	11280	12203	8796	9223
14	Liście	1470	2321	1221	2438	1728	2344	1763	2517
15	Nakłady netto	9148	8459	7791	6985	9552	9859	7033	6706
16	Plon q/ha	245	289	204	305	288	293	294	315
Nakład globalny									
17	dni/q	0,45	0,38	0,42	0,29	0,35	0,35	0,28	0,26
18	netto zł/q	13,9	9,5	16,1	8,0	15,0	15,4	9,3	7,8
Nakład finalny									
19	dni/q	0,49	0,40	0,50	0,32	0,39	0,38	0,30	0,28
20	netto zł/q	11,8	8,5	12,1	5,9	13,0	13,8	8,3	6,7
21	Koszt własny prod.	37,3	29,3	38,2	22,9	33,2	33,7	23,9	21,3
22	Świadczenia	9,4	11,6	9,1	9,7	9,1	10,3	11,0	12,3
23	Koszt własny gosp.	46,7	40,9	47,3	32,6	42,3	44,0	34,9	33,5

Tabela II. 6

1 q buraków cukrowych w 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice			Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
1	1364	1673	1139	1507		1214	1045	1539	1058	1293
2	1462	1503	1418	1354		1221	1729	1832	1352	1439
3	39	77	25	49		90	15	52	19	55
4	143	159	140	150		152	150	148	150	150
5	545	596	266	267		265	195	226	217	225
6	1224	1178	1371	1416		1235	1231	1270	1310	1435
7	11	38	1	14		53	—	9	1	19
8	26	24	32	48		15	30	52	43	56
9	1026	1154	468	466		786	700	843	376	417
10	5840	6402	4860	5271		5031	5095	5971	4526	5089
11	116,9	115,4	134,0	126,6		86,2	127,8	128,7	118,1	116,0
12	6078	6000	6970	6529		4482	6647	6692	6140	6029
13	11918	12402	11830	11800		9513	11742	12663	10666	11118
14	1169	2442	1374	2605		1931	1128	3043	1580	2356
15	10749	9960	10456	9195		7582	10614	9620	9086	8762
16	191	306	229	326		242	194	381	263	295
17	0,62	0,38	0,59	0,39		0,36	0,66	0,34	0,45	0,39
18	24,0	12,8	14,9	7,9		12,6	20,4	7,5	11,2	9,4
19	0,67	0,40	0,66	0,43		0,39	0,71	0,36	0,50	0,44
20	21,4	11,8	11,3	5,8		11,0	17,8	6,5	8,6	6,8
21	56,2	32,6	45,6	28,2		31,3	54,7	25,2	34,6	29,7
22	6,6	9,9	6,7	7,1		7,9	6,6	8,5	8,2	7,7
23	62,8	42,5	52,3	35,3		39,2	61,3	33,7	42,8	37,4
Rzeszów			Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
1	1419	1585	1212	1263	1075	1357	1112	1506	854	997
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	21	54	145	100	32	50	84	139	175	97
4	151	150	150	150	150	150	150	150	150	150
5	215	225	177	199	391	310	209	228	199	222
6	1131	1135	1228	1315	1272	1228	1320	1407	1318	1435
7	3	19	15	77	2	25	13	71	10	73
8	19	26	18	16	13	14	29	29	19	25
9	574	683	604	730	349	382	881	1067	684	829
10	5389	5706	4703	5067	4464	4692	5129	6055	4734	5341
11	133,1	129,6	85,2	85,6	100,9	100,1	101,0	101,1	87,8	87,0
12	6919	6738	4432	4452	5247	5204	5253	5255	4567	4524
13	12308	12444	9135	9519	9711	9896	10382	11310	9301	9865
14	1260	3007	1740	2397	1519	2307	1819	2349	1791	2270
15	11048	9437	7395	7122	8192	7589	8563	8961	7510	7595
16	211	376	290	300	253	289	303	296	298	284
17	0,63	0,34	0,29	0,29	0,40	0,35	0,33	0,34	0,33	0,31
18	19,6	7,4	10,3	8,6	11,8	8,1	11,0	12,8	9,6	10,7
19	0,70	0,37	0,33	0,32	0,45	0,39	0,37	0,37	0,33	0,35
20	16,0	5,9	8,2	7,1	9,0	6,0	9,0	11,1	8,0	8,6
21	52,4	25,1	25,4	23,7	32,4	26,3	28,2	30,3	25,2	26,8
22	6,0	7,3	7,7	9,9	9,8	9,7	8,0	10,3	8,2	11,8
23	58,4	32,4	33,1	33,6	42,2	36,0	36,2	40,6	33,4	38,6

Nakłady na 1 ha i koszty

Nakłady na 1 ha i koszty									
Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk				
1	Nawozy mineralne	383	479	237	326	280	411	272	338
2	Obornik	1326	1339	1168	1192	1079	1173	1264	1287
3	Środki chemiczne	3	3		2	4	4	2	6
4	Nasiona	347	416	454	453	396	424	498	521
5	Utrzymanie maszyn	185	193	235	246	146	173	161	176
6	Siła pociągowa	10000	950	1664	1465	524	555	990	1064
7	Usługi maszynowe	5	34	1	16	7	54	17	57
8	Nakłady ogólnogosp.	432	517	282	356	359	399	489	640
9	Nakłady mater.-pien.	3681	3931	4041	4056	2795	3193	3693	4089
10	Nakłady pracy dni	82,1	81,6	78,3	76,6	69,7	69,1	69,7	69,4
11	Oплата pracy	4270	4243	4072	3985	3625	3595	3622	3606
12	Nakłady brutto	7951	8174	8113	8041	6420	6788	7315	7695
13	Liście	984	1068	916	888	964	1052	872	924
14	Nakłady netto	6967	7106	7197	7153	5456	5736	6443	6771
15	Plon q/ha	246	267	229	222	241	263	218	231
Nakład globalny									
16	dni/q	0,33	0,31	0,34	0,35	0,25	0,26	0,32	0,30
17	netto zł/q	11,1	10,5	13,7	14,0	9,6	8,3	12,9	13,7
Nakład finalny									
18	dni/q	0,37	0,34	0,42	0,40	0,27	0,28	0,36	0,33
19	netto zł/q	9,1	8,9	9,6	11,4	8,6	7,2	10,8	12,1
20	Koszt własny prod.	28,3	26,6	31,4	32,2	22,6	21,8	29,5	29,3
		Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań				
1	Nawozy mineralne	322	415	236	292	958	1248	575	858
2	Obornik	1374	1345	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	3	4	1	3	6	8	6	6
4	Nasiona	449	401	459	400	450	505	400	550
5	Utrzymanie maszyn	265	230	498	168	216	225	179	174
6	Siła pociągowa	1019	935	1263	1177	1253	1139	734	670
7	Usługi maszynowe	4	230	4	21	13	79	4	38
8	Nakłady ogólnogosp.	405	433	415	525	859	933	528	653
9	Nakłady mater. pien.	3841	3993	4006	3951	5210	5745	3743	4311
10	Nakłady pracy dni	94,3	92,4	69,8	70,9	82,4	82,1	71,4	69,3
11	Oплата pracy	4903	4805	3632	3687	4286	4268	3714	3603
12	Nakłady brutto	8744	8798	7638	7638	9496	10013	7457	7914
13	Liście	1004	1008	1096	1036	1256	1196	1112	1064
14	Nakłady netto	7740	7790	6542	6602	8240	8817	6345	6850
15	Plon q/ha	251	252	274	259	314	299	278	266
Nakład globalny									
16	dni/q	0,38	0,37	0,26	0,27	0,26	0,27	0,26	0,26
17	netto zł/q	11,0	11,7	10,4	11,6	12,7	15,5	9,2	12,3
Nakład finalny									
18	dni/q	0,41	0,39	0,32	0,31	0,29	0,30	0,28	0,28
19	netto zł/q	9,5	10,6	7,3	9,5	11,1	13,9	8,2	11,2
20	Koszt własny prod.	30,8	30,9	23,9	25,6	26,2	29,5	22,8	25,8

Tabela II. 7

1 q okopowych pastewnych w' 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin		
1	762	934	269	359	329	464	685	309	370	
2	1462	1503	1418	1354	1221	1729	1832	1352	1439	
3	3	6	4	4	6	1	4	—	6	
4	400	450	430	448	549	449	484	454	503	
5	228	233	197	196	160	146	155	208	208	
6	1017	920	1021	1134	845	995	977	1076	1057	
7	11	43	—	14	53	3	14	—	19	
8	820	919	352	335	530	545	652	346	376	
9	4703	5063	3691	3844	3693	4332	4803	3745	3978	
10	93,4	92,1	94,3	95,4	65,0	99,7	99,0	100,7	98,0	
11	4858	4789	4904	4961	3380	5186	5150	5236	5096	
12	9561	9797	8595	8805	7073	9518	9953	8981	9074	
13	852	1060	876	1036	980	836	1188	972	996	
14	8709	8737	7719	7769	6093	8682	8765	8009	8078	
15	213	265	219	259	245	209	297	243	249	
16	0,44	0,35	0,43	0,33	0,27	0,48	0,33	0,41	0,39	
17	18,1	14,8	12,8	10,8	10,9	16,6	12,3	11,6	12,1	
18	0,48	0,37	0,50	0,37	0,29	0,52	0,36	0,47	0,44	
19	16,0	13,8	9,1	8,8	9,8	14,6	10,8	8,5	9,5	
20	40,9	33,0	35,2	28,0	24,9	41,6	29,5	32,9	32,4	
Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra		
1	406	579	345	359	328	415	405	525	233	273
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	1	4	10	7	2	5	—	99	13	7
4	451	400	534	536	400	401	450	460	451	520
5	161	164	138	154	332	258	174	190	151	168
6	1094	1003	920	1045	1042	1049	1142	1239	1081	1116
7	3	19	15	77	2	25	20	71	10	73
8	438	518	532	637	287	314	767	922	548	661
9	4410	4516	3648	4032	3573	3643	4289	4964	3812	4331
10	101,2	98,4	75,0	74,7	83,0	82,1	88,1	87,3	70,4	69,4
11	5260	5118	3900	3882	4316	4271	4583	4542	3660	3606
12	9670	9634	7548	7914	7889	7914	8872	9506	7472	7937
13	964	1236	1148	1164	988	1036	1280	1176	960	872
14	8706	8398	6400	6750	6901	6878	7592	8230	6512	7965
15	241	309	287	291	247	259	320	294	240	218
16	0,42	0,32	0,26	0,26	0,34	0,32	0,28	0,30	0,29	0,32
17	14,3	10,6	8,8	9,7	10,3	10,0	9,1	12,8	12,0	15,8
18	0,47	0,34	0,29	0,28	0,38	0,36	0,30	0,33	0,33	0,36
19	11,7	9,5	7,2	8,6	8,2	7,9	8,1	11,2	9,9	13,7
20	36,1	27,2	22,3	23,2	28,0	26,6	23,7	28,4	27,1	32,4

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	407	520	283	388	479	592	475	592
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Środki chemiczne	97	125	16	41	84	98	93	122
4	Nasiona kupne	203	185	267	159	316	367	73	105
5	„ własne	27	70	133	124	9	—	64	42
6	Utrzymanie maszyn	187	194	117	118	193	193	204	210
7	Sznurek	7	7	—	—	8	5	6	14
8	Siła pociągowa	385	395	660	503	207	212	415	375
9	Usługi maszynowe	33	77	—	119	19	87	39	136
10	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	44	25	27
11	Nakłady ogólnogosp.	163	167	167	218	135	150	205	231
12	Nakłady mater. pien.	2860	3180	2834	2694	2557	2922	2863	3141
13	Nakłady pracy dni	31,7	31,3	28,3	25,9	23,1	22,7	29,4	25,0
14	Opłata pracy	1648	1628	1473	1346	1203	1180	1526	1300
15	Razem nakłady	4508	4808	4307	4040	3760	4102	4389	4441
16	Plon q/ha	10,7	11,8	5,8	10,5	8,9	10,0	10,2	13,4
	Nakład globalny								
17	dni/q	2,96	2,65	4,86	2,47	2,60	2,27	2,86	1,87
18	zł/q	267,3	269,5	485,9	256,3	287,3	292,2	278,2	234,2
	Nakład finalny								
19	dni/q	3,26	2,90	6,57	2,85	2,82	2,41	3,28	2,08
20	zł/q	249,9	256,4	397,0	236,5	275,9	284,9	256,3	223,5
21	Koszt własny prod.	419,4	407,4	738,6	384,7	422,5	410,2	426,9	331,4
22	Świadczenia	101,0	99,9	65,6	92,1	141,1	137,6	110,5	112,2
23	Koszt własny gosp.	520,4	507,3	804,2	476,8	563,6	547,8	537,4	443,6
		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	432	485	235	342	542	575	590	880
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Środki chemiczne	66	95	35	67	152	187	144	128
4	Nasiona kupne	117	107	394	365	140	164	140	363
5	„ własne	49	56	—	—	86	37	65	—
6	Utrzymanie maszyn	214	182	135	144	302	315	196	192
7	Sznurek	4	2	10	13	17	21	4	8
8	Siła pociągowa	401	395	391	364	422	409	232	253
9	Usługi maszynowe	20	72	14	50	37	131	17	72
10	Ubezpieczenie	19	13	17	17	28	29	26	28
11	Nakłady ogólnogosp.	167	179	140	178	316	334	168	204
12	Nakłady mater. pien.	2863	2932	2501	2905	3497	3810	2899	3490
13	Nakłady pracy dni	38,9	38,3	24,0	24,1	29,2	29,3	22,7	21,6
14	Opłata pracy	2023	1989	1248	1252	1517	1526	1180	1122
15	Razem nakłady	4886	4921	3749	4157	5014	5336	4079	4612
16	Plon q/ha	11,8	11,4	7,6	10,2	15,8	12,7	9,6	9,2
	Nakład globalny								
17	dni/q	3,30	3,36	3,18	2,37	1,85	2,30	2,37	2,34
18	zł/q	242,4	256,6	327,9	285,0	221,9	299,2	303,5	379,6
	Nakład finalny								
19	dni/q	3,60	3,66	3,91	2,66	2,06	2,53	2,58	2,51
20	zł/q	226,8	241,3	290,0	270,9	211,0	287,2	292,5	370,8
21	Koszt własny prod.	414,0	431,6	493,3	409,2	318,1	418,8	426,7	501,3
22	Świadczenia	146,7	121,3	105,4	92,7	107,7	100,3	148,5	133,0
23	Koszt własny gosp.	560,7	552,9	598,7	501,9	425,8	519,1	575,2	634,3

Tabela II. 8

1 q roślin oleistych w 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice			Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
1	674	704	275	363		331	633	832	328	407
2	1462	1503	1418	1354		1221	1729	1832	1352	1439
3	57	136	39	79		144	26	76	32	87
4	335	362	79	105		269	—	221	116	81
5	20	—	92	44		15	263	38	58	74
6	241	246	174	170		148	197	198	206	215
7	7	30	—	—		15	—	—	4	2
8	446	399	485	404		495	405	435	489	510
9	53	123	17	49		67	26	61	11	52
10	26	23	32	48		15	30	53	43	56
11	338	392	123	122		271	237	290	127	145
12	3659	3918	2734	2738		2991	3546	4036	2766	3068
13	39,0	39,2	41,6	36,8		33,3	42,1	44,3	39,2	40,7
14	2029	2038	2162	1915		1732	2190	2303	2036	2116
15	5688	5956	4896	4653		4723	5736	6339	4802	5184
16	14,3	14,7	9,3	11,8		11,2	11,7	12,7	9,1	13,0
17	2,73	2,66	4,47	3,12		2,98	3,60	3,47	4,30	3,12
18	255,6	269,0	294,0	232,1		267,8	303,1	316,7	304,1	235,8
19	2,97	2,85	5,12	3,44		3,31	3,93	3,77	4,83	3,54
20	243,2	259,2	260,2	215,4		250,1	285,9	301,1	276,7	213,9
21	397,6	407,2	526,4	394,3		422,8	490,3	497,1	527,7	398,0
22	93,5	99,5	88,7	74,9		86,2	94,3	82,6	97,6	79,5
23	491,1	506,7	615,1	469,2		509,0	584,6	579,7	625,3	477,5
Rzeszów			Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
1	421	412	313	327	557	617	426	487	280	327
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1457	1325	1513
3	35	88	233	162	60	81	187	223	283	156
4	156	166	232	359	104	160	184	98	300	308
5	51	31	42	—	72	35	10	57	—	—
6	226	163	142	148	239	188	241	241	163	182
7	—	—	34	20	—	—	29	19	14	16
8	419	437	383	427	358	358	448	456	399	438
9	28	84	36	112	21	62	29	114	32	122
10	19	25	18	16	13	14	29	29	19	25
11	204	224	225	267	110	117	308	315	257	270
12	3415	3459	2812	3055	2714	2808	3222	3496	3072	3357
13	45,1	42,3	31,7	31,3	29,4	30,5	29,5	29,8	28,0	28,4
14	2344	2198	1648	1625	1531	1584	1533	1552	1456	1479
15	5759	5657	4460	4680	4245	4392	4755	5048	4528	4836
16	12,8	15,4	12,2	7,7	9,3	12,7	13,1	11,6	14,6	9,8
17	3,52	2,74	2,60	4,06	3,17	2,39	2,25	2,57	1,91	2,90
18	266,9	224,8	230,4	397,5	292,6	220,5	245,1	301,5	210,2	342,9
19	3,98	3,00	2,90	4,49	3,59	2,67	2,47	2,86	2,13	3,31
20	242,9	211,3	214,8	375,1	270,7	206,0	233,7	286,4	198,7	321,6
21	449,9	367,3	365,6	608,6	457,4	344,8	362,1	435,1	300,5	493,7
22	92,7	77,7	85,1	67,4	117,4	100,6	95,3	104,6	95,4	117,4
23	542,6	445,0	450,7	676,0	574,8	445,4	457,4	539,7	404,9	611,1

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	268	333	168	273	284	351	281	348
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Nasiona kupne	138	179	419	153	212	298	148	434
4	„ własne	1084	1102	626	1020	937	1083	970	768
5	Utrzymanie maszyn	88	91	80	99	87	88	88	92
6	Siła pociągowa	435	411	516	494	194	178	517	430
7	Usługi maszynowe	5	34	1	16	8	55	17	57
8	Ubezpieczenie	25	31	24	32	28	43	25	27
9	Nakłady ogólnogosp.	203	276	125	187	210	233	310	383
10	Nakłady mater.-pien.	3572	3796	3126	3466	3039	3503	3620	3736
11	Nakłady pracy dni	43,5	44,2	41,2	40,3	35,8	35,3	42,3	41,6
12	Oплата pracy	2263	2298	2141	2096	1862	1835	2200	2161
13	Razem nakłady	5835	6094	5267	5562	4901	5338	5822	5897
14	Plon q/ha	33,0	32,1	27,7	26,9	34,1	28,9	31,0	27,8
	Nakład globalny								
15	dni/q	1,32	1,38	1,49	1,50	1,05	1,22	1,36	1,50
16	zł/q	108,2	118,1	112,6	128,7	89,1	121,3	117,1	134,1
	Nakład finalny								
17	dni/q	1,74	1,78	1,97	2,02	1,37	1,58	1,56	1,68
18	zł/q	86,3	97,2	87,7	101,7	72,5	102,5	106,7	124,7
19	Koszt własny prod.	176,8	189,8	190,1	206,7	143,7	184,7	187,8	212,1
20	Świadczenia	34,4	41,6	37,2	40,8	39,3	61,5	25,0	24,6
21	Koszt własny gosp.	211,2	230,4	227,3	247,5	183,0	246,2	212,8	236,7
		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	321	350	189	240	373	487	397	406
2	Obornik	1374	1349	1130	1366	1455	1606	1318	1362
3	Nasiona kupne	107	145	444	713	683	483	59	389
4	„ własne	1352	1261	1018	676	519	610	1151	883
5	Utrzymanie maszyn	143	96	74	78	118	121	91	89
6	Siła pociągowa	368	295	563	452	462	445	213	242
7	Usługi maszynowe	—	4	4	20	13	81	4	38
8	Ubezpieczenie	19	13	17	18	28	29	26	28
9	Nakłady ogólnogosp.	214	289	248	309	474	520	256	321
10	Nakłady mater.-pien.	3898	3822	3687	3872	4125	4384	3515	3758
11	Nakłady pracy dni	51,8	50,2	41,9	41,8	45,5	45,8	34,7	34,0
12	Oплата pracy	2693	2610	2177	2172	2367	2381	1804	1766
13	Razem nakłady	6591	6432	5864	6044	6492	6765	5319	5524
14	Plon q/ha	32,8	33,6	24,2	29,1	43,3	44,3	39,2	38,2
	Nakład globalny								
15	dni/q	1,58	1,49	1,73	1,44	1,05	1,03	0,89	0,89
16	zł/q	118,7	113,9	152,3	132,7	95,3	99,1	89,3	98,3
	Nakład finalny								
17	dni/q	2,13	1,95	2,45	1,82	1,22	1,21	1,16	1,11
18	zł/q	90,1	90,0	114,9	113,0	86,5	89,8	75,9	86,9
19	Koszt własny prod.	200,9	191,4	242,3	207,6	149,9	152,7	135,6	144,6
20	Świadczenia	44,7	57,3	27,2	25,0	33,3	36,5	46,0	54,9
21	Koszt własny gosp.	245,6	248,7	269,5	232,6	183,2	189,2	181,3	199,5

Tabela II. 9

1 q nieodziarnionego w 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice			Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
1	400	482			299	450	522	257	313	
2	1462	1503			1221	1729	1832	1352	1439	
3	—	169			389	20	22	78	132	
4	1496	1226			665	1880	1614	1431	1280	
5	86	84			79	64	65	78	79	
6	408	325			357	403	347	310	396	
7	11	24			53	5	22	4	19	
8	26	24			15	30	52	43	56	
9	443	482			319	298	326	153	176	
10	4332	4319			3397	4951	4802	3706	3390	
11	50,0	48,2			39,2	53,2	50,0	48,0	48,5	
12	2600	2506			2038	2766	2600	2498	2520	
13	6932	6825			5435	7717	7402	6204	6410	
14	30,3	34,5			29,3	24,0	28,9	30,5	36,6	
15	1,65	1,40			1,34	2,21	1,93	1,58	1,32	
16	143,0	127,9			115,6	206,6	152,2	121,2	106,6	
17	1,86	1,60			1,62	2,72	2,51	2,15	1,68	
18	132,1	117,5			101,1	180,1	122,1	91,6	87,8	
19	228,8	290,7			185,3	321,5	252,6	203,4	175,2	
20	18,4	27,6			11,7	17,5	28,6	11,0	24,9	
21	247,2	228,3			197,0	339,0	281,2	214,4	200,1	
Rzeszów			Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
1	392	405	247	281	319	403	275	355	218	255
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	300	400	291	786	69	222	142	603	240	427
4	1357	1109	960	436	1238	1105	1112	630	904	838
5	129	84	69	75	146	115	77	90	75	85
6	411	393	310	317	336	395	344	368	413	446
7	10	21	15	77	7	25	13	71	10	73
8	19	21	18	16	13	14	29	29	19	25
9	387	274	271	334	158	181	348	419	304	367
10	4861	4536	3335	3529	3466	3636	3671	4023	3508	4029
11	52,1	52,6	38,1	39,1	46,1	47,2	40,0	39,8	39,0	38,6
12	2708	2737	1981	2035	2400	2456	2080	2069	2026	2007
13	7369	7273	5316	5674	5866	6092	5731	6092	5534	6036
14	22,1	27,8	28,5	33,8	29,8	33,7	38,2	34,8	37,7	31,1
15	2,26	1,89	0,99	1,16	1,55	1,40	1,05	1,14	1,03	1,24
16	210,7	163,3	86,6	107,5	116,2	108,0	96,2	115,7	93,2	129,6
17	2,87	2,48	1,29	1,40	2,26	1,92	1,38	1,41	1,32	1,62
18	184,2	132,6	71,0	95,0	79,3	81,0	79,0	101,7	78,2	109,9
19	333,4	261,6	138,1	167,8	196,8	180,8	150,8	175,0	146,8	194,1
20	19,1	15,1	33,4	25,2	45,1	50,5	24,7	26,5	33,0	26,9
21	352,5	276,7	171,5	193,0	241,9	231,3	175,5	201,5	179,8	221,0

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	59	74	28	40	63	78	62	77
2	Obornik	1326	1339	1167	1192	1079	1174	1264	1287
3	Nasiona kupne	159	218	152	129	164	193	314	436
4	„ własne	322	210	287	202	40	50	256	199
5	Utrzymanie maszyn	95	99	99	103	115	144	119	130
6	„ budynków	343	343	231	260	287	272	273	271
7	Siła pociągowa	264	212	410	367	154	145	265	249
8	Usługi maszynowe	7	50	2	22	12	84	29	83
9	Nakłady ogólnogosp.	76	100	51	64	72	80	96	122
10	Nakłady mater.-pien.	2651	2645	2427	2379	1986	2220	2678	2854
11	Nakłady pracy dni	16,4	16,0	14,1	13,8	12,1	12,1	13,7	13,3
12	Opłata pracy	852	832	735	720	629	631	711	690
13	Nakłady brutto	3503	3477	3162	3099	2615	2851	3389	3544
14	Ściernianka	243	238	267	265	194	149	217	282
15	Stanowisko	500	500	500	500	500	500	500	500
16	Nakłady netto	2760	2739	2395	2334	1921	2202	2672	2762
17	Plon q/ha	61,5	57,8	53,7	54,2	66,7	56,9	58,9	51,6
18	Nakład globalny								
18	dni/q	0,27	0,28	0,26	0,25	0,18	0,21	0,23	0,26
19	netto zł/q	30,8	32,8	31,1	30,1	19,4	27,8	33,3	40,1
	Nakład finalny								
20	dni/q	0,37	0,35	0,42	0,36	0,21	0,24	0,33	0,34
21	netto zł/q	25,6	29,2	22,8	24,4	47,9	26,2	28,1	35,8
22	Koszt własny prod.	44,8	47,4	44,6	43,1	28,8	38,7	45,3	53,5

		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	71	78	37	53	79	102	65	88
2	Obornik	1374	1346	1130	1365	1455	1608	1317	1362
3	Nasiona kupne	95	228	226	197	341	357	87	337
4	„ własne	331	247	357	238	305	220	238	174
5	Utrzymanie maszyn	129	110	127	134	229	238	185	181
6	„ budynków	419	357	244	312	591	629	199	322
7	Siła pociągowa	210	199	365	317	282	262	195	209
8	Usługi maszynowe	6	44	6	32	19	116	6	59
9	Nakłady ogólnogosp.	81	88	82	104	217	236	90	112
10	Nakłady mater.-pien.	2716	2697	2574	2752	3518	3768	2382	2844
11	Nakłady pracy dni	18,9	18,7	13,9	14,1	20,8	20,8	12,1	12,0
12	Opłata pracy	986	973	721	732	1081	1080	627	625
13	Nakłady brutto	3702	3670	3295	3434	4599	4848	3009	3469
14	Ściernianka	250	262	255	267	249	253	191	200
15	Stanowisko	500	500	500	500	500	500	500	500
16	Nakłady netto	2952	2908	2540	2717	3850	4095	2318	2769
17	Plon q/ha	60,6	54,6	65,8	61,5	67,8	64,8	39,1	56,8
18	Nakład globalny								
18	dni/q	0,31	0,34	0,21	0,23	0,31	0,32	0,31	0,21
19	netto zł/q	32,6	35,6	26,2	32,3	40,6	46,6	43,1	37,9
	Nakład finalny								
20	dni/q	0,42	0,43	0,33	0,32	0,39	0,39	0,42	0,27
21	netto zł/q	26,9	30,9	19,9	27,6	36,4	43,0	37,4	34,6
22	Koszt własny prod.	48,7	53,3	37,1	44,2	56,7	63,2	59,2	48,8

Tabela II. 10

I q siana koniczyny w 1960 i 1963 r.

Lp.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice			Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
1	79	97	50	66	—	63	94	45	56	
2	1462	1503	1418	1354	1221	1729	1832	1352	1439	
3	130	249	57	159	545	34	172	107	200	
4	190	181	383	277	86	363	299	278	235	
5	133	136	79	79	139	72	76	86	89	
6	487	534	394	400	357	514	556	250	297	
7	193	182	223	228	223	190	180	258	244	
8	17	63	3	22	81	5	21	3	27	
9	164	185	66	65	112	103	123	66	73	
10	2855	3130	2673	2650	2764	3073	3353	2445	2660	
11	18,7	18,5	20,6	20,5	13,7	18,8	18,6	21,0	20,4	
12	973	960	1070	1068	712	977	969	1092	1061	
13	3828	4090	3743	3718	3476	4050	4322	3537	3721	
14	222	220	237	280	277	261	261	262	220	
15	500	500	500	500	500	500	500	500	500	
16	3106	3370	3006	2938	2699	3289	3561	2775	3001	
17	62,2	60,4	58,9	54,1	58,0	62,4	63,7	59,9	52,8	
18	0,30	0,31	0,35	0,38	0,24	0,30	0,29	0,35	0,39	
19	34,3	39,7	32,8	34,6	34,0	37,1	40,8	28,1	36,5	
20	0,38	0,36	0,48	0,49	0,28	0,41	0,38	0,46	0,49	
21	30,1	37,1	26,0	28,8	31,9	31,4	36,1	22,4	31,3	
22	49,9	55,8	51,0	54,3	46,5	52,7	55,9	46,3	56,3	
Rzeszów			Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
1	49	70	58	60	60	77	61	78	60	69
2	1856	1829	1154	1217	1180	1176	1331	1458	1325	1513
3	57	124	219	199	97	233	276	200	708	531
4	393	283	329	321	212	188	342	354	91	170
5	64	67	105	115	133	105	145	157	132	145
6	370	408	260	276	309	285	285	293	310	407
7	213	196	229	259	218	232	239	254	285	296
8	5	28	21	109	4	39	19	102	14	101
9	94	112	108	127	59	68	142	174	123	139
10	3101	3117	2483	2683	2272	2403	2840	3070	3048	3371
11	21,7	21,2	15,3	15,0	17,3	17,4	16,3	16,5	15,8	14,5
12	1130	1104	795	780	899	903	846	857	822	756
13	4231	4221	3278	3463	3171	3306	3686	3927	3870	4127
14	271	276	132	130	258	266	202	162	135	143
15	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
16	3460	3445	2646	2833	2413	2540	2984	3265	3235	3484
17	59,9	57,0	67,7	60,7	52,6	54,3	69,0	69,0	58,4	58,3
18	0,36	0,37	0,23	0,25	0,33	0,32	0,24	0,24	0,27	0,25
19	39,1	41,2	27,1	33,7	28,6	30,2	30,6	34,8	41,4	46,8
20	0,49	0,47	0,31	0,34	0,43	0,41	0,33	0,33	0,33	0,33
21	32,3	36,0	23,0	29,0	23,5	25,5	25,9	30,1	38,2	42,7
22	57,8	60,4	39,1	46,7	45,8	46,8	43,1	47,3	55,4	59,8

Nakłady na 1 ha i koszty

Lp.	Wyszczególnienie	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
		Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
1	Nawozy mineralne	134	143	38	53	121	137	59	74
2	Obornik	332	335	292	298	270	294	316	322
3	Nasiona	5	7	2	3	36	33	8	10
4	Utrzymanie maszyn	90	94	82	86	120	121	103	106
5	„ budynków	198	203	129	147	158	157	171	178
6	Siła pociągowa	241	194	416	352	159	159	270	275
7	Usługi maszynowe	2	16	—	6	4	30	12	26
8	Nakłady ogólnogosp.	73	94	56	61	64	69	97	117
9	Nakłady mater.-pien	1075	1086	1015	1006	932	1000	1036	1108
10	Nakłady pracy dni	16,4	16,3	15,5	15,1	14,8	14,8	15,3	14,9
11	Opłata pracy	853	848	806	785	768	767	797	777
12	Razem nakłady	1928	1934	1821	1791	1700	1767	1833	1885
13	Plon q/ha	35,7	34,4	30,1	30,5	36,7	35,2	36,8	35,3
	Nakład globalny								
14	dni/q	0,44	0,51	0,51	0,50	0,40	0,42	0,42	0,43
15	zł/q	31,1	31,5	34,0	32,7	25,7	28,4	28,0	31,1
	Nakład finalny								
16	dni/q	0,50	0,55	0,66	0,58	0,44	0,45	0,49	0,48
17	zł/q	28,0	29,4	26,2	28,5	23,6	26,8	24,3	28,4
18	Koszt własny prod.	54,0	56,3	60,5	58,7	46,5	50,2	49,8	53,4
		Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
1	Nawozy mineralne	109	122	73	73	201	262	238	204
2	Obornik	343	337	283	341	364	402	329	340
3	Nasiona	3	6	8	11	7	9	—	6
4	Utrzymanie maszyn	107	91	127	135	201	209	161	157
5	„ budynków	254	238	141	154	396	411	195	190
6	Siła pociągowa	212	190	376	315	286	258	192	205
7	Usługi maszynowe	2	16	4	32	6	38	2	20
8	Nakłady ogólnogosp.	73	78	80	104	196	213	109	136
9	Nakłady mater.-pien.	1103	1078	1092	1165	1657	1802	1226	1258
10	Nakłady pracy dni	16,9	16,6	13,8	14,0	18,8	18,8	14,7	14,4
11	Opłata pracy	880	861	717	727	978	976	765	750
12	Razem nakłady	1983	1939	1809	1892	2635	2778	1991	2008
13	Plon q/ha	36,9	36,4	37,8	30,5	45,5	42,4	38,3	33,5
	Nakład globalny								
14	dni/q	0,46	0,46	0,37	0,46	0,41	0,44	0,38	0,43
15	zł/q	29,8	29,4	28,7	38,1	36,6	42,4	32,2	37,6
	Nakład finalny								
16	dni/q	0,50	0,49	0,46	0,54	0,45	0,48	0,42	0,47
17	zł/q	27,7	27,8	24,0	33,9	34,5	40,5	30,2	35,6
18	Koszt własny prod.	53,7	53,3	47,8	62,0	57,9	65,5	52,0	60,0

Tabela II. 11

I q siana łąkowego w 1960 i 1963 r.

I.p.	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
Katowice Kielce Koszalin Kraków Lublin										
1	308	378	223	294		71	85	126	90	110
2	366	376	355	338		306	432	458	338	360
3	8	30	1	3		5	3	12	1	2
4	119	122	60	60		120	55	57	68	70
5	347	334	234	278		181	310	344	175	200
6	240	180	225	220		233	188	179	221	234
7	6	21	—	8		28	2	7	2	8
8	160	179	62	61		96	113	136	66	73
9	1554	1620	1160	1262		1040	1188	1319	961	1057
10	18,2	18,0	19,8	19,7		14,3	20,7	20,6	20,9	20,5
11	947	934	1029	1025		746	1078	1037	1086	1063
12	2501	2554	2189	2287		1786	2266	2356	2047	2120
13	40,1	37,8	35,0	37,8		29,6	37,6	39,3	38,8	35,5
14	0,45	0,48	0,57	0,52		0,48	0,55	0,52	0,54	0,58
15	39,0	42,6	32,9	33,5		35,4	31,7	23,9	24,6	29,5
16	0,50	0,51	0,63	0,57		0,54	0,60	0,56	0,60	0,64
17	36,4	41,1	29,7	30,9		32,3	29,1	31,8	21,5	26,4
18	62,4	67,6	62,5	60,5		60,4	60,3	60,9	52,7	59,7
Rzeszów Szczecin Warszawa Wrocław Zielona Góra										
1	76	128	25	37	116	146	104	135	50	58
2	464	457	289	304	295	294	332	365	331	378
3	—	5	3	4	—	5	7	8	3	3
4	47	49	87	97	110	87	118	129	109	122
5	214	256	131	150	199	185	278	357	186	216
6	212	196	219	278	233	230	228	281	282	369
7	2	9	6	32	2	14	6	31	4	28
8	94	112	101	122	60	66	138	167	123	148
9	1109	1212	871	1024	1015	1027	1211	1473	1088	1322
10	21,7	21,2	14,2	14,3	17,5	17,2	15,8	15,8	15,7	15,5
11	1127	1102	737	742	908	896	822	822	818	805
12	2236	2314	1608	1766	1923	1923	2033	2295	1806	2127
13	34,7	35,7	22,0	33,1	33,8	35,2	32,7	34,4	35,0	30,9
14	0,63	0,59	0,64	0,43	0,52	0,49	0,48	0,46	0,45	0,51
15	31,6	34,1	39,6	31,0	29,9	29,1	37,2	42,8	31,1	42,4
16	0,69	0,64	0,73	0,49	0,58	0,55	0,54	0,51	0,51	0,59
17	28,5	31,5	34,9	27,9	26,7	26,0	34,1	40,2	28,0	38,2
18	64,4	64,8	72,9	53,4	56,9	54,6	62,2	66,7	54,5	68,9

Nakłady na bydło w przeliczeniu na 1 krowę

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	545	550	518	555	539	679	525	548
2	Ziemniaki	794	943	1124	993	505	807	—	614
3	Okopowe pastewne	299	266	186	232	471	312	663	520
4	Siano	784	844	863	725	636	819	707	1111
5	Zielonki	235	221	273	234	149	133	126	112
6	Liście buraczane	130	163	44	73	333	396	217	221
7	Pastwisko	144	138	240	249	89	99	138	122
8	Wysłodki	93	69	16	25	190	236	101	92
9	Mleko pełne	361	445	327	328	385	457	217	226
10	„ chude	13	17	22	34	14	19	10	21
11	Inne pasze	34	85	21	40	24	145	37	85
12	Razem pasze	3432	3741	3644	3488	3335	4102	2741	3672
13	Słoma	606	705	557	499	948	913	590	606
14	Utrzymanie budynków	395	472	330	394	436	486	397	504
15	Dokupno cieląt	24	8	17	52	63	5	36	11
16	Weterynaria	18	44	20	19	41	58	30	54
17	Siła pociągowa	113	148	192	173	180	178	133	269
18	Przemiał pasz treść.	17	17	15	8	21	20	9	13
19	Ubezpieczenie	97	102	71	80	115	120	114	121
20	Nakłady ogólnogosp.	224	280	141	186	262	353	290	372
21	Nakłady mater.-pien.	4926	5517	4987	4799	5401	6235	4340	5622
22	Nakłady pracy dni	63,7	65,6	61,8	64,0	54,6	57,4	57,0	58,3
23	Opłata pracy	3313	3409	3213	3328	2838	2987	2965	3033
24	Nakłady brutto	8239	8926	8200	8127	8239	9222	7305	8655
25	Obornik	2362	2402	2420	2504	2303	2460	2533	2640
26	Nakłady netto	5877	6524	5780	5623	5936	6762	4772	6015
27	Prod. mleka ltr	2021	1997	1700	1694	2276	2225	2260	2374
28	„ żywca kg	110,3	148,6	110,2	179,7	118,7	167	158,8	190,6
29	Razem ltr przelicz.	2572	2740	2251	2592	2868	3060	3054	3327
Mleko									
Nakład globalny									
30	dni/100 ltr	2,48	2,39	2,75	2,47	1,90	1,88	1,87	1,75
31	netto zł/litr	1,00	1,14	1,14	0,88	1,08	1,23	0,53	0,90
Nakład finalny									
32	dni/100 ltr	3,81	3,75	4,60	3,87	2,92	2,84	2,69	2,67
33	netto zł/litr	0,30	0,44	0,18	0,16	0,55	0,73	0,17	0,42
34	Koszt własny prod.	2,29	2,38	2,57	2,17	2,07	2,21	1,56	1,81
35	Świadczenia	0,31	0,30	0,33	0,33	0,25	0,34	0,34	0,32
36	Koszt własny gosp.	2,60	2,68	2,90	2,50	2,32	2,55	1,90	2,13
37	Koszt alternatywny	2,47	2,63	2,72	2,51	2,28	2,57	1,60	2,00
Żywiec									
38	Koszt własny prod.	11,45	11,90	12,85	10,85	10,35	11,05	7,80	9,05
39	Świadczenia	1,74	1,72	1,75	1,85	2,04	2,10	1,74	1,97
40	Koszt własny gosp.	13,19	13,62	14,60	12,70	12,39	13,15	9,54	11,02
41	Koszt alternatywny	12,35	13,15	13,60	12,56	11,40	12,85	8,00	10,00

Tabela II. 12a

i koszty 1 litra mleka i 1 kg żywca w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	755	677	577	697		682	646	536	534	452
2	352	1056	705	733		1303	77	472	857	845
3	495	250	109	74		861	416	323	66	83
4	997	862	734	651		899	793	776	995	973
5	316	414	283	399		107	233	248	273	105
6	62	17	37	72		138	47	61	144	202
7	155	152	145	134		128	169	155	128	115
8	5	2	30	46		15	7	10	112	136
9	448	470	330	364		492	449	508	482	457
10	13	18	13	21		39	15	37	9	14
11	165	140	43	88		81	51	66	9	41
12	3763	4058	3006	3279		4745	2895	3192	3609	3423
13	566	650	564	628		789	404	400	608	506
14	516	588	296	363		630	346	411	280	347
15	29	7	13	1		44	24	10	20	2
16	22	58	17	40		19	21	39	17	43
17	122	135	113	182		180	94	138	123	177
18	22	15	22	26		12	19	19	18	21
19	92	89	87	92		55	71	91	90	66
20	350	464	202	248		248	266	311	168	197
21	5482	6064	4320	4859		6722	4140	4611	4933	4782
22	71,4	71,5	74,8	76,0		58,6	76,4	77,0	77,0	77,5
23	3710	3717	3888	3950		3047	3974	4003	4003	4031
24	9192	9781	8208	8809		9769	8114	8614	8936	8813
25	2276	2251	2246	2272		3020	2195	2231	2363	2493
26	6916	7530	5962	6527		6749	5919	6383	6573	6320
27	2199	2192	1786	1765		2231	1850	1827	1933	1842
28	143,0	136,2	71,4	116,2		184,5	94,1	87,5	101,2	173,6
29	2914	2873	2143	2346		3153	2320	2264	2439	2710
30	2,45	2,49	3,49	3,24		1,86	3,29	3,40	3,16	2,86
31	1,10	1,33	0,97	1,11		1,17	0,84	1,05	1,05	0,84
32	3,59	3,69	5,11	4,65		3,30	4,50	4,70	4,81	4,09
33	0,50	0,70	0,13	0,36		0,42	0,21	0,37	0,19	0,20
34	2,37	2,62	2,78	2,77		2,14	2,55	2,82	2,69	2,33
35	0,28	0,33	0,30	0,25		0,27	0,29	0,30	0,30	0,28
36	2,65	2,95	3,08	3,02		2,41	2,84	3,12	2,99	2,61
37	2,50	3,02	2,86	3,03		2,58	2,57	3,02	2,84	2,55
38	11,85	13,10	13,90	13,85		10,70	12,75	14,09	13,45	11,65
39	1,90	1,65	1,31	1,19		1,56	1,57	1,54	1,54	1,56
40	13,75	14,75	15,21	15,04		12,26	14,32	15,63	14,99	13,21
41	12,50	15,10	14,30	15,15		12,90	12,85	15,10	14,20	12,80

Nakłady na bydło w przeliczeniu na 1 krowę

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	574	683	727	679	699	639	662	712
2	Ziemniaki	847	1054	952	1045	838	889	511	466
3	Okopowe pastewne	144	179	697	369	416	535	257	368
4	Siano	560	658	1092	1486	917	1105	720	944
5	Zielonki	307	250	130	140	273	180	220	224
6	Liście buraczane	71	99	152	82	238	263	184	267
7	Pastwisko	116	114	181	189	23	49	95	91
8	Wysłodki	56	63	37	28	132	164	149	171
9	Mleko pełne	350	489	357	441	489	491	325	428
10	„ chude	22	19	16	20	11	22	9	13
11	Inne pasze	50	133	2	20	50	124	5	102
12	Razem pasze	3097	3741	4343	4499	4086	4461	3137	3736
13	Słoma	699	683	790	844	759	786	746	806
14	Utrzymanie budynków	412	423	440	552	834	944	446	550
15	Dokupno cieląt	23	15	45	30	26	13	47	16
16	Weterynaria	20	23	20	70	41	50	47	52
17	Siła pociągowa	105	144	189	156	136	195	106	216
18	Przemiał pasz treść.	26	23	11	16	20	15	21	22
19	Ubezpieczenie	103	99	96	142	108	119	123	163
20	Nakłady ogólnogosp.	204	237	248	271	481	506	278	368
21	Nakłady mater.-pien.	4689	5388	6182	6580	6491	7089	4951	5989
22	Nakłady pracy dni	71,7	72,0	55,2	53,6	69,7	68,1	55,4	56,6
23	Oplata pracy	3726	3744	2870	2787	3626	3540	2882	2943
24	Nakłady brutto	8415	9132	9052	9367	10117	10629	7833	8932
25	Obornik	2264	2368	2718	3046	2461	2624	2369	2518
26	Nakłady netto	6151	6764	6334	6321	7656	8005	5464	6414
27	Prod. mleka l	2071	1948	2315	2371	2254	2232	2211	2076
28	„ żywca kg	102,1	124,7	156,7	206,0	139,1	169,2	116,5	158,3
29	Razem ltr. przelicz.	2581	2572	2098	3401	2949	3078	2793	2868
Mleko									
Nakład globalny									
30	dni/100 l	2,78	2,80	1,78	1,58	2,35	2,21	1,98	1,97
31	netto zł/ltr	0,94	1,17	1,11	1,04	1,37	1,45	0,92	1,22
Nakład finalny									
32	dni/100 l	4,00	4,20	3,25	2,76	3,51	3,29	2,90	2,90
33	netto zł/l	0,30	0,45	0,35	0,42	0,77	0,89	0,45	0,73
34	Koszt własny prod.	2,38	2,63	2,04	1,86	2,60	2,60	1,95	2,24
35	Świadczenia	0,35	0,38	0,26	0,30	0,26	0,30	0,34	0,33
36	Koszt własny gosp.	2,73	3,01	2,30	2,16	2,86	2,90	2,29	2,57
37	Koszt alternatywny	2,52	2,84	2,19	2,08	2,85	2,83	2,14	2,45
Żywiec									
38	Koszt własny prod.	11,90	13,15	10,20	9,30	13,00	13,00	9,75	11,20
39	Świadczenia	1,96	2,25	1,55	1,84	1,55	1,50	2,04	2,05
40	Koszt własny gosp.	13,86	15,40	11,75	11,14	14,55	14,50	11,79	13,25
41	Koszt alternatywny	12,60	14,20	10,95	10,42	14,25	14,15	10,70	12,25

Tabela II. 12b

i koszty 1 litra mleka i 1 kg żywca w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	483	266	615	620	628	572	623	683	544	632
2	531	691	1280	1032	912	897	486	650	1078	908
3	276	233	443	460	265	153	207	248	289	263
4	663	688	943	1103	745	624	1005	1176	1116	1315
5	253	246	55	16	285	116	242	196	112	85
6	59	91	309	262	128	156	268	320	128	108
7	212	225	77	113	197	186	54	156	30	101
8	24	40	263	161	108	112	208	210	86	69
9	407	450	485	492	393	345	488	557	459	477
10	5	38	14	16	9	22	12	16	8	16
11	13	41	71	99	6	86	105	155	47	40
12	2926	3009	4555	4374	3676	3269	3696	4372	3897	4074
13	472	426	888	869	642	695	846	883	726	710
14	207	364	543	651	503	353	876	945	637	731
15	17	11	30	7	16	5	65	11	36	13
16	19	35	28	20	16	18	38	50	23	31
17	115	150	110	140	119	173	128	205	141	276
18	18	13	15	18	16	14	14	18	14	12
19	68	81	120	105	91	77	113	119	118	85
20	195	242	303	341	186	189	425	492	353	386
21	4137	4331	6532	6525	5265	4793	6203	7095	5945	6318
22	72,7	73,4	56,3	56,2	67,4	68,1	67,6	65,1	64,3	59,9
23	3778	3817	2928	2921	3503	3539	3514	3385	3342	3114
24	7915	8148	9520	9446	8768	8332	9717	10480	9287	9432
25	2405	2437	2730	2687	2228	2275	2603	2735	2525	2653
26	5510	5711	6790	6559	6540	6057	7114	7745	6762	6779
27	1842	1881	2252	2232	1989	1981	2232	2326	2168	2159
28	95,2	129,3	145,4	165,7	87,2	106,9	160,0	174,4	143,2	183,2
29	2318	2528	2979	3060	2425	2516	3032	3198	2884	3075
30	3,14	2,90	1,89	1,84	2,78	2,71	2,23	2,04	2,23	1,95
31	1,03	0,75	1,30	1,18	1,24	1,00	1,19	1,36	1,19	1,19
32	4,47	4,11	3,28	3,03	4,39	3,90	3,23	3,01	3,54	3,06
33	0,03	0,12	0,57	0,56	0,41	0,38	0,67	0,86	0,51	0,61
34	2,66	2,26	2,28	2,14	2,69	2,41	2,35	2,42	2,35	2,20
35	0,28	0,28	0,23	0,26	0,31	0,31	0,23	0,29	0,26	0,31
36	2,94	2,54	2,51	2,40	3,00	2,72	2,58	2,71	2,61	2,51
37	2,67	2,48	2,56	2,55	2,86	2,68	2,54	2,60	2,49	2,35
38	13,30	11,30	11,40	10,70	13,45	12,05	11,75	12,10	11,75	11,00
39	1,52	1,40	1,28	1,55	1,78	1,88	1,33	1,80	1,38	1,72
40	14,82	12,70	12,68	12,25	15,23	13,93	13,08	13,90	13,13	12,72
41	13,35	12,40	12,80	12,75	14,30	13,40	12,0	13,00	12,45	11,75

Nakłady na trzodę w przeliczeniu na 100 kg produkcji żywca

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	461	456	537	569	410	464	488	395
2	Ziemniaki	523	485	489	536	411	414	480	354
3	Zielonki	12	12	13	11	15	20	22	26
4	Mleko pełne	36	42	26	23	8	12	36	54
5	„ chude	63	79	43	61	67	51	75	87
6	Inne pasze	4	3	4	7	21	6	17	19
7	Razem pasze	1099	1077	1112	1207	932	967	1118	935
8	Słoma	71	75	77	79	71	63	76	73
9	Utrzymanie budynków	50	53	54	52	51	51	41	45
10	Opał	35	74	41	103	29	87	21	83
11	Dokupno prosiąt	5	33	5	19	12	52	6	55
12	Weterynaria	7	15	10	14	4	11	8	20
13	Siła pociągowa	28	24	49	43	20	24	34	33
14	Przemiał pasz treści.	15	14	15	17	17	14	9	10
15	Ubezpieczenie	6	6	5	4	5	5	6	6
16	Nakłady ogólnogosp.	43	49	27	31	31	52	55	59
17	Nakłady mater.-pien.	1359	1420	1395	1569	1172	1326	1374	1319
18	Nakłady pracy dni	12,3	11,6	11,4	11,3	9,6	8,6	10,9	9,3
19	Opłata pracy	642	605	594	586	499	447	564	483
20	Nakłady brutto	2001	2025	1989	2155	1671	1773	1938	1802
21	Obornik	200	200	200	200	200	200	200	200
22	Nakłady netto	1801	1825	1789	1955	1471	1573	1738	1602
23	Nakład globalny dni/100 kg	12,3	11,6	11,4	11,3	9,6	8,6	10,9	9,3
24	netto zł/kg	11,61	12,20	11,96	13,68	9,72	11,26	11,70	11,18
25	Nakład finalny dni/100 kg	22,7	20,5	22,1	22,39	17,31	16,23	19,67	16,04
26	netto zł/kg	6,21	7,61	6,40	7,91	5,70	7,29	7,15	7,68
27	Koszt własny prod.	18,01	18,25	17,88	19,55	14,71	15,73	17,38	16,02
28	Świadczenia	1,99	2,13	1,99	1,81	2,77	3,07	1,98	2,02
29	Koszt własny gosp.	20,00	20,38	19,87	21,36	17,48	18,80	19,36	18,04
30	Koszt alternatywny	21,30	24,11	19,37	24,33	19,74	23,84	19,60	20,13

Tabela II. 13a

i koszt 1 kg żywca w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	488	478	482	392	451	503	423	523	436	
2	674	623	715	625	442	783	416	546	479	
3	—	16	11	13	41	3	5	9	55	
4	37	47	33	39	52	63	56	51	29	
5	66	65	96	151	78	100	121	45	60	
6	—	—	8	2	—	—	—	11	8	
7	1265	1239	1345	1222	1064	1452	1021	1185	1067	
8	70	76	59	75	78	49	75	85	77	
9	62	60	36	46	72	42	53	35	45	
10	56	123	37	102	75	52	102	32	84	
11	5	26	3	26	8	5	15	3	24	
12	11	10	9	12	25	12	25	9	8	
13	30	22	29	30	30	25	23	33	31	
14	10	13	16	15	10	15	13	15	18	
15	7	12	5	6	2	5	7	6	2	
16	63	86	36	44	57	53	62	30	35	
17	1579	1667	1575	1578	1421	1710	1396	1433	1391	
18	12,9	13,2	13,5	13,2	10,3	15,3	15,3	13,5	13,9	
19	673	689	701	688	536	797	797	705	724	
20	2252	2356	2276	2266	1957	2507	2193	2138	2115	
21	200	200	200	200	200	200	200	200	200	
22	2052	2156	2076	2066	1757	2307	1993	1938	1915	
23	12,9	13,3	13,5	13,2	10,3	15,3	15,3	13,5	13,9	
24	13,81	14,64	13,74	13,80	12,21	15,11	11,97	12,36	11,92	
25	24,06	23,27	27,01	24,4	19,10	29,81	23,23	26,07	24,05	
26	8,01	9,46	6,71	7,97	7,64	7,57	7,85	5,82	6,64	
27	20,52	21,56	20,76	20,66	17,57	23,07	19,93	19,38	19,15	
28	1,84	1,84	1,05	1,34	1,78	1,49	1,68	1,84	1,71	
29	22,36	23,40	21,81	22,00	19,35	24,56	21,61	21,22	20,86	
30	26,23	29,12	22,37	25,17	23,02	25,29	24,27	22,02	23,34	

Nakłady na trzodę w przeliczeniu na 100 kg produkcji żywca

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	423	466	520	491	492	396	427	432
2	Ziemniaki	568	627	553	465	601	595	456	504
3	Zielonki	8	9	—	—	13	18	11	15
4	Mleko pełne	24	32	25	28	42	49	42	58
5	„ chude	50	63	74	92	77	81	75	72
6	Inne pasze	2	3	—	—	16	—	—	2
7	Razem pasze	1075	1200	1172	1076	1241	1139	1011	1083
8	Słoma	57	69	76	50	91	105	77	62
9	Utrzymanie budynków	50	45	57	59	98	91	50	54
10	Opał	34	85	32	64	35	80	27	56
11	Dokupno prosiąt	3	26	8	24	2	18	9	18
12	Weterynaria	11	14	5	8	7	11	5	10
13	Siła pociągowa	26	24	41	39	35	32	26	26
14	Przemiał pasz treść.	20	17	12	12	14	9	14	11
15	Ubezpieczenie	7	5	4	3	4	5	5	4
16	Nakłady ogólnogosp.	36	43	45	52	78	81	44	55
17	Nakłady mater.-pien.	1319	1528	1452	1337	1605	1571	1268	1379
18	Nakłady pracy dni	12,7	12,8	11,0	10,2	11,4	10,8	8,7	8,4
19	Opiata pracy	658	666	571	532	591	566	450	438
20	Nakłady brutto	1977	2194	2023	1919	2196	2137	1718	1817
21	Obornik	200	200	200	200	200	200	200	200
22	Nakłady netto	1777	1994	1823	1719	1996	1937	1518	1617
23	Nakład globalny dni/100 kg	12,7	12,8	11,0	10,2	11,4	10,8	8,7	8,4
24	netto zł/kg	11,17	13,28	12,51	11,89	14,05	13,73	10,66	11,80
25	Nakład finalny dni/100 kg	22,8	23,9	22,3	19,3	21,2	19,5	16,4	16,4
26	netto zł/kg	5,91	7,51	6,62	7,19	8,94	9,23	6,66	7,64
27	Koszt własny prod.	17,77	19,94	18,23	17,19	19,96	19,37	15,18	16,17
28	Świadczenia	2,19	2,41	2,06	2,13	1,72	2,16	2,47	2,78
29	Koszt własny gosp.	19,96	22,35	20,29	19,32	21,68	21,53	17,65	18,95
30	Koszt alternatywny	20,15	25,98	21,11	21,83	25,27	24,33	19,18	22,39

Tabela II. 13b

i koszt 1 kg żywca w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	516	583	464	424	481	407	481	547	435	541
2	854	527	419	448	602	549	502	610	493	490
3	5	7	11	27	12	74	31	27	7	10
4	44	57	49	39	34	22	34	41	18	26
5	49	110	86	61	52	76	60	77	72	77
6	4	—	2	—	2	—	24	—	3	9
7	1472	1234	1031	999	1183	1128	1132	1302	1028	1153
8	37	75	77	100	85	86	62	64	78	41
9	37	41	61	63	42	50	84	74	72	68
10	38	80	25	64	36	71	30	75	33	64
11	3	22	4	21	3	28	3	36	4	20
12	10	18	7	2	9	7	7	6	9	4
13	29	25	27	26	31	30	32	34	33	38
14	20	21	12	10	12	11	14	14	11	8
15	6	6	6	1	6	2	4	5	3	2
16	39	47	59	59	34	36	77	93	54	63
17	1691	1619	1309	1345	1441	1449	1445	1703	1325	1461
18	14,6	14,4	10,3	9,7	11,8	12,8	12,3	12,4	10,4	9,9
19	759	747	535	505	614	667	637	642	539	513
20	2450	2366	1844	1850	2055	2116	2082	2345	1864	1974
21	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
22	2250	2166	1644	1650	1855	1916	1882	2145	1664	1774
23	14,6	14,4	10,3	9,7	11,8	12,8	12,3	12,4	10,4	9,9
24	14,91	14,17	11,08	11,46	12,41	12,50	12,42	15,00	11,23	12,59
25	29,5	24,9	18,5	17,9	23,9	23,3	21,4	22,6	18,8	18,6
26	7,16	8,71	6,82	7,19	6,12	7,04	7,69	9,70	6,86	8,07
27	22,50	21,66	16,44	16,50	18,55	19,16	18,82	21,45	16,64	17,74
28	1,50	1,46	1,57	1,90	2,18	2,12	1,58	2,02	1,62	2,18
29	24,00	23,12	18,01	18,40	20,73	21,28	20,40	23,47	18,26	19,92
30	23,13	26,98	21,31	22,92	21,35	24,14	23,92	26,93	18,95	19,78

Nakłady na drób w przeliczeniu na 10 sztuk

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	541	512	478	477	482	428	415	412
2	Okopowe	169	156	170	94	136	107	223	98
3	Zielonki	18	20	23	22	19	23	12	15
4	Mleko	32	48	27	33	42	54	22	33
5	Inne pasze	24	24	24	28	23	25	22	26
6	Razem pasze	784	750	722	654	702	637	694	584
7	Słoma	14	14	11	11	20	20	14	14
8	Utrzymanie budynków	37	40	28	33	37	41	35	40
9	Opał	11	20	6	14	14	21	15	27
10	Zakup kurcząt	11	14	7	10	17	19	17	28
11	Weterynaria	4	7	6	4	10	13	3	7
12	Siła pociągowa	3	2	4	5	2	2	3	3
13	Przemiał pasz treść.	17	16	12	14	20	20	15	10
14	Nakłady ogólnogosp.	26	29	22	17	29	31	31	35
15	Nakłady mater. pien.	907	892	818	762	851	804	827	748
16	Nakłady pracy dni	8,0	7,9	9,5	9,5	5,5	5,5	6,0	6,0
17	Opłata pracy	418	410	496	496	288	286	314	313
18	Nakłady brutto	1325	1302	1314	1258	1139	1090	1141	1061
19	Obornik	60	60	60	43	60	60	60	60
20	Pierze	26	32	27	37	18	28	24	43
21	Nakłady netto	1239	1210	1227	1178	1061	1002	2057	958
22	Nieśność sztuk	94	92	91	89	93	91	97	95
23	Prod. jaj sztuk	697,4	682,3	721,3	687,0	602,5	572	663,3	631,0
24	„ żywca kg	14,6	14,0	16,5	13,2	14,3	14,2	17,4	14,2
J a j a									
Nakład globalny									
25	dni/100 szt.	0,87	0,93	0,98	1,08	0,67	0,70	0,64	0,70
26	netto zł/szt.	0,89	0,94	0,76	0,76	0,91	0,89	0,79	0,73
Nakład finalny									
27	dni/100 szt.	1,54	1,51	1,64	1,71	1,27	1,29	1,11	1,12
28	netto zł/szt.	0,54	0,58	0,42	0,43	0,60	0,58	0,54	0,51
29	Koszt własny prod.	1,34	1,36	1,27	1,32	1,26	1,25	1,12	1,09
30	Świadczenia	0,15	0,18	0,17	0,19	0,18	0,25	0,17	0,21
31	Koszt własny gosp.	1,49	1,54	1,44	1,51	1,44	1,50	1,29	1,30
32	Koszt alternatywny	1,58	1,78	1,36	1,63	1,67	1,99	1,24	1,39
Ż y w i e c									
33	Koszt własny prod.	20,60	20,37	18,95	17,68	20,42	18,83	17,75	16,79
34	Świadczenia	2,32	2,77	2,45	2,55	2,83	3,80	2,74	3,29
35	Koszt własny gosp.	22,92	23,14	21,40	20,23	23,25	22,63	20,49	20,08
36	Koszt alternatywny	23,64	26,87	20,34	21,91	27,22	30,01	19,71	21,52

Tabela II. 14a

i koszty 1 jaja i 1 kg żywca drobiowego w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	520	563	489	488	547	574	647	455	500	
2	268	206	211	182	166	299	137	156	144	
3	19	29	15	18	22	15	26	13	15	
4	35	32	36	44	35	39	39	36	47	
5	26	119	22	33	26	29	52	25	39	
6	868	949	773	765	796	956	901	685	745	
7	11	10	10	10	12	10	10	10	10	
8	50	58	29	33	53	37	35	26	24	
9	26	40	16	39	26	23	47	15	30	
10	17	20	4	9	20	11	17	7	11	
11	11	20	9	14	—	8	14	6	13	
12	3	4	2	3	3	2	5	4	3	
13	15	13	18	14	11	15	19	15	20	
14	37	55	19	24	30	31	45	20	26	
15	1038	1169	880	911	951	1093	1093	788	882	
16	7,6	7,5	8,0	8,9	6,0	9,0	9,1	9,1	9,1	
17	394	393	418	463	314	470	471	471	471	
18	1432	1562	1298	1374	1265	1563	1564	1259	1353	
19	60	60	60	60	60	60	60	60	60	
20	47	72	76	60	30	18	31	13	19	
21	1325	1430	1162	1254	1175	1485	1473	1186	1274	
22	105	103	91	89	85	106	104	89	87	
23	810,1	812,0	725,5	710,8	566,8	917,6	906,9	754,1	722,8	
24	14,9	14,4	15,2	15,0	12,1	17,6	16,8	14,3	13,7	
25	0,71	0,69	0,84	0,94	0,82	0,73	0,76	0,94	0,98	
26	0,88	0,96	0,76	0,84	1,17	0,83	0,83	0,74	0,88	
27	1,35	1,33	1,60	1,50	1,65	1,36	1,33	1,62	1,70	
28	0,55	0,63	0,37	0,50	0,75	0,50	0,54	0,39	0,50	
29	1,25	1,32	1,20	1,33	1,60	1,21	1,23	1,23	1,38	
30	0,17	0,22	0,14	0,14	0,12	0,14	0,17	0,15	0,14	
31	1,42	1,54	1,34	1,47	1,72	1,35	1,40	1,38	1,52	
32	1,52	1,77	1,26	1,63	2,06	1,29	1,51	1,34	1,71	
33	20,94	23,55	17,62	18,27	22,82	21,41	21,43	17,86	18,90	
34	2,86	3,93	1,97	2,08	1,84	2,42	3,06	2,19	2,04	
35	23,80	27,48	19,59	20,35	24,66	23,83	24,49	20,05	20,94	
36	25,57	31,92	18,54	25,00	29,68	23,00	26,49	18,54	23,50	

Nakłady na drób w przeliczeniu na 10 sztuk

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	524	539	552	522	468	447	411	394
2	Okopowe	188	232	353	119	213	173	75	76
3	Zielonki	14	27	5	4	15	32	15	19
4	Mleko	37	47	26	26	41	42	30	52
5	Inne pasze	23	29	25	23	24	54	17	19
6	Razem pasze	786	874	961	694	761	748	548	560
7	Słoma	13	13	10	11	12	12	14	15
8	Utrzymanie budynków	39	36	36	40	77	82	41	38
9	Opał	16	29	8	15	11	23	10	19
10	Zakup kurcząt	9	16	14	15	16	24	11	17
11	Weterynaria	2	5	3	4	11	15	6	12
12	Siła pociągowa	2	2	7	4	4	6	2	2
13	Przemiał pasz treść.	24	22	15	14	14	18	13	10
14	Nakłady ogólnogosp.	23	33	25	26	55	59	28	30
15	Nakłady mater. pien.	914	1030	1079	823	961	987	673	703
16	Nakłady pracy dni	8,0	8,0	6,0	5,0	8,0	7,1	5,5	5,5
17	Oплата pracy	418	416	314	260	418	367	286	286
18	Nakłady brutto	1332	1446	1393	1083	1379	1354	959	989
19	Obornik	60	60	60	60	60	52	60	60
20	Pierze	20	18	34	41	45	20	19	18
21	Nakłady netto	1252	1368	1299	982	1274	1282	880	911
22	Nieśność sztuk	90	88	98	94	98	96	90	88
23	Prod. jaj sztuk	601	585	569	560	695	680	604	590
24	„ żywca kg	14,2	14,3	18,6	10,5	15,1	12,6	13,0	13,3
J a j a									
Nakład globalny									
25	dni/100 szt.	0,99	0,99	0,69	0,70	0,86	0,80	0,68	0,69
26	netto zł/szt.	1,01	1,19	1,15	1,01	0,93	1,04	0,74	0,77
Nakład finalny									
27	dni/100 szt.	1,79	1,91	1,66	1,51	1,48	1,42	1,10	1,15
28	netto zł/szt.	0,59	0,71	0,65	0,59	0,61	0,72	0,52	0,54
29	Koszt własny prod.	1,52	1,70	1,51	1,37	1,38	1,46	1,09	1,14
30	Świadczenia	0,16	0,21	0,14	0,18	0,16	0,20	0,19	0,24
31	Koszt własny gosp.	1,68	1,91	1,65	1,55	1,54	1,66	1,28	1,38
32	Koszt alternatywny	1,66	2,04	1,75	1,81	1,69	1,72	1,32	1,53
Ż y w i e c									
33	Koszt własny prod.	22,11	25,18	23,45	19,46	20,63	21,89	16,55	17,31
34	Świadczenia	2,48	3,17	2,21	2,54	2,44	3,22	2,76	3,51
35	Koszt własny gosp.	24,59	28,35	25,66	22,00	23,07	25,11	19,31	20,82
36	Koszt alternatywny	24,15	31,52	27,26	26,31	25,40	26,20	20,24	23,87

Tabela II. 14b

i koszty 1 jaja i 1 kg żywca drobiowego w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	601	667	508	509	571	422	483	597	532	519
2	173	158	178	108	160	127	133	170	120	114
3	6	21	22	20	24	36	14	17	17	18
4	27	29	32	50	34	36	37	44	34	51
5	27	33	22	72	24	23	24	36	25	29
6	834	908	762	759	813	644	691	864	728	731
7	13	10	12	10	12	12	13	14	14	14
8	28	33	45	49	22	30	77	88	58	62
9	17	24	19	28	26	36	9	17	8	19
10	6	10	25	43	6	17	14	23	29	32
11	9	18	3	2	5	7	2	2	—	—
12	3	5	2	4	3	3	4	4	3	5
13	23	22	12	13	14	12	14	15	13	14
14	25	35	35	42	22	24	47	61	41	42
15	958	1065	915	950	923	785	871	1088	894	919
16	9,1	9,1	6,5	6,5	8,0	8,0	7,5	7,5	7,5	6,0
17	471	472	340	340	418	418	392	392	392	313
18	1429	1537	1255	1290	1341	1203	1263	1480	1286	1232
19	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
20	20	30	23	34	18	22	16	36	24	37
21	1349	1447	1172	1196	1263	1121	1187	1384	1202	1135
22	100	98	99	97	90	88	97	95	95	93
23	893	874	690	659	606	592	665	653	696	664
24	15,6	15,1	17,6	13,1	13,5	12,8	14,1	15,1	14,9	13,1
25	0,81	0,82	0,69	0,74	0,96	1,01	0,84	0,83	0,82	0,68
26	0,77	0,88	0,88	0,98	0,99	0,88	0,89	1,09	0,86	0,93
27	1,41	1,53	1,27	1,35	1,83	1,79	1,39	1,53	1,39	1,29
28	0,46	0,52	0,58	0,66	0,53	0,47	0,61	0,72	0,57	0,61
29	1,19	1,31	1,24	1,36	1,48	1,40	1,33	1,52	1,29	1,28
30	0,12	0,13	0,13	0,16	0,14	0,20	0,16	0,18	0,14	0,20
31	1,31	1,44	1,37	1,52	1,62	1,60	1,49	1,70	1,43	1,48
32	1,19	1,62	1,78	1,82	1,61	1,87	1,63	1,90	1,46	1,43
33	17,64	19,86	18,65	20,18	23,28	20,87	21,63	23,56	19,57	19,31
34	1,88	1,95	1,96	2,51	2,22	2,93	2,50	3,00	2,11	3,03
35	19,52	21,81	20,61	22,69	25,50	23,80	24,13	23,56	21,68	22,34
36	17,51	24,51	24,68	27,35	25,35	27,75	26,59	30,87	22,31	21,64

Nakłady na owce w przeliczeniu na 1 sztukę

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	24	24	39	24	28	33	18	14
2	Ziemniaki	40	55	67	24	40	38	—	98
3	Okopowe pastewne	9	—	10	20	15	15	35	—
4	Siano	69	72	84	87	54	59	88	158
5	Zielonki	29	30	17	19	35	37	26	35
6	Pastwisko	23	22	29	26	19	21	37	18
7	Inne pasze	2	22	6	11	1	11	—	—
8	Razem pasze	196	225	252	211	192	214	204	323
9	Słoma	86	68	74	73	76	57	72	75
10	Utrzymanie budynków	56	64	42	51	55	62	53	59
11	Weterynaria	0	3	—	—	—	—	1	—
12	Siła pociągowa	6	5	9	8	4	4	7	7
13	Ubezpieczenie	1	2	2	2	2	2	1	2
14	Nakłady ogólnogosp.	18	16	18	10	28	31	24	24
15	Nakłady mater. pien.	363	383	397	355	358	370	362	490
16	Nakłady pracy dni	5,1	5,1	4,0	4,3	4,3	4,2	4,1	4,2
17	Opłata pracy	265	263	208	224	221	218	213	218
18	Nakłady brutto	628	646	605	579	579	588	573	708
19	Obornik	120	120	120	120	120	120	120	120
20	Mleko	11	11	1	—	—	—	—	1
21	Nakłady netto	497	515	484	459	459	468	453	587
22	Prod. żywca kg	13,6	12,8	10,5	22,0	13,2	10,8	13,1	14,8
23	„ wełny kg	2,38	2,36	0,77	0,89	3,49	3,61	2,53	2,66
Wełna									
Nakład globalny									
24	dni/kg	1,52	1,58	2,49	1,78	0,99	0,96	1,13	1,14
25	netto zł/kg	69,2	76,9	161,2	94,9	53,2	57,7	66,5	100,5
Nakład finalny									
26	dni/kg	2,06	2,16	4,10	2,54	1,35	1,35	1,64	1,96
27	netto zł/kg	41,1	46,8	77,5	55,5	34,50	37,4	40,0	57,9
28	Koszt własny prod.	148,2	150,1	290,7	187,5	104,7	107,6	125,3	159,8
29	Świadczenia	15,8	18,4	6,4	13,5	22,9	26,6	16,2	15,7
30	Koszt własny gosp.	164,0	177,5	297,1	201,0	127,6	134,2	141,5	175,5
Żywiec									
31	Koszt własny prod.	10,61	10,73	23,90	13,23	6,99	7,03	10,37	10,95
32	Świadczenia	1,10	1,25	0,49	0,95	1,09	1,81	1,38	1,07
33	Koszt własny gosp.	11,71	11,98	24,39	14,18	8,08	8,84	11,75	12,02

Tabela II. 15a

i koszt 1 kg żywca i 1 kg wełny w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	41	32	35	34	29	62	47	24	15	
2	99	—	68	—	50	42	—	38	128	
3	25	33	2	21	—	13	29	—	—	
4	62	70	17	61	48	151	56	87	90	
5	34	32	16	14	16	20	17	31	34	
6	21	16	22	18	7	24	7	24	13	
7	—	—	—	—	6	—	—	—	29	
8	282	183	157	148	156	312	156	204	309	
9	74	56	50	35	78	47	50	79	88	
10	76	87	48	51	79	53	61	39	43	
11	1	—	—	—	—	1	—	0	—	
12	6	4	6	6	6	5	5	6	4	
13	3	1	2	3	1	2	2	2	4	
14	28	37	24	29	12	23	27	12	14	
15	470	368	249	272	332	443	301	342	462	
16	5,6	5,6	6,9	6,8	4,6	6,1	5,8	5,1	5,1	
17	289	289	359	354	239	316	304	265	268	
18	759	657	608	626	571	759	605	607	730	
19	120	120	120	120	120	121	120	120	120	
20	3	6	—	—	1	28	16	—	1	
21	636	531	488	506	450	610	469	487	609	
22	17,0	17,9	15,8	10,5	10,2	19,7	18,5	11,2	16,9	
23	3,71	2,78	2,17	2,05	2,46	2,21	1,36	1,95	1,96	
24	1,15	1,38	2,16	2,52	1,50	1,60	2,06	1,85	1,67	
25	69,9	59,6	40,7	57,4	68,4	77,0	59,9	82,0	111,3	
26	1,67	1,68	2,65	3,07	1,95	2,35	2,50	2,72	2,68	
27	42,9	44,0	15,2	28,8	45,0	38,0	37,0	36,8	58,7	
28	129,7	131,4	153,0	188,4	146,4	160,1	167,0	178,2	198,1	
29	17,0	18,9	16,1	16,6	15,0	12,1	14,6	14,0	11,6	
30	146,7	150,3	169,1	205,0	161,4	172,2	181,6	192,2	209,7	
31	8,99	9,16	9,87	11,61	8,76	12,99	13,00	12,67	12,89	
32	1,17	1,31	1,06	1,02	0,90	0,99	1,13	0,98	0,76	
33	10,16	10,47	10,93	12,63	9,66	13,98	14,13	13,65	13,65	

Nakłady na owce w przeliczeniu na 1 sztukę

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1953	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	25	25	45	22	44	56	18	16
2	Ziemniaki	38	77	27	59	—	—	43	40
3	Okopowe pastewne	18	10	13	34	32	29	14	21
4	Siano	48	38	133	128	62	87	59	77
5	Zielonki	30	26	56	43	37	21	26	11
6	Pastwisko	19	11	26	23	5	10	21	20
7	Inne pasze	—	7	—	—	15	5	—	3
8	Razem pasze	178	194	300	309	195	278	181	138
9	Słoma	63	67	74	56	119	88	109	60
10	Utrzymanie budynków	59	56	55	59	116	123	63	68
11	Weterynaria	—	—	—	2	—	—	—	5
12	Siła pociągowa	5	5	10	8	5	7	6	5
13	Ubezpieczenie	3	2	1	2	1	2	2	4
14	Nakłady ogólnogosp.	16	18	17	21	42	46	24	26
15	Nakłady mater.-pien.	324	342	457	457	478	474	385	356
16	Nakłady pracy dni	5,1	5,1	4,0	4,0	6,0	6,1	4,0	3,9
17	Opłata pracy	263	265	207	208	314	318	207	203
18	Nakłady brutto	587	607	664	665	792	792	592	559
19	Obornik	120	120	120	120	120	120	120	120
20	Mleko	—	—	—	1	5	12	—	—
21	Nakłady netto	467	487	544	544	667	660	472	439
22	Prod. żywca kg	16,4	9,54	12,8	17,43	9,66	12,8	16,2	11,2
23	„ wełny kg	2,59	2,61	1,75	1,82	3,01	2,85	3,83	3,26
Wełna									
Nakład globalny									
24	dni/kg	1,38	1,55	1,46	1,27	1,65	1,56	0,81	0,98
25	netto zł/kg	54,6	66,9	123,2	106,5	98,1	90,3	53,9	59,3
Nakład finalny									
26	dni/kg	1,86	2,09	2,42	2,10	2,03	1,86	1,13	1,26
27	netto zł/kg	29,8	38,8	72,7	63,3	78,4	74,7	37,5	39,5
28	Koszt własny prod.	126,4	147,5	199,1	172,5	183,9	171,4	96,0	110,3
29	Świadczenia	20,8	25,3	9,8	12,2	11,4	16,0	22,0	25,0
30	Koszt własny gosp.	147,2	172,8	208,9	184,7	195,3	187,4	118,0	135,3
Żywiec									
31	Koszt własny prod.	8,54	10,60	15,34	13,15	11,72	13,27	6,41	7,08
32	Świadczenia	1,02	1,80	0,76	0,93	0,74	1,25	1,46	1,66
33	Koszt własny gosp.	9,56	12,40	16,10	14,08	12,46	14,62	7,87	8,74

^a Mleko policzono jako produkt główny: 1960 — prod. mleka 59,4 l; koszt własny
1963 — „ „ 72,4 l; „ „

Tabela II. 15b

i koszt 1 kg żywca i 1 kg wełny w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	28	27	46	41	17	17	26	20	37	28
2	—	—	23	72	46	103	105	71	70	115
3	23	27	21	—	—	—	—	29	11	—
4	95	94	88	107	74	51	81	70	106	165
5	21	13	29	33	30	37	27	52	24	24
6	54	28	11	5	26	25	10	26	7	6
7	—	4	4	15	—	33	2	35	3	7
8	221	193	222	273	193	266	251	303	258	345
9	78	50	67	62	76	75	79	84	98	63
10	42	47	67	77	34	46	116	106	86	92
11	1	1	1	—	—	17	—	—	4	—
12	6	5	6	8	7	5	6	9	6	10
13	2	2	1	2	3	6	1	—	3	4
14	19	23	22	26	15	14	33	39	29	27
15	369	321	386	448	328	429	486	541	484	541
16	6,6	6,6	4,1	4,0	5,1	5,2	5,1	5,1	4,5	4,1
17	343	343	211	208	265	270	263	265	234	211
18	712	664	597	656	593	699	749	805	718	752
19	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
20	a	a		1	—	1	13	12	2	3
21	590	544	477	535	473	578	616	675	596	629
22	7,8	16,2	8,4	15,21	14,6	8,66	10,2	9,55	14,0	16,10
23	1,67	1,91	1,66	1,96	1,22	1,73	2,77	2,73	2,24	2,33
24	1,42	1,31	183	1,36	2,59	2,23	1,45	1,54	1,43	1,21
25	53,7	40,4	117,2	111,7	105,6	138,2	100,3	123,4	114,4	125,0
26	1,88	1,65	2,64	2,13	3,56	3,32	2,08	2,18	2,18	2,10
27	29,9	22,6	74,9	71,6	55,2	81,6	67,6	90,1	75,4	78,75
28	127,5	168,5	212,4	182,4	240,3	254,2	175,7	203,5	188,8	187,9
29	12,3	16,3	7,8	10,7	24,7	8,0	10,2	13,0	10,2	13,9
30	189,8	124,8	220,2	193,1	165,0	262,2	185,9	216,5	199,0	201,8
31	10,70	7,42	14,85	11,64	12,38	16,62	12,76	12,24	12,34	11,90
32	1,04	1,09	0,52	0,68	1,24	0,85	0,72	1,04	0,64	0,88
33	11,74	8,51	15,37	12,32	13,62	16,87	13,48	13,28	12,98	12,78

prod. 4,97 zł; świadczenia 0,46 zł; koszt własny gosp. 5,43 zł.

„ 3,02 zł; „ 0,44 zł; „ „ „ 3,46 zł.

Nakłady na 1 konia i koszt

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	2136	2119	2246	2248	1452	1511	2477	2700
2	Ziemniaki	211	168	248	254	136	59	392	440
3	Okopowe pastewne	32	47	41	86	32	86	97	—
4	Siano	533	588	962	1142	338	426	615	881
5	Zielonki	95	109	112	99	164	251	216	229
6	Pastwisko	49	48	183	185	10	11	47	59
7	Inne pasze	—	21	12	20	—	—	—	—
8	Razem pasze	3056	3100	3804	4034	2132	2344	3844	4309
9	Słoma	543	451	451	578	602	638	399	415
10	Utrzymanie budynków	270	308	205	240	271	298	252	291
11	Amortyzacja	272	257	271	257	271	257	271	257
12	Kucie	126	157	116	143	132	157	130	156
13	Weterynaria	85	103	57	100	86	104	88	110
14	Przemiał pasz treściw.	68	72	54	66	64	62	57	60
15	Ubezpieczenie	107	116	91	92	145	147	145	170
16	Nakłady mater.-pien.	4527	4564	5049	5510	3703	4007	5186	5768
17	Nakłady pracy	40,5	40,5	34,2	34,2	32,9	32,9	40,0	40,0
18	Oплата pracy	2106	2107	1778	1778	1711	1711	2080	2080
19	Nakłady brutto	6633	6671	6827	7288	5414	5718	7266	7848
20	Obornik	1099	1100	1100	1100	1099	1100	1099	1100
21	Zywiec	121	137	143	108	129	173	392	175
22	Włosie	12	16	14	16	13	14	20	27
23	Nakłady netto	5401	5418	5570	6064	4173	4431	5755	6546
24	Dni pracy w roku	116	118	89	88	116	117	113	118
25	Nakład globalny dni/koniodzień	0,35	0,34	0,38	0,39	0,28	0,28	0,35	0,34
26	zł/koniodzień	28,5	28,2	48,3	48,7	21,4	23,3	32,5	37,7
27	Koszt 1 koniodnia	46,7	45,9	68,1	69,0	36,0	37,9	50,7	55,4

Tabela II. 16a

1 dnia pracy konia w 1960 i 1963 r.

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	2917	2765	2100	2180		2417	2036	1896	1745	1843
2	394	58	314	312		173	256	211	168	411
3	97	88	15	46		35	81	181	—	—
4	800	827	451	438		480	537	706	565	596
5	220	86	211	301		65	117	109	84	225
6	49	61	35	37		11	57	57	21	52
7	—	—	—	—		11	—	—	—	—
8	4477	3885	3126	3314		3192	3084	3160	2583	3127
9	467	536	434	479		458	335	345	472	524
10	374	418	208	245		286	260	301	185	211
11	271	254	271	257		257	271	258	271	257
12	136	155	129	154		132	133	156	130	150
13	98	112	56	60		163	84	102	71	96
14	83	64	75	78		47	55	57	58	71
15	115	123	77	94		65	87	117	112	119
16	6021	5547	4376	4681		4600	4309	4496	3882	4555
17	45,0	45,0	47,0	47,0		32,0	46,0	46,0	48,0	48,0
18	2340	2340	2444	2444		1662	2392	2392	2496	2497
19	8361	7887	6820	7125		6262	6701	6888	6378	7052
20	1100	1100	1099	1205		1100	1100	1100	1099	1100
21	89	209	121	—		20	84	118	37	119
22	13	17	10	1		—	8	10	13	15
23	7159	6561	5590	5919		5142	5509	5660	5229	5818
24	162	163	109	112		108	133	135	103	111
25	0,28	0,28	0,43	0,42		0,30	0,35	0,34	0,46	0,43
26	29,8	25,6	28,9	31,0		32,2	23,5	24,2	26,8	29,8
27	44,4	40,2	51,3	52,8		47,8	41,7	41,9	50,7	52,2

Nakłady na 1 konia i koszt

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	Treściwe	2264	2250	2693	2221	2389	2370	1691	1717
2	Ziemniaki	60	42	446	237	193	154	186	79
3	Okopowe pastewne	—	11	90	—	75	71	36	18
4	Siano	296	324	740	805	871	863	356	411
5	Zielonki	129	143	83	68	138	324	116	173
6	Pastwisko	50	46	54	48	6	10	47	44
7	Inne pasze	—	—	—	—	70	—	—	—
8	Razem pasze	2799	2816	4106	3380	3742	3792	2432	2442
9	Słoma	553	568	516	484	577	450	526	575
10	Utrzymanie budynków	284	270	264	295	575	599	303	329
11	Amortyzacja	271	257	271	257	271	257	271	257
12	Kucie	133	154	113	137	132	146	129	159
13	Weterynaria	105	106	78	83	85	122	73	73
14	Przemiał pasz treść.	107	108	95	54	72	57	61	35
15	Ubezpieczenie	137	142	72	82	164	179	125	122
16	Nakłady mater.-pien.	4389	4421	5515	4772	5618	5602	3920	4012
17	Nakłady pracy	44,0	44,0	34,0	34,4	45,0	45,0	33,2	33,2
18	Opłata pracy	2288	2288	1789	1789	2340	2340	1726	1726
19	Nakład brutto	6677	6709	7304	6561	7958	7942	5646	5738
20	Obornik	1099	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100
21	Żywiec	111	92	128	327	73	257	190	94
22	Włosie	12	16	15	18	11	14	13	14
23	Nakład netto	5455	5501	6061	5116	6774	6571	4343	4530
24	Dni pracy w roku	121	124	92	90	128	130	111	112
25	Nakład globalny dni/koniodzień	0,36	0,35	0,37	0,38	0,35	0,34	0,30	0,30
26	zł/koniodzień	26,2	26,1	46,4	37,0	34,6	32,6	23,5	25,0
27	Koszt 1 koniodnia	44,9	44,3	65,6	56,8	52,8	50,6	39,1	40,6

Tabela II. 16b

1 dnia pracy konia w 1960 i 1963 r.

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963
1	1616	1661	1533	1859	2388	1948	2253	2473	2416	2837
2	270	81	251	542	218	506	196	248	164	519
3	42	152	55	—	31	—	23	26	25	—
4	588	633	880	802	471	485	717	758	780	1101
5	39	73	157	144	130	223	129	199	68	191
6	52	49	14	52	62	98	7	16	14	32
7	—	—	1	—	—	—	19	—	—	—
8	2807	2649	2891	3399	3200	3260	3344	3720	3467	4680
9	345	363	498	632	503	497	554	573	417	500
10	205	235	330	378	150	216	573	523	424	454
11	271	257	271	265	271	257	271	257	271	257
12	119	144	109	123	130	154	128	144	124	141
13	61	42	141	142	89	109	107	89	121	133
14	58	52	45	51	62	55	68	65	64	70
15	85	87	153	162	162	189	172	145	148	175
16	3754	3829	4441	5152	4667	4737	5217	5516	5036	6410
17	43,0	43,0	32,0	32,0	42,0	41,8	45,0	45,0	38,0	38,0
18	2236	2236	1664	1662	2184	2175	2340	2340	1976	1736
19	5990	6065	6105	6814	6851	6912	7557	7856	7012	8206
20	1099	1100	1099	1100	1100	1100	1100	1099	1099	1100
21	87	70	100	205	133	110	90	13	58	204
22	8	10	15	16	12	16	10	6	17	23
23	4796	4885	4891	5493	5606	5686	6357	6738	5838	6879
24	106	108	118	111	119	121	133	128	111	113
25	0,40	0,40	0,27	0,29	0,35	0,35	0,34	0,35	0,34	0,34
26	24,5	24,5	27,3	34,5	28,9	29,0	30,2	34,4	34,8	44,9
27	45,2	45,2	41,3	49,6	47,1	47,2	47,9	52,6	52,5	62,6

Zużycie pasz przez
(Mleko w litrach, pozostałe

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Białystok		Bydgoszcz		Gdańsk	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963

Bydło

1	Treściwe	2,5	2,6	2,2	2,4	2,9	3,4	2,3	2,5
2	Ziemniaki	11,8	17,2	18,7	20,8	9,6	17,0	—	11,5
3	Okopowe pastewne	10,6	9,9	5,9	7,2	24,5	14,3	22,5	17,5
4	Wysłodki	6,2	4,6	1,0	1,7	16,0	15,7	6,8	6,1
5	Siano	14,6	15,6	14,3	14,5	15,9	17,3	13,5	19,7
6	Zielonki	30,6	33,1	13,1	23,9	14,8	50,3	30,5	30,4
7	Pastwisko	26,4	26,0	41,3	40,5	20,6	19,8	27,0	21,0
8	Mleko pełne	158	188	128	151	186	207	139	125
9	„ chude	30,1	31,4	50,1	61,0	31,6	34,0	22,1	39,0

Trzoda

1	Treściwe	2,1	2,2	2,3	2,6	2,4	2,7	2,1	1,9
2	Ziemniaki	7,7	8,5	8,0	11,4	7,8	8,7	6,4	6,6
3	Zielonki	0,9	1,0	0,8	0,9	1,4	1,5	1,6	1,6
4	Mleko pełne	16,0	17,4	10,7	10,8	4,1	5,3	24,5	30,0
5	„ chude	141	149	95	111	148	92	166	158

Drób

1	Treściwe	2,4	2,4	2,0	2,1	2,9	2,8	1,9	1,9
2	Ziemniaki	2,4	2,7	2,3	2,1	2,6	2,8	3,0	1,8
3	Siano	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
4	Zielonki	0,7	0,8	0,8	0,9	1,1	1,1	0,3	0,3
5	Mleko pełne	7,3	8,1	8,1	10,0	8,1	9,1	7,9	10,0
6	„ chude	38,9	50,0	16,0	19,0	60,0	74,0	21,0	27,0

Konie

1	Treściwe	9,5	10,1	8,3	9,8	10,0	10,3	10,2	11,3
2	Ziemniaki	3,1	3,0	4,1	3,0	2,6	1,1	5,2	8,3
3	Okopowe pastewne	1,1	1,8	1,3	2,7	1,7	3,9	3,3	—
4	Siano	10,6	11,3	16,5	19,1	9,3	10,1	12,6	16,5
5	Zielonki	6,4	7,0	5,1	6,1	14,5	15,2	13,1	14,1
6	Pastwisko	9,0	8,8	31,4	30,4	2,3	2,2	9,2	11,1

Tabela II. 17a

inwentarz żywy w 1960 i 1963 r.
pasze w kwintalach)

Lp.	Katowice		Kielce		Koszalin		Kraków		Lublin	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963

w przeliczeniu na 1 krowę

1	3,2	3,0	2,3	3,0	3,3	2,4	2,3	2,2	2,1
2	4,6	15,0	7,9	10,9	31,3	0,6	7,5	14,0	15,1
3	11,9	7,6	3,2	2,6	34,6	10,0	11,3	1,9	2,4
4	0,3	0,1	2,0	3,0	1,0	0,4	0,7	7,5	9,1
5	15,7	12,7	12,0	10,8	15,3	14,3	13,1	18,9	15,7
6	29,4	25,2	18,7	35,0	23,4	23,0	25,7	33,8	27,7
7	28,4	24,8	24,5	24,0	18,2	28,9	26,9	28,8	21,8
8	189	180	118	131	230	176	180	179	196
9	29,3	32,7	28,5	38,4	71,0	34,3	66,9	20,8	25,0

na 100 kg żywca

1	2,1	2,1	1,9	1,8	2,2	1,9	1,6	2,1	1,8
2	8,8	9,0	7,3	9,3	10,6	6,4	6,6	8,9	8,6
3	—	1,5	0,6	1,1	3,1	0,3	0,5	0,6	3,1
4	13,6	18,0	12,6	14,0	24,3	24,5	20,0	21,2	12,0
5	147	119	213	275	141	222	220	100	110

na 10 sztuk dorosłych

1	2,2	2,6	2,0	2,1	2,7	2,1	2,3	1,9	1,9
2	3,5	2,9	2,1	2,8	4,0	2,5	2,4	2,5	2,6
3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	1,5
4	0,6	0,6	0,4	0,7	0,9	0,4	0,6	0,5	1,0
5	7,7	8,0	8,6	10,0	6,3	6,9	8,0	7,7	8,0
6	39,4	30,0	28,5	38,2	40,0	48,3	30,0	36,6	50,0

na 1 sztukę efektywną

1	12,3	12,3	7,8	8,9	11,7	6,7	6,7	7,2	6,7
2	5,1	0,8	3,2	4,6	4,1	2,1	3,3	2,7	7,4
3	2,3	2,7	0,5	1,6	1,4	1,9	6,3	—	—
4	13,7	12,4	7,7	7,5	8,3	10,2	11,9	11,2	10,2
5	12,5	6,0	10,2	19,2	4,2	7,7	7,9	4,2	12,2
6	9,0	10,0	6,0	6,5	1,8	10,3	10,0	4,8	21,4

Zużycie pasz przez
(Mleko w litrach, pozostałe

Lp.	Wyszczególnienie	Łódź		Olsztyn		Opole		Poznań	
		1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963

Bydło

1	Treściwe	2,6	3,1	3,4	3,3	3,4	3,0	3,5	3,7
2	Ziemniaki	12,0	14,9	15,7	24,7	12,0	12,8	9,5	9,0
3	Okopowe pastewne	4,7	6,1	29,8	13,8	15,9	18,1	11,3	13,6
4	Wysłodki	3,7	4,2	2,5	1,9	8,8	10,9	10,0	11,0
5	Siano	9,6	10,4	22,8	23,8	15,5	17,1	13,3	15,4
6	Zielonki	26,4	27,2	25,9	21,3	46,0	38,0	39,4	44,6
7	Pastwisko	22,0	22,3	40,9	27,3	4,5	7,3	17,5	14,7
8	Mleko pełne	147	186	175	231	188	189	166	191
9	„ chude	49,0	34,8	34,4	35,2	24,0	40,2	19,6	23,3

Trzoda

1	Treściwe	1,9	2,2	2,8	2,5	2,4	1,9	2,3	2,4
2	Ziemniaki	8,0	8,8	9,4	10,1	8,6	8,6	8,5	9,7
3	Zielonki	0,5	0,6	—	—	1,4	1,6	1,1	1,18
4	Mleko pełne	10,6	12,3	12,6	15,4	17,4	19,1	21,6	26,2
5	„ chude	110	115	164	167	171	148	166	131

Drób

1	Treściwe	2,4	2,4	3,1	2,7	2,3	2,2	2,2	2,2
2	Ziemniaki	2,7	3,6	5,5	2,6	3,0	2,5	1,4	1,7
3	Siano	0,1	0,1	0,02	—	0,2	0,2	0,1	0,2
4	Zielonki	0,5	0,8	0,3	0,2	0,4	1,2	0,7	0,8
5	Mleko pełne	8,3	6,0	8,5	8,0	8,3	8,0	7,2	8,0
6	„ chude	37,7	57,0	19,4	19,0	47,0	48,3	36,3	62,0

Konie

1	Treściwe	10,4	10,4	12,8	10,9	11,9	11,9	10,1	10,5
2	Ziemniaki	0,8	0,6	7,4	5,2	2,7	2,2	3,5	1,5
3	Okopowe pastewne	—	0,4	3,9	—	2,8	2,4	1,6	0,7
4	Siano	5,7	6,1	16,6	16,1	15,1	13,2	6,7	7,7
5	Zielonki	6,9	7,3	5,1	4,2	12,4	19,1	11,2	12,5
6	Pastwisko	9,3	9,1	12,3	7,6	1,1	1,8	8,6	7,2

Tabela II. 17b

inwentarz żywy w 1960 i 1963 r.
pasze w kwintalach)

Lp.	Rzeszów		Szczecin		Warszawa		Wrocław		Zielona Góra	
	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963	1960	1963

w przeliczeniu na 1 krowę

1	1,7	1,4	3,5	3,4	2,7	2,6	3,2	3,3	2,7	2,9
2	4,5	12,7	22,6	26,4	14,8	16,2	7,8	10,5	17,1	14,5
3	7,6	8,6	19,6	19,5	9,5	5,7	8,8	8,5	10,7	7,7
4	1,6	2,7	17,6	10,8	7,2	7,5	13,9	14,0	5,8	4,6
5	10,5	10,9	14,0	19,7	13,4	11,0	16,8	18,1	20,0	18,2
6	22,9	25,9	35,1	27,9	31,9	24,3	45,2	45,2	21,5	16,7
7	33,0	34,8	15,2	12,0	40,2	37,7	10,2	24,6	6,0	12,0
8	154	199	208	230	145	143	206	230	194	216
9	21,1	69,2	30,6	30,5	19,5	40,4	25,4	30,2	17,0	30,1

na 100 kg żywca

1	1,9	2,2	2,7	2,4	2,1	2,0	2,4	2,6	2,2	2,2
2	7,2	9,7	7,4	11,4	9,8	9,9	8,1	10,7	7,8	7,8
3	0,3	0,6	1,0	2,3	0,9	5,2	1,7	1,7	0,5	0,8
4	19,5	25,0	22,5	18,1	12,6	9,3	15,1	17,1	8,0	12,3
5	186	200	191	112	115	137	133	140	161	140

na 10 sztuk dorosłych

1	2,2	2,4	2,9	2,8	2,4	2,1	2,4	2,8	2,6	2,1
2	1,5	3,1	3,1	2,8	2,6	2,3	2,1	2,7	1,9	1,7
3	0,07	0,1	—	—	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
4	0,1	0,5	1,7	1,6	0,7	1,0	0,6	0,6	0,5	0,5
5	7,7	8,0	7,0	8,0	7,8	8,0	7,3	8,0	7,6	8,0
6	39,3	40,5	37,0	60,0	27,9	30,0	46,5	51,3	37,3	60,0

na 1 sztukę efektywną

1	5,3	4,8	10,2	11,1	10,5	9,8	11,9	11,7	12,1	11,3
2	2,3	1,5	4,4	13,8	3,5	9,1	3,2	4,0	2,6	3,3
3	1,2	5,6	2,4	—	1,1	—	1,0	0,9	0,9	—
4	9,6	10,0	13,3	15,0	8,7	8,9	12,3	13,3	14,3	16,2
5	2,3	4,0	10,8	10,3	8,5	13,1	8,3	11,6	5,6	10,3
6	8,1	8,0	2,3	10,0	12,7	19,9	1,4	2,9	2,7	5,4

2. TABELE OPLACALNOŚCI

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Polska 1960									
1	Pszenica	4,68	0,364	27,7	1877	3317	419	3736	4494
2	Zyto	9,63	0,825	23,7	1284	2516	249	2765	2841
3	Jęczmień	1,83	0,133	23,7	1420	2652	379	3031	3786
4	Owies	0,99	0,076	23,2	1348	2554	225	2779	2754
5	Ziemniaki	33,74	0,338	72,3	2424	6187	1036	7222	8971
6	Buraki cukrowe	33,54	0,169	91,3	1746	6494	1816	8310	13099
7	Oleiste	0,31	0,038	26,6	2039	3422	824	4246	7189
8	Len	0,91	0,038	41,6	2067	4230	842	5072	7329
9	Pozostałe rośliny	4,79	0,793	46,5	1826	4244	675	4919	6046
10	Prod. roślinna	15,34	2,770	42,3	1750	3951	606	4557	5531
11	Bydło	11,26	2,253	79,8	756	4906	662	5568	4997
12	Trzoda	4,88	1,076	102,0	2860	8163	903	9066	8573
13	Drób	4,07	0,528	77,6	2850	6886	769	7655	7712
14	Prod. zwierzęca	25,20	4,000	86,4	1590	6082	743	6825	6361
15	Razem produkcja	40,54	6,770	68,4	1655	5209	687	5896	6021
Polska 1963									
1	Pszenica	6,30	0,428	25,3	1813	3129	598	3727	5375
2	Zyto	9,41	0,780	21,6	1330	2453	285	2738	3028
3	Jęczmień	2,02	0,137	21,8	1557	2691	473	3164	4370
4	Owies	0,85	0,069	20,0	1396	2433	232	2665	2777
5	Ziemniaki	47,98	0,413	66,4	2539	5995	1397	7392	10851
6	Buraki cukrowe	35,77	0,164	79,1	1679	5797	2166	7963	14561
7	Oleiste	0,58	0,062	27,1	2399	3808	935	4743	7963
8	Len	1,10	0,046	42,6	2324	4539	998	5537	8267
9	Pozostałe rośliny	6,28	0,477	99,8	3673	8862	1595	9022	13170
10	Prod. roślinna	19,48	2,575	48,8	2134	4671	911	5582	7564
11	Bydło	13,10	2,478	81,0	962	5174	718	5892	5287
12	Trzoda	4,57	1,018	91,9	3417	8196	957	9153	9112
13	Drób	4,51	0,573	72,6	3028	6802	880	7682	8217
14	Prod. zwierzęca	27,74	4,195	81,3	1913	6146	787	6933	6661
15	Razem produkcja	47,22	6,770	69,0	1990	5578	834	6412	7900
15	1963—1960	+6,68	—	+0,6	+335	+369	+147	+516	+979

^a Pozycja 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 18

I DOCHODOWOŚCI PRODUKCJI
produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Polska 1960

1	2617	2198	1177	758	135,5	120,3	162,2	94,5	79,4
2	1557	1308	325	76	112,9	102,7	119,9	65,7	55,8
3	2366	1987	1134	755	142,8	124,9	159,7	99,8	83,8
4	1406	1181	200	—25	107,8	99,1	118,7	60,6	50,9
5	6547	5511	2784	1749	144,9	124,2	124,1	90,5	76,2
6	11353	9537	6605	6789	201,7	157,6	143,5	124,3	104,5
7	5150	4326	3767	2943	210,1	169,3	270,3	193,6	162,6
8	5262	4420	3099	2257	173,3	144,5	176,2	126,5	106,3
9	4220	3545	1802	1127	142,5	122,9	130,0	90,8	76,2
10	3781	3175	1580	974	139,9	121,4	130,7	89,4	75,0
11	4241	3579	91	—571	101,9	89,7	62,6	53,1	44,8
12	5753	4850	410	—493	105,0	94,5	84,0	56,4	47,5
13	4862	4093	826	57	111,9	100,7	99,3	62,6	52,7
14	4771	4028	279	—464	104,6	93,2	73,6	55,2	46,6
15	4366	3679	812	125	115,6	102,1	88,0	63,8	53,8

Polska 1963

1	3562	2964	2246	1648	171,8	144,2	212,5	140,8	117,2
2	1698	1413	575	290	123,4	110,6	140,8	78,6	65,4
3	2813	2340	1679	1206	162,4	138,1	129,0	129,0	107,3
4	1381	1149	344	112	114,1	104,2	138,8	69,0	57,5
5	8312	6915	4856	3459	181,0	146,8	163,3	125,1	104,1
6	12882	10716	8764	6598	251,2	182,9	184,0	162,8	135,4
7	5564	4629	4155	3220	209,1	167,9	293,8	205,3	170,8
8	5943	4945	3728	2730	182,1	149,3	194,1	139,5	116,1
9	9497	7902	4308	2713	148,6	146,0	132,0	95,2	79,2
10	5430	4519	2893	1982	161,9	135,5	155,0	111,3	92,6
11	4325	3607	113	—605	102,8	89,7	65,3	53,4	44,5
12	5695	4738	916	—41	111,2	99,5	99,2	62,0	51,6
13	5189	4309	1415	535	120,8	106,9	113,1	71,4	59,3
14	4748	3961	515	—272	108,4	96,1	81,9	58,4	48,7
15	5010	4176	1422	588	125,5	109,2	101,4	72,6	60,5
15	+644	+479	+610	+463	+9,9	+7,1	+13,4	+8,8	+6,7

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Białystok 1960									
1	Pszenica	1,23	0,169	24,0	1403	2651	216	2867	2730
2	Zyto	9,70	1,256	21,3	1044	2150	137	2237	1890
3	Jęczmień	1,15	0,137	21,7	1042	2172	207	2379	2316
4	Owies	1,83	0,212	19,6	975	1992	141	2133	1842
5	Ziemniaki	37,40	0,422	60,4	1816	4958	944	5902	7625
6	Buraki cukrowe	8,98	0,052	67,2	1169	4661	1662	6323	11396
7	Oleiste	0,03	0,008	26,3	1565	2918	302	3220	3450
8	Len	2,06	0,118	34,3	1531	3315	649	3964	5538
9	Pozostałe rośliny	4,73	0,598	63,4	1587	4875	844	5719	6779
10	Prod. roślinna	12,09	2,972	36,7	1310	3217	448	3665	4067
11	Bydło	9,68	3,779	52,4	202	2927	385	3312	2561
12	Trzoda	8,71	1,567	66,3	1911	5358	596	5954	5560
13	Drób	3,05	0,545	62,2	1683	4920	638	5558	5595
14	Prod. zwierzęca	22,24	6,278	57,0	834	3800	442	4242	3542
15	Razem produkcja	34,33	9,250	50,5	987	3613	444	4057	3711
Białystok 1963									
1	Pszenica	2,93	0,266	21,6	1578	2703	407	3110	4171
2	Zyto	12,57	1,197	19,4	1119	2130	226	2356	2569
3	Jęczmień	1,33	0,116	21,1	1105	2201	334	2535	3230
4	Owies	1,08	0,118	18,7	1168	2142	139	2281	2056
5	Ziemniaki	53,60	0,473	57,0	2016	4980	1308	6283	10351
6	Buraki cukrowe	14,39	0,073	68,0	1200	4736	1853	6589	13009
7	Oleiste	0,18	0,024	21,2	1754	2854	683	3537	6108
8	Len	2,10	0,112	38,0	1909	3884	766	4650	6792
9	Pozostałe rośliny	6,84	0,677	83,4	3046	7384	1095	8479	10098
10	Prod. roślinna	18,39	3,056	41,5	1762	3920	665	4585	6018
11	Bydło	13,13	3,637	58,5	237	3277	529	3806	3610
12	Trzoda	4,50	1,723	58,4	2074	5113	473	5586	5085
13	Drób	3,40	0,606	56,8	1584	4535	630	5165	5617
14	Prod. zwierzęca	26,19	6,194	57,7	935	3935	515	4459	4229
15	Razem produkcja	44,58	9,250	52,3	1208	3930	565	4495	4820
15	1963—1960	+10,25	—	+1,8	+221	+317	+121	+438	+1109

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 19

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Białystok 1960

1	1327	1111	79	—137	103,0	95,2	113,8	55,3	46,3
2	846	709	—260	—397	87,9	82,6	88,7	39,7	33,3
3	1274	1067	144	—63	106,6	97,4	106,7	58,7	49,2
4	867	726	—150	—291	92,5	87,4	94,0	44,2	37,0
5	5809	4865	2667	1723	153,7	129,2	126,2	96,2	80,5
6	10227	8565	6735	5073	244,5	180,2	169,6	152,2	127,5
7	1885	1583	532	230	118,2	107,1	131,2	71,6	60,2
8	4007	3358	2223	1574	167,1	139,7	161,5	116,8	97,9
9	5192	4348	1904	1060	139,1	118,5	106,9	81,9	68,6
10	2757	2309	850	462	126,4	111,0	110,8	93,1	62,9
11	2359	1974	—366	—751	87,5	77,3	49,9	45,0	37,7
12	3649	3053	202	—394	103,8	93,4	83,9	55,0	46,0
13	3912	3274	675	37	113,7	100,7	90,0	62,9	52,6
14	2708	2266	—258	—700	93,2	83,5	62,1	47,5	39,8
15	2724	2280	98	—346	102,7	91,5	73,5	53,9	45,1

Białystok 1963

1	2593	2186	1468	1061	154,3	134,1	193,1	120,0	101,2
2	1449	1222	429	211	120,6	108,9	132,4	74,6	62,9
3	2125	1791	1029	697	146,7	127,4	153,0	100,7	84,8
4	887	748	—86	—225	95,9	90,1	109,9	47,4	40,0
5	8336	7072	5371	4062	207,8	164,5	181,5	146,2	123,3
6	11810	9956	8274	6422	274,6	197,4	191,4	173,6	146,4
7	4354	3671	3254	2571	214,0	172,6	288,1	205,3	173,1
8	4883	4117	2908	2142	174,8	146,0	178,7	128,5	108,3
9	7053	5958	2715	1518	136,7	117,6	121,0	84,6	71,4
10	4256	3591	2398	1434	153,1	131,2	145,0	102,5	86,5
11	3373	2843	331	—195	110,0	94,8	61,7	57,6	48,5
12	3011	2539	—28	—500	99,4	91,0	87,0	51,5	43,4
13	4032	3400	1086	452	123,8	108,8	98,8	71,0	59,8
14	3294	2779	294	—221	107,4	95,0	73,2	57,0	48,1
15	3612	3047	890	325	122,6	107,1	92,1	69,1	58,2

15	+888	+767	+792	+671	+19,9	+15,6	+18,6	+13,2	+13,1
----	------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	-------

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Bydgoszcz 1960									
1	Pszenica	3,83	0,259	21,4	1454	2565	740	3305	5059
2	Zyto	18,59	1,374	19,1	880	1873	476	2349	3197
3	Jęczmień	11,91	0,700	18,9	1172	2154	889	3043	5500
4	Owies	1,14	0,076	19,3	972	1976	441	2417	3118
5	Ziemniaki	53,53	0,534	57,9	1838	4852	1349	6201	8409
6	Buraki cukrowe	101,84	0,526	67,8	1305	4829	2357	7186	12782
7	Oleiste	0,72	0,102	19,7	1910	2936	989	3925	6726
8	Len	0,85	0,032	36,3	1925	3813	1010	4823	6853
9	Pozostałe rośliny	8,99	0,635	92,6	3122	7936	2255	10191	14155
10	Prod. roślinna	30,90	4,238	41,2	1506	3653	1187	4840	7291
11	Bydło	12,41	2,446	75,2	1428	5340	749	6089	5074
12	Trzoda	13,83	1,466	82,8	2985	7291	1324	8615	9432
13	Drób	5,60	0,812	57,5	2951	5941	811	6752	6901
14	Prod. zwierzęca	33,30	4,892	74,2	2265	6066	941	7007	6806
15	Razem produkcja	64,20	9,130	59,0	1881	4946	1055	6001	7031
Bydgoszcz 1963									
1	Pszenica	5,69	0,301	19,4	1580	2591	1126	3717	5762
2	Zyto	10,83	0,736	17,2	1149	2043	547	2590	3668
3	Jęczmień	10,37	0,574	16,9	1492	2368	882	3250	5551
4	Owies	0,60	0,040	17,2	1267	2165	490	2655	3527
5	Ziemniaki	52,12	0,449	54,8	2224	5073	1922	6995	11066
6	Buraki cukrowe	102,51	0,477	66,8	1517	4992	2756	7749	14198
7	Oleiste	0,99	0,124	19,2	2290	3289	1095	4384	7329
8	Len	1,18	0,051	36,7	2374	4284	1427	5711	8929
9	Pozostałe rośliny	9,45	0,698	96,3	3922	8929	2085	11014	13513
10	Prod. roślinna	30,62	3,450	45,4	2058	4424	1481	5905	8871
11	Bydło	16,53	2,596	75,3	1946	5859	961	6820	6371
12	Trzoda	8,18	1,915	69,3	3057	6661	1309	7970	9079
13	Drób	6,12	1,005	48,7	2305	4841	952	5793	6686
14	Prod. zwierzęca	42,10	5,680	68,1	2416	5958	1082	7040	7412
15	Razem produkcja	72,72	9,130	59,6	2281	5379	1233	6612	7964
15	1963—1960	+8,52	—	+0,6	+400	+433	+178	+611	+933

^a Pozycja 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 20

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Bydgoszcz 1960

1	3605	2865	2494	1754	197,2	153,1	236,4	168,5	133,9
2	2317	1841	1324	848	170,7	136,1	167,4	121,3	96,4
3	4328	3439	3346	2457	255,3	180,8	291,0	229,0	182,0
4	2146	1705	1142	701	157,8	129,0	161,6	111,2	88,3
5	6571	5222	3557	2208	173,3	135,6	145,2	113,5	90,2
6	11477	9120	7953	5596	264,7	177,9	181,5	169,2	134,5
7	4816	3827	3790	2801	229,1	171,4	341,4	244,5	194,3
8	4928	3918	3040	2030	179,7	142,0	188,8	135,8	107,9
9	11033	8778	6219	3964	178,4	138,9	152,9	119,1	94,8
10	5785	4598	3638	2451	199,6	150,6	177,0	140,4	111,6
11	3646	2897	—266	—1015	95,0	83,3	67,5	48,5	38,5
12	6447	5123	2141	817	129,4	109,5	113,9	77,9	61,9
13	3950	3139	960	149	116,2	102,2	120,0	68,7	54,6
14	4601	3660	740	—201	112,2	97,1	91,7	62,0	49,3
15	5150	4095	2085	1630	142,2	117,2	119,2	87,3	69,4

Bydgoszcz 1963

1	5182	4056	4171	3045	260,9	181,9	348,5	267,0	209,0
2	2519	1972	1625	1078	179,5	141,6	213,2	146,4	114,9
3	4059	3177	3183	2301	234,4	170,7	328,4	240,1	187,9
4	2260	1770	1362	872	162,9	132,8	205,0	131,4	102,9
5	8842	6920	5993	4071	218,1	158,1	201,8	161,3	126,2
6	12681	9925	9206	6449	284,4	183,2	212,5	189,8	148,6
7	5039	3944	4040	2945	222,8	167,2	381,7	262,4	205,4
8	6555	5128	4645	3218	208,4	156,3	243,2	178,5	139,7
9	9591	7506	4584	2499	151,3	122,7	140,3	99,5	77,9
10	6813	5332	4447	2966	200,5	150,2	195,3	150,0	117,4
11	4421	3460	508	—449	108,7	93,3	84,5	58,7	45,9
12	6022	4713	2418	1109	136,3	113,9	131,0	86,9	68,0
13	4381	3429	1845	893	138,1	115,4	137,3	89,9	70,4
14	4996	3914	1454	372	124,4	105,3	108,8	73,3	57,4
15	5683	4450	2585	1352	148,0	120,4	133,5	95,3	74,6
15	+533	+355	+500	+322	+5,8	+3,2	+14,3	+8,0	+5,2

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
-----	---------	--	-----------	-------------------------	----------------------------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Gdańsk 1960

1	Pszenica	5,39	0,433	20,5	1313	2381	459	2840	4172
2	Zyto	13,68	1,515	18,4	1178	2136	165	2301	2203
3	Jęczmień	2,06	0,165	18,8	1221	2197	379	2576	3582
4	Owies	0,84	0,086	18,0	1187	2124	138	2262	2052
5	Ziemniaki	56,58	0,753	55,4	2299	5178	819	5997	7401
6	Buraki cukrowe	56,93	0,418	65,6	1963	5383	1128	6511	8988
7	Oleiste	1,23	0,182	22,2	1736	2891	748	3639	6398
8	Len	1,51	0,074	40,6	2180	4291	511	4802	5374
9	Pozostałe rośliny	8,57	0,897	69,3	2974	6577	1052	7629	9559
10	Prod. roślinna	25,38	4,523	39,8	1843	3911	604	4515	5611
11	Bydło	16,18	2,908	65,1	403	3788	829	4617	5561
12	Trzoda	7,62	1,809	82,8	2994	7301	836	8137	8199
13	Drób	6,23	0,539	79,0	4018	8125	1211	9336	11561
14	Prod. zwierzęca	39,37	5,707	70,1	1704	5350	831	6181	6898
15	Razem produkcja	64,75	10,230	56,7	1766	4714	731	5445	6329

Gdańsk 1963

1	Pszenica	6,58	0,392	19,1	1531	2524	733	3257	5927
2	Zyto	9,12	0,997	16,0	1479	2314	158	2472	2427
3	Jęczmień	3,14	0,198	16,7	1576	2447	529	2976	4747
4	Owies	3,43	0,309	16,0	1388	2219	180	2399	2468
5	Ziemniaki	93,89	0,887	51,4	2516	5191	1403	6594	10928
6	Buraki cukrowe	54,04	0,274	67,8	1862	5390	1858	7248	12998
7	Oleiste	1,77	0,193	19,0	2050	3040	1028	4068	8216
8	Len	1,73	0,091	31,9	2090	3748	390	4138	4429
9	Pozostałe rośliny	11,38	0,929	85,5	4415	8861	1310	10171	12238
10	Prod. roślinna	33,07	4,270	42,6	2400	4616	892	5508	7743
11	Bydło	20,27	3,616	60,1	957	4083	776	4859	5607
12	Trzoda	7,24	1,333	87,1	4206	8736	1196	9932	11375
13	Drób	6,85	0,633	65,5	3302	6708	1255	7963	10824
14	Prod. zwierzęca	43,99	5,960	65,6	1995	5404	895	6299	7381
15	Razem produkcja	77,06	10,230	56,0	2164	5075	894	5969	7532

15	1963 — 1960	+12,31	—	—0,7	+398	+361	+163	+524	+1203
----	-------------	--------	---	------	------	------	------	------	-------

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 21

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Gdańsk 1960

1	2856	2400	1791	1332	175,2	146,9	203,5	139,5	117,1
2	1025	860	67	—98	103,1	95,7	119,7	55,7	46,7
3	2361	1982	1385	1006	163,0	139,1	190,5	125,6	105,4
4	865	727	—72	—210	96,6	90,7	114,0	48,1	40,4
5	5102	4283	2223	1404	142,9	123,4	133,6	92,1	77,3
6	7025	5897	3605	2477	167,0	138,0	137,0	105,6	89,9
7	4662	3914	3507	2759	221,3	175,8	288,2	210,0	176,3
8	3194	2683	1083	572	125,2	112,0	132,4	78,7	66,1
9	6585	5533	2982	1930	145,3	125,3	137,9	95,0	79,8
10	3768	3164	1700	1096	143,5	124,3	141,0	94,7	79,5
11	5161	4332	1776	947	146,9	120,5	85,5	79,3	66,5
12	5250	4369	898	62	112,3	100,8	99,0	62,9	52,8
13	7543	6332	3436	2225	142,3	123,8	146,3	95,5	80,2
14	5194	4363	1548	717	128,9	111,6	98,4	74,1	62,2
15	4563	3832	1615	884	134,3	116,3	111,6	80,5	67,6

Gdańsk 1963

1	4396	3663	3403	2670	234,8	182,0	310,3	230,2	191,8
2	948	790	113	—45	104,9	98,2	151,7	59,3	49,4
3	3171	2642	2300	1771	194,0	159,5	284,3	189,9	158,2
4	1080	900	249	69	111,2	102,9	154,3	67,5	56,3
5	8412	7009	5737	4334	210,5	165,7	212,6	163,6	136,4
6	11136	9278	7608	5750	241,2	179,3	191,7	164,2	136,8
7	6166	5138	5176	4148	270,3	202,0	432,4	324,5	270,4
8	2339	1949	681	291	118,2	107,0	138,8	73,3	61,1
9	7823	6513	3377	2067	138,1	120,3	143,1	91,5	76,2
10	5343	4451	3127	2235	167,7	140,6	181,8	125,4	104,5
11	4650	3874	1524	748	137,3	115,4	93,3	77,4	64,5
12	7169	5973	2639	1443	130,2	114,5	130,6	82,3	68,6
13	7522	6267	4116	2861	161,4	135,9	165,3	114,8	95,7
14	5386	4491	1977	1082	136,6	117,2	125,2	82,1	68,5
15	5368	4474	2457	1562	148,4	126,2	134,5	95,9	79,9

15	+805	+642	+842	+679	+14,1	+9,9	+22,9	+15,4	+12,3
----	------	------	------	------	-------	------	-------	-------	-------

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Katowice 1960									
1	Pszenica	2,32	0,191	28,8	2305	3802	309	4111	4408
2	Zyto	6,91	0,544	24,1	1664	2918	230	3148	3148
3	Jęczmień	0,27	0,021	25,5	1879	3206	252	3458	3505
4	Owies	1,66	0,120	23,9	1678	2922	184	3106	2873
5	Ziemniaki	37,29	0,388	72,3	2883	6643	1228	7871	10999
6	Buraki cukrowe	1,47	0,010	95,1	3146	8091	933	9024	9308
7	Oleiste	0,20	0,019	31,3	2576	4204	984	5188	8995
8	Len	0,15	0,007	54,9	2779	5632	368	6000	5147
9	Pozostałe rośliny	5,42	0,299	60,6	2960	6113	793	6906	8116
10	Prod. roślinna	12,98	1,599	60,6	2893	6044	793	6837	8116
11	Bydło	12,00	2,021	88,6	1240	5846	738	6574	5943
12	Trzoda	3,45	0,881	94,1	3134	8029	688	8717	7516
13	Drób	4,89	0,487	80,3	3546	7723	1001	8724	10054
14	Prod. zwierzęca	24,42	3,271	94,6	2175	7094	823	7917	7465
15	Razem produkcja	37,40	4,870	83,4	2411	6748	825	7573	7678
Katowice 1963									
1	Pszenica	3,44	0,202	26,7	2391	3777	748	4525	6469
2	Zyto	7,61	0,554	22,9	1799	2992	316	3308	3523
3	Jęczmień	0,39	0,024	23,1	2098	3303	496	3799	4811
4	Owies	1,16	0,076	23,1	1876	3075	299	3374	3504
5	Ziemniaki	28,24	0,259	70,7	3411	7087	1740	8827	12894
6	Buraki cukrowe	1,59	0,007	94,7	2691	7618	2324	9942	15338
7	Oleiste	0,44	0,039	32,1	2916	4583	1120	5703	9028
8	Len	0,21	0,008	51,9	3037	5740	777	6517	7283
9	Pozostałe rośliny	6,49	0,311	156,8	7041	15193	2596	17789	20829
10	Prod. roślinna	13,99	1,480	60,7	3358	6514	1139	7653	9445
11	Bydło	12,60	1,923	99,1	1894	7046	854	7900	6552
12	Trzoda	3,28	0,752	101,6	4131	9414	848	10262	8765
13	Drób	5,88	0,594	69,5	3627	7240	1150	8390	9899
14	Prod. zwierzęca	25,79	3,390	92,7	2746	7566	895	8461	7604
15	Razem produkcja	39,78	4,870	83,0	2932	7248	962	8210	8163
15	1963 — 1960	+2,38	—	—0,4	+521	+500	+137	+637	+485

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 22

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Katowice 1960

1	2103	1794	606	297	115,9	107,2	153,1	73,0	62,2
2	1497	1267	243	13	108,3	100,4	131,2	62,1	52,6
3	1626	1374	299	47	109,3	101,3	137,5	63,8	53,9
4	1195	1011	—49	—233	98,3	92,5	120,2	50,0	42,3
5	8116	6888	4356	3128	165,6	139,7	152,1	112,3	95,3
6	6162	5229	1217	284	115,0	103,1	97,9	64,8	54,9
7	6419	5435	4791	3807	214,0	173,4	287,4	205,1	173,6
8	2368	2000	—485	—853	91,4	85,8	93,8	43,1	36,4
9	5156	4363	2003	1210	132,8	117,5	133,9	85,1	72,0
10	5223	4430	2072	1279	134,3	118,7	133,9	86,2	73,1
11	4703	3965	97	—631	101,7	90,4	67,1	53,1	44,7
12	4382	3694	—513	—1201	94,9	86,2	79,9	46,6	39,3
13	6508	5507	2331	1330	130,2	115,2	125,2	81,0	68,6
14	5290	4467	371	—452	105,2	94,3	78,9	55,9	47,2
15	5267	4442	930	105	113,8	101,4	92,8	63,7	53,7

Katowice 1963

1	4078	3330	2692	1944	171,3	142,9	242,2	152,7	124,7
2	1724	1408	531	214	117,8	106,4	153,8	75,3	61,4
3	2713	2217	1508	1012	145,6	126,6	208,2	117,4	96,0
4	1628	1329	429	130	113,9	103,8	151,2	70,4	57,5
5	9483	7743	5808	4068	181,9	146,0	182,3	134,1	109,5
6	12647	10324	7720	5397	201,3	154,2	161,9	133,5	109,0
7	6113	4992	4445	3325	196,9	158,3	281,5	190,6	155,5
8	4247	3469	1543	765	126,8	111,7	140,3	81,8	66,8
9	13788	11192	5636	4012	137,0	117,1	132,9	87,9	71,3
10	6087	4948	2931	1792	145,0	123,4	155,6	102,8	81,5
11	4657	3803	—495	—1349	92,9	82,9	66,1	46,9	38,3
12	4634	3786	—649	—1497	93,1	85,4	86,3	45,6	37,3
13	6272	5122	2659	1509	136,7	117,9	142,4	90,2	73,6
14	4858	3962	38	—857	100,5	89,9	82,0	52,4	42,8
15	5231	4269	915	—47	112,6	99,4	97,7	63,0	51,4
15	—36	—173	—15	—152	—1,2	—2,0	+4,9	—0,7	—2,3

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Kielce 1960									
1	Pszenica	3,57	0,315	32,4	1689	3372	294	3666	4092
2	Żyto	7,48	0,710	26,5	1366	2746	157	2903	2647
3	Jęczmień	0,70	0,065	26,6	1450	2833	183	3016	2954
4	Owies	0,12	0,011	25,4	1358	2679	217	2896	3104
5	Ziemniaki	21,99	0,277	89,1	2191	6824	634	7458	7259
6	Buraki cukrowe	10,76	0,065	109,3	1871	7555	1131	8686	10989
7	Oleiste	0,14	0,021	34,6	1768	3567	600	4167	6567
8	Len								
9	Pozostałe rośliny	3,73	0,325	105,3	3290	8766	1018	9784	11457
10	Prod. roślinna	9,98	1,788	54,7	1993	4837	442	5279	5582
11	Bydło	8,17	1,742	101,9	259	5556	578	6134	4702
12	Trzoda	3,58	0,854	113,4	2706	8602	562	9164	7864
13	Drób	3,35	0,392	87,7	2477	7039	742	7781	8539
14	Prod. zwierzęca	19,01	3,072	103,7	1272	6662	600	7262	6191
15	Razem produkcja	28,99	4,860	85,6	1518	5971	542	6513	5966
Kielce 1963									
1	Pszenica	5,69	0,429	28,9	1557	3059	431	3490	5172
2	Żyto	8,57	0,777	24,4	1354	2621	191	2812	2897
3	Jęczmień	0,47	0,037	23,9	1497	2739	275	3014	3816
4	Owies	0,41	0,051	17,4	1055	1963	103	2066	1914
5	Ziemniaki	36,71	0,367	77,5	2387	6417	880	7297	9772
6	Buraki cukrowe	14,53	0,063	102,0	1582	6886	1702	8588	15848
7	Oleiste	0,36	0,042	30,2	1902	3475	661	4136	7446
8	Len								
9	Pozostałe rośliny	6,43	0,475	141,8	2899	10275	1315	11590	13968
10	Prod. roślinna	16,71	2,241	58,9	1840	4908	639	5577	7012
11	Bydło	9,23	1,613	110,4	848	6591	581	7172	5720
12	Trzoda	2,43	0,515	115,0	3772	9755	633	10388	9088
13	Drób	3,59	0,391	85,8	3038	7498	732	8230	9176
14	Prod. zwierzęca	18,13	2,620	107,3	1761	7342	639	7956	6928
15	Razem produkcja	33,84	4,860	85,0	1798	6219	639	6858	6967
15	1963 — 1960	+4,85	—	—0,6	+280	+248	+97	+345	+1001

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 23

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Kielce 1960

1	2403	2109	720	426	121,4	111,6	126,3	74,2	65,1
2	1281	1124	—99	—256	96,4	91,2	99,9	44,6	42,4
3	1504	1321	121	—62	104,3	98,0	111,1	56,5	49,7
4	1746	1529	425	208	115,9	107,2	122,2	68,7	60,2
5	5068	4434	435	—199	106,4	97,3	81,5	56,9	49,8
6	9118	7987	3434	2303	145,5	126,5	100,5	83,4	73,1
7	4799	4199	3000	2400	184,1	157,6	189,8	138,7	121,4
8									
9	8167	7149	2691	1673	130,7	117,0	108,8	77,6	67,8
10	3589	3147	745	303	115,4	105,7	102,0	65,6	57,5
11	4443	3865	—854	—1432	84,6	76,7	46,1	43,6	37,9
12	5158	4596	—738	—1300	91,4	85,8	69,3	45,5	40,5
13	6062	5320	1500	758	121,3	109,8	97,4	69,1	60,7
14	4919	4319	—471	—1071	92,9	85,3	59,7	47,4	41,6
15	4448	3906	—5	—547	99,9	91,6	69,7	52,0	45,6

Kielce 1963

1	3615	3184	2113	1682	169,1	148,2	178,9	125,1	110,2
2	1543	1352	276	85	110,5	103,2	118,7	63,2	55,4
3	2319	2044	1077	802	139,3	126,6	159,7	97,0	85,5
4	859	756	—49	—152	97,5	92,6	109,9	49,4	43,4
5	7385	6505	3355	2475	152,2	133,9	126,1	93,5	83,9
6	14266	12564	9262	7560	230,1	184,5	155,6	140,2	123,5
7	5544	4883	3971	3310	214,3	180,0	246,5	183,6	161,7
8									
9	11069	9754	3693	2378	135,9	120,5	98,5	78,0	68,8
10	5172	4533	2104	1465	142,9	125,7	119,0	87,8	77,0
11	4872	4291	—871	—1452	86,8	79,8	51,8	44,1	38,9
12	5316	4683	—667	—1300	93,2	87,5	79,0	46,2	40,7
13	6138	5406	1678	946	122,3	111,5	106,9	71,5	63,0
14	5167	4528	—414	—1028	94,4	87,1	64,6	48,2	42,2
15	5169	4530	748	109	112,0	101,6	82,0	60,8	53,3
15	+721	+624	+753	+656	+12,1	+10,0	+12,3	+8,8	+7,7

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
-----	---------	--	-----------	-------------------------	----------------------------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Koszalin 1960^b

1	Pszenica								
2	Żyto								
3	Jęczmień								
4	Owies								
5	Ziemniaki								
6	Buraki cukrowe								
7	Oleiste								
8	Len								
9	Pozostałe rośliny								
10	Prod. roślinna								
11	Bydło								
12	Trzoda								
13	Drób								
14	Prod. zwierzęca								
15	Razem produkcja	51,76	10,850	49,7	1460	4044	444	4488	4769

Koszalin 1963

1	Pszenica	3,03	0,249	18,5	1604	2563	411	2974	4507
2	Żyto	11,08	1,140	15,6	1233	2045	176	2221	2473
3	Jęczmień	0,68	0,058	16,6	1359	2216	293	2509	3431
4	Owies	3,79	0,331	16,1	1256	2091	172	2263	2470
5	Ziemniaki	164,78	1,258	51,6	2330	5014	1261	6275	11242
6	Buraki cukrowe	7,02	0,042	65,2	1840	5236	1312	6548	11117
7	Oleiste	0,48	0,062	25,6	1944	3273	624	3897	6352
8	Len	4,27	0,212	32,6	2034	3731	235	3966	3695
9	Pozostałe rośliny	5,36	0,562	58,1	3079	6103	912	7015	9541
10	Prod. roślinna	26,11	3,914	35,1	1939	3767	669	4436	6670
11	Bydło	16,64	3,670	60,2	769	3902	516	4418	4534
12	Trzoda	6,46	1,929	64,0	2551	5877	595	6472	6804
13	Drób	5,60	1,123	46,1	2199	4598	390	4989	4987
14	Prod. zwierzęca	36,98	6,936	59,6	1536	4635	523	5158	5332
15	Razem produkcja	63,09	10,850	50,8	1681	4322	576	4898	5814
15	163 — 1960	+11,33	—	+1,1	+221	+278	+132	+410	+1045

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, w tys. zł^b Patrz uwaga na str. 52.

Tabela II. 24

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Koszalin 1960^b

15	3309	2865	725	281	117,9	106,2	95,9	66,5	57,6
----	------	------	-----	-----	-------	-------	------	------	------

Koszalin 1963

1	2903	2492	1944	1533	175,8	151,5	243,6	156,9	134,7
2	1240	1064	428	252	120,9	111,3	158,5	79,5	68,2
3	2072	1779	1215	922	154,8	136,7	206,7	124,8	107,2
4	1214	1042	379	207	118,1	109,1	153,4	75,4	64,7
5	8912	7651	6228	4967	224,2	179,2	217,9	172,7	148,3
6	9277	7965	5881	4569	213,0	169,8	170,5	142,3	122,2
7	4408	3784	3079	2455	194,1	163,0	248,1	172,2	147,8
8	1661	1426	—36	—271	99,0	93,2	113,3	51,0	43,7
9	6462	5550	3438	2526	156,3	136,0	164,2	111,2	95,5
10	4731	4062	2903	2234	177,1	150,4	190,0	134,8	115,7
11	3765	3249	632	116	116,2	102,6	75,3	62,5	54,0
12	4253	3658	927	332	115,8	105,1	106,3	66,5	57,2
13	2788	2398	389	—2	108,5	100,0	108,2	60,5	52,0
14	3796	3273	697	174	115,0	103,4	89,5	63,7	54,9
15	4133	3557	1492	916	134,5	118,7	114,5	81,4	70,0

15	+824	+692	+767	+635	+16,6	+12,5	+18,6	+14,9	+12,4
----	------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	-------

PRL

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
K r a k ó w 1960									
1	Pszenica	4,70	0,407	31,4	2258	3889	260	4149	4181
2	Zyto	5,14	0,457	26,5	1757	3133	151	3284	2872
3	Jęczmień	0,62	0,060	28,9	1953	3455	133	3588	2929
4	Owies	0,18	0,016	27,1	1869	3279	124	3403	2807
5	Ziemniaki	18,18	0,256	94,9	3120	8056	684	8740	8179
6	Buraki cukrowe	2,58	0,017	105,7	2615	8109	971	9080	9770
7	Oleiste	0,09	0,010	35,2	2876	4711	820	5531	8958
8	Len								
9	Pozostałe rośliny	3,15	0,193	142,3	5289	12690	1501	14191	16579
10	Prod. roślinna	8,73	1,415	56,9	2678	5640	469	6109	6171
11	Bydło	10,57	1,874	106,9	488	6049	697	6746	5641
12	Trzoda	2,51	0,535	129,9	3881	11155	697	11852	9035
13	Drób	3,68	0,325	100,4	3799	9023	1016	10039	11311
14	Prod. zwierzęca	19,63	2,865	110,2	1548	7280	715	7995	6853
15	Razem produkcja	28,36	4,280	92,6	1922	6738	634	7372	6628
K r a k ó w 1963									
1	Pszenica	6,46	0,475	29,4	2451	3978	390	4368	5173
2	Zyto	5,75	0,480	25,2	1992	3304	169	3473	3173
3	Jęczmień	1,02	0,082	26,7	2145	3532	185	3717	3437
4	Owies	0,94	0,075	24,9	2009	3303	105	3408	2748
5	Ziemniaki	32,72	0,252	80,4	3318	7498	1292	8790	12337
6	Buraki cukrowe	4,38	0,015	105,6	1841	7325	2477	9802	19126
7	Oleiste	0,14	0,015	36,7	2926	4838	804	5642	8520
8	Len								
9	Pozostałe rośliny	5,23	0,334	128,8	4471	11168	1637	12805	15803
10	Prod. roślinna	13,66	1,726	56,1	2828	5744	730	6474	7910
11	Bydło	11,26	1,777	120,8	964	7244	770	8014	6339
12	Trzoda	2,25	0,342	152,6	5420	13356	1105	14461	13134
13	Drób	4,00	0,392	77,5	3120	7148	1017	8165	10217
14	Prod. zwierzęca	20,26	2,554	118,9	1950	8130	855	8985	7935
15	Razem produkcja	33,92	4,280	93,5	2304	7168	805	7973	7925
15	1963 — 1960	+5,56	—	+0,9	+382	+430	+171	+601	+1297

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 25

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wskaźnik produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Kraków 1960

1	1923	1663	292	32	107,5	100,8	133,1	61,2	52,9
2	1115	964	—261	—412	91,6	87,4	100,8	42,1	30,4
3	976	843	—526	—659	84,8	81,6	101,3	33,8	29,2
4	933	814	—472	—593	85,6	82,5	103,6	34,6	30,0
5	5059	4375	123	—561	101,5	93,6	86,1	53,3	46,1
6	7155	6184	1661	690	120,5	107,6	92,4	67,7	58,5
7	6082	5262	4247	3427	190,2	162,0	254,4	172,8	149,5
8									
9	11291	9790	3889	2388	130,6	116,8	116,5	79,3	68,8
10	3493	3024	531	62	109,4	101,0	108,4	61,4	53,1
11	5153	4456	—408	—1105	93,2	83,6	52,8	48,2	41,7
12	5154	4457	—2120	—2817	80,9	76,2	64,6	36,8	31,8
13	7512	6496	2288	1272	125,1	112,7	112,6	74,8	64,7
14	5305	4590	—427	—1142	94,1	85,7	62,2	48,1	41,6
15	4706	4072	—110	—744	98,4	89,9	71,5	50,8	43,9

Kraków 1963

1	2722	2332	1196	806	130,0	118,4	175,9	92,6	79,3
2	1180	1011	—131	—300	96,0	91,3	125,9	46,8	40,1
3	1292	1107	—95	—280	97,3	92,4	128,7	48,4	41,4
4	738	633	—555	—661	83,1	80,6	110,3	29,6	25,4
5	9020	7728	4839	3547	164,5	140,3	153,4	112,1	96,1
6	17285	14808	11801	9325	261,1	195,1	181,1	163,6	140,2
7	5595	4791	3682	2878	176,1	151,0	232,1	152,4	130,5
8									
9	11332	9695	4635	2998	141,5	123,4	122,6	87,9	75,2
10	5082	4352	2166	1438	137,7	122,2	140,9	90,5	77,5
11	5375	4605	—905	—1675	87,5	79,0	52,4	44,4	38,1
12	7715	6609	—222	—1327	98,3	90,8	86,0	50,5	43,3
13	7079	6080	3068	2052	142,9	125,1	131,8	91,5	78,4
14	5986	5131	—195	—1051	97,6	88,3	66,7	50,3	43,1
15	5621	4816	757	—48	110,6	99,4	84,8	60,1	51,5

15	+915	+744	+867	+696	+12,2	+9,5	+13,3	+9,3	+7,6
----	------	------	------	------	-------	------	-------	------	------

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Lublin 1960									
1	Pszenica	3,34	0,333	29,7	1589	3134	296	3430	3665
2	Żyto	6,65	0,609	26,9	1207	2623	213	2836	2702
3	Jęczmień	0,79	0,063	26,5	1271	2651	308	2959	3434
4	Owies	0,47	0,040	24,6	1143	2426	214	2640	2647
5	Ziemniaki	24,73	0,216	81,2	2210	6431	1049	7480	9561
6	Buraki cukrowe	39,45	0,199	98,8	1707	6846	1620	8466	13055
7	Oleiste	0,16	0,025	32,1	1874	3545	650	4195	6435
8	Len	0,41	0,018	50,5	2082	4703	566	5269	6055
9	Pozostałe rośliny	4,68	0,541	81,4	2123	6359	933	7292	8652
10	Prod. roślinna	12,81	2,045	54,9	1686	4536	654	5190	6264
11	Bydło	8,45	1,968	90,4	349	5070	562	5632	4290
12	Trzoda	4,27	1,074	103,7	2314	7704	734	8438	7456
13	Drób	3,47	0,419	91,9	2285	7063	855	7918	8272
14	Prod. zwierzęca	20,42	3,575	93,7	1197	6071	641	6712	5707
15	Razem produkcja	33,23	5,620	79,6	1374	5512	646	6158	5909
Lublin 1963									
1	Pszenica	6,80	0,544	27,2	1597	3010	398	3408	4655
2	Żyto	8,52	0,774	25,1	1363	2668	182	2850	2759
3	Jęczmień	0,71	0,054	24,6	1481	2763	302	3065	3798
4	Owies								
5	Ziemniaki	35,15	0,281	77,2	2413	6426	1205	7631	11677
6	Buraki cukrowe	48,01	0,222	95,4	1464	6423	1667	8090	14276
7	Oleiste	0,62	0,064	34,0	2039	3806	764	4570	7913
8	Len	0,66	0,025	38,9	2418	4441	290	4731	4625
9	Pozostałe rośliny	6,62	0,516	107,6	3171	8767	1244	10011	12780
10	Prod. roślinna	18,63	2,480	55,3	1944	4820	734	5554	7506
11	Bydło	11,01	1,872	98,5	494	5615	701	6316	5881
12	Trzoda	3,71	0,705	126,6	3471	10056	902	10958	10407
13	Drób	3,76	0,489	80,9	2308	6516	700	7216	7687
14	Prod. zwierzęca	22,73	3,140	102,0	1520	6823	741	7564	7233
15	Razem produkcja	41,37	5,620	81,4	1707	5939	738	6677	7353
15	1963—1960	±8,14	—	+1,8	+333	+427	+92	+519	+1444

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 26

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Lublin 1960

1	2076	1780	531	235	116,9	106,8	123,4	69,9	59,9
2	1495	1282	79	—134	149,8	95,2	99,1	54,8	47,0
3	2163	1855	783	475	129,5	116,0	129,6	81,6	69,9
4	1504	1290	221	7	109,1	100,3	107,6	61,1	52,4
5	7351	6302	3130	2081	148,7	127,8	117,8	90,5	77,6
6	11348	9728	6209	4589	190,6	154,1	132,0	114,7	98,4
7	4561	3911	2890	2240	181,5	153,4	200,4	142,1	121,8
8	3973	3407	1352	786	128,7	114,9	119,9	78,7	67,4
9	6528	5595	2292	1360	136,1	118,6	106,2	90,1	69,7
10	4578	3924	1728	1074	138,0	120,7	114,3	83,6	71,6
11	3941	3379	—780	—1342	91,6	76,1	47,5	43,6	37,4
12	5142	4408	—248	—982	96,8	88,1	72,0	49,6	42,6
13	5987	5132	1209	354	117,1	104,4	89,9	65,1	55,8
14	4510	3869	—364	—1005	94,0	85,0	60,8	48,1	41,2
15	4535	3889	397	—249	107,2	95,9	74,2	56,9	48,3

Lublin 1963

1	3058	2660	1645	1247	154,6	136,6	167,3	112,4	97,8
2	1396	1214	91	—91	103,4	96,8	109,9	55,6	48,4
3	2317	2015	1035	733	137,9	123,9	154,4	94,2	81,9
5	9264	8059	5251	4046	181,7	153,0	151,2	120,0	104,4
6	12812	11145	7853	6186	222,3	176,5	149,6	134,2	116,8
7	5874	5110	4107	3343	207,9	173,2	232,7	172,8	150,3
8	2207	1917	184	—106	104,1	97,8	118,9	56,7	49,3
9	9609	8365	4013	2769	145,8	127,7	118,8	89,3	77,7
10	5562	4828	2686	1952	155,7	135,1	135,7	100,5	87,3
11	5387	4686	266	—435	104,7	93,1	59,7	54,7	47,6
12	6936	6034	351	—551	103,5	95,0	82,2	54,8	47,7
13	5379	4679	1171	471	118,0	106,5	95,0	66,5	57,8
14	5713	4972	410	—331	106,0	95,6	70,9	56,0	48,7
15	5646	4908	1414	676	123,8	110,1	90,3	69,3	60,3
15	+1111	+1019	+1015	+925	+16,6	+14,2	+16,1	+12,4	+11,5

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
-----	---------	--	-----------	-------------------------	----------------------------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Łódź 1960

1	Pszenica	2,04	0,159	28,7	1868	3361	486	3847	4652
2	Żyto	11,66	0,948	23,1	1359	2559	281	2840	2970
3	Jęczmień	1,27	0,087	25,2	1553	2865	474	3339	4270
4	Owies	0,74	0,055	23,8	1409	2644	248	2892	2860
5	Ziemniaki	31,79	0,322	75,3	2522	6438	1090	7528	8765
6	Buraki cukrowe	18,33	0,099	90,4	2203	6906	1744	8650	12189
7	Oleiste	0,26	0,029	31,9	2136	3796	1173	4960	3857
8	Len	0,14	0,006	54,1	2228	5038	1110	6148	3603
9	Pozostałe rośliny	4,11	0,411	69,2	3114	7294	1189	8483	9774
10	Prod. roślinna	1246	2,115	46,2	1983	4385	683	5068	5897
11	Bydło	10,42	1,609	110,2	829	6563	986	7549	6479
12	Trzoda	4,89	1,022	108,9	2844	8509	1047	9556	3843
13	Drób	3,59	0,522	78,7	2700	6795	730	7525	6882
14	Prod. zwierzęca	24,17	3,305	103,4	1800	7179	960	8139	7316
15	Razem produkcja	36,64	5,420	81,0	1871	6086	851	6937	6760

Łódź 1963

1	Pszenica	2,45	0,162	25,2	1723	3034	775	3809	5564
2	Żyto	10,58	0,811	22,4	1459	2627	360	2987	3247
3	Jęczmień	1,96	0,127	22,7	1572	2750	598	3348	4539
4	Owies	0,41	0,034	22,1	1503	2653	247	2900	2735
5	Ziemniaki	26,46	0,268	73,7	2611	6446	1424	7870	9671
6	Buraki cukrowe	20,55	0,094	88,3	1805	6398	2542	8940	14412
7	Oleiste	0,54	0,062	31,8	2103	3758	1056	4814	7350
8	Len	0,22	0,009	57,9	2255	5266	1644	6910	10410
9	Pozostałe rośliny	4,67	0,443	81,8	3772	7528	1462	8990	10523
10	Prod. roślinna	13,37	2,010	46,1	2082	4477	921	5398	6650
11	Bydło	10,49	1,733	104,5	1104	6536	998	7534	6054
12	Trzoda	3,82	0,922	99,0	3120	8270	1001	9271	8082
13	Drób	4,01	0,638	68,7	2625	6198	739	6937	6291
14	Prod. zwierzęca	22,95	3,410	95,7	1980	6958	954	7912	6729
15	Razem produkcja	36,32	5,420	77,3	2018	6038	942	6980	6699
15	1963—1960	—0,32	—	—3,7	+147	—48	+91	+43	—61

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 27

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Łódź 1960

1	2784	2299	1291	805	138,4	120,9	162,0	96,9	80,1
2	1611	1330	411	130	116,1	104,6	128,6	69,7	57,6
3	2717	2243	1405	931	149,0	127,8	169,4	107,8	89,0
4	1451	1203	216	—32	108,1	98,9	120,1	60,9	50,5
5	6243	5153	2327	1237	136,1	116,4	116,4	82,9	68,4
6	9986	8239	5283	3539	176,4	140,9	134,8	110,4	91,1
7	6721	5548	5061	3888	233,3	178,2	277,6	210,6	173,9
8	6375	5265	2565	2455	170,8	139,9	158,9	117,8	97,3
9	6660	5471	2480	1291	134,0	115,2	141,2	96,2	79,0
10	3914	3231	1512	829	134,5	116,3	127,6	84,7	69,9
11	5650	4664	—84	—1070	98,7	85,8	58,8	51,3	42,3
12	5999	4952	334	—713	103,9	92,5	81,2	55,1	45,5
13	4182	3452	87	—643	101,3	91,4	87,4	53,1	43,8
14	5516	4556	137	—823	101,9	89,9	70,7	53,3	44,1
15	4889	4038	674	—177	111,0	97,4	83,4	60,3	49,8

Łódź 1963

1	3841	3066	2530	1755	183,4	146,1	220,8	152,4	121,6
2	1788	1428	620	260	123,6	108,7	144,9	79,8	63,7
3	2967	2369	1789	1191	165,0	135,5	199,9	130,7	104,3
4	1232	985	82	—165	103,1	94,3	123,7	55,7	44,6
5	7060	5637	3225	1801	150,0	122,9	131,1	95,7	76,4
6	12607	10067	8014	5472	225,2	161,2	163,1	142,7	113,9
7	5247	4191	3592	2536	195,6	152,6	231,1	164,9	131,8
8	8155	6511	5144	3500	197,6	150,6	179,8	140,8	112,4
9	7251	5789	2995	1533	139,7	117,0	128,6	88,6	70,7
10	4568	3647	2173	1252	148,5	123,2	144,2	99,1	79,1
11	4950	3952	—482	—1480	92,6	80,3	57,9	47,4	37,8
12	4962	3961	—188	—1189	97,7	87,2	81,6	50,1	40,0
13	3666	2927	93	—646	101,5	90,7	91,5	53,3	42,6
14	4749	3795	—229	—1183	96,7	85,0	70,2	49,6	39,6
15	4681	3739	661	—281	110,9	95,9	86,6	60,5	48,3
15	—208	—299	—13	—104	—0,1	—1,5	+3,2	+0,2	—1,5

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w gos- podar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
-----	---------	--	--------------	----------------------------	-------------------------------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Olsztyn 1960.

1	Pszenica	2,83	0,293	19,6	1358	2378	375	2753	3457
2	Żyto	11,46	1,255	17,8	926	1852	224	2076	2181
3	Jęczmień	1,97	0,188	17,7	982	1904	348	2252	2928
4	Owies	1,74	0,180	17,6	942	1857	188	2045	1991
5	Ziemniaki	45,26	0,536	54,9	1859	4713	899	5612	6884
6	Buraki cukrowe	15,71	0,122	64,6	1557	4918	1243	6161	8506
7	Oleiste	0,15	0,030	18,5	1760	2723	487	3210	4480
8	Len	2,35	0,153	37,7	1757	3718	419	4137	4275
9	Pozostałe rośliny	4,22	0,830	40,7	1902	4098	588	4686	5089
10	Prod. roślinna	14,40	3,587	31,2	1401	3044	472	3516	4014
11	Bydło	16,91	5,272	45,4	494	2855	485	3340	3207
12	Trzoda	5,60	2,045	62,4	2027	5271	547	5818	5087
13	Drób	3,31	0,864	45,5	1917	4282	342	4624	3832
14	Prod. zwierzęca	31,78	8,603	48,9	1054	3601	471	4072	3695
15	Razem produkcja	46,18	12,190	43,9	1156	3437	471	3908	3789

Olsztyn 1963

1	Pszenica	3,52	0,272	18,6	1574	2544	490	3034	4609
2	Żyto	13,33	1,211	17,1	1239	2126	242	2368	2741
3	Jęczmień	2,96	0,224	15,9	1201	2030	421	2451	3809
4	Owies	4,30	0,386	17,0	1271	2156	183	2339	2406
5	Ziemniaki	87,69	0,763	52,2	2144	4858	1266	6124	9990
6	Buraki cukrowe	14,62	0,070	68,3	1231	4783	2026	6808	13785
7	Oleiste	0,48	0,069	18,6	1891	2858	648	3506	5904
8	Len	3,95	0,199	36,1	2241	4119	516	4635	5459
9	Pozostałe rośliny	4,60	0,298	54,7	2557	5400	801	6201	7518
10	Prod. roślinna	21,03	3,492	34,6	1841	3639	674	4313	6023
11	Bydło	22,14	5,197	48,7	747	3281	567	3848	4260
12	Trzoda	6,58	1,943	65,2	2428	5819	721	6541	6897
13	Drób	5,77	1,221	40,2	1745	3837	480	4317	4723
14	Prod. zwierzęca	43,02	8,698	50,9	1342	3990	579	4569	4947
15	Razem produkcja	64,05	12,190	46,2	1485	3890	606	4496	5255

15	1963—1960	+17,89	—	+2,3	+329	+453	+135	+588	+1466
----	-----------	--------	---	------	------	------	------	------	-------

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 28

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Olsztyn 1960

1	2099	1724	1079	704	145,4	125,6	176,4	107,1	87,9
2	1255	1031	329	105	117,8	105,1	122,5	70,5	57,9
3	1946	1598	1024	676	153,8	130,0	165,4	109,9	90,3
4	1049	861	134	—54	107,2	97,4	113,1	84,7	48,9
5	5025	4126	2171	1272	146,1	122,7	125,4	91,5	75,2
6	6949	5706	3588	2345	172,9	138,1	131,7	107,6	88,3
7	2720	2233	1757	1270	164,5	139,6	242,2	147,0	120,7
8	2518	2099	557	138	115,0	103,3	113,4	66,8	55,7
9	3187	2599	991	403	124,2	108,6	125,0	78,3	63,9
10	2613	2141	970	498	131,9	114,2	128,7	83,8	68,6
11	2713	2228	352	—133	112,3	96,0	70,6	84,6	49,1
12	3060	2513	—184	—731	96,5	87,4	81,5	60,2	40,3
13	1915	1573	—450	—792	89,5	82,9	84,2	50,0	34,6
14	2641	2170	94	—377	102,6	90,7	75,6	71,5	44,4
15	2633	2162	352	—119	110,2	97,0	86,3	59,5	49,2

Olsztyn 1963

1	3035	2545	2065	1575	181,1	151,9	247,8	163,2	136,8
2	1502	1260	615	373	128,9	115,7	160,3	87,8	73,7
3	2608	2187	1779	1358	187,6	155,4	239,5	164,0	137,5
4	1135	952	280	67	111,6	102,9	141,5	66,8	55,9
5	7846	6580	5132	3866	205,6	163,1	191,3	150,2	126,0
6	12554	10528	9002	6977	288,2	202,5	201,8	183,8	154,1
7	4013	3365	3046	2398	206,6	168,4	317,4	215,7	180,9
8	3218	2702	1340	824	132,6	117,8	151,2	89,1	74,8
9	4961	4160	2118	1317	139,2	121,2	137,4	90,7	76,1
10	4182	3508	2384	1710	165,5	139,6	174,1	120,8	101,4
11	3513	2946	979	412	129,8	110,7	87,4	72,1	60,5
12	4469	3748	1078	356	118,5	105,4	105,7	68,5	57,4
13	2978	2498	886	406	123,1	109,4	117,5	74,1	62,1
14	3605	3026	957	378	123,9	108,3	97,1	70,8	59,4
15	3770	3164	1365	759	135,1	116,9	113,7	81,6	68,5
15	+1137	+1002	+1013	+878	+24,9	+19,9	+27,4	+22,1	+19,3

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Opole 1960									
1	Pszenica	12,86	0,740	28,9	2059	3563	634	4197	5762
2	Żyto	9,32	0,612	24,0	1761	3007	328	3335	3676
3	Jęczmień	1,81	0,110	24,2	1988	3246	460	3706	4675
4	Owies	0,98	0,057	23,5	1888	3111	317	3428	3743
5	Ziemniaki	31,00	0,270	75,6	3477	7408	1323	8731	11200
6	Buraki cukrowe	63,50	0,284	86,3	2929	7417	2026	9443	14757
7	Oleiste	0,69	0,056	25,3	2590	3905	1321	5226	10304
8	Len	1,56	0,046	40,9	2910	5034	1118	6152	9432
9	Pozostałe rośliny	4,11	0,297	97,5	4467	9541	1515	11056	13848
10	Prod. roślinna	19,58	2,472	47,4	2550	5017	909	5926	7922
11	Bydło	13,07	1,616	119,5	2626	8842	936	9778	8087
12	Trzoda	4,97	1,028	102,8	4323	9667	833	10500	9187
13	Drób	3,98	0,412	89,0	3980	8609	973	9582	9660
14	Prod. zwierzęca	27,09	3,098	110,4	3434	9175	908	10083	8752
15	Razem produkcja	46,67	5,579	82,5	3042	7329	988	8237	8383
Opole 1963									
1	Pszenica	15,28	0,754	25,8	2356	3698	931	4629	7058
2	Żyto	4,35	0,306	21,7	2101	3232	315	3547	3693
3	Jęczmień	1,36	0,072	21,6	2329	3454	612	4066	5418
4	Owies	0,65	0,034	21,1	2169	3266	350	3616	3930
5	Ziemniaki	28,25	0,235	73,6	3837	7701	1592	9293	11912
6	Buraki cukrowe	59,07	0,260	87,3	3112	7654	2356	10010	15012
7	Oleiste	1,64	0,166	25,0	2842	4140	992	5132	7850
8	Len	2,51	0,073	39,7	3087	5149	1235	6384	9291
9	Pozostałe rośliny	4,70	0,347	105,7	4054	9550	1860	10410	13548
10	Prod. roślinna	20,36	2,247	51,3	3134	5802	1152	6954	9015
11	Bydło	14,83	1,711	114,8	3096	9068	1103	10171	8665
12	Trzoda	5,39	0,946	111,2	5254	11035	1232	12267	11477
13	Drób	5,13	0,532	75,0	4108	8008	1083	9091	9637
14	Prod. zwierzęca	31,59	3,323	104,5	3907	9341	1097	10438	9507
15	Razem produkcja	51,95	5,570	83,1	3598	7919	1129	9048	9331
15	1963—1960	+5,25	—	+0,6	+556	+590	+221	+811	+948

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 29

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Opole 1960

1	3703	3069	2199	1565	161,7	137,3	199,4	128,1	106,2
2	1915	1587	669	341	122,2	110,2	153,2	79,8	66,1
3	2687	2227	1429	969	144,0	126,0	193,2	111,0	92,0
4	1855	1538	632	315	120,3	109,2	159,3	78,9	66,4
5	7723	6400	3792	2469	151,2	128,3	148,1	102,2	84,7
6	11828	9802	7340	5314	199,9	156,3	170,9	137,0	113,6
7	7714	6393	6399	5078	263,9	197,2	407,3	304,9	252,7
8	6522	5404	4398	3279	187,4	153,3	230,6	159,5	132,1
9	9381	7866	4307	2792	145,1	125,3	142,0	96,2	80,7
10	5372	4463	2905	1996	157,9	133,7	167,1	113,3	94,2
11	5461	4525	-755	-1691	91,5	82,7	67,7	45,7	37,9
12	4864	4031	-480	-1313	95,0	87,5	89,4	47,3	39,2
13	5680	4707	1051	78	112,2	100,8	108,5	63,8	52,9
14	5318	4410	-423	-1331	95,4	86,8	79,3	48,2	39,9
15	5341	4433	1054	146	114,4	101,8	101,6	64,7	53,7

Opole 1963

1	4702	3771	3359	2428	190,8	152,4	273,6	182,2	146,1
2	1591	1276	461	146	114,2	104,1	170,1	73,3	58,8
3	3090	2478	1965	1354	156,8	133,2	250,8	143,0	114,7
4	1761	1411	662	315	120,3	108,6	186,2	83,4	66,8
5	8039	6448	4211	2619	154,6	128,1	161,8	109,2	87,6
6	11901	9544	7358	5002	196,1	150,0	171,9	136,4	109,3
7	5008	4016	3710	2718	189,6	152,9	314,0	200,3	160,6
8	6204	4969	4142	2907	180,4	145,5	234,3	156,2	125,1
9	9494	7634	3998	2138	142,0	130,1	128,2	89,8	72,2
10	5881	4729	3213	2061	155,4	129,6	175,7	114,6	92,2
11	5569	4466	-403	-1506	95,6	85,1	75,4	48,5	38,9
12	6223	4991	442	-790	104,0	93,6	103,2	55,9	44,8
13	5529	4446	1629	546	120,3	106,0	128,5	74,7	59,3
14	5600	4503	166	-931	101,8	91,1	91,0	53,6	43,1
15	5734	4605	1412	283	117,8	103,1	112,2	69,0	55,4
15	+393	+172	+358	+137	3,4	+1,3	+10,6	+4,3	+1,7

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Poznań 1960									
1	Pszenica	3,86	0,266	19,2	1576	2573	646	3219	5015
2	Zyto	16,57	1,321	16,1	1199	2036	339	2375	3004
3	Jęczmień	4,41	0,276	18,1	1393	2333	755	3088	5417
4	Owies	1,03	0,068	18,1	1282	2225	366	2591	3229
5	Ziemniaki	50,34	0,479	54,8	2365	5212	1242	6454	8978
6	Buraki cukrowe	64,39	0,298	64,4	1793	5142	2319	7461	14261
7	Oleiste	0,49	0,069	18,2	2074	3023	1052	4075	7675
8	Len	1,06	0,037	33,2	2100	3827	1322	5149	9135
9	Pozostałe rośliny	6,89	0,601	90,0	3287	7964	1489	9453	11456
10	Prod. roślinna	23,32	3,415	39,4	1839	3888	929	4817	6829
11	Bydło	14,88	2,423	75,8	1168	5108	934	6042	6142
12	Trzoda	8,77	1,922	74,8	3033	6924	1125	8049	9027
13	Drób	5,35	0,616	62,3	3075	6314	1052	7366	8681
14	Prod. zwierzęca	39,36	5,135	73,3	2174	5987	1028	7015	7668
15	Razem produkcja	62,68	8,550	59,8	2040	5148	988	6136	7333
Poznań 1963									
1	Pszenica	4,62	0,265	17,9	1980	2916	895	3811	6313
2	Zyto	11,81	0,836	15,6	1442	2251	423	2674	3490
3	Jęczmień	5,46	0,298	15,7	1768	2584	776	3360	5523
4	Owies	0,23	0,120	18,4	1750	2708	68	2776	5000
5	Ziemniaki	52,01	0,447	53,5	2763	5547	1746	7293	11216
6	Buraki cukrowe	74,28	0,302	67,9	1707	5237	3035	8272	16400
7	Oleiste	0,41	0,058	17,8	2634	3562	945	4507	7208
8	Len	1,70	0,056	33,6	2648	4395	1666	6061	10714
9	Pozostałe rośliny	8,14	0,624	88,6	3767	8374	1915	10389	13043
10	Prod. roślinna	25,55	3,006	41,6	2221	4386	1288	5674	8457
11	Bydło	15,88	2,459	76,3	1909	5879	939	6818	6457
12	Trzoda	9,01	2,120	69,8	3245	6873	1183	8056	8973
13	Drób	6,40	0,800	53,3	2633	5403	1108	6511	7995
14	Prod. zwierzęca	42,66	5,544	69,9	2539	6175	1060	7235	7697
15	Razem produkcja	68,21	8,550	60,0	2429	5546	1140	6686	7964
15	1963 — 1960	+5,53	—	+0,2	+389	+398	+152	+550	+631

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 30

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Poznań 1960

1	3439	2793	2442	1796	194,9	155,8	261,2	179,1	145,5
2	1805	1466	968	629	147,5	126,5	186,6	112,1	91,1
3	4024	3269	3084	2329	232,2	175,4	299,3	222,3	180,6
4	1947	1581	1004	638	145,1	124,6	178,4	107,6	87,3
5	6613	5371	3766	2524	172,3	139,1	163,8	120,7	98,0
6	12468	10343	9119	6800	277,3	191,1	221,4	193,6	160,6
7	5601	4549	4652	3600	253,9	188,3	421,7	307,7	249,9
8	7035	5713	5308	3986	238,7	177,4	275,2	211,9	172,1
9	8169	6680	3492	2003	143,8	121,2	127,2	90,8	74,2
10	4990	4061	2941	2012	175,6	141,8	173,3	126,6	103,1
11	4974	4040	1034	100	120,2	101,7	81,0	65,6	53,3
12	5994	4869	2103	978	130,4	112,2	120,7	80,1	65,1
13	5606	4554	2367	1315	137,5	117,9	139,3	90,0	73,1
14	5494	4466	1681	653	128,1	109,3	104,6	75,0	60,9
15	5293	4305	2185	1197	142,4	119,5	122,6	88,5	72,0

Poznań 1963

1	4333	3438	3397	2502	216,5	165,7	352,6	242,1	192,1
2	2048	1625	1239	816	155,0	130,5	223,7	131,3	104,2
3	3755	2979	2939	2163	213,7	164,4	351,7	239,2	189,7
4	3250	3182	2292	2224	184,6	180,1	271,7	176,6	172,9
5	8453	6707	5669	3923	202,1	153,7	209,6	158,0	125,4
6	14693	11658	11163	8128	313,1	198,2	241,4	216,3	171,6
7	4574	3629	3646	2701	202,4	160,0	404,9	257,0	203,9
8	8066	6400	6319	4653	243,7	176,7	318,8	240,1	190,5
9	9276	7361	4669	2654	155,7	125,5	147,1	104,6	83,1
10	6236	4948	4071	2783	192,8	149,0	203,3	149,9	118,9
11	4548	3609	578	—361	109,8	94,7	84,6	59,6	47,3
12	5728	4545	2100	917	130,6	111,4	128,6	82,1	65,1
13	5362	4254	2592	1484	148,0	122,8	150,0	100,6	79,8
14	5158	4098	1522	462	124,6	106,4	110,1	73,8	58,6
15	5535	4395	2418	1278	143,6	119,1	133,0	92,4	73,4
15	+242	+90	+233	+81	+1,2	—0,4	+10,4	+3,9	+1,4

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
R z e s z ó w 1960									
1	Pszenica	5,66	0,565	31,3	1957	3586	210	3796	3622
2	Żyto	6,25	0,594	27,8	1617	3063	130	3193	2646
3	Jęczmień	0,29	0,029	26,5	1756	3136	116	3252	2674
4	Owies	0,14	0,013	25,5	1680	3008	114	3122	2586
5	Ziemniaki	8,54	0,121	93,3	2825	7682	644	8326	7939
6	Buraki cukrowe	10,21	0,068	105,4	2402	7883	952	8835	9961
7	Oleiste	0,18	0,020	36,3	2197	4030	845	4875	8903
8	Len	0,30	0,019	45,3	2906	5261	302	5563	5307
9	Pozostałe rośliny	2,28	0,280	72,5	3446	7218	591	7809	8138
10	Prod. roślinna	7,91	1,707	44,2	2182	4482	309	4791	4635
11	Bydło	11,38	2,206	97,9	73	5169	627	5796	5158
12	Trzoda	3,05	0,741	121,4	2931	9245	615	9860	7913
13	Drób	4,19	0,440	90,9	3076	7801	797	8598	9534
14	Prod. zwierzęca	21,86	3,463	101,1	1109	6365	642	7007	6313
15	Razem produkcja	29,77	5,170	82,3	1463	5744	532	6276	5759
R z e s z ó w 1963									
1	Pszenica	8,82	0,671	28,7	1974	3467	349	3816	4839
2	Żyto	4,51	0,472	27,1	1886	3297	86	3383	2595
3	Jęczmień	0,87	0,067	24,4	1799	3069	220	3289	3610
4	Owies	1,07	0,093	24,0	1828	3077	81	3158	2494
5	Ziemniaki	43,14	0,306	81,5	2319	7058	1266	8324	13221
6	Buraki cukrowe	16,01	0,058	103,5	1631	7014	2012	9026	18220
7	Oleiste	0,53	0,047	34,0	2391	4160	880	5040	9622
8	Len	0,24	0,012	44,3	2652	4956	308	5264	5000
9	Pozostałe rośliny	3,52	0,273	113,3	4052	9943	1134	11077	12983
10	Prod. roślinna	14,07	1,998	50,0	2358	4958	602	5560	7040
11	Bydło	13,05	2,004	107,1	319	5888	754	6642	6514
12	Trzoda	2,66	0,550	120,3	4195	10449	704	11153	9980
13	Drób	4,48	0,584	71,6	2573	6294	620	6914	7668
14	Prod. zwierzęca	23,47	3,172	102,6	1439	6777	722	7499	7336
15	Razem produkcja	37,53	5,170	82,3	1794	6075	676	6751	7260
15	1963 — 1960	+7,76	—	0,0	+331	+331	+144	+475	+1501

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 31

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Rzeszów 1960

1	1665	1455	36	—174	101,0	95,4	115,7	53,2	46,5
2	1029	899	—417	—547	86,4	82,9	95,1	37,0	32,3
3	918	802	—462	—578	85,3	82,2	100,9	34,6	30,3
4	906	792	—422	—526	85,9	82,8	101,4	35,5	31,1
5	5114	4470	257	—387	103,3	95,4	85,0	54,8	47,9
6	7559	6607	2078	1126	126,4	112,7	94,5	71,7	62,7
7	6706	5861	4873	4028	220,9	182,6	245,2	184,7	161,5
8	2401	2099	46	—256	100,8	95,3	117,1	53,0	46,3
9	4692	4101	920	329	112,7	104,2	112,2	64,7	56,6
10	2453	2144	153	—156	103,4	96,7	104,9	55,5	48,5
11	5085	4458	—714	—638	99,8	89,0	45,5	44,7	45,5
12	4982	4367	—1332	—1947	85,5	80,3	65,2	41,0	36,0
13	6458	5661	1733	—936	122,2	110,9	104,9	71,0	62,3
14	5204	4562	—52	—694	99,2	90,1	62,4	51,5	45,1
15	4296	3764	15	—517	100,3	91,8	70,0	52,2	45,7

Rzeszów 1963

1	2865	2516	1372	1023	139,5	126,8	168,6	99,8	87,6
2	709	623	—701	—788	78,7	76,7	95,7	26,2	22,9
3	1811	1591	541	321	117,6	109,7	147,9	74,2	65,2
4	667	586	—583	—663	81,1	78,9	103,9	27,7	24,4
5	10402	9136	6163	4897	187,3	158,8	162,2	127,6	112,0
6	16589	14577	11206	9194	259,8	201,9	176,0	160,3	140,8
7	7231	6350	5461	4581	231,3	190,9	282,9	212,6	186,7
8	2348	2040	44	—264	100,9	95,0	112,8	53,0	46,0
9	8931	7797	3040	1906	130,6	117,2	114,6	78,8	68,8
10	4682	4080	2082	1480	142,0	126,6	140,8	93,6	81,6
11	6195	5441	626	—128	110,6	98,0	60,8	57,8	50,8
12	5785	5081	—469	—1173	95,5	89,4	82,9	48,0	42,2
13	5095	4475	1374	754	167,3	110,9	107,0	71,1	62,5
14	5947	5225	609	—112	108,9	98,4	71,9	57,9	50,9
15	5466	4790	1185	509	119,5	107,5	88,2	66,4	58,2

15	+1170	+1026	+1170	+1026	+19,2	+15,7	+18,2	+14,2	+12,5
----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Szczecin 1960									
1	Pszenica	12,54	1,017	18,3	1024	1977	413	2390	4136
2	Zyto	16,60	1,420	15,3	822	1619	221	1840	2482
3	Jęczmień	1,30	0,110	16,9	1065	1946	284	2230	3199
4	Owies	4,16	0,346	16,2	955	1795	203	1998	2484
5	Ziemniaki	64,71	0,705	51,4	2116	4789	727	5516	7587
6	Buraki cukrowe	100,34	0,539	60,5	1473	4619	1437	6056	12287
7	Oleiste	1,61	0,205	22,7	1680	2862	666	3528	6690
8	Len	2,80	0,114	31,8	1741	3394	820	4214	7918
9	Pozostałe rośliny	5,71	0,608	66,1	3408	6877	797	7674	9384
10	Prod. roślinna	28,89	5,064	32,7	1492	3192	560	3752	5706
11	Bydło	13,83	3,208	60,5	1059	4205	432	4637	4310
12	Trzoda	6,76	1,833	71,9	2530	6270	579	6849	6888
13	Drób	4,77	0,749	50,9	2458	5102	519	5621	6366
14	Prod. zwierzęca	32,84	6,196	62,6	1724	4981	473	5454	5296
15	Razem produkcja	61,74	11,260	49,2	1620	4177	512	4689	5480
Szczecin 1963									
1	Pszenica	10,80	0,816	17,9	1331	2261	463	2724	4551
2	Zyto	12,61	1,060	14,8	1109	1881	265	2146	2953
3	Jęczmień	1,11	0,082	16,3	1396	2245	355	2600	3866
4	Owies	7,11	0,554	15,7	1204	2023	223	2246	2755
5	Ziemniaki	104,00	1,159	51,5	2420	5098	1394	6492	12110
6	Buraki cukrowe	67,90	0,338	64,1	1436	4769	1992	6761	15285
7	Oleiste	0,60	0,117	23,0	1928	3126	346	3472	4333
8	Len	3,23	0,144	31,5	2132	3770	560	4330	6042
9	Pozostałe rośliny	7,53	1,045	51,8	2631	5323	667	5990	7185
10	Prod. roślinna	36,80	5,215	35,1	1848	3674	751	4425	7052
11	Bydło	15,84	3,189	61,1	1141	4320	550	4870	4968
12	Trzoda	6,45	1,695	68,2	2738	6283	723	7006	7768
13	Drób	5,83	0,907	47,6	2463	4940	569	5509	6423
14	Prod. zwierzęca	36,41	6,047	61,1	1873	5051	595	5645	6022
15	Razem produkcja	73,21	11,265	49,1	1861	4413	667	5080	6499
15	1963—1960	+11,47	—	—0,1	+241	+236	+155	+391	+1019

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 32

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Szczecin 1960

1	3112	2699	2159	1746	209,2	173,1	226,0	170,1	147,5
2	1660	1439	863	642	153,3	134,9	162,2	108,5	94,1
3	2134	1850	1253	969	164,3	143,5	189,3	126,3	109,5
4	1529	1326	689	486	138,4	124,3	153,3	94,4	81,9
5	5471	4744	2798	2071	158,4	137,5	147,6	106,4	92,3
6	10814	9377	7668	6231	266,0	202,9	203,1	178,7	155,0
7	5010	4344	3828	3162	233,8	186,9	294,7	220,7	191,4
8	6177	5357	4524	3704	233,3	187,9	249,0	194,2	168,5
9	5976	5179	2507	1710	136,5	122,3	142,0	90,4	78,4
10	4214	3654	2514	1954	178,8	152,1	174,5	128,9	111,7
11	3251	2819	105	—327	102,5	92,9	71,2	53,7	46,6
12	4358	3779	618	39	109,9	100,6	95,8	60,6	52,6
13	3908	3389	1264	745	124,8	113,3	125,1	76,8	66,6
14	3572	3099	315	—158	106,3	97,1	84,8	57,1	49,5
15	3860	3348	1303	791	131,2	116,9	111,4	78,5	68,0

Szczecin 1963

1	3220	2757	2290	1827	201,3	167,1	254,2	179,9	154,0
2	1844	1579	1072	807	157,0	137,6	199,5	124,6	106,7
3	2470	2115	1621	1266	172,2	148,7	237,2	151,5	129,8
4	1551	1328	732	509	136,2	122,7	175,5	98,8	84,6
5	9690	8296	7012	5618	237,5	186,5	235,1	188,2	161,1
6	13849	11857	10516	8524	320,5	226,1	238,5	216,1	185,0
7	2405	2059	1207	861	138,6	124,8	188,4	104,6	89,5
8	3910	3350	2272	1712	160,2	139,5	191,8	124,1	106,3
9	4554	3887	1862	1195	135,0	119,9	138,7	87,9	75,0
10	5204	4453	3378	2627	191,8	153,4	200,9	148,2	126,8
11	3827	3277	648	98	115,0	102,0	81,3	62,6	53,6
12	5030	4307	1485	762	123,6	110,9	113,9	73,8	63,2
13	3960	3391	1483	914	130,0	116,6	134,9	83,2	71,2
14	4149	3554	971	377	119,2	106,7	98,6	68,6	58,8
15	4638	3971	2086	1419	147,3	127,9	132,4	94,5	80,9
15	+778	+623	+783	+628	+16,1	+11,0	+21,0	+16,0	+12,9

Oplacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Warszawa 1960									
1	Pszenica	1,69	0,167	27,2	1496	2908	384	3292	3739
2	Zyto	7,67	0,742	23,9	1140	2387	230	2617	2484
3	Jęczmień	1,17	0,099	23,9	1148	2396	388	2784	3415
4	Owies	0,82	0,068	22,2	1050	2205	260	2465	2575
5	Ziemniaki	37,03	0,373	69,6	1999	5616	1113	6729	8508
6	Buraki cukrowe	33,65	0,187	80,9	1616	5826	1754	7580	11876
7	Oleiste	0,16	0,024	24,1	1817	3071	787	3858	6416
8	Len	0,57	0,027	47,7	1674	4154	952	5106	7274
9	Pozostałe rośliny	4,50	0,280	125,4	4089	10612	2034	12646	16065
10	Prod. roślinna	13,22	1,967	53,0	1815	4573	837	5410	6724
11	Bydło	9,10	2,514	70,3	655	4313	507	4820	3619
12	Trzoda	5,08	1,366	88,9	2251	6872	812	7684	6999
13	Drób	3,34	0,597	67,8	2051	5576	605	6181	5589
14	Prod. zwierzęca	22,54	4,583	75,2	1349	5258	608	5866	4915
15	Razem produkcja	35,76	6,550	68,5	1489	5052	677	5729	5458
Warszawa 1963									
1	Pszenica	3,48	0,258	24,9	1448	2746	579	3325	5029
2	Zyto	13,54	1,119	21,9	1113	2252	297	2549	2952
3	Jęczmień	1,74	0,135	22,1	1223	2370	413	2783	3730
4	Owies	1,08	0,092	21,1	1134	2233	236	2469	2592
5	Ziemniaki	51,48	0,464	66,9	2171	5650	1294	6944	10170
6	Buraki cukrowe	36,96	0,176	81,1	1300	5515	2031	7546	13860
7	Oleiste	0,49	0,053	24,5	1889	3162	923	4085	7594
8	Len	0,95	0,039	47,0	2159	4603	1236	5839	9795
9	Pozostałe rośliny	6,48	0,547	89,0	3246	7892	1394	9286	11839
10	Prod. roślinna	19,77	2,883	46,2	1764	4166	824	4990	6857
11	Bydło	10,55	2,127	80,3	782	4957	676	5633	4960
12	Trzoda	4,05	0,851	111,0	3318	9089	1010	10099	9561
13	Drób	4,03	0,613	68,6	1912	5480	755	6235	6582
14	Prod. zwierzęca	23,18	3,667	85,2	1610	6043	757	6800	6319
15	Razem produkcja	42,95	6,550	68,1	1678	5217	787	6004	6554
15	1963—1960	+7,19	—	—0,4	+189	+165	+110	+275	+1096

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 33

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Warszawa 1960

1	2243	1859	831	447	128,6	113,5	137,4	82,4	68,3
2	1344	1114	97	—113	104,1	94,9	103,9	56,2	46,6
3	2267	1879	1019	631	142,5	122,7	142,9	94,8	78,6
4	1525	1265	370	110	116,8	104,5	115,9	68,7	56,9
5	6509	5396	2892	1779	151,5	126,4	112,2	93,5	77,5
6	10260	8506	6050	4296	203,8	156,7	146,8	126,8	105,1
7	4599	3812	3345	2558	208,9	166,3	266,2	190,8	158,2
8	5600	4648	3120	2168	175,1	142,5	152,5	117,4	97,4
9	11976	9942	5453	3419	151,4	127,0	128,1	95,5	79,3
10	4909	4072	2151	1314	147,0	124,3	126,9	92,6	76,8
11	2964	2457	—694	—1201	83,9	75,1	51,5	42,1	34,9
12	4748	3963	127	—685	101,8	91,1	78,7	53,4	44,3
13	3538	2933	13	—592	100,2	90,4	55,9	52,2	43,2
14	3566	2958	—343	—951	93,5	83,8	65,3	47,4	39,3
15	3969	3292	406	—271	108,0	95,3	79,7	57,9	48,0

Warszawa 1963

1	3581	3002	2283	1704	183,1	151,2	202,0	143,8	120,6
2	1839	1542	700	403	131,1	115,8	134,8	84,0	70,4
3	2557	2144	1410	997	159,5	135,8	171,0	115,7	97,0
4	1458	1222	359	123	116,1	105,0	122,8	69,1	57,9
5	7999	6705	4520	3226	180,0	146,5	152,0	119,6	100,2
6	12560	10529	8345	6314	251,3	183,7	170,9	154,9	129,8
7	5705	4782	4432	3509	240,2	183,9	310,0	232,9	195,2
8	7636	6400	5192	3956	212,8	167,3	208,4	162,5	136,2
9	8593	7199	3947	2553	150,0	127,5	132,8	95,6	80,1
10	5093	4269	2691	1867	164,6	137,4	148,4	110,2	92,4
11	4178	3502	3	—673	100,1	88,1	61,8	52,0	43,6
12	6243	5233	472	—538	105,2	94,7	86,1	56,2	47,1
13	4670	3915	1102	347	120,1	105,6	95,9	68,1	57,1
14	4709	3952	276	—481	104,6	92,9	74,2	55,3	46,4
15	4878	4091	1337	550	125,7	109,2	96,3	71,6	60,1
15	+909	+799	+931	+821	+17,7	+13,9	+16,6	+13,7	+12,1

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finalnej zł/ha
Wrocław 1960									
1	Pszenica	19,89	1,216	25,6	1572	2907	553	3460	5472
2	Żyto	8,23	0,631	21,7	1446	2573	246	2819	3180
3	Jęczmień	2,39	0,153	23,8	1597	2835	405	3240	4455
4	Owies	1,44	0,091	22,3	1464	2622	267	2889	3345
5	Ziemniaki	39,84	0,367	67,2	2706	6200	1072	7272	10268
6	Buraki cukrowe	88,48	0,404	79,9	2076	6233	1755	7988	14455
7	Oleiste	0,45	0,047	23,6	2306	3536	913	4449	8750
8	Len	2,44	0,088	38,2	2223	4212	683	4895	7036
9	Pozostałe rośliny	7,31	0,451	121,2	5289	11589	1518	13107	16213
10	Prod. roślinna	27,60	3,448	48,3	2240	4753	813	5566	8004
11	Bydło	13,47	2,099	87,0	1792	6316	655	6971	6415
12	Trzoda	5,45	1,137	102,8	3677	9023	766	9789	9079
13	Drób	4,95	0,583	82,0	3659	7925	798	8723	9287
14	Prod. zwierzęca	29,56	3882	90,8	2653	7375	701	8076	7618
15	Razem produkcja	57,16	7,330	70,8	2459	6141	754	6895	7800
Wrocław 1963									
1	Pszenica	18,24	1,014	25,5	2086	3409	800	4209	6335
2	Żyto	5,61	0,423	21,5	1934	3052	278	3330	3412
3	Jęczmień	1,33	0,078	22,1	2241	3390	577	3967	5306
4	Owies	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Ziemniaki	33,64	0,280	70,4	3204	6865	1614	8479	11778
6	Buraki cukrowe	82,39	0,369	84,4	2519	6909	2332	9241	14904
7	Oleiste	1,27	0,145	25,1	2514	3817	918	4735	7389
8	Len	2,79	0,105	37,6	2702	4656	700	5356	6459
9	Pozostałe rośliny	8,22	0,397	114,6	6990	14509	2585	17094	20718
10	Prod. roślinna	27,05	2,811	54,1	2974	5785	1251	7036	9624
11	Bydło	16,56	2,435	81,4	2329	6562	845	7407	6801
12	Trzoda	5,42	1,263	97,2	4157	9210	865	10075	8750
13	Drób	5,46	0,715	66,6	3345	6910	789	7699	7638
14	Prod. zwierzęca	33,83	4,519	83,2	3073	7400	826	8226	7488
15	Razem produkcja	60,88	7,330	72,0	3035	6780	989	7769	8308
15	1963—1960	+3,72	—	+1,8	+576	+639	+235	+874	+508

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 34

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

Lp.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Wrocław 1960

1	3900	3347	2565	2012	188,2	158,2	213,7	152,3	130,7
2	1734	1488	607	361	123,6	112,8	146,5	79,9	68,6
3	2858	2453	1620	1215	157,1	137,5	187,1	120,1	103,1
4	1881	1614	723	456	127,6	115,8	149,9	84,3	72,4
5	7562	6490	4068	2996	165,6	141,2	152,8	112,5	96,6
6	12379	10624	8222	6467	231,9	181,0	180,8	154,9	133,0
7	6444	5531	5214	4301	247,4	196,7	370,7	273,0	234,4
8	4813	4130	2824	2141	167,0	143,7	184,1	125,9	108,1
9	10924	9406	4624	3106	139,9	123,7	133,7	90,1	77,6
10	5764	4951	3251	2438	168,3	143,8	165,6	119,3	102,5
11	4623	3968	99	—556	101,6	92,0	73,7	53,1	45,6
12	5402	4636	56	—710	100,6	92,7	88,3	52,5	45,1
13	5628	4830	1362	564	117,2	106,5	113,2	68,6	58,9
14	4965	4264	243	—458	103,3	94,3	83,9	54,7	47,0
15	5341	4587	1659	905	127,0	113,1	110,1	75,4	64,8

Wrocław 1963

1	4249	3449	2926	2126	185,8	150,5	248,4	166,6	135,2
2	1478	1200	360	82	111,8	102,5	158,2	68,7	55,8
3	3065	2488	1916	1339	156,5	133,5	240,1	138,1	112,6
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	8574	6960	4913	3299	171,6	138,9	167,3	121,8	98,8
6	12285	10053	7995	5663	215,7	161,3	176,6	146,7	119,1
7	4875	3957	3572	2654	193,6	156,0	294,4	194,2	157,6
8	3757	3057	1803	1103	138,7	120,5	171,8	100,0	81,3
9	13728	11143	6209	3624	142,8	121,2	143,3	94,9	77,1
10	6650	5399	3839	2588	166,3	136,8	177,9	122,9	99,8
11	4472	3627	239	—606	102,6	91,8	83,5	54,9	44,5
12	4593	3728	—460	—1325	95,0	86,8	90,0	47,2	38,3
13	4293	3504	728	—61	110,5	99,2	114,7	64,5	52,6
14	4415	3589	88	—738	101,2	91,0	89,9	53,1	43,1
15	5273	4284	1528	539	122,5	106,9	115,4	73,2	59,5
15	—68	—303	—131	—366	—4,5	—6,2	+5,3	—2,2	—5,3

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Produkt	Ilość pro- dukcji finalnej w go- spodar- stwie ^a	Obszar ha	Nakłady pracy dni/ha	Nakłady pieniężne zł/ha	Koszty własne produkcji zł/ha	Świadczenia zł/ha	Koszty własne gospodarstwa zł/ha	Wartość produkcji finanlej zł/ha
-----	---------	--	-----------	-------------------------	----------------------------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Zielona Góra 1960

1	Pszenica	7,01	0,531	23,6	1330	2558	448	3006	4485
2	Żyto	12,80	1,151	19,3	1159	2165	217	2382	2693
3	Jęczmień	1,12	0,087	20,6	1343	2410	324	2734	3630
4	Owies	3,66	0,285	19,8	1245	2274	188	2462	2568
5	Ziemniaki	44,39	0,448	60,8	2592	5756	829	6585	8434
6	Buraki cukrowe	34,27	0,172	65,7	1602	5021	1639	6660	13153
7	Oleiste	0,48	0,049	20,8	2014	3094	931	4025	8576
8	Len	2,47	0,098	33,2	1910	3638	833	4471	7782
9	Pozostałe rośliny	5,42	0,699	58,6	3123	6172	658	6830	7750
10	Prod. roślinna	19,17	3,520	35,8	1823	3685	514	4199	5446
11	Bydło	13,72	2,936	70,4	1006	4668	520	5188	4872
12	Trzoda	5,83	1,290	84,9	3145	7559	732	8291	8304
13	Drób	4,87	0,664	64,6	2784	6146	645	6791	7332
14	Prod. zwierzęca	30,40	5,110	73,2	1840	5646	582	6228	5959
15	Razem produkcja	49,57	8,630	57,9	1833	4846	554	5400	5745

Zielona Góra 1963

1	Pszenica	6,62	0,491	22,7	1811	2993	538	3531	4869
2	Żyto	7,23	0,655	19,5	1646	2662	204	2866	2805
3	Jęczmień	0,87	0,065	19,3	1848	2846	422	3268	4242
4	Owies	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Ziemniaki	58,00	0,532	60,7	3128	6286	1170	7456	9780
6	Buraki cukrowe	28,40	0,147	67,8	1845	5272	2272	7644	14757
7	Oleiste	0,36	0,053	22,3	2234	3393	792	4185	6738
8	Len	3,40	0,160	35,9	2333	4200	559	4759	5597
9	Pozostałe rośliny	5,47	0,477	91,2	5080	9823	1171	10994	11501
10	Prod. roślinna	18,60	2,580	45,7	2704	5030	801	5881	7213
11	Bydło	17,12	3,276	65,7	1305	4721	690	5411	5227
12	Trzoda	6,94	1,683	76,0	3202	7255	892	8147	8374
13	Drób	6,25	0,837	53,6	2716	5505	837	6342	7475
14	Prod. zwierzęca	38,94	6,050	66,4	2128	5582	755	6337	6437
15	Razem produkcja	57,54	8,630	60,2	2300	5432	769	6201	6669
15	1963 — 1960	+7,97	—	+2,3	+467	+586	+215	+801	+924

^a Pozycje 1—8 i 12 w q, pozostałe w tys. zł.

Tabela II. 35

produkcji finalnej w 1960 i 1963 r.

l.p.	Dochód globalny zł/ha		Dochód czysty zł/ha		Wskaźnik opłacalności w %		Na 1 dzień pracy (w zł)		
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	wartość produkcji	dochód globalny	
								brutto	netto

Zielona Góra 1960

1	3155	2707	1927	1479	175,3	149,2	190,0	133,7	114,7
2	1534	1317	528	311	124,4	113,1	139,5	79,5	68,2
3	2287	1963	1220	896	150,6	132,8	176,2	111,0	95,3
4	1323	1135	294	106	112,9	104,3	129,7	66,8	57,3
5	5842	5013	2678	1849	146,5	128,1	138,7	96,1	82,5
6	11551	9912	8132	6493	262,0	197,5	200,1	175,8	150,9
7	6562	5631	5482	4551	277,2	213,1	412,3	315,5	270,7
8	5872	5039	4144	3311	213,9	174,1	234,4	176,7	151,8
9	4627	3969	1578	920	125,6	113,5	132,3	79,0	67,7
10	3623	3109	1761	1247	147,8	129,7	152,1	101,0	86,8
11	3666	3146	4	—516	100,1	90,1	66,4	52,1	44,7
12	5159	4427	745	13	109,9	100,2	97,8	60,8	52,1
13	4548	3903	1186	541	119,3	108,0	113,5	70,4	60,4
14	4110	3528	304	—278	105,4	95,5	81,3	56,1	48,2
15	3912	3358	899	345	118,5	106,4	99,2	67,6	58,0

Zielona Góra 1963

1	3058	2520	1876	1338	162,7	137,9	214,5	134,7	111,0
2	1159	955	143	—61	105,4	97,9	143,8	59,4	49,0
3	2399	1977	1396	974	149,1	129,8	219,8	124,3	102,4
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	6652	5482	3494	2324	155,6	131,2	161,1	109,6	90,3
6	12912	10640	9385	7113	274,7	193,1	217,7	190,4	156,9
7	4504	3712	3245	2553	198,6	161,0	302,2	202,0	166,5
8	3264	2705	1397	838	133,2	117,6	155,9	90,9	75,3
9	6421	5250	1678	507	117,0	104,6	126,1	70,4	57,6
10	4509	3708	2133	1332	142,0	122,6	157,8	98,7	81,1
11	3922	3232	506	—184	110,7	96,6	79,6	57,7	49,2
12	5072	4180	1119	227	115,4	102,8	110,2	66,7	55,0
13	4759	3922	1970	1133	135,8	117,9	139,5	88,8	73,2
14	4309	3554	855	100	115,3	101,6	96,9	64,9	53,5
15	4369	3600	1237	468	122,8	107,5	110,3	72,6	59,8
15	+457	+242	+338	+123	+4,3	+1,1	+11,6	+5,0	+1,8

a Pozycje 1—8 i 12 w a, pozostałe w tys. zł.

EDWARD JELEŃSKI
ZOFIA KAPRZYK
STANISŁAW MAKOWSKI

III. KOSZTY PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW ROLNYCH W PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 1963/64 R.

Jednostkowe koszty produkcji zawarte w niniejszym opracowaniu zostały obliczone dla 60 państwowych gospodarstw rozmieszczonych na terenie całego kraju.

Zastosowano następujące dwa sposoby grupowania gospodarstw. Pierwszy sposób polega na podzieleniu zbadanych 60 gospodarstw na 2 grupy po 30 gospodarstw każda, w zależności od wielkości nakładów pieniężnych na 1 ha użytków rolnych. Dla zbadanych gospodarstw graniczną wielkością były nakłady pieniężne równe 6750 zł na 1 ha użytków rolnych. Gospodarstwa posiadające nakłady pieniężne na 1 ha użytków rolnych mniejsze od 6750 zł zostały zaliczone do niskonakładowych, zaś gospodarstwa, których nakłady przekroczyły 6750 zł, zostały zaliczone do wysokonakładowych.

Drugi sposób podziału gospodarstw został oparty na połączeniu w grupy tych województw, w których państwowe gospodarstwa rolne znajdują się w podobnych warunkach przyrodniczo-ekonomicznych i na zbliżonym poziomie zagospodarowania. Wyodrębniono 7 grup województw, a mianowicie:

- Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce
- Poznań, Bydgoszcz
- Gdańsk
- Wrocław, Opole
- Lublin, Rzeszów
- Szczecin, Koszalin, Zielona Góra
- Olsztyn, Białystok.

W części tabelarycznej, która stanowi podstawę tego opracowania, przedstawione są jednostkowe koszty produktów roślinnych i zwierzęcych, ich struktury wyrażone w złotych i w procentach, oraz wybrane nakłady w jednostkach naturalnych.

W części opisowej zamieszczone są niektóre wskaźniki ekonomiczne zbadanych gospodarstw, charakteryzujące ich intensywność, organizację oraz poziom produkcji, pomocne przy analizie i ocenie poziomu kształtowania się jednostkowych kosztów produkcji.

Podana jest również ogólna ocena reprezentatywności zbadanych gospodarstw w stosunku do ogółu państwowych gospodarstw odpowiedniej grupy oraz porównanie niektórych nakładów wyrażonych w jednostkach naturalnych i kosztów jednostkowych dla 3 kolejnych lat.

Tabela III. 2

Porównanie niektórych wskaźników gospodarstw zbadanych w 1963/64 r. i ogółu PGR
(Podział wg grup województw)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn Białystok	Razem	Wskaźnik (ogół PGR = 100)
Rozchody w zł									
na 1 ha uż. r.									
Gospodarstwa zbadane	13 110	8914	8179	7522	7011	6382	5904	7756	106
Ogół PGR	13 565	9630	7960	8009	6522	6255	5439	7340	100
Załoga — osób									
na 100 ha uż. r.									
Gospodarstwa zbadane	19,6	14,7	12,8	12,3	10,1	10,7	9,7	12,4	102
Ogół PGR	22,1	16,4	12,0	14,2	9,3	10,2	9,2	12,2	100
Plon 4 zbóż w q/ha									
Gospodarstwa zbadane	23,0	21,5	22,2	22,4	13,0	15,9	16,8	19,1	115
Ogół PGR	23,1	19,1	19,2	20,3	14,2	13,5	14,8	16,6	100
Plon buraków									
cukrowych q/ha									
Gospodarstwa zbadane	239	202	306	271	206	271	286	259	106
Ogół PGR	271	236	280	236	290	248	247	245	100
Plon ziemniaków q/ha									
Gospodarstwa zbadane	176	124	179	139	169	177	154	158	107
Ogół PGR	157	139	166	120	155	156	152	148	100
Mleczność w ltr									
na 1 krowę rocznie									
Gospodarstwa zbadane	3026	2288	3116	2453	2162	2400	2477	2525	109
Ogół PGR	2783	2347	2622	2293	1982	2198	2339	2322	100
Krowy — szt.									
na 100 ha uż. r.									
Gospodarstwa zbadane	23,4	21,0	22,4	23,2	11,5	18,9	16,4	19,8	111
Ogół PGR	26,6	21,6	20,1	23,0	11,9	15,1	15,0	17,8	100
% zbóż w strukturze zasiewów									
Gospodarstwa zbadane	43,8	45,4	45,0	46,1	41,4	46,4	48,5	45,8	101
Ogół PGR	41,6	43,7	43,3	45,8	43,1	47,0	45,9	45,4	100
% buraków cukrowych i ziemniaków w strukturze zasiewów									
Gospodarstwa zbadane	11,8	11,9	10,4	9,4	7,4	9,6	10,5	10,2	112
Ogół PGR	11,2	11,7	8,2	9,1	6,4	9,1	7,3	9,1	100

Tabela III. 3

Charakterystyka grup zbadanych gospodarstw
(Podział wg poziomu nakładów)

Wyszczególnienie	1961/62	1962/63	1963/64		
			ogółem	w tym	
				nisko- nakła- dowe	wysoko- nakła- dowe
Wskaźniki organizacyjne					
Obszar gospodarstwa w ha uż. r.	460	502	512	606	418
Wskaźnik bonitacji gleb	1,9	1,9	1,8	1,7	1,9
% gleb dobrych	54	54	50	43	56
Załoga — osób na 100 ha uż. r.	13,5	12,4	12,4	9,9	15,1
Konie — szt. na 100 ha uż. r.	4,6	4,3	4,0	3,3	4,6
Traktory — szt. na 100 ha uż. r.	1,3	1,5	1,7	1,4	2,0
% łąk i pastwisk w uż. r.	22,0	24,0	19,5	24,1	14,9
% zbóż w uż. r.	35,0	34,0	36,3	34,5	38,1
% okopowych w uż. r.	13,0	13,0	12,6	10,5	14,7
% motylkowych w uż. r.	16,0	18,0	18,2	16,8	19,6
Produkcja obornika — q na 1 ha gr. orn.	52	51	50	45	56
Nawozy mineralne w kg					
NPK na 1 ha uż. r.	88	92	99	72	124
Plon przeliczeniowy q/ha	19,6	18,1	19,7	17,4	22,1
Inwentarz żywy —					
szt. duże na 100 ha uż. r.	48,0	50,0	50,7	42,7	58,6
Robotnikodni na 1 ha uż. r.	34,4	33,9	33,0	26,3	39,6
Ilość lat bez zmiany kierownika	6,0	6,0	6,3	5,4	7,3
Wskaźniki działalności finansowej					
Przychody w zł na 1 ha uż. r.	7315	6637	7896	5824	9968
w tym: prod. roślinna %	44	42	41	41	42
prod. zwierzęca %	39	40	39	36	42
prod. przemysłowa %	7	3	7	9	5
inne %	10	15	13	14	11
Rozchody w zł na 1 ha uż. r.	6714	6787	7756	5580	9932
w tym płace i ubezpieczenie	2551	2522	2625	2040	3210
pasze kupne	597	641	804	435	1172
Wydajność pracy w zł					
na 1 robotnika	67023	65433	72373	70742	74121
Wynik finansowy					
w zł na 1 ha uż. r.	601	—150	140	244	36

tychczas wpływało zazwyczaj na pogorszenie wyników produkcyjnych i finansowych w PGR w przeliczeniu na jednostkę powierzchni. Dodatni wpływ trwałych użytków zielonych na poziom wskaźników działalności gospodarczo-finansowej świadczy o dobrym zagospodarowaniu łąk i pastwisk, co jest niewątpliwie jednym z podstawowych warunków prawidłowego rozwoju PGR.

Tabela III. 4

Charakterystyka grup zbadanych gospodarstw 1963/64 r.
(Podział wg grup województw)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
Wskaźniki organizacyjne								
Obszar gospodarstwa w ha uż. r.	259	500	389	480	557	608	611	512
Wskaźnik bonitacji gleb	2,0	2,0	2,1	1,8	2,0	1,7	1,7	1,8
% gleb dobrych	48	65	69	52	49	39	38	50
Załoga — osób								
na 100 ha uż. r.	19,6	14,7	12,8	12,3	10,1	10,7	9,7	12,4
Konie — szt. na 100 ha uż. r.	6,2	5,0	4,7	3,4	2,9	3,4	3,4	4,0
Traktory —								
szt. na 100 ha uż. r.	2,2	1,9	1,6	1,8	1,8	1,5	1,5	1,7
% łąk i pastwisk w uż. r.	5,2	13,2	33,9	13,0	28,2	16,9	34,3	19,5
% zbóż w uż. r.	39,3	38,7	29,3	40,0	29,2	38,6	31,4	36,3
% okopowych w uż. r.	17,2	16,1	11,6	13,3	7,5	11,9	9,6	12,6
% motylkowych w uż. r.	22,5	19,8	12,3	22,0	16,4	17,7	14,4	18,2
Produkcja obornika q								
na 1 ha gr. ornych	46	62	65	48	42	45	48	50
Nawozy mineralne w kg								
NPK na 1 ha uż. r.	149	118	103	114	52	84	71	99
Plon przeliczeniowy w q/ha	23,3	21,2	23,1	21,8	15,9	17,3	17,5	19,7
Inwentarz żywy —								
szt. duże na 100 ha uż. r.	52,3	67,7	56,6	51,0	42,4	45,7	41,4	50,7
Robotnikodni na 1 ha uż. r.	46,7	39,8	34,7	33,5	28,8	28,9	24,9	33,0
Ilość lat bez zmiany kierownika	6,4	8,0	7,6	8,5	4,6	3,8	6,3	6,3
Wskaźniki działalności finansowej								
Przychody w zł na 1 ha uż. r.	12 638	8 897	9 294	8 189	6 214	6 484	5 918	7 896
w tym: prod. roślinna %	42	41	36	54	39	41	31	41
prod. zwierzęca %	35	42	41	33	46	37	42	39
prod. przemysłowa %	13	9	6	—	—	8	12	7
inne %	10	8	17	13	15	14	15	13
Rozchody w zł na 1 ha uż. r.	13 110	8 914	8 179	7 522	7 011	6 382	5 904	7 756
w tym: płace								
i ubezpieczenie	4 339	3 051	2 878	2 619	2 153	2 204	1 912	2 625
pasze kupne	931	1 149	533	793	976	608	787	804
Wydajność pracy w zł								
na 1 robotnika	68 402	73 854	77 570	79 026	69 501	70 486	67 755	72 373
Wynik finansowy w zł								
na 1 ha uż. r.	—472	—17	1 115	667	—797	102	14	140

Tabela III. 5

Porównanie jednostkowych kosztów produkcji i wydajności w okresie 3 lat

Wyszczególnienie	1961/62	1962/63	1963/64
Produkcja roślinna			
Żyto ozime			
Koszt 1 ha zł	5 995	5 692	6 049
Koszt 1 q zł	281	303	306
Plon q/ha	18,1	16,0	16,8
Pszenica ozima			
Koszt 1 ha zł	6 646	6 767	6 746
Koszt 1 q zł	264	297	290
Plon q/ha	21,4	19,6	19,9
Jęczmień jary			
Koszt 1 ha zł	5 761	6 125	6 629
Koszt 1 q zł	272	261	265
Plon q/ha	18,9	20,7	22,1
Owies			
Koszt 1 ha zł	5 895	6 169	6 146
Koszt 1 q zł	255	270	284
Plon q/ha	20,3	20,1	19,1
Rzepak ozimy			
Koszt 1 ha zł	7 250	7 472	6 762
Koszt 1 q zł	422	488	588
Plon q/ha	17,2	15,3	11,5
Groch			
Koszt 1 ha zł	6 916	8 947	8 465
Koszt 1 q zł	579	478	609
Plon q/ha	10,3	16,1	12,2
Buraki cukrowe			
Koszt 1 ha zł	12 453	12 451	14 505
Koszt 1 q zł	50	63	50
Plon q/ha	230	186	260
Buraki pastewne			
Koszt 1 ha zł	9 331	9 709	11 143
Koszt 1 q zł	29	34	27
Plon q/ha	310	277	402
Ziemniaki:			
Koszt 1 ha zł	10 278	10 165	11 739
Koszt 1 q zł	77	81	74
Plon q/ha	133	127	158
Siano łąkowe			
Koszt 1 ha zł	2 304	2 440	2 637
Koszt 1 q zł	58	76	80
Plon q/ha	40	32	33

Tabela III. 5 (c. d.)

Wyszczególnienie	1961/62	1962/63	1963/64
Produkcja zwierzęca			
Bydło mleczne			
Koszt roczny utrzymania 1 szt. zł	9 856	9 403	9 346
Koszt 1 litra mleka zł	2,90	3,01	2,96
Mleczność roczna 1 krowy ltr	2 829	2 527	2 525
Jałowizna			
Koszt roczny utrzymania 1 szt. zł	5 182	4 906	5 240
Wartość przyrostu 1 szt. rocznie zł	2 439	2 987	2 147
Młode bydło opasowe			
Koszt roczny utrzymania 1 szt. zł	4 974	5 309	5 273
Koszt 1 kg żywca zł	18,8	17,4	18,7
Przyrost dzienny kg	0,568	0,540	0,486
Waga sprzedażna 1 szt. kg	282	268	264
Maciory			
Koszt roczny utrzymania 1 szt. zł	6 765	5 617	6 599
Koszt produkcji 1 prosięcia zł	560	598	523
Ilość prosiąt od maciory rocznie szt.	11,5	9,9	11,8
Tuczniki			
Koszt produkcji 1 kg żywca zł	24,4	26,1	23,5
Przyrost dzienny kg	0,314	0,317	0,325
Waga sprzedażna w szt. kg	96	98	108

Z zestawienia jednostkowych kosztów obliczonych dla 3 kolejnych lat (tabela III. 5) nasuwają się następujące uwagi.

W produkcji roślinnej nakłady na 1 ha zbóż, rzepaku i grochu utrzymały się na ogół w okresie badanych 3 lat na podobnym poziomie, natomiast nieco wzrosły nakłady na okopowe i siano. Koszty 1 q żyta, pszenicy, jęczmienia, buraków i ziemniaków w zasadzie nie zmieniły się, gdyż wzrostowi nakładów na 1 ha towarzyszyły wyższe plony. Wzrosły natomiast koszty 1 q siana łąkowego, rzepaku i grochu, głównie z powodu spadku plonów.

W produkcji zwierzęcej obserwujemy obniżenie się rocznego kosztu utrzymania bydła mlecznego, przy niezmienionym, ogólnie biorąc, koszcie utrzymania jałowizny i macior. Jednostkowe koszty produkcji mleka i żywca bydlęcego nie wykazały zdecydowanej zmiany w okresie badanego trzylecia, gdyż obniżeniu się kosztów utrzymania towarzyszyło pewne zmniejszenie się wydajności mleka i przyrostu dziennego bukatów.

Natomiast produkcja trzody chlewnej wykazała poprawę. Wzrosły nieco dzienne przyrosty i liczba odchowanych prosiąt, a w związku z tym obniżył się koszt produkcji żywca wieprzowego (tabela III. 5).

Porównanie nakładów wyrażonych w jednostkach naturalnych wskazuje na wyraźne obniżenie nakładów pracy i nakładów sprzężaju przy produkcji roślinnej. Jedynie przy produkcji siana wzrosło nieco zużycie

Tabela III. 6

Zestawienie wybranych nakładów w jednostkach naturalnych w okresie 3 lat

Wyszczególnienie	Jedn. miary	1961/62	1962/63	1963/64
Produkcja roślinna (na 1 ha)				
Żyto ozime				
Robotnicy	dni	15,8	11,9	10,5
Konie	„	4,7	4,1	3,2
Traktory	„	1,3	1,2	1,3
Kombajny	„	0,08	0,05	0,05
Nawozy azotowe	q	1,1	1,1	1,3
Nawozy fosforowe	„	1,0	1,4	1,8
Nawozy potasowe	„	1,0	1,1	1,5
Plon	„	18,1	16,0	16,8
Pszenica ozima				
Robotnicy	dni	15,0	13,5	10,5
Konie	„	5,2	4,6	3,3
Traktory	„	1,2	1,3	1,3
Kombajny	„	0,08	0,12	0,06
Nawozy azotowe	q	1,6	1,6	1,6
Nawozy fosforowe	„	1,7	2,0	2,0
Nawozy potasowe	„	1,8	1,6	1,6
Plon	„	21,4	19,6	19,9
Jęczmień jary				
Robotnicy	dni	12,2	12,0	11,6
Konie	„	4,6	3,9	3,5
Traktory	„	1,1	1,2	1,3
Kombajny	„	0,04	0,08	0,03
Nawozy azotowe	q	1,0	0,9	0,8
Nawozy fosforowe	„	1,4	1,2	1,6
Nawozy potasowe	„	1,3	1,2	1,3
Plon	„	18,9	20,7	22,1
Owies				
Robotnicy	dni	12,5	12,9	10,7
Konie	„	4,1	4,1	3,1
Traktory	„	1,2	1,3	1,3
Kombajny	„	0,03	0,02	0,01
Nawozy azotowe	q	1,0	1,1	0,9
Nawozy fosforowe	„	1,2	1,4	1,6
Nawozy potasowe	„	1,0	1,3	1,1
Plon	„	20,3	20,1	19,1

Tabela III. 6 (c. d.)

Wyszczególnienie	Jedn. miary	1961/62	1962/63	1963/64
Rzepak ozimy				
Robotnicy	dni	14,5	16,4	12,6
Konie	"	5,4	5,6	4,3
Traktory	"	1,3	1,5	1,4
Kombajny	"	0,28	0,26	0,27
Nawozy azotowe	q	3,3	3,3	3,9
Nawozy fosforowe	"	1,7	2,4	2,8
Nawozy potasowe	"	1,7	2,0	2,0
Plon	"	17,2	15,3	11,5
Groch				
Robotnicy	dni	15,9	25,0	18,2
Konie	"	5,2	7,1	5,1
Traktory	"	1,1	1,2	1,3
Nawozy azotowe	q	0,7	0,3	0,5
Nawozy fosforowe	"	1,5	1,4	1,9
Nawozy potasowe	"	1,4	1,3	1,4
Plon	"	10,3	16,1	12,2
Buraki cukrowe				
Robotnicy	dni	53,4	59,8	50,6
Konie	"	5,3	5,2	4,0
Traktory	"	1,2	1,3	1,6
Nawozy azotowe	q	4,4	4,8	4,1
Nawozy fosforowe	"	2,3	2,2	3,0
Nawozy potasowe	"	2,9	2,7	2,5
Plon	"	230	186	260
Buraki pastewne				
Robotnicy	dni	47,1	56,7	49,8
Konie	"	10,9	8,6	10,6
Traktory	"	1,5	1,7	1,9
Nawozy azotowe	q	3,2	3,0	2,5
Nawozy fosforowe	"	1,4	2,0	1,7
Nawozy potasowe	"	2,6	2,0	1,4
Plon	"	310	277	402
Ziemniaki				
Robotnicy	dni	41,5	37,6	37,3
Konie	"	11,3	9,8	9,2
Traktory	"	2,2	2,4	3,0
Nawozy azotowe	q	1,1	1,6	1,7
Nawozy fosforowe	"	1,7	1,6	1,4
Nawozy potasowe	"	1,3	1,7	1,7
Plon	"	133	126	158

Tabela III. 6 (c. d.)

Wyszczególnienie	Jedn. miary	1961/62	1962/63	1963/64
Siano łąkowe				
Robotnicy	dni	7,0	8,8	9,7
Konie	„	3,9	4,1	4,4
Traktory	„	0,5	0,8	1,1
Nawozy azotowe	q	0,5	0,5	0,5
Nawozy fosforowe	„	0,8	0,8	0,7
Nawozy potasowe	„	0,9	1,1	0,8
Plon	„	40	32	33
Produkcja zwierzęca (na 1 sztukę rocznie)				
Bydło mleczne				
Robotnicy	dni	29,4	28,0	26,3
Konie	„	10,6	10,2	9,9
Pasze treściwe	q	4,9	4,7	5,1
Pasze okopowe	„	11,8	9,1	14,7
Mleczność	litry	2829	2527	2525
Jałowizna				
Robotnicy	dni	11,7	11,3	10,8
Konie	„	5,1	5,0	5,0
Pasze treściwe	q	2,8	2,5	3,1
Pasze okopowe	„	5,4	4,9	7,3
Wartość przyrostu	zł	2439	2987	2147
Młode bydło opasowe				
Robotnicy	dni	11,1	11,8	10,7
Konie	„	5,8	4,9	5,3
Pasze treściwe	q	3,2	4,4	3,8
Pasze okopowe	„	6,7	8,0	12,7
Jednostki pokarmowe na 1 kg	„	11,2	13,0	11,7
Przyrost dzienny	kg	0,568	0,540	0,486
Maciory				
Robotnicy	dni	16,9	16,3	13,7
Konie	„	4,6	4,9	4,1
Pasze treściwe	q	7,6	8,1	9,1
Pasze okopowe	q	14,6	15,7	14,0
Ilość odchowanych prosiąt	szt.	11,5	9,9	11,8
Tuczniki (na 100 kg przyrostu)				
Robotnicy	dni	3,9	3,7	2,9
Konie	„	1,4	1,7	0,9
Pasze treściwe	q	3,7	4,0	3,9
Pasze okopowe	„	7,6	6,9	5,9
Jednostki pokarmowe na 1 kg	„	7,2	7,8	6,6
Przyrost dzienny	kg	0,314	0,317	0,325

robotnikodni na 1 ha. W produkcji zwierzęcej obniżyła się praco-
chłonność dla wszystkich grup zwierząt. Przy tuczu trzody chlew-
nej obniżono nieco zużycie okopowych, przy niezminionej ilości zu-
żytych pasz treściwych, dzięki czemu uzyskano mniejsze zużycie jedno-
stek pokarmowych na 1 kg przyrostu żywca (tabela III. 6).

3. Niektóre współzależności

Tabela III. 7

Plony i koszty jednostkowe (Zbiory z 1963 r.)

Plony q/ha w granicach od — do	Liczba gospo- darstw	Średni plon q/ha	Koszt 1 ha zł		Koszt 1 q zł	Gleby dobre %
			bezpo- średni	pełny (brutto)		
1	2	3	4	5	6	7

Zyto ozime

do 13	7	11,2	3116	4907	381	45
13—16	14	14,1	3149	5231	314	34
16—19	15	17,4	3903	6307	309	42
19—22	8	20,3	4039	6846	286	57
ponad 22	6	23,5	4304	7579	272	57

Pszenica ozima

do 10	5	8,5	3197	4539	482	40
10—15	9	13,5	3720	6023	387	32
15—20	13	17,5	4071	6590	327	44
20—25	12	22,1	4022	6801	262	60
25—30	10	26,4	4330	7814	250	63
ponad 30	4	31,7	5173	8803	228	77

Jęczmień jary

do 13	4	10,2	3154	4715	419	20
13—16	7	15,1	3647	6065	362	59
16—19	13	17,4	3501	5850	301	31
19—22	5	20,2	3247	5989	261	45
22—25	7	22,9	3709	6464	247	61
25—28	10	26,1	4211	7227	241	66
ponad 28	11	34,0	4462	8649	224	49

Buraki cukrowe

do 140	2	115	6510	9839	79	34
140—180	5	166	7531	12796	71	52
180—220	14	205	6589	12569	55	59
220—260	5	240	7330	14342	54	53
260—300	5	281	6765	15093	48	54
300—340	7	323	7890	16466	45	59
ponad 340	6	439	7476	19304	38	55

1	2	3	4	5	6	7
Ziemniaki						
do 100	5	84	7055	8854	105	50
100—120	8	111	6893	9924	91	60
120—140	7	128	6984	10101	79	35
140—160	5	146	7311	11246	77	48
160—180	11	170	8219	12101	71	47
ponad 180	15	215	8416	14333	66	29

Zgrupowanie gospodarstw według wzrastających plonów (tab. III. 7) wskazuje wyraźnie na prostą współzależność poziomu plonów i poziomych nakładów na 1 ha, oraz odwrotną współzależność między poziomem plonów i kosztem 1 q. Współzależność między wysokością plonów i bezpośrednimi kosztami na 1 ha nie jest tak wyraźna. Prosta współzależność między poziomem plonów i jakością gleb występuje przy zbożach, natomiast przy okopowych współzależność taka nie jest widoczna, gdyż w tym wypadku decydującym czynnikiem jest kultura gleby, jakość wykonanych zabiegów i nawożenie.

Obniżka kosztu produkcji 1 q maleje w miarę wzrostu poziomu plonów zarówno zbóż jak i roślin okopowych, gdyż im wyższy jest poziom plonów, tym większych nakładów potrzeba dla podniesienia plonu o każdy następny kwintal.

Tabela III. 8

Obniżka kosztu 1 q przy wzroście plonu o 1 q

(Zbiory z 1963 r.)

Plony q/ha w granicach od — do	Obniżka kosztu 1 q przy wzroście plonu o 1 q — zł	Plony q/ha w granicach od — do	Obniżka kosztu 1 q przy wzroście plonu o 1 q — zł
Zyto ozime		Buraki cukrowe	
11,2—14,1	23,1	115—166	0,16
14,1—17,4	1,5	166—205	0,38
17,4—20,3	7,9	205—240	0,03
20,3—23,5	4,4	240—281	0,15
		281—323	0,07
		323—439	0,06
Pszenica ozima		Ziemniaki	
8,5—13,5	19,0	84—111	0,52
13,5—17,5	15,0	111—128	0,70
17,5—22,1	14,1	128—146	0,11
22,1—26,4	2,8	146—170	0,25
26,4—31,7	4,1	170—215	0,11

Dla orientacyjnej oceny wpływu nawożenia na wielkość produkcji roślinnej zgrupowaliśmy gospodarstwa według wzrastającego poziomu nawożenia. W celu wyeliminowania wpływu jakości gleby na poziom

Tabela III. 9

Nawożenie mineralne a wysokość plonu przeliczeniowego

Liczba gospodarstw	Nawożenie mineralne w 1962/63 na 1 ha uż. rolnych kg NPK	Obornik w 1962/63 na 1 ha uż. rolnych q	Produkcja roślinna 1963/64 na 1 ha uż. roln. jedn. zboż.	Plon przeliczeniowy 1963/64 q/ha	Plon 4 zbóż 1963/64 q/ha	Liczba robotników na 100 ha uż. roln.	Gleby dobre w %	Wskaźnik bonitacji gleb
Gleby słabsze								
7	57	34	16,2	15,9	13,4	8,9	31	1,6
7	83	35	18,1	16,3	14,7	9,1	38	1,6
6	98	38	22,3	19,4	18,3	10,3	25	1,5
6	133	47	25,6	20,2	20,0	13,0	32	1,7
Gleby mocniejsze								
7	55	34	16,0	16,1	15,9	8,6	74	2,1
7	79	45	23,8	22,3	22,2	12,0	74	2,2
7	109	54	30,5	23,2	23,6	14,7	68	2,1
6	148	43	28,1	24,4	24,6	13,1	72	2,2

Tabela III. 10

Wielkość przyrostu globalnej produkcji roślinnej w jednostkach zbożowych na 1 kg przyrostu czystego składnika NPK nawożenia mineralnego

Poziom nawożenia mineralnego	Przyrost produkcji
------------------------------	--------------------

Gleby słabsze

57— 83	0,073
83— 98	0,280
98—133	0,094

Gleby mocniejsze

55— 79	0,325
79—109	0,223
109—148	—0,061

plonów oddzielnie zbadaliśmy wpływ nawożenia na glebach słabszych, oddzielnie zaś na glebach mocniejszych, przy czym jedno zestawienie przedstawia wpływ nawożenia mineralnego, drugie zaś mineralnego i organicznego łącznie.

Na glebach słabszych widoczny jest przyrost wielkości produkcji roślinnej wraz ze wzrostem poziomu nawożenia, przy czym przyrost produkcji roślinnej przypadający na 1 kg przyrostu NPK wykazuje tendencję malejącą w miarę coraz większych dawek nawozowych. Przy-

Tabela III. 11
**Poziom nawożenia mineralnego i organicznego w kg NPK
na 1 ha użytków rolnych a wielkość globalnej produkcji
roślinnej z 1 ha w jednostkach zbożowych**

Liczba gospo- darstw	Nawożenie mineralne i organiczne w 1962/63	Produkcja globalna roślinna w 1963/64
----------------------------	---	--

Gleby słabsze

7	90	16,2
7	119	18,8
6	136	21,6
6	180	25,6

Gleby mocniejsze

7	89	16,0
7	124	23,8
7	163	30,5
6	191	28,1

Tabela III. 12
**Wielkość przyrostu globalnej produkcji roślinnej
w jednostkach zbożowych na 1 kg przyrostu
czystego składnika NPK nawożenia mineralnego
i organicznego łącznie**

Poziom nawożenia	Przyrost produkcji roślinnej
------------------	---------------------------------

Gleby słabsze

90—119	0,09
119—136	0,16
136—180	0,09

Gleby mocniejsze

89—124	0,22
124—163	0,17
163—191	—0,09

czyzny braku przyrostu produkcji roślinnej przy przejściu z trzeciej do czwartej grupy gospodarstw na glebach mocniejszych należy szukać w stosunkowo silnym wzroście produkcji między drugą i trzecią grupą gospodarstw, w której znalazły się gospodarstwa o wysokiej kulturze gleby i dobrej organizacji pracy, co potęgowało działanie nawożenia.

Obsada byłem wyrażona w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych wykazuje prostą współzależność z jakością gleb i wysokością plonów, a odwrotną współzależność z wielkością gospodarstwa.

Tabela III. 13

Obsada bydłem a inne wskaźniki

Liczba gospodarstw	Bydło na 100 ha uż. roln. szt. duże	Mleczność na krowę rocznie ltr	Plon prze-liczne-niowy q/ha	Gleby dobre %	Użytki zielone %	NPK na 1 ha uż. roln kg	Wiel-kość gosp. ha	Wynik finan-sowy na 1 ha uż. roln. zł
10	23,1	2426	15,5	36	22	62	618	—510
10	28,2	2525	17,6	42	22	84	559	294
10	33,9	2675	21,1	44	23	95	541	179
10	37,1	2444	21,0	61	17	106	493	153
10	42,1	2394	18,5	43	13	118	516	159
10	53,2	2660	24,7	69	20	123	346	34

Tabela III. 14

Mleczność a koszt produkcji mleka

Mleczność roczna ltr w granicach od — do	Liczba gospodarstw	Średnia mleczność ltr	Koszt utrzymania krowy rocznie zł		Koszt produkcji 1 ltr zł
			bezpo-średni	pełny (brutto)	
do 2000	9	1 793	5 644	7 476	3,13
2000—2500	23	2 247	6 583	8 704	3,00
2500—3000	12	2 796	7 540	10 226	2,95
ponad 3000	12	3 300	8 080	10 970	2,71

Najgorszy (ujemny) wynik finansowy miały gospodarstwa posiadające najmniejszą obsadę bydłem. Najlepszy wynik finansowy osiągnęły gospodarstwa o średniej wielkości obsady. W miarę wzrostu wielkości obsady bydłem, wynik finansowy pogarszał się, ale gospodarstwa nie przestały być rentowne.

Wydajność mleka od krowy rocznie nie wykazała związku z wielkością obsady. Absolutna liczebność pogłowia, czyli wielkość stada, była we wszystkich gospodarstwach podobna i wahała się w granicach 140—180 sztuk.

Z danych tabeli III. 14 wynika wyraźna odwrotna współzależność między mlecznością krów i kosztem produkcji 1 litra mleka oraz prosta współzależność między mlecznością krów i kosztem ich utrzymania zarówno bezpośrednim, jak i pełnym.

Przyrost mleczności krów przypadający na 100 zł przyrostu kosztów bezpośrednich wykazuje tendencję zwiększającą się w miarę wzrostu poziomu mleczności. Można stąd wyciągnąć wniosek, że przy poziomie mleczności występującym w zbadanych gospodarstwach (3300 litrów), ciągle jeszcze zwiększanie wydajności mleka jest właściwą drogą prowadzącą do obniżenia jednostkowego kosztu produkcji.

Tabela III. 15
Efektywność nakładów przy produkcji mleka

Mleczność roczna na 1 krowę ltr	Przyrost mleczności na 100 zł przyrostu kosztów bezpo- średnich
1799—2247	48
2247—2796	57
2796—3300	93

Tabela III. 16
Obniżka kosztu 1 litra mleka w miarę wzrostu mleczności

Mleczność roczna na 1 krowę ltr	Obniżka kosztu 1 litra mleka przy wzroście mleczności o 100 litrów od krowy rocznie zł	
	bezpośredni	pełny
1799—2247	0,05	0,03
2247—2796	0,04	0,01
2796—3300	0,05	0,05

Tabela III. 17

Przyrost bukatów a koszt produkcji

Liczba gospo- darstw	Przyrost dzienny kg	Koszty brutto produkcji 1 kg przyrostu w zł		Koszt produkcji 1 kg żywca zł	Waga sprze- danego bukata kg	Waga wsta- wionej sztuki kg
		bezpo- średnie	pełne			
6	0,287	33,6	30,5	20,6	245	148
6	0,378	28,3	27,9	20,9	244	119
7	0,514	23,6	24,8	19,0	281	137
7	0,722	17,9	20,1	16,1	278	162

Wysokość dziennego przyrostu tuczników oraz bukatów wykazuje również zdecydowaną odwrotną współzależność z kosztem produkcji 1 kg przyrostu, zarówno bezpośrednim, jak i pełnym.

Współzależność wielkości przyrostu dziennego i kosztu produkcji 1 kg żywca bukatów jest mniej regularna z powodu niejednakowego udziału wagi sztuki wstawionej na opas w wadze sztuki sprzedanej.

W tabeli III.17 widoczne to jest w pierwszej grupie gospodarstw, gdzie wysoka waga sztuki wstawionej (148 kg) obniżyła koszt 1 kg żywca poniżej kosztu w grupie następnej. Wysoka waga sztuki wstawionej spowodowała również niski koszt 1 kg żywca w grupie ostatniej.

Tabela III. 22

**Wartość inwentarza martwego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych
a niektóre wskaźniki produkcyjne badanych gospodarstw**

Liczba gospodarstw	Wartość brutto inwentarza martwego na 1 ha uż. roln. zł	Liczba robotników na 100 ha uż. roln.	Produkcja globalna (bez przem.) na 1 ha uż. roln. zł	Wynik finansowy na 1 ha uż. roln. zł	Wielkość gospodarstwa ha uż. roln.	Udział gleb dobrych %	Wartość inwentarza martwego na 1 robotnika zł
--------------------	---	---------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	-----------------------	---

Gleby słabsze

10	3545	9,1	6487	—412	617	32	38 956
10	4578	8,8	7623	278	610	24	52 023
10	6835	13,3	9704	—896	404	27	51 391

Gleby mocniejsze

10	4234	9,7	8376	578	606	61	43 649
10	5323	11,4	8740	—83	449	68	46 693
10	7996	14,0	11343	839	387	81	57 114

Tabela III. 23

Wynik finansowy a niektóre wskaźniki produkcyjne badanych gospodarstw

Liczba gospodarstw	Wynik finansowy na 1 ha uż. roln. zł	Plon przeliczeniowy q/ha	Rozchody pieniężne na 1 ha uż. roln. zł	Liczba robotników na 100 ha uż. roln.	NPK na 1 ha uż. roln. kg	Obornik na 1 ha gruntów ornych q	Inwentarz martwy wart. brutto na 1 ha	Wielkość gospodarstwa ha uż. roln.	Udział gleb dobrych %	Ilość lat bez zmiany kierownika
--------------------	--------------------------------------	--------------------------	---	---------------------------------------	--------------------------	----------------------------------	---------------------------------------	------------------------------------	-----------------------	---------------------------------

Gleby słabsze

10	—1643	17,7	7878	11,6	102	49	5357	465	20	4,0
10	—276	15,9	6331	9,2	76	45	4390	601	23	5,6
10	884	19,7	6419	10,5	93	44	5211	565	16	5,8

Gleby mocniejsze

10	—564	19,0	7276	11,9	90	55	5825	446	25	4,7
10	359	21,9	8136	12,3	111	57	6226	474	17	7,2
10	1539	24,3	7236	11,0	120	53	5502	523	19	11,0

wyższą wartość inwentarza martwego na 1 ha użytków rolnych, zaś na glebach mocniejszych gospodarstwa o najwyższej wartości inwentarza martwego osiągnęły najlepszy wynik finansowy. Zestawienie to nie upoważnia do zdecydowanego wyciągania wniosków, a wskazuje jedynie na potrzebę badania tego zagadnienia.

Poprawa wyniku finansowego w zbadanych gospodarstwach, niezależnie od jakości gleby, idzie równolegle z długością stażu kierownika

w danym gospodarstwie. Dla wyniku działalności produkcyjnej i finansowej gospodarstwa decydujące znaczenie ma więc znajomość warunków gospodarowania, a przede wszystkim poczucie trwałego związku kierownika z warsztatem pracy. Na glebach słabszych poprawa wyniku finansowego przy przejściu z grupy pierwszej do drugiej nastąpiła kosztem oszczędności w nakładach (ogólne zmniejszenie rozchodów pieniężnych, a w tym również zmniejszenie nawożenia). Oszczędności te były jednak zbyt duże, gdyż nawet pomimo nieco lepszych gleb występuje niższy plon. Na glebach mocniejszych natomiast lepszy wynik finansowy w drugiej grupie gospodarstw osiągnięto przy wyższych nakładach w stosunku do grupy pierwszej i przy wyższym plonie, pomimo nawet nieco gorszych gleb niż w pierwszej grupie gospodarstw. Wynika stąd wniosek o decydującym znaczeniu racjonalnego stosowania nakładów produkcyjnych.

4. Uwagi na temat metody i techniki obliczania jednostkowych kosztów produkcji

Metoda obliczenia jednostkowych kosztów produkcji zastosowana w gospodarstwach przedstawionych w niniejszym opracowaniu, to metoda rozdzielcza — uorganiczna.

Koszty jednostkowe zostały obliczone pozaksiegowo, jedynie w oparciu o obowiązującą w PGR sprawozdawczość finansową, uzupełnioną wyciągami z ksiąg gospodarczych. Nakłady pracy ludzi oraz zużycie siły pociągowej żywej i mechanicznej w jednostkach naturalnych poniesione na produkcję poszczególnych artykułów uzyskano na podstawie rozkontowania zapisów prowadzonych w dzienniku gospodarczym.

Przy obliczaniu jednostkowych kosztów produkcji, które polega na rozdzieleniu bez reszty wszystkich poniesionych w gospodarstwie nakładów między produkowane artykuły i usługi świadczone przez gospodarstwo dla osób trzecich, część nakładów przydzielamy bezpośrednio poszczególnym artykułom, część zaś przechodzi przedtem przez rachunki tzw. rozdzielcze. Część rachunków rozdzielczych dzielimy wyłącznie między rachunki główne (rachunki poszczególnych artykułów), część zaś, zanim obciążą rachunki główne, przechodzi przez inne rachunki rozdzielcze.

W celu bliższego wyjaśnienia techniki obliczeń omówimy pokrótce konstrukcję niektórych rachunków rozdzielczych.

Koszt pracy robotników obejmuje wynagrodzenie pieniężne brutto, ubezpieczenie społeczne w wysokości równej 10% płac oraz różnicę między kosztem świadczeń gospodarstwa na rzecz robotników i opłatą za świadczenia tzw. odpłatne.

Koszt pracy robotników na poszczególnych rachunkach jest to iloczyn zużytych dni pracy i przeciętnego kosztu 1 dnia pracy.

Koszty utrzymania środków trwałych obejmują koszt amortyzacji (obliczony od pełnej wartości środków trwałych), koszt remontów bieżących wykonanych sposobem gospodarczym (koszt pracy i materiałów) oraz systemem zleconym, rozdzielony między grupy środków trwałych proporcjonalnie do wysokości rocznej amortyzacji. Je-

dynie koszty remontów dużych maszyn wykonane systemem zleconym są zaliczane bezpośrednio na rachunki kosztu eksploatacji tych maszyn (traktory, kombajny, samochody).

Koszty utrzymania maszyn i narzędzi służących produkcji roślinnej, urządzeń melioracyjnych oraz budynków przeznaczonych dla składowania ziemiopłodów i nawozów mineralnych, zaliczone są na rachunek kosztów wspólnych roślinnych.

Koszt sprzężaju obejmuje koszt paszy i ściółki, koszt obsługi przy żywieniu i pielęgnacji koni roboczych, koszt utrzymania stajni i wozów oraz roczną amortyzację koni (10% wartości). Koszt pracy fernali nie jest wliczany do kosztu koniodnia, a podany jest łącznie z kosztem pracy innych robotników w pozycji koszt pracy na rachunkach rozdzielczych i głównych.

Koszt sprzężaju (koni) wykazany na poszczególnych rachunkach głównych i rozdzielczych jest to iloczyn ilości zużytych koniodni i średniego kosztu 1 dnia pracy konia. Dla obliczenia kosztu 1 dnia pracy konia odejmujemy od rocznych kosztów utrzymania koni wartość uzyskanego obornika i dzielimy je przez ilość dni przepracowanych przez konie w okresie roku.

Koszt eksploatacji traktorów obejmuje koszt paliwa i smarów, koszt utrzymania traktorów (amortyzacja i remonty bieżące) oraz koszt pracy traktorzystów zatrudnionych przy konserwacji. Koszt pracy traktorzystów prowadzących traktor w czasie pracy nie jest wliczany do kosztu eksploatacji traktora, a podawany jest łącznie z kosztem pracy innych robotników na rachunkach rozdzielczych i głównych.

Jako nośnik kosztu eksploatacji traktora przyjęto dzień pracy, a nie godzinę (ze względu na brak odpowiedniej ewidencji w dziennikach gospodarczych).

Koszt eksploatacji kombajnów zbożowych obejmuje te same składniki co i koszt eksploatacji traktorów. Nośnikiem kosztu eksploatacji kombajnu w tym opracowaniu jest dzień pracy.

Koszt młocarni obejmuje koszt utrzymania młocarni i silnika użytego przy młocce (amortyzacja i remonty bieżące) oraz koszt energii elektrycznej, względnie paliwa i smarów, zależnie od używanego silnika.

Koszt nawożenia organicznego obejmuje wartość obornika wywiezionego na grunty orne w okresie roku, koszt nasion, nawozów zielonych w plonie głównym i poplonów na przyoranie, koszt pracy robotników i siły pociągowej zużytych przy wywożeniu i roztrzaskaniu obornika, przy uprawie nawozów zielonych i ugorów. Do tego rachunku doliczamy również wartość wapna zużytego na grunty orne w okresie roku oraz koszt pracy przy wapnowaniu.

Koszty nawożenia organicznego rozdzielane są między poszczególne rośliny proporcjonalnie do wielkości zajmowanej przez nie powierzchni.

Koszt tzw. pośrednie, czyli ogólnoprodukcyjne działów gospodarstwa i ogólnogospodarcze, obejmują takie koszty, których nie możemy przydzielić bezpośrednio poszczególnym produktom wytwarzanym w gospodarstwie.

W kosztach ogólnogospodarczych koszt pracy stanowi około 25% (wynagrodzenia administracji oraz prace o charakterze ogólnogospo-

darczym, jak stróżowanie, porządki, zaopatrzenie itp.). Około 40% kosztów ogólnogospodarczych stanowią koszty utrzymania mieszkań pracowniczych oraz innych budynków i środków trwałych o charakterze ogólnym. Resztę stanowią koszty bhp, wydatki biurowe, odsetki bankowe, delegacje służbowe itp.

Rachunek kosztów ogólnoprodukcyjnych działu produkcji roślinnej obejmuje koszty amortyzacji i konserwacji urządzeń melioracyjnych, koszty utrzymania budynków i narzędzi służących produkcji roślinnej i koszt pracy zużytej na porządki w polu.

Koszty pośrednie rozdzielane są wyłącznie między rachunki główne, proporcjonalnie do wartości produkcji globalnej, wyrażonej w jednostkach zbożowych. Koszty ogólnogospodarcze rozdzielone są między wszystkie produkty i usługi świadczone dla osób trzecich, zaś koszty wspólne roślinne między ziemiopłody wytwarzane w gospodarstwie. Koszty wspólne zwierzęce nie były zestawione w tym opracowaniu na oddzielnym rachunku, gdyż zarówno koszt utrzymania pomieszczeń dla zwierząt, jak i koszty przygotowania pasz zostały przydzielone bezpośrednio na rachunki poszczególnych grup inwentarza żywego.

Koszt stanowiska po roślinach motylkowych. Wartość stanowiska po roślinach motylkowych określamy szacunkowo na 500 zł (= 2 q żyta), co odpowiada w przybliżeniu wartości nakładów ponoszonych przy uprawie ugoru czarnego. Wartość tę odejmujemy od kosztów produkcji roślin motylkowych, a dodajemy do kosztów produkcji zbóż, uwzględniając udział jednego i drugich roślin w strukturze zasiewów.

Koszty składowania i odstawy produktów (tzw. koszty realizacji), obejmujące nakłady pracy i siły pociągowej żywej i mechanicznej przy przechowywaniu, ładowaniu i odstawie nie są doliczane do kosztów produkcji przedstawionych w niniejszym opracowaniu, które są kosztami produkcji loco gospodarstwo. Koszty realizacji doliczone są do kosztu produkcji towarowej, proporcjonalnie do wartości produktów.

Wycena produktów podstawowych w obrocie wewnętrznym i produktów ubocznych. Produkty towarowe własnej produkcji zużyte na paszę lub nasiona na miejscu w gospodarstwie (ziarno, ziemniaki, mleko) wycenione są według tzw. cen zaliczeniowych, które są bliskie przeciętnym kosztom produkcji. Metodę taką przyjęto dla uzyskania lepszej porównywalności organizacji i działalności działu produkcji zwierzęcej.

Produkty główne nietowarowe wyceniono następująco:

Okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna) zostały wycenione w wysokości połowy ceny ziemniaków. W niniejszym opracowaniu przyjęto cenę 30 zł za 1 q okopowych pastewnych.

Siano zostało wycenione na podstawie kosztu produkcji, obliczonego dla przeciętnych warunków produkcyjnych i średnich plonów dla trzech lat, w wysokości 60 zł za 1 q.

Zielonka została wyceniona w wysokości 20% ceny siana, co stanowi w niniejszym opracowaniu 12 zł za 1 q.

Kiszonka wyceniona jest, w oparciu o wycenę zielonki i liści z uwzględnieniem strat przy kiszeniu, na 15 zł za 1 q.

Kompost wyceniono na podstawie kosztu pracy i siły pociągowej oraz kosztu nawozów mineralnych zużytych przy sporządzaniu kompostu. Koszty te doliczone zostały do kosztu nawożenia organicznego (jeżeli kompost zastosowany został na grunty orne) lub do kosztu produkcji trwałych użytków zielonych względnie plantacji wieloletnich).

Produkty uboczne. Dla obornika przyjęto cenę w wysokości 20 zł za 1 q, dla słomy 25 zł. Liście buraków i cykorii wyceniono tak jak zielonkę, tj. po 12 zł za 1 q.

5. Tabele nakładów i kosztów jednostkowych

Tabela III. 24

Nakłady na produkcję żyta i pszenicy ozimej ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem
	Żyto			Pszenica ozima		
	W złotych na 1 ha					
Robotnicy	577	832	699	599	794	706
Konie	86	114	99	94	111	104
Traktory	329	373	350	336	387	364
Kombajny	62	44	53	54	59	57
Młocarnia	144	200	171	144	175	161
Nasiona	446	450	448	657	637	646
Środki ochrony roślin	13	11	12	27	52	41
Nawozy mineralne	438	523	479	501	609	560
Nawożenie organiczne	1133	1386	1255	1167	1463	1327
Sznurek	82	89	85	76	90	84
Razem koszty bezpośrednie	3310	4022	3651	3655	4377	4050
Koszty ogólnoprodukcyjne	586	679	631	621	769	702
Koszty ogólnogospodarcze	1287	1761	1515	1442	1971	1732
Koszt stanowiska	247	256	252	258	266	262
Razem koszty brutto	5430	6718	6049	5976	7383	6746
Wartość słomy	810	1001	901	828	1088	970
Koszt produkcji ziarna	4620	5717	5148	5148	6295	5776
Plon q/ha	14,9	18,9	16,8	16,7	22,6	19,9
Koszt 1 q ziarna	310	302	306	308	279	290
	W procentach					
Robotnicy	10,6	12,4	11,6	10,0	10,8	10,5
Konie	1,6	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5
Traktory	6,1	5,5	5,8	5,6	5,2	5,4
Kombajny	1,1	0,7	0,9	0,9	0,8	0,8
Młocarnia	2,7	3,0	2,8	2,4	2,4	2,4
Nasiona	8,2	6,7	7,4	11,0	8,6	9,6
Środki ochrony roślin	0,2	0,2	0,2	0,5	0,7	0,6
Nawozy mineralne	8,1	7,8	7,9	8,4	8,3	8,3
Nawożenie organiczne	20,9	20,6	20,8	19,5	19,8	19,7
Sznurek	1,5	1,3	1,4	1,3	1,2	1,2
Razem koszty bezpośrednie	61,0	59,9	60,4	61,2	59,3	60,0
Koszty pośrednie	34,5	36,3	35,5	34,5	37,1	36,1
Koszt stanowiska	4,5	3,8	4,1	4,3	3,6	3,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	W miernikach ilościowych na 1 ha					
Robotnikodni	8,7	12,4	10,5	9,0	11,7	10,5
Koniodni	2,5	3,9	3,2	2,6	3,8	3,3
Traktorodni	1,2	1,4	1,3	1,2	1,4	1,3
Nawozy azotowe kg N	25	36	30	36	39	37
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	37	35	36	33	43	38
Nawozy potasowe kg K ₂ O	56	62	58	57	70	64

Tabela III. 25

Nakłady na produkcję jęczmienia jarego i owsa ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem
Jęczmień jary						
W złotych na 1 ha						
Robotnicy	696	877	783	586	854	720
Konie	107	113	110	95	104	100
Traktory	354	362	358	331	381	356
Kombajny	34	19	27	8	10	9
Młocarnia	209	216	212	165	218	191
Nasiona	518	533	525	471	458	464
Środki ochrony roślin	27	57	42	37	65	51
Nawozy mineralne	324	383	352	310	412	361
Nawożenie organiczne	1144	1474	1303	1153	1447	1300
Sznurek	74	98	86	78	94	86
Razem koszty bezpośrednie	3487	4132	3798	3234	4043	3638
Koszty ogólnoprodukcyjne	750	769	762	653	668	661
Koszty ogólnogospodarcze	1724	1923	1820	1478	1702	1530
Koszt stanowiska	250	247	249	249	266	257
Razem koszty brutto	6217	7071	6629	5614	6679	6146
Wartość słomy	744	821	781	685	760	722
Koszt produkcji ziarna	5473	6250	5848	4929	5919	5424
Plon q/ha	20,7	23,6	22,1	17,7	20,6	19,1
Koszt 1 q ziarna	264	265	265	278	287	284
W procentach						
Robotnicy	11,2	12,4	11,8	10,4	12,8	11,7
Konie	1,7	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6
Traktory	5,7	5,1	5,4	5,9	5,7	5,8
Kombajny	0,5	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1
Młocarnia	3,4	3,1	3,2	2,9	3,3	3,1
Nasiona	8,4	7,5	7,9	8,4	6,8	7,6
Środki ochrony roślin	0,4	0,8	0,6	0,7	1,0	0,8
Nawozy mineralne	5,2	5,4	5,3	5,5	6,2	5,9
Nawożenie organiczne	18,4	20,8	19,7	20,6	21,6	21,2
Sznurek	1,2	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4
Razem koszty bezpośrednie	56,1	58,4	57,3	57,6	60,5	59,2
Koszty pośrednie	39,9	38,1	39,0	38,0	35,5	36,6
Koszt stanowiska	4,0	3,5	3,7	4,4	4,0	4,2
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha						
Robotnikodni	10,5	12,8	11,6	8,9	12,4	10,7
Koniodni	3,1	3,8	3,5	2,7	3,5	3,1
Traktorodni	1,3	1,4	1,3	1,2	1,4	1,3
Nawozy azotowe kg N	19	22	21	18	27	23
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	27	32	30	25	31	28
Nawozy potasowe kg K ₂ O	42	58	50	41	49	45

Tabela III. 26

Nakłady na produkcję grochu i rzepaku ozimego ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kla- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kla- dowe	ogółem
	Groch			Rzepak ozimy		
	W złotych na 1 ha					
Robotnicy	1057	1329	1227	651	1040	851
Konie	152	155	154	117	152	135
Traktory	318	364	347	349	420	385
Kombajny	—	—	—	260	279	270
Młocarnia	287	498	419	85	126	106
Nasiona	2587	2728	2675	115	105	110
Środki ochrony roślin	—	233	145	90	134	112
Nawożenie mineralne	315	301	307	994	1151	1074
Nawożenie organiczne	1267	1465	1390	1186	1418	1305
Sznurek	—	—	—	71	93	82
Razem koszty bezpośrednie	5983	7073	6664	3918	4918	4430
Koszty ogólnoprodukcyjne	433	467	454	604	725	666
Koszty ogólnogospodarcze	1114	1486	1347	1416	1904	1666
Razem koszty brutto	7530	9026	8465	5938	7547	6762
Wartość stanowiska	500	500	500	—	—	—
Wartość słomy	473	582	541	—	—	—
Koszt produkcji ziarna	6557	7944	7424	5938	7547	6762
Plon q/ha	10,4	13,2	12,2	10,0	12,9	11,5
Koszt 1 q ziarna	630	602	609	594	585	588
	W procentach					
Robotnicy	14,1	14,7	14,5	11,0	13,8	12,5
Konie	2,0	1,7	1,8	2,0	2,0	2,0
Traktory	4,2	4,1	4,1	5,9	5,6	5,7
Kombajny	—	—	—	4,4	3,7	4,0
Młocarnia	3,8	5,5	4,9	1,4	1,7	1,6
Nasiona	34,4	30,2	31,6	1,9	1,4	1,6
Środki ochrony roślin	—	2,6	1,7	1,5	1,8	1,7
Nawozy mineralne	4,2	3,4	3,7	16,7	15,2	15,9
Nawożenie organiczne	16,8	16,2	16,4	20,0	18,8	19,3
Sznurek	—	—	—	1,2	1,2	1,2
Razem koszty bezpośrednie	79,5	78,4	78,7	66,0	65,2	65,5
Koszty pośrednie	20,5	21,6	21,3	34,0	34,8	34,5
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	W miernikach ilościowych na 1 ha					
Robotnikodni	15,5	19,8	18,2	9,8	15,4	12,6
Koniodni	4,6	5,4	5,1	3,3	5,3	4,3
Traktorodni	1,2	1,4	1,3	1,2	1,6	1,4
Nawozy azotowe kg N	5	7	6	93	103	98
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	39	36	37	50	58	54
Nawozy potasowe kg K ₂ O	77	56	63	67	89	78

Tabela III. 27

Nakłady na produkcję buraków cukrowych i buraków pastewnych ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kla- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kla- dowe	ogółem

	Buraki cukrowe			Buraki pastewne		
	W złotych na 1 ha					
Robotnicy	3527	3380	3445	3073	3592	3327
Konie	123	124	123	402	317	361
Traktory	425	430	428	403	633	515
Nasiona	471	437	452	374	383	379
Środki ochrony roślin	32	135	90	22	39	30
Nawozy mineralne	1429	1325	1240	749	731	740
Nawożenie organiczne	1150	1497	1347	1188	1491	1335
Razem koszty bezpośrednie	6857	7228	7125	6211	7186	6637
Koszty ogólnoprodukcyjne	2354	1918	2106	1294	1318	1306
Koszty ogólnogospodarcze	5566	5052	5274	3051	3255	3150
Razem koszty brutto	14777	14298	14505	10556	11759	11143
Wartość liści	1686	1458	1560	463	504	482
Koszt produkcji korzeni	13091	12840	12945	10093	11255	10661
Plon q/ha	281	243	260	386	420	402
Koszt 1 q korzeni	47	53	50	26	27	27

	W procentach					
Robotnicy	29,9	23,6	23,8	29,1	30,6	29,9
Konie	0,8	0,9	0,8	3,8	2,7	3,2
Traktory	2,9	3,0	3,0	3,8	5,4	4,6
Nasiona	3,2	3,1	3,1	3,5	3,3	3,4
Środki ochrony roślin	0,2	0,9	0,6	0,2	0,3	0,3
Nawozy mineralne	7,6	9,3	8,5	7,1	6,2	6,6
Nawożenie organiczne	7,8	10,5	9,3	11,3	12,6	12,0
Razem koszty bezpośrednie	46,4	51,3	49,1	58,8	61,1	60,0
Koszty pośrednie	53,6	48,7	50,9	41,2	38,9	40,0
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	W miernikach ilościowych na 1 ha					
Robotnikodni	52,3	49,2	50,6	47,3	52,5	49,8
Koniodni	3,5	4,3	4,0	10,9	10,2	10,6
Traktorodni	1,5	1,6	1,6	1,4	2,3	1,9
Nawozy azotowe kg N	105	114	110	70	65	68
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	51	63	58	31	42	36
Nawozy potasowe kg K ₂ O	88	108	100	61	53	57

Tabela III. 28

Nakłady na produkcję ziemniaków i siana łąkowego ze zbiorów 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem

	Ziemniaki			Siano łąkowe		
	W złotych na 1 ha					
Robotnicy	2410	2546	2471	487	785	637
Konie	318	265	294	125	164	144
Traktory	730	923	817	231	354	293
Sadzeniaki	2048	2357	2187	—	—	—
Środki ochrony roślin	99	247	166	—	—	—
Nawozy mineralne	557	441	505	134	361	247
Nawożenie organiczne	1143	1394	1256	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	7305	8173	7696	977	1664	1321
Koszty ogólnoprodukcyjne	1273	1118	1203	389	368	378
Koszty ogólnogospodarcze	2824	2858	2840	911	965	938
Razem koszty brutto	11402	12149	11739	2277	2997	2637
Plon q/ha	163	151	158	29	37	33
Koszt 1 q	70	89	74	79	81	80

	W procentach					
Robotnicy	21,1	21,0	21,0	21,4	26,2	24,2
Konie	2,8	2,2	2,5	5,5	5,5	5,5
Traktory	6,4	7,6	7,0	10,1	11,8	11,1
Sadzeniaki	18,0	19,4	18,7	—	—	—
Środki ochrony roślin	0,9	2,0	1,4	—	—	—
Nawozy mineralne	4,9	3,6	4,3	5,9	12,0	9,3
Nawożenie organiczne	10,0	11,5	10,7	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	64,1	67,3	65,6	42,9	55,5	50,1
Koszty pośrednie	35,9	32,7	34,4	57,1	44,5	49,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	W miernikach ilościowych na 1 ha					
Robotnikodni	36,9	37,9	37,3	7,6	11,9	9,7
Koniodni	9,4	9,0	9,2	3,5	5,2	4,4
Traktorodni	2,6	3,5	3,0	0,8	1,3	1,1
Nawozy azotowe kg N	43	30	38	6	24	15
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	32	19	26	7	19	13
Nawozy potasowe kg K ₂ O	70	64	67	19	43	31

Nakłady na produkcję żyta ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Kosza- lin, Zielona Góra	Olsztyn Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	1020	895		635	625	605	546	699
Konie	149	118		91	84	86	77	99
Traktory	380	345		368	410	321	361	350
Kombajny	30	16		81	89	59	67	53
Młocarnia	332	155		173	116	161	126	171
Nasiona	448	450		437	481	450	443	448
Środki ochrony roślin	6	3		17	5	20	9	12
Nawozy mineralne	612	546		512	276	419	422	479
Nawożenie organiczne	1275	1577		1181	1107	1164	1186	1255
Sznurek	87	87		82	65	87	89	85
Razem koszty bezp.	4339	4192		3577	3258	3372	3326	3651
Koszty ogólnoprod.	860	658		489	563	609	658	631
Koszty ogólnogosp.	2359	1593		1354	1450	1398	1320	1515
Koszt stanowiska	307	261		247	294	234	233	252
Razem koszty brutto	7865	6704		5667	5565	5613	5537	6049
Wartość słomy	1003	1132		827	890	852	800	901
Koszt prod. ziarna	6862	5572		4840	4675	4761	4737	5148
Plon q/ha	21,4	19,8		16,8	13,6	15,5	14,7	16,8
Koszt 1 q ziarna	321	281		288	344	307	322	306
W procentach								
Robotnicy	13,0	13,4		11,2	11,2	10,8	9,9	11,6
Konie	1,9	1,8		1,6	1,5	1,5	1,4	1,6
Traktory	4,8	5,1		6,5	7,3	5,7	6,5	5,8
Kombajny	0,4	0,2		1,4	1,6	1,1	1,2	0,9
Młocarnia	4,2	2,3		3,1	2,1	2,9	2,3	2,8
Nasiona	5,7	6,7		7,7	8,6	8,0	8,0	7,4
Środki ochrony roślin	0,1	0,0		0,3	0,1	0,4	0,2	0,2
Nawozy mineralne	7,8	8,2		9,0	5,0	7,5	7,6	7,9
Nawożenie organiczne	16,2	23,5		20,8	19,9	20,7	21,4	20,8
Sznurek	1,1	1,3		1,5	1,2	1,5	1,6	1,4
Razem koszty bezp.	55,2	62,5		63,1	58,5	60,1	60,1	60,4
Koszty pośrednie	40,9	33,6		32,5	36,2	35,8	35,7	35,5
Koszt stanowiska	3,9	3,9		4,4	5,3	4,1	4,2	4,1
Razem koszty brutto	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	13,9	13,7		9,6	10,6	9,1	8,6	10,5
Koniodni	5,4	4,4		2,5	3,0	2,4	2,3	3,2
Traktorodni	1,4	1,4		1,4	1,7	1,2	1,3	1,3
Nawozy azotowe kg N	49	28		31	18	31	25	30
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	35	44		41	16	32	36	36
Nawozy potasowe kg K ₂ O	54	76		66	32	45	65	58

Nakłady na produkcję pszenicy ozimej ze zbioru 1963 r.

(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Kosza- lin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	831	819	857	662	747	623	518	706
Konie	127	122	117	94	87	105	72	104
Traktory	322	330	516	367	435	318	359	364
Kombajny	52	10	51	122	56	59	21	57
Młocarnia	214	115	182	163	185	153	155	161
Nasiona	580	648	627	668	700	656	634	646
Środki ochrony roślin	88	16	56	53	31	31	24	41
Nawozy mineralne	613	611	410	558	476	593	553	560
Nawożenie organiczne	1276	1578	1736	1242	1173	1186	1214	1327
Sznurek	74	99	96	84	75	76	81	84
Razem koszty bezp.	4177	4348	4648	4013	3965	3800	3631	4050
Koszty ogólnoprod.	873	715	868	683	497	665	624	702
Koszty ogólnogosp.	2462	1752	1950	1886	1642	1444	1186	1732
Koszt stanowiska	307	261	217	284	279	259	220	262
Razem koszty brutto	7819	7076	7683	6866	6383	6168	5661	6746
Wartość słomy	974	1141	1257	1048	867	841	682	970
Koszt prod. ziarna	6845	5935	6426	5818	5516	5327	4979	5776
Plon q/ha	22,9	22,3	22,3	23,8	14,4	16,9	14,5	19,9
Koszt 1 q ziarna	299	266	288	244	383	315	343	290
W procentach								
Robotnicy	10,6	11,6	11,2	9,6	11,7	10,1	9,2	10,5
Konie	1,6	1,7	1,5	1,4	1,4	1,7	1,3	1,5
Traktory	4,1	4,7	6,7	5,3	6,8	5,2	6,3	5,4
Kombajny	0,7	0,1	0,7	1,8	0,9	1,0	0,4	0,8
Młocarnia	2,7	1,6	2,4	2,4	2,9	2,5	2,7	2,4
Nasiona	7,4	9,2	8,2	9,7	11,0	10,6	11,2	9,6
Środki ochrony roślin	1,1	0,2	0,7	0,8	0,5	0,5	0,4	0,6
Nawozy mineralne	7,9	8,6	5,3	8,1	7,4	9,6	9,8	8,3
Nawożenia organiczne	16,3	22,3	22,6	18,1	18,4	19,2	21,4	19,7
Sznurek	1,0	1,4	1,2	1,2	1,1	1,2	1,4	1,2
Razem koszty bezp.	53,4	61,4	60,5	58,4	62,1	61,6	64,1	60,0
Koszty pośrednie	42,7	34,9	36,7	37,4	33,5	34,2	32,0	36,1
Koszt stanowiska	3,9	3,7	2,8	4,2	4,4	4,2	3,9	3,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	11,4	12,5	12,1	9,8	11,6	9,4	8,0	10,5
Koniodni	4,5	4,5	4,3	2,5	2,8	2,7	2,1	3,3
Traktorodni	1,2	1,4	1,5	1,4	1,6	1,1	1,3	1,3
Nawozy azotowe kg N	39	37	33	36	32	39	48	37
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	43	48	26	41	29	37	32	38
Nawozy potasowe kg K ₂ O	78	69	42	58	58	72	49	64

Nakłady na produkcję jęczmienia jarego ze zbioru 1963 r.

(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Kosza- lin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	830	773	1155	792	721	692	739	783
Konie	122	111	135	102	56	110	121	110
Traktory	331	281	460	366	448	314	411	358
Kombajny	23	4	60	27	—	24	46	27
Młocarnia	312	131	190	240	272	185	237	212
Nasiona	527	538	567	517	580	506	507	525
Środki ochrony roślin	139	27	49	47	11	28	29	42
Nawozy mineralne	447	347	214	397	311	404	274	352
Nawożenie organiczne	1185	1577	1736	1268	1172	1171	1185	1303
Sznurek	69	92	90	92	98	84	78	86
Razem koszty bezp.	3985	3881	4656	3848	3669	3518	3627	3798
Koszty ogólnoprod.	1057	651	937	633	513	717	922	762
Koszty ogólnogosp.	2773	1586	2189	1759	1673	1577	1854	1820
Koszt stanowiska	254	261	217	270	279	238	233	249
Razem koszty brutto	8069	6379	7999	6510	6134	6950	6636	6629
Wartość słomy	831	814	1081	756	655	692	786	781
Koszt prod. ziarna	7238	5565	6918	5754	5479	5358	5850	5848
Plon q/ha	27,6	21,8	26,2	23,7	16,2	19,3	22,3	22,1
Koszt 1 q ziarna	262	255	264	243	338	278	262	265
W procentach								
Robotnicy	10,3	12,1	14,4	12,2	11,8	11,4	11,2	11,8
Konie	1,5	1,7	1,7	1,6	0,9	1,8	1,8	1,7
Traktory	4,1	4,4	5,8	5,6	7,3	5,2	6,2	5,4
Kombajny	0,3	0,1	0,7	0,4	—	0,4	0,7	0,4
Młocarnia	3,9	2,1	2,4	3,7	4,4	3,1	3,6	3,2
Nasiona	6,5	8,4	7,1	7,9	9,5	8,4	7,6	7,9
Środki ochrony roślin	1,7	0,4	0,6	0,7	0,2	0,5	0,4	0,6
Nawozy mineralne	5,5	5,4	2,7	6,1	5,1	6,7	4,1	5,3
Nawożenie organiczne	14,7	24,7	21,7	19,5	19,1	19,3	17,9	19,7
Sznurek	0,9	1,5	1,1	1,4	1,5	1,4	1,2	1,3
Razem koszty bezp.	49,4	60,8	58,2	59,1	59,8	58,2	54,7	57,3
Koszty pośrednie	47,5	35,1	39,1	36,8	35,6	37,9	41,8	39,0
Koszt stanowiska	3,1	4,1	2,7	4,1	4,6	3,9	3,5	3,7
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	11,3	11,8	15,9	11,6	10,9	10,4	11,6	11,6
Koniodni	4,1	4,2	5,0	2,8	1,8	3,0	3,7	3,5
Traktorodni	1,2	1,1	1,4	1,4	1,7	1,1	1,5	1,3
Nawozy azotowe kg N	27	18	15	21	15	26	18	21
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	34	34	15	38	24	30	27	30
Nawozy potasowe kg K ₂ O	64	70	31	51	54	50	39	50

Nakłady na produkcję owsa ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Kosza- lin, Zielona Góra	Olśztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	876	856	1017	788	402	562	641	720
Konie	105	111	136	94	48	84	118	100
Traktory	372	301	497	361	393	316	383	356
Kombajny	12	16	—	10	—	15	—	9
Młocarnia	276	155	185	282	107	156	155	191
Nasiona	461	459	503	449	466	464	472	464
Środki ochrony roślin	133	17	65	25	117	46	42	51
Nawozy mineralne	540	348	273	522	234	276	288	361
Nawożenie organiczne	1275	1577	1660	1242	1267	1172	1186	1300
Sznurek	91	89	66	106	66	81	80	86
Razem koszty bezp.	4141	3929	4402	3879	3100	3172	3365	3638
Koszty ogólnoprod.	810	587	763	643	236	583	859	661
Koszty ogólnogosp.	2226	1436	1753	1747	744	1318	1772	1590
Koszt stanowiska	307	261	219	284	278	238	233	257
Razem koszty brutto	7484	6213	7137	6553	4358	5311	6229	6146
Wartość słomy	730	796	879	791	361	613	786	722
Koszt prod. ziarna	6754	5417	6258	5762	3397	4698	5443	5424
Plon q/ha	22,0	19,8	19,6	23,2	7,1	15,7	20,9	19,1
Koszt 1 q ziarna	307	274	319	248	563	299	260	284
W procentach								
Robotnicy	11,7	13,8	14,2	12,0	9,2	10,6	10,3	11,7
Konie	1,4	1,8	1,9	1,4	1,1	1,6	1,9	1,6
Traktory	5,0	4,8	7,0	5,5	9,0	5,9	6,1	5,8
Kombajny	0,2	0,3	—	0,1	—	0,3	—	0,1
Młocarnia	3,7	2,5	2,6	4,3	2,5	2,9	2,5	3,1
Nasiona	6,1	7,4	7,0	6,9	10,7	8,7	7,6	7,6
Środki ochrony roślin	1,8	0,3	0,9	0,4	2,7	0,9	0,7	0,8
Nawozy mineralne	7,2	5,6	3,8	8,0	5,4	5,2	4,6	5,9
Nawożenie organiczne	17,0	25,4	23,3	19,0	29,0	22,1	19,0	21,2
Sznurek	1,2	1,3	1,0	1,6	1,5	1,5	1,3	1,4
Razem koszty bezp.	55,3	63,2	61,7	59,2	71,1	59,7	54,0	59,2
Koszty pośrednie	40,6	32,6	35,3	36,5	22,5	35,8	42,2	36,3
Koszt stanowiska	4,1	4,2	3,0	4,3	6,4	4,5	3,8	4,2
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	11,9	12,9	14,5	11,5	6,6	8,4	10,1	10,7
Koniodni	3,9	4,1	5,0	2,5	1,7	2,3	3,4	3,1
Traktorodni	1,3	1,2	1,4	1,4	1,6	1,1	1,4	1,3
Nawozy azotowe kg N	42	20	11	34	17	15	16	23
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	26	30	22	41	13	21	26	28
Nawozy potasowe kg K ₂ O	55	42	52	62	33	43	31	45

Tabela III. 35

Nakłady na produkcję buraków cukrowych ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	3749	3096	3509	2973	5022	4024	3059	3445
Konie	124	124	86	128	134	128	123	123
Traktory	427	307	601	439	883	477	341	428
Nasiona	410	423	465	448	324	459	522	452
Środki ochrony roślin	100	206	26	83	—	69	6	90
Nawozy mineralne	983	1275	1014	1461	1112	1376	557	1240
Nawożenie organiczne	1220	1577	2172	1276	887	1224	1105	1347
Razem koszty bezp.	7013	7018	7373	6808	8362	7757	6113	7125
Koszty ogólnoprod.	2187	1477	2722	1974	1640	2318	2563	2106
Koszty ogólnogosp.	6047	3729	5890	5410	5788	5496	5946	5274
Razem koszty brutto	15247	12224	16485	14192	15790	15571	14622	14505
Wartość liści	1500	1212	1872	1698	1236	1626	1692	1560
Koszt prod. korzeni	13747	11012	14613	12494	14554	13945	12930	12945
Plon q/ha	250	202	312	283	206	271	282	260
Koszt 1 q korzeni	55	55	47	44	71	51	46	50
W procentach								
Robotnicy	24,6	25,3	21,3	20,9	31,8	25,9	20,9	23,8
Konie	0,8	1,0	0,5	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Traktory	2,8	2,5	3,6	3,1	5,6	3,1	2,3	3,0
Nasiona	2,7	3,5	2,8	3,2	2,1	2,9	3,6	3,1
Środki ochrony roślin	0,7	1,7	0,2	0,6	—	0,4	0,0	0,6
Nawozy mineralne	6,4	10,4	6,2	10,3	7,1	8,8	6,6	8,5
Nawożenie organiczne	8,0	13,0	13,2	9,0	5,6	7,9	7,6	9,3
Razem koszty bezp.	46,9	57,4	47,8	48,0	53,0	49,8	41,8	49,1
Koszty pośrednie	54,0	42,6	52,2	52,0	47,0	50,2	58,2	50,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	50,9	47,0	47,3	43,4	61,3	60,7	47,5	50,6
Koniodni	4,5	4,8	3,6	3,4	2,8	4,0	3,5	4,0
Traktorodni	1,6	1,3	1,8	1,7	2,6	1,6	1,3	1,6
Nawozy azotowe kg N *	85	106	97	140	84	113	97	110
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	47	49	34	80	44	75	35	58
Nawozy potasowe kg K ₂ O	104	129	96	100	136	101	46	100

Tabela III. 36

Nakłady na produkcję buraków pastewnych ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
------------------	-------------------------------------	-------------------	--------	----------------	-----------------	-------------------------------------	--------------------	--------

W złotych na 1 ha

Robotnicy	3862	3077	3936	2596	3263	3280	3327
Konie	278	223	304	323	410	380	361
Traktory	559	471	732	545	479	378	515
Nasiona	387	433	249	320	402	390	379
Środki ochrony roślin	104	—	—	22	52	—	30
Nawozy mineralne	880	887	674	659	730	799	740
Nawożenie organiczne	1220	1689	1736	1225	1212	1215	1335
Razem koszty bezp.	7290	6780	7821	5690	6548	6442	6637
Koszty ogólnoprod.	1328	907	1477	1023	1356	1621	1306
Koszty ogólnogosp.	3760	1865	3384	2858	3149	3353	3150
Razem koszty brutto	12378	9552	12682	9571	11053	11416	11143
Wartość liści	490	373	527	454	486	521	482
Koszt prod. korzeni	11888	9179	12155	9117	10567	10895	10661
Plon q/ha	408	311	439	378	405	434	402
Koszt 1 q korzeni	29	30	28	24	26	25	27

W procentach

Robotnicy	31,2	32,2	31,0	27,1	29,5	28,7	29,9
Konie	2,2	2,3	3,1	3,4	3,7	3,3	3,2
Traktory	4,5	4,9	5,8	5,7	4,3	3,3	4,6
Nasiona	3,1	4,5	2,8	3,4	3,6	3,4	3,4
Środki ochrony roślin	0,8	—	—	0,2	0,5	—	0,3
Nawozy mineralne	7,1	9,3	5,3	6,9	6,6	7,0	6,6
Nawożenie organiczne	10,0	17,8	13,7	12,8	11,0	10,7	12,0
Razem koszty bezp.	58,9	71,0	61,7	59,5	59,2	56,4	60,0
Koszty pośrednie	41,1	29,0	38,3	40,5	40,8	43,6	40,0
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych na 1 ha

Robotnikodni	52,6	48,3	56,6	38,6	49,8	51,5	49,8
Koniodni	10,1	9,6	13,6	6,5	10,8	10,9	10,6
Traktorodni	2,0	1,9	2,2	2,1	1,7	1,4	1,9
Nawozy azotowe kg N	82	79	53	63	61	84	68
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	46	33	23	44	39	33	36
Nawozy potasowe kg K ₂ O	89	77	96	23	60	36	57

Tabela III. 37

Nakłady na produkcję ziemniaków ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
------------------	-------------------------------------	-------------------	--------	----------------	-----------------	-------------------------------------	--------------------	--------

W złotych na 1 ha

Robotnicy	3426	2306	3286	1881	2381	2231	2703	2471
Konie	348	221	444	221	270	324	315	294
Traktory	1108	794	502	873	1012	731	745	817
Sadzeniaki	2400	2167	2302	2167	3087	1991	2074	2187
Środki ochrony roślin	451	249	281	76	173	93	75	166
Nawozy mineralne	604	317	450	498	449	606	486	505
Nawożenie organiczne	1275	1622	1083	1181	1268	1153	1186	1256
Razem koszty bezp.	9612	7676	8348	6897	8640	7129	7584	7696
Koszty ogólnoprod.	1477	801	1396	831	1199	1409	1333	1203
Koszty ogólnogosp.	4073	1874	3801	2220	3457	3055	2688	2840
Razem koszty brutto	15162	10351	13545	9948	13296	11593	11605	11739
Plon q/ha	176	124	179	139	169	177	154	158
Koszt 1 q	86	83	76	72	79	65	75	74

W procentach

Robotnicy	22,6	22,3	24,2	18,9	17,9	19,3	23,3	21,0
Konie	2,3	2,1	3,3	2,2	2,0	2,8	2,7	2,5
Traktory	7,3	7,7	3,7	8,8	7,6	6,3	6,4	7,0
Sadzeniaki	15,8	20,9	17,0	21,8	23,2	17,2	17,9	18,7
Środki ochrony roślin	3,0	2,4	2,1	0,8	1,3	0,8	0,7	1,4
Nawozy mineralne	4,0	3,1	3,3	5,0	3,4	5,2	4,2	4,3
Nawożenie organiczne	8,4	15,7	8,0	11,8	9,6	9,9	10,2	10,7
Razem koszty bezp.	63,4	74,2	61,6	69,3	65,0	61,5	65,4	65,6
Koszty pośrednie	36,6	25,8	38,4	30,7	35,0	38,5	34,6	34,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych na 1 ha

Robotnikodni	46,7	35,3	52,2	28,4	39,0	33,8	42,0	37,3
Koniodni	12,3	9,0	13,1	6,4	9,3	9,0	9,2	9,2
Traktorodni	3,9	3,3	1,4	3,4	4,1	2,7	2,6	3,0
Nawozy azotowe kg N	40	24	16	37	39	43	36	38
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	27	16	41	41	12	29	15	26
Nawozy potasowe kg K ₂ O	101	37	81	60	62	76	56	67

Tabela III. 38

Nakłady na produkcję siana łąkowego ze zbioru 1963 r.
(Pełny cykl produkcji)

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 ha								
Robotnicy	613	1115	645	716		421	323	637
Konie	152	178	110	217		126	84	144
Traktory	244	365	311	389		242	153	293
Nawozy mineralne	529	274	290	293		54	280	247
Razem koszty bezp.	1538	1932	1356	1615		843	840	1321
Koszty ogólnoprod.	271	453	378	320		397	380	378
Koszty ogólnogosp.	721	1107	940	976		827	912	938
Razem koszty brutto	2530	3492	2674	2911		2067	2132	2637
Plon q/ha	20	49	32	33		28	28	33
Koszt 1 q	126	71	84	88		74	76	80
W procentach								
Robotnicy	24,2	31,9	24,1	24,6		20,4	15,2	24,2
Konie	6,0	5,1	4,1	7,5		6,1	3,9	5,5
Traktory	9,7	10,5	11,6	13,4		11,7	7,2	11,1
Nawozy mineralne	20,9	7,8	10,9	10,0		2,6	13,1	9,3
Razem koszty bezp.	60,8	55,3	50,7	55,5		40,8	39,4	50,1
Koszty pośrednie	39,2	44,7	49,3	44,5		59,2	60,6	49,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 ha								
Robotnikodni	9,7	17,3	9,8	10,9		6,3	5,1	9,7
Koniodni	4,5	6,5	3,6	5,5		3,2	3,1	4,4
Traktorodni	0,7	1,6	0,9	1,4		0,9	0,6	1,1
Nawozy azotowe kg N	28	15	19	22		—	13	15
Nawozy fosforowe kg P ₂ O ₅	13	26	11	17		5	19	13
Nawozy potasowe kg K ₂ O	140	36	40	16		2	50	31

Tabela III. 39

Nakłady na bydło mleczne i jałowiznę w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	Ogółem

	Bydło mleczne			Jałowizna		
	W złotych na 1 krowę rocznie			W złotych na 1 sztukę rocznie		
Pasze razem	3761	4220	3995	2654	3252	2953
w tym: treściwe	997	1326	1164	598	883	741
okopowe	597	448	521	273	244	258
Ściółka	338	361	350	206	222	214
Utrzymanie buhajów (lub inseminacja)	117	113	115	—	—	—
Robotnicy	1734	1797	1766	715	734	724
Konie	282	354	319	145	179	162
Utrzymanie budynków	431	454	442	243	253	248
Razem koszty bezp.	6663	7299	6987	3963	4640	4301
Koszty pośrednie	2229	2484	2359	904	975	939
Razem koszty brutto	8892	9783	9346	4867	5615	5240
Wartość obornika	2000	2000	2000	789	796	794
Razem koszty netto	6892	7783	7346	4078	4819	4446
Przyrost (ubytek) wartości	—77	—265	—139	2051	2242	2147
Koszt produkcji mleka	6969	8048	7485	x	x	x
Mleczność roczna ltr	2689	2856	2525	x	x	x
Koszt 1 ltr mleka	2,59	3,42	2,96	x	x	x

W procentach

Pasze razem	42,3	43,1	42,8	54,5	57,9	56,4
Ściółka	3,8	3,7	3,8	4,2	4,0	4,1
Utrzymanie buhajów	1,3	1,2	1,2	—	—	—
Robotnicy	19,5	18,4	18,9	14,7	13,1	13,8
Konie	3,2	3,6	3,4	3,0	3,2	3,1
Utrzymanie budynków	4,8	4,6	4,7	5,0	4,4	4,7
Razem koszty bezp.	74,9	74,6	74,8	81,4	82,6	82,1
Koszty pośrednie	25,1	25,4	25,2	18,6	17,4	17,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych

	na 1 krowę rocznie			na 1 sztukę rocznie		
Robotnikodni	26,3	26,2	26,3	10,8	10,8	10,8
Koniodni	8,6	11,2	9,9	4,3	5,7	5,0
Pasze: treściwe q	4,4	5,7	5,1	2,5	3,7	3,1
okopowe q	16,4	13,0	14,7	7,6	6,9	7,3

Tabela III. 40

**Nakłady na młode bydło opasowe (bukaty) i tucz trzody chlewnej
w 1963/64 r.**

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a					
	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem	nisko- nakła- dowe	wyso- kona- kła- dowe	ogółem

	Młode bydło opasowe			Tucz trzody chlewnej		
	W złotych na 1 sztukę rocznie			W złotych na 100 kg przyrostu		
Pasze i ściółka	2794	3136	2966	1448	1680	1610
w tym: pasze treściwe	741	949	845	763	1041	958
okopowe	721	391	556	405	326	350
Opał do parnika	—	—	—	36	17	23
Robotnicy	715	732	724	175	197	191
Konie	143	191	167	22	31	28
Utrzymanie budynków	346	225	285	108	93	98
Razem koszty bezpośrednie	3998	4284	4142	1789	2018	1950
Koszty pośrednie	1098	1175	1136	415	449	439
Razem koszty brutto	5096	5459	5278	2204	2467	2389
Wartość obornika	1030	1000	1000	200	230	220
Koszt przyrostu	4096	4459	4278	2004	2237	2169
Przyrost na 1 szt. rocznie kg	180	176	177	x	x	x
Koszt 1 kg przyrostu	22,8	25,3	24,2	20,0	22,4	21,7
Waga wstawionej sztuki kg	137	147	142	16	13	15
Waga sprzedanej sztuki kg	261	266	264	124	103	108
Koszt produkcji wstawionej sztuki	1918	2058	1988	564	493	523
Koszt produkcji sprzedanej sztuki	4745	5069	4940	2724	2509	2541
Przyrost dzienny kg	0,492	0,481	0,486	0,331	0,323	0,325
Koszt 1 kg żywca	18,2	19,1	18,7	22,0	24,4	23,5

W procentach

Pasze i ściółka	54,8	57,4	56,2	65,7	68,1	67,4
Opał do parnika	—	—	—	1,6	0,7	1,0
Robotnicy	14,1	13,4	13,7	7,9	8,0	8,0
Konie	2,8	3,5	3,2	1,0	1,3	1,2
Utrzymanie budynków	6,8	4,2	5,4	5,0	3,7	4,0
Razem koszty bezpośrednie	78,5	78,5	78,5	81,2	81,8	81,6
Koszty pośrednie	21,5	21,5	21,5	18,8	18,2	18,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych

	na 1 sztukę rocznie			na 100 kg przyrostu		
Robotnikodni	10,6	10,8	10,7	2,7	3,0	2,9
Koniodni	4,2	6,4	5,3	0,7	1,2	0,9
Pasze: treściwe q	3,1	4,4	3,8	3,1	4,3	3,9
okopowe q	15,0	10,3	12,7	6,7	5,6	5,9

Nakłady na chlewnię macior w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	G o s p o d a r s t w a		
	niskonakła- dowe	wysoko- nakładowe	ogółem

W złotych na 1 maciorę rocznie

Pasze i ściółka	4035	4088	4061
w tym: pasze treściwe	2074	2274	2174
okopowe	840	744	792
mleko pełne	396	291	343
mleko chude	520	271	295
Opał do parnika	92	41	67
Utrzymanie knura	327	374	351
Robotnicy	860	944	902
Konie	94	146	119
Utrzymanie budynków	309	253	281
Razem koszty bezpośrednie	5717	5846	5781
Koszty pośrednie	814	822	818
Razem koszty brutto	6531	6668	6599
Ubytek wartości macior	-262	-398	-330
Razem koszty netto	6793	7066	6929
Wartość obornika	760	760	760
Koszt produkcji prosiąt	6033	6306	6169
Liczba odchowanych prosiąt	10,7	12,8	11,8
Koszt 1 prosięcia	564	493	523

W procentach

Pasze i ściółka	61,8	61,3	61,5
Opał do parnika	1,4	0,6	1,0
Utrzymanie knura	5,0	5,6	5,3
Robotnicy	13,2	14,2	13,7
Konie	1,4	2,2	1,8
Utrzymanie budynków	4,7	3,8	4,3
Razem koszty bezpośrednie	87,5	87,7	87,6
Koszty pośrednie	12,5	12,3	12,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych na 1 maciorę rocznie

Robotnikodni	13,1	14,3	13,7
Koniodni	3,2	5,0	4,1
Pasze: treściwe q	8,8	9,5	9,1
okopowe q	14,8	13,1	14,0

Tabela III. 42

Nakłady na bydło mleczne w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 krowę rocznie								
Pasze razem	5178	3638	3924	4157	3759	3714	3948	3995
w tym: treściwe	1775	1139	805	1302	885	934	1264	1164
okopowe	728	201	661	297	1060	702	461	521
Ściółka	412	335	275	390	240	344	353	350
Utrzymanie buhajów (lub inseminacja)	124	100	73	118	269	106	126	115
Robotnicy	2050	1455	1828	1851	1554	1810	1736	1766
Konie	491	311	244	319	235	285	326	319
Utrzymanie budynków	441	318	507	512	230	460	469	442
Razem koszty bezp.	8696	6157	6851	7347	6287	6719	6953	6987
Koszty pośrednie	3314	1984	2769	2092	2609	2239	2315	2359
Razem koszty brutto	12010	8141	9620	9439	8896	8958	9273	9346
Wartość obornika	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Razem koszty netto	10010	6141	7620	7439	6896	6958	7273	7346
Przyrost (ubytek) wart.	—541	—239	150	—189	238	—6	16	—139
Koszt produkcji mleka	10551	6380	7470	7628	6658	6964	7257	7485
Mleczność roczna ltr	3026	2288	3116	2453	2162	2400	2477	2525
Koszt 1 ltr mleka	3,49	2,79	2,40	3,11	3,08	2,90	2,93	2,96

W procentach

Pasze razem	43,1	44,7	40,8	44,0	42,3	41,5	42,6	42,8
Ściółka	3,4	4,1	2,9	4,1	2,7	3,8	3,8	3,8
Utrzymanie buhajów	1,0	1,2	0,8	1,3	3,0	1,2	1,4	1,2
Robotnicy	17,1	17,9	19,0	19,6	17,5	20,2	18,7	18,9
Konie	4,1	3,8	2,5	3,4	2,6	3,2	3,5	3,4
Utrzymanie budynków	3,7	3,9	5,2	5,4	2,6	5,1	5,0	4,7
Razem koszty bezp.	72,4	75,6	71,2	77,8	70,7	75,0	75,0	74,8
Koszty pośrednie	27,6	24,4	28,8	22,2	29,3	25,0	25,0	25,2
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych na 1 krowę rocznie

Robotnikodni	27,9	22,0	26,2	26,9	25,5	27,2	27,2	26,3
Koniodni	16,4	10,6	7,9	9,2	7,9	8,1	10,3	9,9
Pasze: treściwe q	8,1	4,9	3,5	5,6	4,0	3,9	5,7	5,1
okopowe q	23,5	5,6	21,0	8,4	20,0	18,6	13,7	14,7

Nakłady na jałowiznę w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
------------------	-------------------------------------	-------------------	--------	----------------	-----------------	-------------------------------------	--------------------	--------

W złotych na 1 sztukę rocznie

Pasze razem	3767	2806	2599	3270	2769	2866	2630	2953
w tym: treściwe	1074	769	633	891	691	624	598	741
okopowe	432	81	153	156	322	406	231	258
Ściółka	271	222	199	230	157	209	195	214
Robotnicy	817	585	739	741	848	731	708	724
Konie	255	158	166	168	183	135	163	162
Utrzymanie budynków	264	196	256	264	172	252	287	248
Razem koszty bezp.	5374	3967	3899	4673	4129	4193	3983	4301
Koszty pośrednie	1175	841	1084	802	1031	910	972	939
Razem koszty brutto	6549	4808	4983	5475	5160	5103	4955	5240
Wartość obornika	813	754	820	756	890	776	828	794
Razem koszty netto	5736	4054	4163	4719	4270	4327	4127	4446
Przyrost wartości	2257	2234	2690	1934	2206	1991	2157	2147

W procentach

Pasze razem	57,6	58,4	52,2	59,8	53,7	56,2	53,1	56,4
Ściółka	4,1	4,6	4,0	4,2	3,0	4,1	3,9	4,1
Robotnicy	12,5	12,2	14,8	13,6	16,4	14,3	14,3	13,8
Konie	3,9	3,3	2,1	3,1	3,5	2,6	3,3	3,1
Utrzymanie budynków	4,0	4,0	5,1	4,8	3,3	5,0	5,8	4,7
Razem koszty bezp.	82,1	82,5	78,2	85,4	80,0	82,2	80,4	82,1
Koszty pośrednie	17,9	17,5	21,8	14,6	20,0	17,8	19,6	17,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

W miernikach ilościowych na 1 sztukę rocznie

Robotnikodni	11,1	8,8	10,6	10,8	12,9	11,0	11,1	10,8
Koniodni	8,6	5,3	3,6	4,6	5,4	3,9	5,2	5,0
Pasze: treściwe q	4,8	3,2	2,6	3,6	3,1	2,5	2,5	3,1
okopowe q	12,3	2,7	4,7	4,8	6,7	10,7	7,5	7,3

Tabela III. 44

Nakłady na młode bydło opasowe (bukaty) w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 sztukę rocznie								
Pasze i ściółka	3253	3587	2031	3043	2494	2764	2785	2966
w tym: pasze treściwe	699	1368	460	1108	858	592	698	845
okopowe	520	541	500	329	49	742	669	556
Robotnicy	820	627	639	778	758	739	705	724
Konie	275	185	99	173	210	110	167	167
Utrzymanie budynków	278	126	272	260	193	400	331	285
Razem koszty bezp.	4626	4525	3041	4254	3655	4013	3988	4142
Koszty pośrednie	1770	980	1568	1058	1139	1112	858	1136
Razem koszty brutto	6396	5505	4609	5312	4794	5125	4846	5278
Wartość obornika	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Koszt przyrostu	5396	4505	3609	4312	3794	4125	3846	4278
Przyrost na 1 sztukę rocznie kg	213	168	179	176	141	197	144	177
Koszt 1 kg przyrostu	25,3	26,8	20,2	24,5	26,9	20,9	26,7	24,2
Waga wstaw. sztuki kg	176	134	176	176	120	123	149	142
Waga sprzed. sztuki kg	308	245	296	294	203	261	257	264
Koszt wstaw. sztuki	2464	1876	2464	2464	1680	1722	2086	1988
Koszt produkcji sprzed. sztuki	5804	4851	4888	5600	3913	4606	4970	4940
Przyrost dzienny kg	0,583	0,459	0,491	0,482	0,385	0,540	0,294	0,486
Koszt 1 kg żywca	18,8	19,8	16,5	19,0	19,3	17,6	19,3	18,7
W procentach								
Pasze i ściółka	50,9	65,2	44,1	57,3	52,0	54,0	57,5	56,2
Robotnicy	12,8	11,4	13,9	14,6	15,8	14,4	14,6	13,7
Konie	4,3	3,4	2,1	3,3	4,4	2,1	3,4	3,2
Utrzymanie budynków	4,3	2,2	5,9	4,9	4,0	7,8	6,8	5,4
Razem koszty bezp.	72,3	82,2	66,0	80,1	76,2	78,3	82,3	78,5
Koszty pośrednie	27,7	17,8	34,0	19,9	23,8	21,7	17,7	21,5
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 sztukę rocznie								
Robotnikodni	10,7	9,5	10,9	10,8	11,3	11,3	10,7	10,7
Koniodni	10,3	6,4	2,8	5,4	5,4	3,2	5,0	5,3
Pasze treściwe q	4,8	5,8	2,0	4,9	3,4	2,5	3,0	3,8
okopowe q	15,9	12,7	16,7	8,7	0,8	15,9	11,6	12,7

Tabela III. 45

Nakłady na tucz trzody chlewnej w 1963/64 r.

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 100 kg przyrostu								
Pasze i ściółka	1352	1425	1178	1604	1821	1728	1881	1610
w tym: pasze treściwe	1180	839	562	1172	1036	849	1239	958
okopowe	24	279	398	179	599	525	241	350
Opał do parnika	1	13	72	13	24	35	17	23
Robotnicy	150	201	308	118	162	237	138	191
Konie	64	20	36	22	19	43	17	28
Utrzymanie budynków	99	96	115	109	47	87	138	98
Razem koszty bezp.	1666	1755	1709	1866	2073	2130	2191	1950
Koszty pośrednie	416	412	468	434	520	439	439	439
Razem koszty brutto	2082	2167	2177	2300	2593	2569	2630	2389
Wartość obornika	162	240	225	200	210	250	202	220
Koszt przyrostu	1920	1927	1952	2100	2383	2319	2428	2169
Koszt 1 kg przyrostu	19,2	19,3	19,5	21,0	23,8	23,2	24,3	21,7
Waga wstaw. sztuki kg	10	13	14	13	11	16	18	15
Waga sprzed. sztuki kg	89	98	26 ^a	110	114	123	118	108
Koszt prod. prosięcia	372	467	546	527	522	583	550	523
Koszt prod. sprzedanej sztuki	1889	2107	780 ^a	2564	2973	3065	2980	2541
Przyrost dzienny kg	0,413	0,283	0,238	0,425	0,355	0,316	0,340	0,325
Koszt 1 kg żywca	21,2	21,5	x^a	23,3	26,1	24,9	25,3	23,5
W procentach								
Pasze i ściółka	64,9	65,8	54,1	69,7	70,2	67,3	71,5	67,4
Opał do parnika	0,0	0,6	3,3	0,6	0,9	1,4	0,6	1,0
Robotnicy	7,2	9,3	14,1	5,1	6,3	9,2	5,3	8,0
Konie	3,1	0,9	1,7	1,0	0,7	1,7	0,6	1,2
Utrzymanie budynków	4,8	4,4	5,3	4,7	1,8	3,3	5,3	4,0
Razem koszty bezp.	80,0	81,0	78,5	81,1	79,9	82,9	83,3	81,6
Koszty pośrednie	20,0	19,0	21,5	18,9	20,1	17,1	16,7	18,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 100 kg przyrostu								
Robotnikodni	1,8	3,1	4,5	1,8	2,8	3,6	2,2	2,9
Koniodni	2,5	0,8	1,0	0,7	0,7	1,2	0,6	0,9
Pasze: treściwe q	4,9	3,5	2,6	4,8	4,0	3,5	4,9	3,9
okopowe q	0,5	4,9	6,6	3,0	9,9	8,8	4,0	5,9

^a Sprzedaż warchlaków

Tabela III. 46

Nakłady na chlewnię macior w 1963/64

Wyszczególnienie	Warszawa, Łódź, Katowice, Kielce	Poznań, Bydgoszcz	Gdańsk	Wrocław, Opole	Lublin, Rzeszów	Szczecin, Koszalin, Zielona Góra	Olsztyn, Białystok	Ogółem
W złotych na 1 maciorę rocznie								
Pasze i ściółka	3075	3450	3572	3609	4947	4805	4393	4061
w tym: pasze treściwe	1836	1959	1880	2164	2977	2560	1995	2174
okopowe	156	562	1050	738	755	1052	818	792
mleko pełne	283	287	338	158	205	403	486	343
mleko chude	288	182	42	279	642	253	539	295
Opał do parnika	4	23	138	109	20	72	85	67
Utrzymanie knura	273	268	233	295	242	488	415	351
Robotnicy	977	826	932	792	747	1105	806	902
Konie	374	60	131	84	50	170	95	119
Utrzymanie budynków	365	239	262	269	197	237	403	281
Razem koszty bezp.	5068	4866	5268	5158	6203	6877	6197	5781
Koszty pośrednie	712	643	917	762	833	885	956	318
Razem koszty brutto	5780	5509	6185	5920	7036	7762	7153	6599
Przyrost (ubytek) wartości macior	-484	-341	180	-61	-564	-571	-367	-330
Razem koszty netto	6264	5850	6005	5981	7600	8333	7520	6929
Wartość obornika	760	760	760	760	760	760	760	760
Koszt produkcji prosiąt	5504	5090	5245	5221	6840	7573	6760	6169
Liczba odchów. prosiąt	14,8	10,9	9,6	9,9	13,1	13,0	12,3	11,8
Koszt 1 prosięcia	372	467	546	527	522	583	550	523
W procentach								
Pasze i ściółka	53,2	62,6	57,8	61,0	70,3	61,9	61,4	61,5
Opał do parnika	0,1	0,4	2,2	1,8	0,3	0,9	1,2	1,0
Utrzymanie knura	4,7	4,9	3,8	5,0	3,5	6,3	5,8	5,3
Robotnicy	16,9	15,0	15,1	13,4	10,6	14,2	11,3	13,7
Konie	6,5	1,1	2,1	1,4	0,7	2,2	1,3	1,8
Utrzymanie budynków	6,3	4,3	4,2	4,5	2,8	3,1	5,6	4,3
Razem koszty bezp.	87,7	88,3	85,2	87,1	88,2	88,6	86,6	87,6
Koszty pośrednie	12,3	11,7	14,8	12,9	11,8	11,4	13,4	12,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
W miernikach ilościowych na 1 maciorę rocznie								
Robotnikodni	11,6	13,2	14,5	11,4	12,4	16,5	12,5	13,7
Koniodni	15,3	2,5	3,9	2,6	1,7	5,0	3,6	4,1
Pasze: treściwe q	8,2	8,7	8,4	9,3	10,5	10,6	7,9	9,1
okopowe q	2,8	10,8	19,0	12,3	12,6	17,5	14,8	14,0

ВОПРОСЫ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

СЕБЕСТОИМОСТЬ ОСНОВНЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРОДУКТОВ В ПОЛЬШЕ

СОДЕРЖАНИЕ

I. Метод исчисления себестоимости, рентабельности и доходности продукции в единоличном хозяйстве — Здислав Гроховски	3
1. Общие методические предпосылки	3
2. Величина статистического хозяйства	6
3. Баланс валовой продукции и продукции брутто	11
4. Баланс кормов и их расходование	15
5. Стоимость основных средств производства и издержки их содержания	22
6. Денежные затраты	25
7. Издержки и расходы живого труда и тяговой силы	27
8. Исчисление издержек на единицу продукции согласно двум показателям	34
9. Расчет площади пахотных земель хозяйства на продукцию брутто	38
10. Повинности хозяйств и их распределение на отдельные продукты	40
11. Категории издержек продукции	42
12. Критерии оценки рентабельности и доходности продукции	47
13. Замечания по вопросу исчисления расходов на единицу продукции	48
14. Замечания к исходным таблицам	50
15. Анализ себестоимости и рентабельности продукции	55
II. Затраты, себестоимость, рентабельность и доходность продукции в единоличном хозяйстве в 1960 и 1963 г. г. Под руководством З. Гроховского — Розалия Баханьска, Мария Казимерчак, Ядвига Рейнштейн, Лешек Висьневски	67
1. Таблицы затрат и себестоимости продукции	68
2. Таблицы рентабельности и доходности продукции	122
III. Себестоимость основных сельскохозяйственных продуктов в Госхозах в 1963—1964 г. г. — Эдуард Еленьски, София Капшик, Станислав Маковски	159
1. Распределение исследованных хозяйств	160
2. Репрезентативность исследованных хозяйств	161
3. Некоторые взаимозависимости	170
4. Замечания по методам и технике вычисления расходов на единицу продукции	179
5. Таблицы затрат и себестоимости продукции	183

PROBLEMS OF AGRICULTURAL ECONOMICS

COSTS OF MAIN AGRICULTURAL PRODUCTS IN POLAND

SUMMARY

I. The Method of Calculation of Costs, Profitableness and Income of the Peasant Farming — Zdzisław Grochowski	3
1. General methodical assumptions	3
2. Size of a statistical farm	6
3. Balance of the total and final production	11
4. Balance of feedstuffs and their distribution	15
5. The value of capital goods and costs of their maintenance	22
6. Financial outlays	25
7. Input of man and draft power	27
8. Calculation of the input per unit of production	34
9. Reckoning of arable land area upon final production	38
10. Farm charges and their distribution upon particular agricultural products	40
11. Kinds of inputs and unit costs	42
12. Criteria of farm income and profitableness	47
13. Remarks on techniques of unit costs calculation	48
14. Remarks on the tables of final results	50
15. Analysis of costs and rentableness of production	55
II. Input, Unit Costs, Rentableness and Farm Income in Peasant Farming in 1960 and 1963. Direction — Z. Grochowski, executed — Rozalia Bachańska, Maria Kaźmierczak, Jadwiga Reinstein, Leszek Wiśniewski	67
1. Tables of input and unit costs	68
2. Table of income and rentableness of production	122
III. Costs of Main Agricultural Products in the State Farms in 1963/64 — Edward Jeleński, Zofia Kaprzyk, Stanisław Makowski	159
1. Distribution of investigated farms	160
2. Representativeness of investigated farms	161
3. Some interdependencies	170
4. Remarks of the methods and techniques of calculation of unit costs of production	179
5. Tables of input and unit costs	183

KOSZTY PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW ROLNYCH W POLSCE

SPIS TREŚCI

I. Metoda obliczania kosztów, opłacalności i dochodowości produkcji w gospodarce chłopskiej — Zdziśław Grochowski	3
1. Ogólne założenia metodyczne	3
2. Wielkość obszaru gospodarstwa statystycznego	6
3. Bilans produkcji globalnej i finalnej	11
4. Bilans pasz i ich rozdysponowanie	15
5. Wartość trwałych środków produkcji i koszty ich utrzymania	22
6. Nakłady pieniężne	25
7. Nakłady i koszty pracy żywej i siły pociągowej	27
8. Rachunek nakładów jednostkowych w dwóch miernikach	34
9. Rozliczenie powierzchni użytków rolnych gospodarstwa pomiędzy produkcję finalną	38
10. Świadczenia gospodarstw i podział ich pomiędzy poszczególne produkty	40
11. Kategorie nakładów i kosztów jednostkowych	42
12. Kryteria oceny opłacalności i dochodowości produkcji	47
13. Uwagi na temat techniki obliczania kosztów jednostkowych	48
14. Uwagi do tabel wynikowych	50
15. Analiza kosztów i opłacalności produkcji	55
II. Nakłady, koszty jednostkowe, opłacalność i dochodowość produkcji w gospodarce chłopskiej w roku 1960 i 1963. Pod kierunkiem Z. Grochowskiego — Rozalia Bachańska, Maria Kaźmierczak, Jadwiga Reinstein, Leszek Wiśniewski	67
1. Tabele nakładów i kosztów jednostkowych	68
2. Tabele opłacalności i dochodowości produkcji	122
III. Koszty podstawowych produktów rolnych w Państwowych Gospodarstwach Rolnych w 1963/64 r. — Edward Jeleński, Zofia Kaprzyk, Stanisław Makowski	159
1. Rozmieszczenie zbadanych gospodarstw	160
2. Reprezentatywność zbadanych gospodarstw	161
3. Niektóre współzależności	170
4. Uwagi na temat metody i techniki obliczania jednostkowych kosztów produkcji	179
5. Tabele nakładów i kosztów jednostkowych	183

ERRATA

Str.	Wiersz	Kol.	Jest	Powinno być
69	27	4	310,2	316,2
90	11	4	167	197
92	1 od dołu	9	181,3	181,6
95	22	10	56,3	56,8

Zag. Ekon. Rolnej Nr 5 (dodatek)